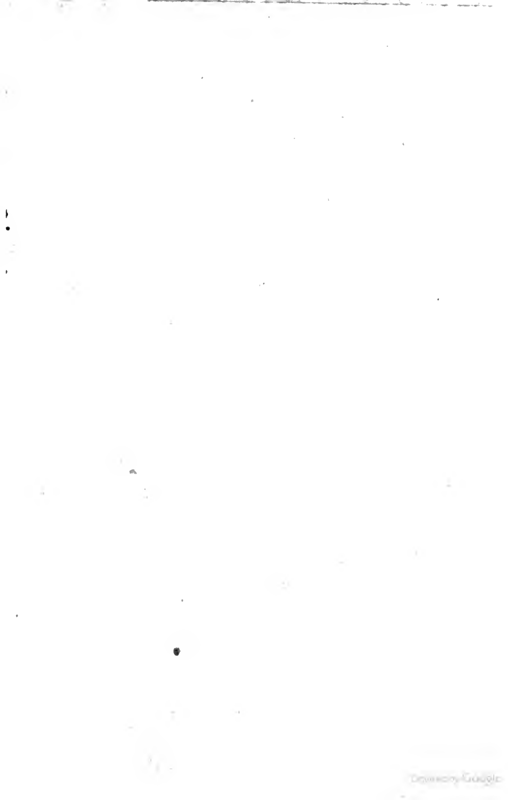




FLORES SENTENTIARVM OMNIVM

VTRIVSQVE IVRIS PRVDENTIAE,
vberiùs, & castigatiùs, quàm anteà,
Alphabetica serie vbique retenta,
vtiliter collecti,

AVCTORE
Admodum Reuerendo Domino
NICOLAO PILO, SARDO,
Sac. Theologiæ ac I. V. D.





Romæ, Apud Franciscum Monetam. 1645.
Superiorum Permissu.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. Patri
Sac. Pal. Apost. Mag.

A. Sacratus Episc. Comacl. Vicesg.



Imprimatur

Fr. Hyacinthus Serronius Mag. & Soc. Reuerendiss. Pat. Fr. Michaelis Mazarini Sac. Palatij Apostolici Mag. Ord. Prædic.

INDEX
VTILISSIMVS
Quam plurium Titulorum, qui per Doctores citari consueuerunt diuersimode à nouissima Iuris Cæsarei editione.

Grad.

Tri-

IN DECRETAL.

Nouus Index Alphabeticus Regularum iuris in 6. non extans in posteriori Decr. impressione.

Exce-

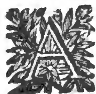
F I N I S.

ERRATA.

Pag. lin. Corrige
9. lin. 10. aduocatus.
lin 51 aduocatos.
lin. 26. bonis.
37. lin. 19. conditio, sexus.
27 lin. 41. conditio
37. lin. 46. conditio.
37. lin. 51. conditio.
67. lin. 4. durat triennio.
88. lin. 26. comendandi
97. lin. 13. matre libera.
177. lin. 19. proprietatis.
177. lin. 18. crimine accusare.
190. lin. 10 dele est.
184. lin. 4 in fi. adde, l. a.
185. lin. 22 remouerī ammpen: eo cuj.
196. ver. similis equitatis ratio vlt. sustentari.
197. lin. ciuilia, quam canonica.
203. lin. 5. la. 2. de.

FLORES SENTENTIARVM OMNIVM

Vtriusque Iuris prudentiæ.



ABBATVM,& Abbatissarum Iura, & Priuilegia latissime, & luculenter, expenduntur per P. Tamburinum Valumbros. in suis Codicib. de hac materia nouissime elaboratis.

Ablatiuus in consequentia ponitur,& habetur pro conditione, v.gr. acceptis centum, idest, si dentur centum l. a testatore 108. ff. de cond. & demonstr. l. euectis 18. ff. de vsur.

Ablatum de facto non inducit permissionem auferendi de facto, sed remedio ciuili opus est l. Si filiæ tue. x. C. de donat. ante nupt.

Abortus pœnę in extrauag. Six. V. latę postmodum moderatæ fuerunt per Greg. 14. vt procederent in fœtu tantum animato; in fœtu autem inanimato statuit, seruandam esse dispositionem Sacrorum Canonũ, & Concil. Trid. Huius dicti occasione aduertendum videtur, non esse veram opinionem Toreblancæ in suo Epito, delictorum lib. 2. c. 43. n. 10. asserentis, licere procurare abortum ad euitandam mortem, vel infamiam: quamuis enim ad seruandam vitã matris in casu puerperij nõ sit vetitum, etiam cũ timore, & periculo abortus, sumere, vel exhibere medicinã, seu aliud remedium, suaptè,& per se ordinata ad seruandam matrem; ex hoc tamen non sequitur, licere etiã adhibere remedium, per se, ac directe ordinatũ, ad

expellendum fœtum, cum hoc omni iuri manifeste aduersari liquecat, non enim sunt facenda mala quale esset in tali casu homicidium in se, vel in sua causa vt eueniant bona; & ita aperte loquũtur Pet. Nau. Sanch. & alij de hac re formaliter agentes; solũ enim concedunt, licite sumi posse remediũ necessariũ pro salute matris, quamuis per accidens, & præter intentionẽ subsequi possit abortus, quod est valde diuersum ab eo, quod perperam ibi docuit Torreb.

Abrogare est pœnitus corrigere, seu remouere, derogare autem est in parte tãtum corripere, l. abrogare 102. ff. de verb. & rer. signif.

Absentium magna vt litas est. ne indefensi maneant. l. 1. ff. de negot. gest. & inf. Defensor.

Absens reua potest per Procuratorem causam absentiæ reddere l. absens 71. ff. de Procur.

Absentia eius qui, reipubl. causa abest, neq; ei, neq; alij nocere debet l. absẽtia 133. ff. de reg. iur. & cõtra eũ nõ fit vẽditio, sed missio l. ignorare 4. C. de restit. mil.

Abesse autem desit, qui domum redire potuit finito negotio, pro quo absceens erat, not. in §. si quis vero in Ciuitate, de act. Inst.

Absentes canonici non percipiunt fructus, neq; ex consuetudine, inf. Canonici.

Absentes posse condemnari, etiã definitiuè, dicitur inf. in vsibus feud. tu. Quomodo in crim. in fi.

Absoluere potius, quam condemnare promptiores esse debemus l. Arianus ff. de acti. & obli. Vnde sanctius esse existimatur, impunitum relinqui facinus nocentis, quam innocentem condemnarunt absentem, in princ. l. 5. ff. de pœnis, cap. fin. de possul.

Absur-

Absurdum sequitur ad absurdum glo. in l. diuortio, in ver. alioquin ff. solut. matrim.

Abundans cautela non nocet, l. testamentum 17. C. de testam. cum simil.

A capite edenda est ratio, id est, cum die, & consule l. Argentarius §. edi. ff. de edendo.

A capite non licet membra recedere, nisi aliquid speciale sit in capite, gl. in cap. 3. de tempor. ordin. post, tex. in cap. cum non liceat, 12. de præscript.

Acceptilatio est liberatio per mutuam interogat. quæ vtriq; contingit ab eodem nexu solutio. l. 1. ff. de acceptil. Et facta in diem nullius est momenti l. in diem 5. ff. eo. tit. sicut, & sub. conditione fieri non potest. l. acceptilatio 4. ff. eo. tit.

Acceptilatio facta in fraudem creditorum, qualiter reuocari petatur, vi. Spec. de reb. Eccl. non alien.

Acceptio personarum non est apud Deum §. hinc nobis, auth. de monach. coll. pri.

Accessorium sequitur naturam sui principalis, l. 5. C. depo sit. & l. cum principalis. 139. ff. de reg. iur. & l. heres a debitore 22. §. quod si stipulator ff. de fideiuss. Sed contra, de lege prima C. de iudic. Tu vide scrib. in hanc regulam, Accessorium 42. de reg. iur. in 6. fallit autem, quando adest diuersa ratio.

Accessoriũ præscribitur cũ suo prĩcipali inf. Præscribitur

Accessorium non potest esse maius suo principali l. iustissime §. 1. ff. de ædil. edic. Instit. de fideiussor. §. fideiussores, in fin. Contra Instit. de re. diu. §. purpurã.

Accessorium conceditur, concesso principali, vide infra Concessio.

Accidens de raro dicitur in iure censendum esse miraculum, in auth. de consul. colla. 4.

Accidens magis inſpicitur, quam natura: l. 1. §. beſtias cum ibi not. ff. de poſtul. Contra de l. fin. C. de his, qui ven. æta. ſuæ impetr. & de §. pauonum, Inſtit. de re: diuiſ. & in l. qui 3. ff. de tutel. vbi ex accidentalibus res non eſt definienda.

Accidentibus frequenter, & vt plurimum, & non raro, iura ſe adaptāt. l. nam ad ea ff. de legibus Contra de §. Inſula, Inſtit. de re: diuiſ.

Accipere à nemine valde inhumanum, paſſim, viliſſimum, omnia, auariſſimum dicitur in l. ſolet, 6. §. nos vero ff. de off. proconſ. & leg.

Accipiens aliquid contemplatione mea, a me accepiſſe videtur, inf. Quod recipis.

Accipiuntur quædam honeſte, quæ non petuntur honeſte. inf. v. Quædam.

Accuſatus, vel denuntiatus de aliquo crimine, non poteſt interim promoueri, c. 4. de accuſat.

Accuſare ponitur aliquando pro agere l. qui accuſare, 4. C. de edendo, & e contra, agere, pro accuſare, vt ibi not.

Accuſatore non extante, nemo damnatur: vnde illud, Mulier quis te accuſat, nemo Domine, l. ſcripto §. Si quis accuſatorem ff. de muner. & honor.

Accuſare tertio aliquem reum non eſt licitum, vt inf. Qui duos.

Accuſatoribus falſorum monetariorũ promittitur præmium, l. 2. C. de falſa mon.

Accuſatorem corrumpens in omni cauſa, præterquam in pœna ſanguinis, habetur pro conuicto, niſi appareat ab innocente pecuniam extortam fuiſſe. l. finali, vbi not. ff. de præuaricator.

Accuſatus non poteſt alium accuſare, pendente illa accuſa-

cusatione l. accusatio 6.C.de his,qui accus.nō possūt; nam relatione criminū non purgatur crimē l. is, qui reus ff. de publi. iudic. Intellige hoc de pari, vel minori crimine; secus autem de maiori,vel, si suam, vel aliorum iniuriam prosequatur, l. fin. de testib.

Accusator in quinque peccare pōt; aut errore decipitur, aut temeritate, aut calore iracundiæ ad accusandū prouocatur, aut calumniatur, aut præuaricatur. aut tergiuersatur. sed si in omnib. his casibus desistat, impetrata abolitione quacunque non punitur, nec infamis est, vt C.de abolit.l.1.&2. Et si nō impetrauit abolitionem, parcitur ei in duobus primis casib. vt in c. Si quem pœnituerit §. notandum 2.q. 3. Secus autem si est calumniator. vel tergiuersator, nam calumniator tenetur ad pœnam talionis, vt eod. cap.& quæst. c. 2.& 3. Præuaricator postea non pōt aliquem accusare, & extra ordinem punitur, vt in d. §. notandū. Tergiuersator punitur in quinque Libris auri. l. 3. ff. de præuaricator. in fi.

Acquirendum facilius impeditur, quam acquisitum, l. patri furioso ff.de his,qui sunt sui,vel alie.iur.&.l.1.§. casum ff. de postul. Contra de l. non distinguimus, §. Sacerdotio ff. de recep. arb. & l. sunt personæ ff. de relig. & sumpt. fune.

Acta sunt perpetua, in Spec. de reprob. §. videndū; vers. Hoc quoq; & seq. Et de instrum. editio. illud autem §. satis vtiliter, vers. Item quod, & vers. In quibus.

Actio creditoris inanis est, quam excludit inopia debitoris l. naturalis 6. ff. de dolo.

Actio de dolo non patitur, aliam actionem secum concurrere l. 1. in fi. ff. de dolo.

Sine actione nemo experitur, l. Si pupilli §. videamus

ff. de negot.gest. Fallit.exceptione opposita, v. Excep.

Actio edita speciem futuræ litis demonstrat. C. de edendo l. 2.

Actio iniuriarum non competit heredi. ff. Si quis caut. l. Si eum in iudicio x. §. qui iniuriarum.

Actio iniuriarum datur contra iudicem, qui volentē fideiubere tenet in carcere. Bat. in l. Si vero §. Qui pro rei, in 3. not. ff. Qui satisd.cog. quod notat Alex. cōtra indoctos in l. 1. ff. Si quis in ius voc. non ier.

Actio personalis diuiditur pro rata inter heredes debitoris, sed nō realis hypothecaria, quæ in solidū durat contra omnes l. prima C. Si vnus ex plur. hered. quod est not. in casu debitoris, cui plures heredes succedunt.

Actio præscriptis verbis ex incerto contractu nascitur, l. 6. C. de rerum permut. & quod in tribus negotiorū casibus locū habeat, vi. gl. Instit. de interdictis §. fi. in ver. Vtilis actio, in medio.

Actio proprie dicitur personalis tantum; petitio in rem; persecutio vtriusq; causa, l. actionū genera, 24. ff. de act. & oblig. & l. actio in personam 27. Azo. in Summa C. de edendo.

Actio semel extincta non reuiuiscit amplius, l. si vnus §. Sed si pactum ff. de pactis, ff. de noxali act. l. electio, cum ibi not. Contra de not per gl. in l. metum, la 3. §. Violenti ff. quod met. cau.

Actiones omnes, quæ morte, aut tēpore pereunt, semel inclusæ iudicio, saluæ permanent, e. ad reg. iur. 182.

Actiones sequuntur vniuersalem heredem, non particularem ff. ad Trebell. l. 1. §. Si heres, cum ibi not.

Actiones creditorum, seu causæ, non debent differri, Instit. de bon. possess. §. cnm igitur. & ins. causa eius.

Actor agit quando vult, sed reus non l. pure §. fin. ff.

ff. de do. mal. except. & l. Si quando 2. C. de dilat.

Actor sequitur forum rei. intellige in act. personali C. de iurisd. omn. iud. l. in criminali, et cap. sane, de foro compet. Et quod dicitur in l. fin. Cod. vbi rem. &c. cum sit generale, de fo. compet. quod sequitur forum rei situatæ, intelligitur de act. reali.

Actori incumbit onus probandi l. Qui accusare 4. C. de edendo Contra, immo vtriq; incumbit onus probandi l. vbi C. ad l. falcid. & l. fallaciter C. de abolit.

Actor, & reus si concurrãt simul in probando, tunc probationes Actoris prius recipiuntur. Spec. de probat. §. 1. versic. xj. Bald. in l. exceptionem 2. col. C. de probat.

Actori in principio litis, vtriq; in medio, in fine, reo fauetur l. de die, in princ. vbi Bart. ff. qui satisda. cog. Idẽ Bart. in l. inter stipulantem §. 1. ff. de verb. oblig. gl. in c. cum ad sedem, de restit. spoli. & alij late in exigendi, C. de procur.

Actore non probante reus absoluitur l. 4. Qui accusare C. de edendo l. actori 23. C. de proba. Contra ff. de edendo l. Quisquam, & l. 1. §. edenda, eo. tit.

Actui propinqua potentia dicitur actus, vi inf. Potentia.

Actum potius, quam dictum, sequendum est l. Sed Celsus 6. §. 1. ff. de contrahen. empt.

Actu ex vno non potest quis iudicari bonus, vel malus, vid. inf. Non potest quis ex vnico.

Actũ nihil dicitur donec aliquid superest agendũ. l. fin. in fin. C. de his, quibus vt indig. Intel. quãdo superest agendũ aliquod substantiale l. 1. ff. de lib. & post.

Actum facere in termino, vel in continenti post

post illũ paria sunt; gl. in l. Põponius xi. ad si. v. cõtestationẽ, de procurat. & in §. tutor, Inst. de auct. tut.

Actus initium potius, quam finis attenditur c. factum legitime 73. de reg. iur. in 6. & l. nam origo, de eo, quod vi. aut clam.

Actus illicitus quamuis habeat bonum exitum, adhuc tamen punitur l. desertorem §. in bello, de re milit. vbi glos. in v. cesserit, & Abb. in c. benc. 2. de postul. Præl. afferunt multa exempla.

Actus, qui fieri potest nomine proprio, & alieno, præsumitur factus nomine proprio. l. si pactum, de probat. l. si non verum, & l. filij. C. de donat. int. vir. & vxor.

Actus secundum naturam sui subiecti regulatur, l. eius, ff. de oper. lib. Contra ff. ad l. Aquil. l. 2. in fine.

Adiectiuum refertur ad omnia præcedentia, licet sit diuersi numeri, si conueniat omnibus, l. heres meus, 98. §. pe. ff. de leg. 3.

Adiuncti ratione permittitur, quod alias negaretur, l. Si is, qui duos. 30. ff. de liberat. legata, & e contra, cum solutione contrarij in gl. l. Imperator. §. Seruari ff. de statu hominum, & inf. v. Permittere.

Ad præsens oua, cras pullis, sunt meliora ff. de transac. l. cum hi 8.

Aduena nemo Romæ quæ patria communis est, gl. in l. Legationis ff. de iudicijs.

Aduersarius proprie dicitur is, qui in iudicio contendit, secus si extra iudicium, l. cum aliquis. 21. C. de iure delib. tenet Felyn. in c. cum super 23. de offi. deleg.

Adulterium proprie dicitur in nupta: quasi transitus ad alterius thorum: stuprum in virgine, vel vidua. ff. ad l. iul.

. iul. de adul.l.inter liberas:pro hoc gl.super rub
:o. tit.

uocatorum officium necceßarium, & laudabile
l. Laudabile.4.in princ. C. de aduo.diuer.iud.

uocati corporaliter iurent, quod circa id quod verum,& iustũ putauerint,omnem præstabunt diligentiam,& si causa iniusta visa furit,eam deserent, qua deserta, non est clienti licitum recipere alios aduocatos,l.rem non nouam. 12.C.de iudic.

duocatos pessimam causam facit videri bonam, & e contra.l.quod si nolis 31. §. culpã aurẽ omnem ff. de edi. ædic. vbi not.& dicit Abbas, in glo. vel proem. decre. in princ. quod sinistra suspicio oritur contra diffusius,& plura, quam necesse sit,allegantem,& facit videri iniustam causam.

Aduocatus audiendi ordo seruandus est, vt omnium desiderium audiatur l. nec quicquam §. obseruare ff. de offic. proconf.

Aduocatus cogitur ferre patrocinium gratuitum pro pauperibus. Felin. in rubrica de offi. ord.

Aduocatus non debet loqui sine aliqua præfatione,l. 1 ff.de orig. iur.

Ædificare domũ intra annum, puta,promittens, cuius partẽ aliquam iam ædificatã ignis cõsumpsit,habebit integrũ tẽpus,& nõ reliquũ tantum, quod defuerat anno integro iã cœpto. Et hoc procedit, quãdo periculũ erat promissoris,l. et ideo,is ff. de verb. oblig.

Æquipollens multos habet effectus, quorum nonnulli remissiue tanguntur inf. ver. Nihil interest.

Æquitas non scripta prefertur rigori scripto,videlicet,si pro ea est præsumptio,gl.pen. in c. suscitata 6. de restit.

ERRATA.

Pag. lin. Corrige

9. lin. 10. aduocatus.

lin 51 aduocatos.

lin. 26. bonis.

37. lin. 19. conditio, sexus.

27 lin. 41. conditio

37. lin. 46. conditio.

37. lin. 51. conditio.

67. lin. 4. durat triennio.

88. lin. 26. comendandi

97. lin. 13. matre libera.

177. lin. 19. proprietatis.

177. lin. 18. crimine accusare.

190. lin. 10 dele est.

184. lin. 4 in fi. adde J. à.

185. lin. 22 remouerit ammpen: eo cuj.

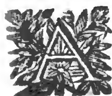
196. ver. similis equitatis ratio vlt. sustentari.

197. lin. ciuilia, quam canonica.

203. lin. 5. la. 2. dc.

FLORES SENTENTIARVM OMNIVM

Vtriusque Iuris prudentiæ.



BBATVM,& Abbatissarum Iura, & Priuilegia latissime, & luculenter, expenduntur per P. Tamburinum Valumbros. in suis Codicib. de hac materia nouissime elaboratis.

Ablatiuus in consequentia ponitur,& habetur pro conditione, v.gr. acceptis centum, idest, si dentur centum l. a testatore 108. ff. de cond. & demonstr. l. euectis 18. ff. de vsur.

Ablatum de facto non inducit permissionem auferendi de facto, sed remedio ciuili opus est l. Si filiæ tue. x. C. de donat. ante nupt.

Abortus pœnę in extrauag. Six. V. latę postmodum moderatæ fuerunt per Greg. 14. vt procederent in fœtu tantum animato; in fœtu autem inanimato statuit, seruandam esse dispositionem Sacrorum Canonũ, & Concil. Trid. Huius dicti occasione aduertendum videtur, non esse veram opinionem Toreblancæ in suo Epito, delictorum lib. 2. c. 43. n. 10. asserentis, licere procurare abortum ad euitandam mortem, vel infamiam: quamuis enim ad seruandam vitã matris in casu puerperij nõ sit vetitum, etiam cũ timore, & periculo abortus, sumere, vel exhibere medicinã, seu aliud remedium, suaptè,& per se ordinata ad seruandam matrem; ex hoc tamen non sequitur, licere etiã adhibere remedium, per se, ac directe ordinatũ, ad

 expel.

expellendum fœtum, cum hoc omni iuri manifeste aduersari liqueat, non enim sunt facenda mala quale esset in tali casu homicidium in se, vel in sua causa vt eueniant bona; & ita aperte loquũtur Pet. Nau. Sanch. & alij de hac re formaliter agentes: solũ enim concedunt, licite sumi posse remediũ necessariũ pro salute matris, quamuis per accidens, & præter intentionẽ subsequi possit abortus, quod est valde diuersum ab eo, quod perperam ibi docuit Torreb.

Abrogare est pœnitus corrigere, seu remouere, derogare autem est in parte tãtum corripere, l. abrogare, 102. ff. de verb. & rer. signif.

Absentium magna vtilitas est. ne indefensi maneant. l. 1. ff. de negot. gest. & inf. Defensor.

Absens reua potest per Procuratorem causam absentiæ reddere l. absens 71. ff. de Procur.

Absentia eius qui, reipubl. causa abest, neq; ei, neq; alij nocere debet l. absẽtia 133. ff. de reg. iur. & cõtra eũ nõ fit vẽditio, sed missio l. ignorare 4. C. de restit. mil.

Abesse autem desit, qui domum redire potuit finito negotio, pro quo abscens erat, not. in §. si quis vero in Ciuitate, de act. Inst.

Absentes canonici non percipiunt fructus, neq; ex consuetudine, inf. Canonici.

Absentes posse condemnari, etiã definitiuè, dicitur inf. in vsibus feud. tu. Quomodo in crim. in fi.

Absoluere potius, quam condemnare promptiorẽs esse debemus l. Arianus ff. de acti. & oblig. Vnde sanctius esse existimatur, impunitum relinqui facinus nocentis, quam innocentem condemnarunt absentem, in princ. l. 5. ff. de pœnis, cap. fin. de possul.

Absur-

Absurdum sequitur ad absurdum glo. in l. diuortio, in ver. alioquin ff. solut. matrim.

Abundans cautela non nocet, l. testamentum 17. C. de testam. cum simil.

A capite edenda est ratio, id est, cum die, & consule l. Argentarius §. edi. ff. de edendo.

A capite non licet membra recedere, nisi aliquid speciale sit in capite, gl. in cap. 3. de tempor. ordin. post, tex. in cap. cum non liceat, 12. de præscript.

Acceptilatio est liberatio per mutuam interogat. quæ vtriq; contingit ab eodem nexu solutio. l. 1. ff. de acceptil. Et facta in diem nullius est momenti l. in diem 5. ff. eo. tit. sicut, & sub. conditione fieri non potest. l. acceptilatio 4. ff. eo. tit.

Acceptilatio facta in fraudem creditorum, qualiter reuocari petatur, vi. Spec. de reb. Eccl. non alien.

Acceptio personarum non est apud Deum §. hinc nobis, auth. de monach. coll. pri.

Accessorium sequitur naturam sui principalis, l. 3. C. deposit. & l. cum principalis. 139. ff. de reg. iur. & l. heres a debitore 22. §. quod si stipulator ff. de fideiuss. Sed contra, de lege prima C. de iudic. Tu vide scrib. in hanc regulam, Accessorium 42. de reg. iur. in 6. fallit autem, quando adest diuersa ratio.

Accessoriũ præscribitur cũ suo prĩcipali inf. Præscribitur

Accessorium non potest esse maius suo principali l. iustissime §. 1. ff. de ædil. edic. Instit. de fideiussor. §. fideiussores, in fin. Contra Instit. de re. diu. §. purpurã.

Accessorium conceditur, concesso principali, vide infra Concessio.

Accidens de raro dicitur in iure censendum esse miraculum, in auth. de consul. colla. 4.

Accidens magis inſpicitur, quam natura: l. 1. §. beſtias cum ibi not. ff. de poſtul. Contra de l. fin. C. de his, qui ven. ætat. ſuæ impetr. & de §. pauonum, Inſtit. de re: diuiſ. & in l. qui 3. ff. de tutel. vbi ex accidentalibus res non eſt definienda.

Accidentibus frequenter, & vt plurimum, & non raro, iura ſe adaptāt. l. nam ad ea ff. de legibus Contra de §. Inſula, Inſtit. de re: diuiſ.

Accipere à nemine valde inhumanum, paſſim, viliſſimum, omnia, auariſſimum dicitur in l. ſolet, 6. §. nos vero ff. de off. proconſ. & leg.

Accipiens aliquid contemplatione mea, a me accepiſſe videtur, inf. Quod recipis.

Accipiuntur quædam honeſte, quæ non petuntur honeſte. inf. v. Quædam.

Accuſatus, vel denuntiatus de aliquo crimine, non poteſt interim promoueri, c. 4. de accuſat.

Accuſare ponitur aliquando pro agere l. qui accuſare, 4. C. de edendo, & e contra, agere, pro accuſare, vt ibi not.

Accuſatore non extante, nemo damnatur: vnde illud, Mulier quis te accuſat, nemo Domine, l. ſcripto §. Si quis accuſatorem ff. de muner. & honor.

Accuſare tertio aliquem reum non eſt licitum, vt inf. Qui duos.

Accuſatoribus falſorum monetariorū promittitur præmium, l. 2. C. de falſa mon.

Accuſatorem corrumpens in omni cauſa, præterquam in pœna ſanguinis, habetur pro conuicto, niſi appareat ab innocente pecuniam extortam fuiſſe. l. finali, vbi not. ff. de præuaricator.

Accuſatus non poteſt alium accuſare, pendente illa accuſa-

cusatione l. accusatio 6. C. de his, qui accus. nō possūt; nam relatione criminū non purgatur crimē l. is, qui reus ff. de publi. iudic. Intellige hoc de pari, vel minori crimine; secus autem de maiori, vel, si suam, vel aliorum iniuriam prosequatur, l. fin. de testib.

Accusator in quinque peccare pōt; aut errore decipitur, aut temeritate, aut calore iracundiæ ad accusandū prouocatur, aut calumniatur, aut præuaricatur. aut tergiuersatur. Sed si in omnib. his casibus desistat, impetrata abolitione quacunque non punitur, nec infamis est, vt C. de abolit. l. 1. & 2. Et si nō impetrauit abolitionem, parcitur ei in duobus primis casib. vt in c. Si quem pœnituerit §. notandum 2. q. 3. Secus autem si est calumniator. vel tergiuersator, nam calumniator tenetur ad pœnam talionis, vt eod. cap. & quæst. c. 2. & 3. Præuaricator postea non pōt aliquem accusare, & extra ordinem punitur, vt in d. §. notandū. Tergiuersator punitur in quinque Libris auri. l. 3. ff. de præuaricator. in fi.

Acquirendum facilius impeditur, quam acquisitum, l. patri furioso ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. & l. 1. §. casum ff. de postul. Contra de l. non distinguimus, §. Sacerdotio ff. de recep. arb. & l. sunt personæ ff. de relig. & sumpt. fune.

Acta sunt perpetua, in Spec. de reprob. §. videndū: vers. Hoc quoq; & seq. Et de instrum. editio. illud autem §. satis vtiliter, vers. Item quod, & vers. In quibus.

Actio creditoris inanis est, quam excludit inopia debitoris l. naturalis 6. ff. de dolo.

Actio de dolo non patitur, aliam actionem secum concurrere l. 1. in fi. ff. de dolo.

Sine actione nemo experitur, l. Si pupilli §. videamus

ff. de negot.gest. Fallit.exceptione opposita,v.Excep.

Actio edita speciem futuræ litis demonstrat. C. de edendo l. 2.

Actio iniuriarum non competit heredi. ff. Si quis caut. l. Si eum in iudicio x. §. qui iniuriarum.

Actio iniuriarum datur contra iudicem, qui volentẽ fideiubere tenet in carcere. Bar. in l. Si vero §. Qui pro rei, in 3. not. ff. Qui satisd.cog. quod notat Alex. cõtra indoctos in l. 1. ff. Si quis in ius voc. non ier.

Actio personalis diuiditur pro rata inter heredes debitoris, sed nõ realis hypothecaria, quæ in solidũ durat contra omnes l. prima C. Si vnus ex plur. hered. ꝙ est not. in casu debitoris, cui plures heredes succedunt.

Actio præscriptis verbis ex incerto contractu nascitur, l. 6. C. de rerum permut. & quod in tribus negotiorũ casibus locũ habeat, vi. gl. Instit. de interdictis §. fi. in ver. Vtilis actio, in medio.

Actio proprie dicitur personalis tantum; petitio in rem; persecutio vtriusq; causa, l. actionũ genera, 24. ff. de act. & oblig. & l. actio in personam 27. Azo. in Summa C. de edendo.

Actio semel extincta non reuiuiscit amplius, l. si vnus §. Sed si pactum ff. de pactis, ff. de noxali act. l. electio, cum ibi not. Contra de not per gl. in l. metum, la 3. §. Violenti ff. quod met. cau.

Actiones omnes, quæ morte, aut tẽpore pereunt, semel inclusæ iudicio, saluæ permanent, e. ad reg. iur. 182.

Actiones sequuntur vniuersalem heredem, non particularem ff. ad Trebell. l. 1. §. Si heres, cum ibi not.

Actiones creditorum, seu causæ, non debent differri, Instit. de bon. posses. §. cum igitur. & inf. causa eius.

Actor agit quando vult, sed reus non l. pure §. fin.

ff.

ff. de do. mal. except. & l. Si quando 2. C. de dilat.
Actor sequitur forum rei. intellige in act. personali C. de iurisd.omn.iud.l. in criminali, et cap.sane,de foro compet. Et quod dicitur in l.fin. Cod. vbi rem. &c. cum sit generale,de fo.compet. quod sequitur forum rei situatæ ,.intelligitur de act. reali.
Actori incumbit onus probandi l.Qui accusare 4.C. de edendo Contra, immo vtriq; incumbit onus probandi l.vbiC.ad.l.falcid.& l.fallaciter C.de abolit.
Actor,& reus si concurrãt simul in probando, tunc probationes Actoris prius recipiuntur. Spec. de probat. §.1. versic. xj.Bald.in l. exceptionem 2. col. C. de probat.
Actori in principio litis, vtriq; in medio, in fine, reo fauetur l.de die,in princ.vbi Bart. ff.qui satisda. cog. Idẽ Bart.in l. inter stipulantem §.1.ff. de verb. oblig. gl. in c. cum ad sedem, de restit. spoli. & alij late in exigendi, C.de procur.
Actore non probante reus absoluitur l.4. Qui accusare C. de edendo l. actori 23.C. de proba. Contra ff. de edendo l. Quisquam, & l.1. §.edenda, eo. tit.
Actui propinqua potentia dicitur actus, vi inf. Potentia.
Actum potius, quam dictum,sequendum est l. Sed Celsus 6. §. 1. ff. de contrahen. empt.
Actu ex vno non potest quis iudicari bonus, vel malus, vid. inf. Non potest quis ex vnico.
Actũ nihil dicitur donec aliquid superest agendũ. l.fin. in fin. C. de his,quibus vt indig. Intel. quãdo superest agendũ aliquod substantiale l. 1. ff. de lib.& post.
Actum facere in termino, vel in continenti post

post illũ paria sunt; gl. in l. Põponius xi. ad fi. v. cõtestationẽ, de procurat. & in §. tutor, Inst. de auct. tut.

Actus initium potius, quam finis attenditur c. factum legitime 73. de reg. iur. in 6. & l. nam origo, de eo, quod vi. aut clam.

Actus illicitus quamuis habeat bonum exitum, adhuc tamen punitur l. desertorem §. in bello, de re milit. vbi glos. in v. cesserit, & Abb. in c. bene. 2. de postul. Præl. afferunt multa exempla.

Actus, qui fieri potest nomine proprio, & alieno, præsumitur factus nomine proprio. l. si pactum, de probat. l. si non verum, & l. filij. C. de donat. int. vir. & vxor.

Actus secundum naturam sui subiecti regulatur, l. eius, ff. de oper. lib. Contra ff. ad l. Aquil. l. 2. in fine.

Adiectiuum refertur ad omnia præcedentia, licet sit diuersi numeri, si conueniat omnibus, l. heres meus, 98. §. pe. ff. de leg. 3.

Adiuncti ratione permittitur, quod alias negaretur, l. Si is, qui duos. 30. ff. de liberat. legata, & e contra, cum solutione contrarij in gl. l. Imperator. §. Seruari ff. de statu hominum, & inf. v. Permittere.

Ad præsens oua, cras pullis, sunt meliora ff. de transac. l. cum hi 8.

Aduena nemo Romæ quæ patria communis est, gl. in l. Legationis ff. de iudicijs.

Aduersarius proprie dicitur is, qui in iudicio contendit, secus si extra iudicium, l. cum aliquis. 21. C. de iure delib. tenet Felyn. in c. cum super 23. de offi. deleg.

Adulterium proprie dicitur in nupta: quasi transitus ad alterius thorum: stuprum in virgine, vel vidua. ff. ad l. iul.

l. iul. de adul. l. inter liberas: pro hoc gl. super rubr. C. eo. tit.

Aduocatorum officium necessarium, & laudabile est l. Laudabile. 4. in princ. C. de aduo. diuer. iud.

Aduocati corporaliter iurent, quod circa id quod verum, & iustũ putauerint, omnem præstabunt diligentiam, & si causa iniusta visa fuerit, eam deserent, qua deserta, non est clienti licitum recipere alios aduocatos, l. rem non nouam. 12. C. de iudic.

Aduocatos pessimam causam facit videri bonam, & e contra. l. quod si nolis 31. §. culpã aurẽ omnem ff. de edi. ædic. vbi not. & dicit Abbas, in glo. vel proem. decre. in princ. quod sinistra suspicio oritur contra diffusius, & plura, quam necesse sit, allegantem, & facit videri iniustam causam.

Aduocatus audiendi ordo seruandus est, vt omnium desiderium audiatur l. nec quicquam §. obseruare ff. de offic. procons.

Aduocatus cogitur ferre patrocinium gratuitum pro pauperibus. Felin. in rubrica. de offi. ord.

Aduocatus non debet loqui sine aliqua præfatione, l. 1 ff. de orig. iur.

Ædificare domũ intra annum, puta, promittens, cuius partẽ aliquam iam ædificatã ignis cõsumpsit, habebit integrũ tẽpus, & nõ reliquũ tantum, quod defuerat anno integro iã cœpto. Et hoc procedit, quãdo periculũ erat promissoris, l. et ideo, is ff. de verb. oblig.

Æquipollens multos habet effectus, quorum nonnulli remissiue tanguntur inf. ver. Nihil interest.

Æquitas non scripta prefertur rigori scripto, videlicet, si pro ea est præsumptio, gl. pen. in c. suscitata 6. de restit.

ſtit.in integr.Domin.in c.diſciplina,diſt. 45.At regulariter æquitas non ſcripta non attenditur contra rigorem ſcriptum.

Æquitas eſt attendere potius ſenſus,quam verba.apoſt. ad l. 3. §. Si quis ff. de condict. cau. data.

Æs noſtrũ eſt,quod nobis ab alijs debetur: æs alienũ eſt quod alijs debemus l. cedere dic̃ 213 ff.de ver.ſignif.

Æſtas incipit ab equinoctio vernali,&finitur in equinoctio Autumnali.Et ita ſenis mẽſibus æſtas,atque hyẽs diuiditur, l. 1. æſtatem, ff.de aqua quoti. & æſti.

Ætatem legitimam habens, in qua debetur ei aliquid, intelligitur de ætate naturali, non ciuili, ideſt, quæ ſuppletur à beneficio Principis, l.2.&3. C. de his, qui ven. ætat.

Affectionis ratio habetur etiam in iudicijs ſtricti iuris, no. in l.& tantum §. 1.ff. de ſeruo corrup.

Affectionis par cauſa remouet ſuſpicionem, inf. Par cauſa.

Affectus tantum punitur ſicut effectus, C. ad l. cor. de ſica. l. his. qui cum telo. 7.

Affectus non punitur, niſi ſequatur effectus, l. cogitationis,ff. de pœ.& ff.quod quiſque iur.l.1.in fi. Contra de §.beſtias in l.1.ff.de poſtu.in glo.Intellige, vbi lex ſic exprimit.

Affectus punitur vltrà quam ſe extendat, l. quoniam multa 6.C.ad leg.Iul.de vi.pub.& priua.quia,qui ſolam poſſeſſionem habere affectauit, & non occidere, punitur capitali ſupplicio; vnde, voluntas, & propoſitum hic non diſtinguunt maleficium, quod eſt alibi, vt ff. ad l. Cor. de ſica. §. diuus.

Affirmãti incumbit probatio, non neganti, l. 2. ff. de probat.

Affl cto

Afflicto nō est addenda afflictio, c. ex parte, de cle. ægro. l. Diuus, in princ. ff. de offic. præsid. & ff. de iurisd. om. iud. in l. si idem.

Agendi, vel excipiēdi modus attendendus est semper. & ad quem finem tendat; glo. ad fin. in c. hoc quippe. 3. q: 6. quam appelat Bal. valde singul. in l. Papinianus 14. pen. col. C. de sent. & cap. pastoralis. de except.

Agere quis dicitur per litis contestationem, l. item illa, §. fin. ff. de consti. pec. las. in l. ita domum, in 2. col. C. de procur.

Agentes, & consentientes, pari pœna puniuntur, cap. quia quisitum, de offi. deleg. sic. 2. q. 1. notum. 81. dist. facientes, ar. contra, quòd magis puniūtur consentientes, quàm agentes, 24. q. 4. qui aliorum & 11. q. 3. qui consentit, l. quid autem 3. ff. de his, qui no. infa. & Insti. de fur. §. is, qui. Ad hoc not. quòd quadruplex est consensus, scilicet, negligentiæ, consilij, cooperationis, & authoritatis, seu defensionis. In primo casu, scilicet negligentiæ, minus peccat consentiens, quàm faciens: nisi forte negligentia nimis crassa fuerit: vt in Prælato, vt 1. q. 1. quidquid inuisibilis, & 88. dist. consentire, &c. nihil. In secūdo casu, scilicet, consilij, minus punitur: plus tamen, quàm negligens, & 86. dis. tanta. In tertio casu cooperationis, æqualiter peccant facientes, & consentientes: & secundū hoc intelliguntur omnes authoritates, quæ dicunt, quod ęqualiter puniuntur. In quarto casu authoritatis, siue defensionis, magis peccat consenties defendendo, & authoritatem præstando, quàm faciens: & magis puniendus est 24. q. 3. qui aliorum, & 11. q. 1. qui consentit.

Agere

Agere caute pauca melius est, quam multis interesse periculose, l. 2 C. de vet. iu. enucl.

Alearum vsus res antiqua est, in auth. alearum vsus, C. de rel. & sumpt. fu. & aleæ vsu.

Alienum factum nemo promittere potest, insti. de inuti. stipu. §. si quis alium, & ff. de verb. signifi. l. stipulatio ista, in princ.

Alimenta cessant, si is, cui debentur, potest aliunde sustentari, l. 5. § sed si, & §. solent, ff. de lib. agn.

Alimenta si denegat vir dare vxori excommunicatur de iure canonico, glo. est in l. si cum dotem 23. §. sin autem, in ver. quantitatem, ff. sol. matrim.

Aliud est pœna, & aliud est fraus, nam fraus sine pœna esse potest, pœna autem sine fraude esse non potest. Pœna enim est noxæ vindicta, sed fraus ipsa noxa dicitur, & quasi pœnæ quædam præparatio, l. aliud est fraus, ff. de ver. sign.

Aliud pro alio soluitur inuito creditore, C. de dona. l. si quis argentum, in principio, & ff. de leg. 1. l. si domus, § qui confitetur, & l. miles, de re iudicata.

Aliud pro alio inuito creditori solui non potest, l. eum, à quo 13. cũ l. seq. C. de solutio. ff. si certũ pe. l. 2. §. 1. C. de secun. nu. auth. sed si aurum. Fallit. ff. de reg. iur. l. non dubium §. fi. cum multis alleg. glo. dictæ leg. eũ, à quo C. de solutionibib. & liberat.

Aliud est hoc simplex, aliud hoc tale. l. multũ interest, 6. C. si quis alteri, vel sibi.

Aliud est reddere, aliud est de suo dare, ff. depo. l. 1. §. eleganter Contra, ff. de verb. sign. l. verbũ §. reddendi, & ff. de aur. & arg. leg. in, prin. l. qui vxori. 19.

Allegans impossibile non auditur, l. confessionibus, cũ alleg-

alleg. ff. de interro.ac.& l.inde Neratius §. fi.in gl.ff. ad leg. Aquil.

Allegans in confuso, & ad balistas, dicitur ligare arenam sine cemento.

Allegationibus diuersis concurrentibus, incipiendũ est à canonibus, tamquam dignioribus, vi. inf. Vbi.

Allegans impedimentum non excusatur, probando impedimentum, nisi probet, se adhibuisse diligentiam, & non potuisse actum expedire, Inn, in cap.ex transmissa 10, de præscrip. & glo. in cap. cupientes 16. §. quod si per 20, in verbo, proposita, de elect. in 6.

Allegans frustatoria non auditur, l. vlti. quando prouo. non est necesse, iuncto tex. in c. consuluit, 24. de offic. deleg. facit cle. sæpe de verbo. signifi. & tex. in l. hi. qui fisco, C. de conuen. fisci. debit.

Allegans contraria non auditur, C.de fur.l.1.ff. de cond. & demon. Titius 99. Contra, ff. de inof. test. l. Papinianus §. sed nec impuberis, ff. de colla. bo. l. numquam.

Allegans turpitudinem suam non auditur, inf. Turpitud.

Altare vnum non debet discooperiri, vt aliud cooperiatur, l. fi. §. sed & si quis, & ibi Bal. in 3. co. in ver. no. quod non debet, C. communia de leg. est simile in l. si autem, x. in fi. de aqua plu. arc.

Altaria superflua in Ecclesijs destrui mandantur in c. Ecclesiæ 17. de consecr. dist. 1.

Alternatiuæ natura est, quod ponatur inter diuersa, l. hæc verba, Ille, ff. de verbo. signi.

Alternatiua petitio non est admittenda, ff. de stip. ser l. si

si ita,& ff. de testam. tut. l.tutor Ita recte 23. ff. de iniur. l. prætor §. edixit, quod autem. Et ibi vide concord. in glo.

In alternatiuis est electio promissorum, l.si in emptione, §. emptio, de contrahen. empt. ff. de eo, quod certo lo. l. non vtique, primo respons. & potest promissor mutare voluntatem, ff. de ver.obli. l. eum qui §.fin.

In alternatiuis sufficit. alteram partem ad implere, l.generaliter 6. C. de instit.

Alterum, vnum ex duob. & non eundem, sed alium ex eis.

Alterutrum, de duobus quem velit. & eundem, & alium, glo. in l. se, ex toto §. 1. ff. de leg. 1. & ibi Bar. no. cam.

Amabile bonum, cuique autem proprium. Et communia communiter negliguntur.

Ambiguis in orationibus, accipienda est mens proferentis l. inter stipulantem 83. l. 1. ff. de verb.obl. & de regulis iu. l. in ambiguis 86. Contra. ff. de pac. l. veteribus, 39. cum alleg.

In Ambiguis rebus humanior sententia est præferenda ff. de reg. iu. l. si fuerit, in fin.

Ambulatoria est defuncti voluntas, vsque ad vltimum vitæ exitum, vt ff. de ademptione libert. l. 4. §. fin.

Amicus dicitur frater, vel habetur tamquam frater, l. nemo dubitat, ff. de hære. Instit. facit, l. latæ culpæ; §. amicos, ff. de verbor, signifi. vbi amicus dicitur esse ille, qui honestis rationibus familiaritatis est coniunctus.

Amicus ex mente debet perpendere voluntatem ami-

ci

ci sui,& seruare, alias non est bonus amicus l. Pamphil. ff. de leg. 3.
Amicus filio nemo est maior patre suo inf. Filius.
Amicus clam de amico conqueratur, Cle. 1. §. 1. de iur. iur.
Amittere rem non dicitur, cuius propria non fuit, inf. Non videtur.
Amor paternus vincit omnem alium, l. isti quidem §. fi. ff. quod me. cau. in Spe. de procur. §. 2. ver. sed quando, l. fi. in prin. C. de cura furi. quod est verum etiam si sint inuicem inimici, Cy. in l. propter insidias C. qui accus. non pos.
Amor calefacit, in aut quibus modis nat. effic. libe. §. illud.
Angelorum chorus decimus legitur in cap. hi duo, de consec. dist. 1. Non tamen inuenitur chorus decimus; sed quia tot ceciderunt ex omnibus choris, vt vnum integrum possent constituere; vt ibi notatur.
Angustia temporis aliquando vitiat stipulatum ff. de verb. oblig. l. continuus, §. cum ita, & Instit. eod. §. loca.
Animalia naturalis iuris peritia censentur. l. 1. ff. de iust. & iure. §. penul.
Anima est præferenda cæteris rebus. C. de sacrosanct. Eccl. l. sancimus §. penul.
Animus, & intentio agentis ex dictis ante colligitur. inf. Intentio.
Annalia ad agendum sunt perpetua ad excipiendum, ff. de doli mali except. l. pure, §. fi
Annua si debes, exordia perspicis anni Annuo si debes,

in fine teneberis anni. Glo. not. hos versus, Insti. de verbo. oblig. §. sed & si ita.

Annuum debeatur in initio cuiusque anni, an in fine, tex. in l. nec semel 12. ff. quando dies leg. ced. dicit, considerandam esse mentem testatoris, cuius causa talem legati dilationem fecit: vt si videatur voluisse releuare heredem, teneatur in fine: si vero voluit prouidere legatario, teneatur in initio.

Annuum quando relinquitur, sunt plura legata; sed si stipulamur, est vna stipulatio, l. Senatus, ℘ fi. ff. de do. causa mor. quia in stipulatione cedit semel dies ad hoc, vt debeatur, l. si filius fa. 78. ff. de verb. obl. in legato autem cedit singulis annis, l. cum in annos 10. l. nec semel 12. ff. quando dies leg. cedat.

Ante primum nihil est, in procе. ff. eod. §. nos vero; & ff. de verb. sig. l. proximus. 92.

Antiquius præfertur, Inst. de rer. diu. §. singulorum, ergo dignius, facit, l. semper 5. ff. de iure immuni, non tamen semper præfertur antiquius; neque est dignius, authen. de monachis, §. fin. in princ. col. 1.

Antiqui possunt corrigere minores de malis moribus, l. 1. C. de emendatione propinq.

De apicibus iuris non est curandum, ff. mandati l. si fideiussor. 29. ℘. quædam ff. ad leg. Aquil. l. ita vulneratus.

Appellatione alicuius amabilis, vel ℘ contra, odibilis nominis, præsumitur aliquando pro eius prudentia, vel stultitia: exemplum est in l. facta 63. ℘. si vero uominis, vbi gl. & in l. sciendum 7. ad Trebel.

Appel-

Appellatione carbonum materia non continetur, l. carbonum appellatio, ff. eod.

Appellatione domini filius continetur, l. 1. §. domini appellationem, ff ad Sena. Consul. Sillan.

Appellationæ familiæ, & ipse princeps familiæ continetur, l. familiæ appellatione, ff. eod.

Appellatione filij in odiosis non venit nepos, si ratio odij in eo cessat, l. fin. C. de natural. liberis.

Appellatione fratris, & soror continetur, l. tres fratres, ff. de pact. l. Lucius, §. quæsitum, ff. de leg. 3. l. Lucius, in prin. ff. fa. her. l. Lucius, §. Menia el. 2. ff. ad Treb. & quid in Statutis, Vide omnino pro, & contra multa per Decium in l. 2. nu. 19. ff. de reg. iur. & Iaso. in d. l. tres fratres, vbi latissime limitat.

Appellatione fundi omne ædificium, & omnis ager continentur, l. fundi appellatione, ff. eod. de verb, signif.

Appellatione hereditatis, etiam damnosa hereditas continetur, l. hereditatis appellatio, ff. eo.

Appellatione hereditatis bonorum possessio continetur, l. hereditatis appellatio, ff. eod.

Appellatione liberti, & liberta continetur, l. liberti, ff. eod.

Appellatione hominis, tam fœmina, quam masculus, continetur, l. hominis, ff. de verb. sign. An autem comprhendat posthumum, dic, quod non; casus est in l. cum inter 14. ibi, homo fieri speratur, C. de fideius. lib.

Appellatione liberorum nepotes, & pronepotes, cæteriq; qui ex his descendunt, continentur, l. liberorum appellatione, ff. eo. etiam nepotes ex filia, l. 1.

C. de condit. insertis.

Appellatione mulieris, & virgo viripotens continetur, ff. de verb. sig. l. mulierum.

Appellatione mulorum, & mulæ continentur, queadmodum appellatione seruorum, & serue continẽtur, & ita sub masculino genere continentur fœmininũ, iur. vulg. Appellatione nominis vi, sup. appel. alicuius.

Appellatione parentum non tantum pater, & auus, & proauus, continetur, sed, & mater, & auia, & proauia, l. parentum appellatione, ff. eod. sicut etiam appellatione patroni, & patrona continetur, l. patroni, ff. eo. de verb. signif.

Appellatione partis, vel portionis, dimidia pars cõtinetur, l. nomen filiarum §. portionis ff. eod.

Appellatione pecuniæ omnis res signatur, ff. de calumnia, l. 1. & C. de const. pec. l. recep titia 2. §. & neminẽ. Et de iure canonico est tex. c. totũ quicquid. 1. q. 30.

Appellatione filij omnes liberi continentur, etiam nepotes, l. vxorem, §. cum concubina de leg. 3. l. filij, ff. eod.

Appellatione præsidis continetur quilibet rector prouinciæ, l. 1. ff. de offi. præsi.

Appellatione rei, & pars contiettur, l. appellatione rei 23. ff. de verbo. signi. & l. si defensor §. qui interrogatus. ff. interrog. act.

Appellatione rei persona continetur, vide notabile dictum in Apostil. ad Bar. in l. & seruorum, ff. de sta. homin. l. omnia §. fi. ff. de leg. 2. l. Paulus §. si ff. de pig. & tex. in c. cognoscentes, ibi, rem, vbi no. Feli. & Deci. de consti. Contra de l. serui electiones 5. §. Labeo. & ibi not. Ias. in 2. nota. de lega. & fideic. pri. responde, vt per ipsum.

Appel-

Appellatione rerum mobilium, & immobilium non veniunt actiones, & iura, l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re. iudic.

Appellatione teli continentur ferrum, fustis, lapis, & omne, quod nocendi causa habetur, l. si pignore, ff. de furtis.

Appellatione tigni omnis materia continentur, ex qua ædificia constant, l. tigni appellat. ff. de verb. sign.

Appellantis heres habet 4. menses vltra tempus concessum appellanti, qui currunt, elapso tempore, quod datur heredibus ad deliberandum, l. fin. C. si pend. appell.

Appellationis remedio extinguitur pronuntiatum, l. 1. in fin. ff. ad Turp. l. 2. ff. de pœn. Contra, ff. de his, qui not. infa. l. furti, secundo responso. in fi. quia suspenditur, & ideo si prosequitur, retro habet effectum, C. de tempo. appell. l. fi. §. illud.

Appellans à Iudice in vna causa, potest in alia conueniri coram eodem, nisi eum recuset, vt suspectum, c. 6. de appell.

Appellãs in vna causa potest in alijs habere iudicẽ suspectum, nisi conueniatur de crimine manifesto, in quo non cadit suspicio, nec excusatio; vt si imponatur pœna iuris surgens ipso facto, c. 24. eo. de appellat.

Appellatur à collatione Capituli ad Episcopum, si vt Canonicus interfuit, secus, si vt Prælatus, c. xj. de appell. in 6.

Appellare nullus potest ab aliquo Iudice, nisi grauetur, extra de appell. vt debitus, 59.

Non appellatur à sententia interlocutoria, C. de Episc. aud. 2 & l. non recipi. C. de appel. Contra

ff. qui satisda. cog. l. Arbitrio, & l. 2. ff. de appella. recip. vel non reci. De iure canonico, vide in cap. 1. cordi, de appel. lib. 6.

Approbare quis dicitur facta ab alio nomine suo, si, cum primum nouit, non contradicit, glo. margin. in l. 12. §. Iulianus ait ff. rem ratam haberi.

Approbari potest factum, & eius qualitas reprobari, Bal. in l. 1. col. 2. ver. item potest quis, C. de fur.

Approbatus reprobari non potest, c. quemadmodum 25. de iure iur. glo. latissimè, in c. 2. de excep. l. si vxor. in fin. ff. de adult. & l. Pomponius, ff. de nego. gest. Contra de l. gradatim §. reprobari, ff. de muner. & honor. dic. vt per glo. & doct. d. c. 2.

Approbare dicitur qui non reprobat. vi iuf. non improbare.

Arbiter quandoque accipitur pro Iudice delegato, ff. de iudic. l. finali.

Ab arbitri sententia non appellatur, C. de arb. l. 1. & ff. de arb l. diem §. stari Contrae de lege, ab arbitrio, ff. qui satis. cog. C. de iud. l. 1.

Arbitrio Iudicis nihil relinquere, sed omnia determinare per leges certas, multo melius est, inf. Melius.

Arbitria, et iuditia in multis sunt similia, l. 1. de arbitris.

Archiepiscopus debet visitare singulis annis suam diocesim, sicut, & ceteri Episcopi; sed non suam prouinciam, nisi causa cognita, & probata in Concilio Prouinciali, Conc. Trid. c. ff. ref. sess. 24.

Ardua examinari committit Princeps, & sibi deliberationem

tionem reseruat l. 1. C. vectigalia nou.

Argumentum à contrario sensu fortissimum est in iure, l. 1. §. huius rei, ff. de officio eius, cui manda. est iurisd. Inst. de liberti in princ. est clarior tex. in l. inter socerum, §. cum inter, ff. de pact. dot. C. de Episc. & Cler. l. conuenticulam.

Argumentum ab identitate rationis in odiosis non valet, etiam si omnimoda similitudo esset. Ioan. And. in regul. odia 15. de reg. iur. Ant. de But. in c. fi. consuetudi. Eucrar. in locis argum.eo loco.

Argumentum per simile dissoluitur per dissimile, C. de commer. l. 2. extra, qui fil. sint leg. c. per venerabilem 13. in antiquis, & non proceditur a similibus ad similia in casibus introductis cōtra regulas iuris, & exorbitantibus gl. authét, quas actiones. C. de sac. san. Eccl.

Argumentum a tempore ad rem, valet l. miles ita, 42. ff. de milit. testam. vbi pro tempore, quo quis fuit institutus heres, proportionabiliter percipiet fructus hereditatis.

Argumentum valet à Clericis antiqui Testamenti, ad Clericos hodiernos, in casibus à iure expressis, vt in c. nouum genus 2. de decimis, & ibi notat Abbas; & confirmatur c. 2, dist. 80.

Arma magis, qua iura, miles scire debet, l. sancimus, in princ. C. de iure deliberandi.

Arma Clericorū debēt esse lacrymæ. c. cōuenior, 23. q. 8.

Armis arma repellere licet, ff. de vi, & vi ar. l. 1. §. vim, & l. 3. §. cum ergo, eod. tit.

Arrharum datione res non desinit esse integra; sed sic per solutionem partis pretij l. 1. & 2. C. quan. lic. ab emp. discend.

Arrogo qui suus est, sed habet meus esse necesse, patris adopto suum, sed patris permanet idem. glo. Inst. de adop. §. Imperatoris auctoritate.

Ars mathematica, vel diuinalis, quod idem est, damnabilis, & interdicta est C. de malc. & mathe. l. 2.

Ars imitatur naturam, inquantum potest, Instit. de adopt. §. minorem.

Ars fit ex experientia, vide Spe. in proehm. 4. partis.

Ars, & natura nihil frustra operatur l. qui bis idem, 18. ff. de verb. oblig.

Artifex commendat opus suũ, ff. de integr. restit. l. 1.

Artifices eligendi sunt pro magnitudine rei, l. 1. §. 1. C. de no. codi. faci.

Artifex præsumitur viuere ex artificio, glo. in l. Si quis argentum, C. de dona. in verbo, quantum.

Artificium omne per exercitium recipit incrementum, vulg. dictum, inf. Omne artificium.

Asserere aliquis firmiter non debet, quod ignorat, ff. de act. emp. & vend. l. Iulianus, §. Quidam tamen.

Atrocitatem quæ non habent facinoris, vel sceleris, in his ignoscitur seruis, siue dominis, siue his, qui vicedominorum sunt, veluti tutoribus, & curatoribus, optemperauerint, de reg. iur. l. ad ea.

Attenditur, seu consideratur res varijs modis. Euerard: in loco; Quo nomine, & vi. Inspicitur, & Principale, & Quod non videtur.

Attenditur principale, non accessorium interueniens, Inf. v. Originali, & Quando in aliquo actu.

Attinentes qui dicãtur. Bal. in c. lieteris, de testi. Barba. in l. cum acutissimi, in fi. col. C. de fideicom.

Auaritia est radix omnium malorum, vel mater, in auth. vt iudices sine quoquo suffrag. §. fin. col. 2.

Auct-

Auctoritate propria rem cap. ere pot ens, in alium eam transfere potest, notabilis gl. marg. ad l. 1. in fin. ff. de oper. no. nunt.

Auctoritate Doctorum deficiente . quid faciendum, vi inf. Doctorum .

Anctoritates Philosophorum, & Poetarum, sunt tenẽdæ, & allegandæ, l. septimo mense 7. ff. de sta. homi. l. si pater, ff. de solu. Adde l. Fulcinus, ff. ex qui. cau. in pos. ea. & l. si vxor, ff. de adult. Contra C. de contrahen. emp. & ven. l, fin. de l. si societatem ff. pro socio, C. de dotis promis. l. 3.

Auctoritati rusticorum creditur, ff. de leg. 3. l. si chorus.

Auctoritas scribentium in humanitate interdum à doctoribus adducitur. Ias. in l. qui accensare, 4. C. de eden. Bart. in l. Barbarius , ff. de offi. Prætoris.

Auctoritates maiorum non sunt reprobandæ. C. ad exhi. l. ad exhibendum, ff. de iudi. l. Iulianus.

Augere dignitatem, & famã suã vnicuiq; licitum est v. Dignit.

Augumentum prædiorum non facit augere seruitutem ipsorum inf. seruitus.

Auxilium si quis habet cõmune , non debet ei concedi extra ordinarium, l. in causæ, la. 2. & ibi no: ff. de mino. 25. ann. & inf. extraordinarium .

Non est in conueniens, quòd duo remedia extraordinaria concedantur circa idem l. eum filius familias, & ibi gl. ff. si cert. pet.

Auxilum extraordinariũ excluditur ab ordinario , nisi eo sit plenius, gl. marg. ad l. damni infecti. 18. ff. de damno inf. & vi. v. vbi.

B

BAnnitum capiens poteſt eius effici Dominus, ſi permittat loci ſtatutum, inf. Statutum.

Banni, ſeu exilij tempus, quo ipſe bannitus poſt ſentẽtiam ſtetit in carcere, computatur in tempus exilij. C. de pœnis. l. 23.

Beatius eſt dare, quàm accipere. Not. gl. ff. commod. in rub. adde tex. in c. prædicator, 16. q. 1. & c. cum Marthe 6. §. ſane, de cele. miſ. & ibi glo. ponit ſibi verſus, Temporibus noſtris quicumque placere laborat; Det, capiat, querat, plurima, pauca. nihil.

Belli tempore rigor iuris ſeruari non debet, Vnde eſt illud, Non potui exaudire leges propter ſtrepitum armorum.

Belli timor æquiparatur ipſi bello; & ſuſpicio habetur pro bello, arg. l. Pedius, in princ. & l. 1. §. ſi ſuſpicio ff. de incend. rui. Anchar. conſ. 88.

Bene ſemper vniuerſa geruntur, & competenter, ſi rei principium fiat decens, & amabile Deo, auth. quomodo oporteat, Epiſc. & Cle. ad ſac. ord. col. p.

Benefacientibus nobis benefacere tenemur. Nam beneficij receptor naturaliter obligatur ad antidora, l. ſed, & ſi lege §. conſuluit ſenatus, ff. de petit. her.

Beneficia danda ſunt ciuibus, ſi ſint idonei l. Diuus 24. ff. de tut. & cur. cum ibi not. in marg. in quem ſenſũ multa conſideratur In c. nullus, 12. 61. diſt.

Beneficia coferre debente Epiſcopo, & Capitulo communiter, ſi vnus ipſorum efficiatur inhabilis, alter corfert, c. vnico, ne ſed vac. in 6. Et conferre debens cum conſilio Epiſcopi ſine illo confert. morte, vel abſentia, ita vt in breui eius præſentia haberi non poſſit, inteueniente, c. eod. in fine.

Ben-

Beneficia Ecclesiarum propter officia diuina cōstituta fuerunt 12. q. 2. concessio, 16. q. 5. generaliter, & i. q. 2. c. Cyprianus.
Beneficiorum nomine veniunt, & præbendæ, c. tua nobis, 32. de præben.
Beneficiarius sustentandus est, priusquā Ecclesia c. de his 4. Eccl. ædific.
Beneficium principis est latissimè interpretandum, de const. pri. l. fi. Contra de l. si quando 35. C. de in offi. testam. cum alleg. ibi.
Beneficium principis debet concedi sine alterius præiudicio, ff. ne quid in lo. publ. l, 2. §. si quis à princ. Contra ff. ex quib. caus. mai. l. sciendum, ff. de relig. & sump. funerum. l. si quis sepulcrum 12.
Beneficium non confertur in inuitum, l. si C. vnde leg. & l. nec emere 16. C. de iu. deli. vide gl. in c. Clericis, de vi. & ho. cle. quæ alleg. bona iura, & limita, vt per Abb. consi. 91. nu. 21. parte pri Sed contra hoc videtur facere, l. seruus 62. ff. de verb. obl. & l. non soluendo, 41. ff. de neg. gest.
Bene merentibus præmia tribui oportet, vt C. de statuis, & imagini. l. & virtutum præmia 3. vt statuas erigere, sed expensis eorum, non populi.
Bene velle sufficit, licet non possis bene posse, vt C. de appel. quoniam Iudices, & in arduis voluisse satis.
Benignior senteniia, in dubio est præferenda, ff. de reg. iur. l. benignior. Vnde, & in concessione dilationis quinquennalis benignior sententia creditorum attenditur, inf. Dliationes.
Benignitas rigori præfertur, l. fin. ff. de offic. præsi. & C. de iudi. l. placuit, & ff. de pac. l. maiore.
Benignius leges interpretandæ sunt, vt voluntas earū con-

conseruetur, l. benignus 18. ff. de leg. & Senator.

Bigamiæ pœnam incurrit aliquando etiã qui non est bigamus, exemplum est in c. finali, de bigam.

Bis factum dicitur frequentur factum, & ter factum, dicitur sæpissime factum, Rochus, vbi plura alleg. in c. fi. in 77. col. in fi. de consuet.

Blasphemiæ crimen æquiparatur crimini lesę maiestatis ideo non admitit. repulsam testium l. famosa, & l. in quæstionibus ad l. Iul. maiest.

Bona Ecclesiæ sunt bona pauperum, in auth. de emphit. conc. collat. 2.

Bona Presbiterorũ, vel Clericorũ, sine herede decedẽtium, Ecclesiijs debent assignari, l. si quis Presbiter, C. de Episc. & Cler.

Bona vsurarij, an sint tacite hypothecata pro vsurarum restitutione, & quomodo, & qualiter distribuãtur, & an possint alienari. Bald. in l. executorem, C. de execu. rei iudic. in 1. col. quod sic. Item quod de emptis ex pecunijs vsurari,s, vide eundem Bald. vt supra.

Bonafides in contractibus est seruanda, C. Deposi. l. bonafides, & C. de act. & obli. l. bonã fidem. Contra de l. in causæ, & l. 2. § pen. cũ ibi alleg. ff. de mil testã.

Bona fides non patitur, vt bis idem exigatur, ff. de re. iu. l. bona fides, & eod. titu. lib. 6. Contra, Inst. si quadr. pau. fecisse dic. §. fin.

Bona fides tantum possidenti præstat, quantum veritas quoties lex impedimento non est.

Boni iudicis interest lites dirimere, C. de iudic. l. properandum, & l. si quidam, ff. si. cert. pet.

Bonis nocet qni malo parcit, ex c. si is qui, cum not. 24. q. 4.

Boni

Boni mores præualent diuitijs, l. scire oportet, ℣. cum reliquis, ff. de tut. & cur.

Bonis suis spoliatus non est condēnandus in solidum, Inst. de act. in fi.

Bonis nocet qui malis parcit c. is, qui cum not. 24. q. 4.

Bonum quid quanto melius est, tanto in plura, & distantiora diffunditur, S. Tom. 3. p. q. 1. art. 1. in corp. & l. vnica, in fi. C. de caduc. toll. & in auth. de restit. & ea, quæ parit. Coll. 4.

Bonū est coarctare iuueniles calores, ne cupidinē dediti tristem exitum sentiant. C. de bonis, quæ liber l. cum non solum §. ipsum autem.

Bonum est habere bonum nomen, C. de sum. tri. & fi. ca. l. 1. ℣. hanc enim legem.

Bonum initium est spectandum: Insti. de vsucap. §. diuturna, & C. de vsucap. transf. l. vnica.

Bonum publicum, & commune, præferendum est priuatio, in auth. de non alienand. & permuta, § oportet ennim, col. 2.

Bonum voluntarium est magis præmiandum, quàm necessarium ff. de oper. lib. l. 3. & l. mater Contra pe l. fideiussor. 7. ℣. si necessaria, ff. qui satisda. cogan.

Bonus non est, qui malos non tolerat. 23. q. 4. hæc autem vita 15. & c. tu bonus, 2.

Bonus præsumitur, qui de bono genere natus est, in Authen. de referen. collat. 2. in fi. gl. ff. de alim. & ciba. l. cum vnus, adde text. in l. quod si nouit, ℣. qui mandat. ff. de edil. edict. & ibi glos.

Boues aretorij, & alia necessaria ad agriculturā nō possūt capi pro executione sētētię, l. 1 C. quę res pignori.

Boues magis armentorum, quam iumentorum nomine appellantur, ff. de verb. sig. l. boues.

Bre-

Breuitate gaudent moderni. l. 1. in gl. ff. quod met. cau. cum ibi alleg.

C

CAlamitas matris non debet nocere ei, qui in vtero est, l. & seruorum §. fi. ff. de sta. ho. & Inst. de ingenuis, §. contrario.

Caliditas non debet alicui prodesse, & alteri nocere, ff. ad exh. l. sed si hereditas, §. interdum, & ff. si quis caut. l. si duo. in princ. & ff. de dolo, l. 1. & ff. pro socio, l. verum, §. tempus.

Calumnia præsumitur eo ipso, quod quis non probat, quod intendit, gl. in l. criminis accusationem, 15. C. de accusando.

Calumniæ iuramentum non potest à partibus remitti; quia pro publica vtilitate introductum est, & quia dolus futurus nō remittitur, auth. principales personę C. iuram. calum.

Campanas habere in priuatis Oratorijs non licet, nec religiosis, c. x. de priuil.

Capitulum, sede vacante, pōt instituire præsentatos, licet nō conferre beneficia, c. 1. de Institut. in 6.

Captare ast aliquid arte, & blanditijs venari, not. in addit. ad l. de fideicommisso, C. transact.

Carceris custos, vi. inf. Commentariensis.

Caritas ordinata incipit à seipso, C. de ser. & aqua. l. præses, depræben. & dig. c. dilecto 25. Cōtra ff. quod me. cau. l. isti quidam. & Insti. de noxa. ac. §. fin.

Casum dicens tenetur illum probare l. consulta, de testam.

Castrum, Qui in Castris est, dicitur esse in morte, inf. Qui est in Castris.

Casus

Casus dementis corectio est sapientis inf. v. fœlix.

Casus fortuitus non liberat hominem ab obligatione, C. de pignor. acti. l. quæ fortuitum, ff. eod. l. si creditor. Contra ff. de furt. l. subtractis, & ff. de cōdi. indeb. l. cum quidam. vbi potest liberari debitor speciei, non autem generis: quia genus perire non potest, l. in ratione §. incerto, ff. ad l. Falcid.

Casus omissus dispositioni iuris communis relinquitur, l. voluntatis, C. de fideius. & ff. de lib. & post l. commodissime, & l. cum prætor. ff. de iud.

Casus fortuitus non est considerabilis in alterius detrimentum, Inst. de sent. cons. Tertul. §. Sed nos, vbi est casus notabllis.

Causa facti potius quam factum attenditur inf. facti.

Causa mediata est proximor causa remota, l. cum queritur. de except. rei iudic. l. si mulier, ff. rerum amot. Bal. in l. 1. in col. sol. matrim.

Causa non impleta casu fortuito cessat condictio legis, l. penul. C. de condict. ob. cau.

Causa est illius, ad quem pertinet emolumentum, l. damnum, §. iu propria, ff. quando appellandum sit

Causa est addenda, quotiens sit oliquid, ff. de trans. l. cum hi, §. in causa, & ff. de suspec. tu l. 4. §. fi.

Causa, & occasio differuūt. v. occasio.

Causa falsa, ob quam relictum est legatum, non vitiat legatum; sed sic conditio, si non fuerit impleta. l. demonstratio falsa 117. de. condit. & demostr. 15.

Causa proxima denominat rem ab ea dependentem, l. qui liberis, 8. §. hæc verba, de vulg. & pup.

Causæ duæ lucratiuæ non possunt circa idem concurrere, l. 61. de solu. Sed fallit. quantitatib. vt l. si quis eo. 67. in tit.

Ca-

Causæ continentia non debet diuidi, l. nulli, C. de iudic. gl. in l. cum fundum, in fi. ff. de vi arm.

Causa par affectionis suspitionem remouet, ff. de ritu nup. l. non solum, §. de vno.

Causa super rebus, quæ breui tempore corrumpuntur; terminari debet iudicio adeo celeri, quod res non corrumpantur, Bar. in l. si prius, 10. q. de ope. nunt.

Causa viduarum non spectat principaliter ad Ecclesiã nisi quo ad protectionẽ, et defensionẽ, de verb. signif. c. super quibusdam 26, & 87. dist. c. 1. & 2.

Causa pauperis est tractanda prius, quam diuitis; vt 16. q. 6. delapsis, & C. de Epis. & Cle. si quis ad declinandam.

Causarum merita partium assertione panduntur C. si per vim. vel alio modo, l. si. & e tum ex literis, de in inte. rest.

Causa naturalis potentior est, quam causa accidentalis, l. 3. §. 1. ff. de test. tutel. Bart. in l. proconsul. ff. de offic. procons. & leg.

Causa debet præcedere effectum, l. neque, C. de furtis, & ff. quæ res pig. pos. l. Titius.

Causatum sapit naturam suæ causæ, §. 1. Inist. de perpe. & tempor. aç.

Causa originalis attenditur, non ea, quæ per accidens venit, inf. Originalis.

Causa Causæ est causa causati, inf. Quicquid.

In pari causa turpitudinis potior est causa possidentis, l. 2. in fi. C. de condi. ob tur. cau. C. de transact. l. si ob turpem.

Causa ciuilis vltra triennium, Criminalis vltra bienniũ a lite contestata, non est protelanda, C. de iudic. l. properandum, 12.

Caute-

Cautela abundans non nocet, C. de testa. l. testator, & l. testamentum, Contra, ff. de re. iu. l. actus. 78.

Cauendum est de eo, quod faciendum est in futuro, l. in omnibus, ff. de iudic.

Cautionis euentus est incertus. l. pupilli, ff. qnod cum fal. tut. l. hæc stipulatio, ff. vt legati nomine caueatur.

Cautionis nomine simpliciter, prolatæ, venit nuda promissio, non iuratoria, nec fideiussoria. l. 3. C. de verb. signif.

Census soluuntur in antiqua moneta, in qua istituti sunt, vel ad eius estimationem, si illa non est in vsu. c. 20. & c. 26. de censibus.

Certi debemus esse de facto proprio, l. quisquis, is C. de rescind. emp. ff. de acqui. hær. l. sed & si de sua. & l. cum falsum. Contra, immo aliquando est iusta ignorantia in facto proprio, ff. de cond. & demonstr. l. sed et si ius, et ff. de pactis dot. l. inter §. 1.

Certitudo dummodo habeatur, non curatur de modo l. quoties. §. si quis nomen, et ibi Imo. ff. de hered instit.

Certum est, quod is committit in legem qui, legis verba complectens, contra legis nititur voluntatem, de re. iur. lib. 6. regu. eadem 38.

A certo propter incertum non est recedendum, l. si idem. xi §. quòd si mutuo, ff de iurisd. om. iud.

Cessante causa non cessat effectus, quisit radicatus, & firmus, puta mor tua vxore, non cessat cognatio, vel impedimentum vublicę honestatis.

Cessante causa impedimenti, cessat impedimentum l. libertorum, §. 1. ff. de his, qui no. insa. l. si thorus ff. de leg. 3. §. fi. Contra de l. 2. ff. de mino l. si. serui. ff. de adim. legat. & ff. de postu. l. 1. §. sexum.

Ces-

Cessante legis ratione, cessat lex, vel ipsum ius l. fi. ff. de adul. & l.si maritus, §. scripsit, & C. de præscr. long. temporis l.finali.

Cessante necessitate, debet cessare quod vrgebat. 1. q. 7. quod pro remedio & l.liberorum, cum gl. ff. de his, qui no. infra.

Chirographum repertum cancellatum, etiam apud debitorem, non probat, l.si chirogaphum 24. de fide instrum.

Cicatricum nulla fit æstimatio, quia corpus liberum nullam recipit æstimationem vi. Deformitas.

Circuitus est vitandus, ff. de condi. inde l.dominus testamento 13. C.de adopt. l. fi. Contra, ff. ad l. Rhode iac. l.2. in princ. & ff. de vsufru. & quemadmodum l. si vsurfructuarius, iu princ. adde, cle. auditor de rescrip.

Citatio sine die non valet. ar. l. ita. 13. ff. de verbo. oblig.

Citatio facta die non feriato, vt fiat actus die feriato, nō valet, ar. l. pro parte ff. de serui. quia res peruenit ad talem casum, à quo incipere non pot. et.citatio. perpetuat iurisdictionem v.Iurisdictionem.

Citatio si fiat ad aliquem actum, si iste actus aliter geratur, quam sit dictum in citatione, non valet, glos. marg. ad l. aut, qui aliter 5. ff. quod vi, aut. clam. qui sane tex, inquit ibi Bartol. deberet scribi litteris aureis.

Citationis defectus est insanabilis in l. 1. C. de legibus & in l.de vnoquoque ff. re iudic.

Citatio alternatiua valet. Imo. in cle.causam 8. col. i q. ad secundum, de elect. vt si iussit Iudex citare ad domum, vel personaliter; sed citatio debet esse certa.

Cita-

Citatio verbalis non poteſt fieri per partem abſque commiſſione Iudicis,glo. no. & ibi. Abb. inc. cum ſit Romana 5. de appell.
Cito creſcit mulier, ſicut mala herba, glo. in l. 2. C. de his, qui veniam æta. impetra.
Ciues non debent alias,quam per portam ingredi.Alioquin capite punientur, l. fin. ff. de re. diuiſ.
Ciuilis obligatio ciuilia iura corrumpere poteſt, naturalia vero non vtique, Inſtit. de legitima agnatorum tutela, §. fi. Contra de §. cũ autẽ,Inſt. de capi. dimi.
Ciuilis ſapientia prætio non eſt eſtimanda, ff. de var. & extraord. cogni. l. 1. §. proinde.
Ciuilis ſapientia omnia decem Domini mandata ambit. Pr. Deum credere iubet, C. de ſum. trin. & fid. cat. l. 1. Secun. quod vetat aſſumere nomen Domini in vanum, C. de re, cre. & iureiurando, l. iuſiurandi. Ter. cum reuerrentiam parentibus præſtare mandat, ff. de ius voc. l. parentes. Quar. adminiculum iuſtitię diebus ſeſtiuis vetat facere, C. de fer. l. actus. & l. feſtos. Quinto. quemquam interficere prohibet, quãquam vilem, ff. ad l. Corn. de ſicut. l. 1. §. præterea. Sex. furta committere contẽnit, & famoſitatem, ſeu ſuſpicionem omni modo, vt C. de fur. & ſer corrup. l. in ciuilem. 7. adulteros non immerito corrigit, & illos, qui mæchantur, coerceri iubet, vt C. de rap. vir. l. 1. 8. falſa teſtimonia omnino prohibet; vt ff. ad l. Cor. de fica. l. 1. §. preterea.. reliqua duo præcepta, non concupiſci mulierem alienam, nec bona proximi, ideo omiſit, quia lex humana non punit interiora.
Ciuitas non eſt deformanda ædificiorum demolitione l. 17. ne quid in loco publ.
Clam delinquens magis punitur, quam qui palam

C ff. de

ff. de admi. tu. l. non exstimo, & ff. de ritu nup. l. fin. C. de summa Trinitate, & C. de seruis fugitiuis in Aut. ibi posita, Sed nouo iure

Clausula, ad beneplacitum, importat deficientiam voluntatis,& beneplaciti per mortem, vel amotionem ab officio c. si gratiose, de rescr.in 6.

Clausula generalis pluta continens ad omnia refertur, l. talis scriptura, ff. de lega. 1.& C.delib.prę.vel exhe.l.1.

Clementia nos facit pares Deo, in quantum nostrę fragilitati possibile est. glo. de nup. l. Imperiales, & C. de dona. inter vir. & vxor l. si. in fi. Contra ff. de postu. l. 1. §. sexum.

Clerici debent esse audaces ad defendendum legem Dei, in Aut. de non ali. aut permut. re, ec. §. diligēs

Clericos paucos bonos habere melius, quam multos inutiles. inf. Paucos.

Clerici sunt digniores, C. de Sum.Tri. & fi.cat.l.nemo.

Clericis opprobriū est, si se peritos disceptationum forēsium ostendant l. cousulta Diuilia 23. C. testam.

Clericus est miles cœlestis, Insti. de exeu. tut. §. idem in milite, in glo. super verbo, nolens.

Clerici veteris tastamenti conueniunt cum nostris in casibus a iu: expressis, vt in c. nouum genus, 2. de decimis, & ibi Abbas, & confirmatur c. 2. dist. 80.

Clerici dicuntur mendici, attenta qualitate ipsorum, extrauag. execrabilis, cum ibi not. in princ. ver. mēdici, de depræben. & dignit.

Coacta voluntas est voluntas ff, quod me, cau. l. antepenul. in glo. super verbo, voluimus; sed excusatur. C. de sepul. vio. l. si seruus.

Cogi quis potest præcise ad factum, quando id actum sit, gl. ad l. hereditatem pater, in fi. 28. donat.

Cogna-

Cognati, & agnati pariter hodie succedunt vsque ad decimum gradum, Instit. de success. cogn. in fi.

Cognitio causę tria importat, modum, causam, & personam, de quibus inquirendum est l. cum his vult. ff. de transact.

Colonus est iu villa, iu ciuitate inquilinus.

Coloni res inuectæ, & illatæ obligantur Domino scięti pro mercede, sed inqu.lini, etiam ignoranti, l. 5. C. de loc. & cond.

Commenda a Leo 4. circiter Annc Domini 780. dicitur inuenta: Et ideo datur, quia vnus non potest complures vxores, seu Beneficia, in titulum simul habere, cum scriptum sit, adhærebit vxori suæ. Vnũ ergo datur in titulum, & reliqua in commendam. Rebuff. in praxi fo. mihi. 189.

Commentariensis dicitur princeps carceris, qui ponit alios custodes sub se, no. glo. l. pé. C. de custo. reo. & deberet puniri, si captiui fugerent, quos in custodia habebat; quia capitaliter punitur, si per dolum suum, vel per culpã effugerint, Si autem casu fortuito euaserint carcerem, non tenebitur.

Comites absentium æque, ac absentes, excusantur, l. administrantes, ff. de excus. tut.

Comitũ filij dicũtur comites, etiã viuente patre. inf. filij.

Commodum eius esse debet, cuius est periculum, Instit. de contrahen. emp. in fi. & C. de furtis, l. fi. §. sed cum in secundum, in fin. de regulam in contrarium quod si decrescit emolumentum, & onus decrescit, l. si §. fi. ff. de leg. 3.

Commodanti restitutio non recusatur prætextu debiti, l. finali C. de comod. idem in deposito, inf. Depositũ.

Cõmune non potest dici meũ ff. de diuis. rer. & qual. l. intantum §. 1.

Communio in spiritualibus incrementnm; in temporalibus detrimentum parit. vulg. dictum.

Communio parit discordiam, l. cum pater, §. dulcissimis ff. de laga. 2. & communis communiter negliguutur.

Communis error facit ius, ff. de of. præsi. l. Barbarius, Adde tex. no. qui loquitur in filio familias, qui reputabuntur Pàter familins, dicit. tex quod non habet locum Maced. ex l. si quis patem, ff. ad Maced. Contra ff. de legibus l. qnod non ratione, 39. ff. de au. arg. læg. l. ornamentum.

Comparatiuus præsuponit positiuum, l. cum furti, ff. de condi. furti.

Compensationis ius impedit cursum vsurarum, l. 4. C. de compensat. & l. 7. C. de solut.

Componens cum parte, & fisco in delicto componibili, seu transigibili, præseruatur ab infamia; nec propterea fatetur se reum l. fin. C. de procur. & l. quodam, de his, qui not. insa. et sic delictnm adhuc remanet occultum, facit l. transigere, vbi DD. C. de transact.

Compromissum fieri non potest super censuris Abb. in repe. c. per tuas 9. 42. col. de arbi.

Compromittens in aliquo non potest ab eo recedere, sup. A persona.

Concedens Princeps bona dicitur concedere etiam obligationes illorum, inf. Princeps concedens.

In generali concessione non veniunt quæ quis non esset in specie verisimiliter concessurus, re. iu. 81. generali, eo. ti. in. 6.

Concesso principali, conceditur accessorium 8. distinct. 4. quo iure, et 16. q. 1. si monachus, et ff. de iur. om. iud. l. 2. et ff. de re. iudic. quædam, C. vbi, et apud quos, l. vlt. et de restit. spo. causa.

Con-

Concessio facta aliquibus debet intellegi de habilibus, l. gradatim, §. lege ff. de mu. et honor. & inhabilis les, et odiosi in dubio censentur exclusi, Ias. in l. 2. §. prætor, in prim. not. qui satis. cog.

Concesso vno intelliguntur concessa omnia, sine quibus illud non valeret, l. 1. ff. ee iur. omn. iud. et ff. de offi. eius man. est iuris. in fi. ff. quemad. test. ape. l. 2. §. inspectio, et ff. de vsufru. l. 1. §. 1. de seruitu. rustic. præ. l. 1. §. qui habet, et ff. de procur. l. a die et l. ad legatnm, et cui mandanrur præcedentia, et sequentia uidentur mādata, C. de procu. l. inuitus.

Concessa sunt qnandoque aliqua per obliquum, quæ directo non conceduntur; siue, alij per aliū cōsequūtur, quæ per seipsum non consequerentuc, ff. quæ res prg. obl. pos. l. Aristo. in fi. et vide ibi in gl. Contra, de l. qui alienam ff. de neg. gest. §. quamquam, et vide gl. snper verbo, quia nec ipsam.

Conditio, sexus, ætas, discretic, fama, Et fortuna, fides, ī testib⁹ ista requires, gloss. in l. testiū, l. de testib⁹

Concurrentibus allegationibus canonum, et legum, incipiendū est a canonicis, tāquā dignioribus ins. vbi.

Conditio habetur pro causa, l. eum ad præsens, vbi Bart. ff. si cer. pe, et l. Titio, ff. de verbo.

Conditio debet adimpleri in forma specifica, et reali, l. Meuius, ff. de condi. et demon.

Conditio est impossibilis natura, iure, vel facto.

Conditio videtur esse adimpleta, ex quo non remanet per eum, qui eam vult adimplere, l. Dedi. 3. §. fi. ff. de condi. cau. non secu.

Conditio debet esse de futuro, non de præterito, non de præsenti, l. instituito, §. 2. ff. de condi. inst

Contra de l. quib. dieb. §. 2. ff. de cōdi. & demon. quia legatur sub ista conditiune, si moritur.

Conductor non tenetur de casu fortuito, Inst. de locat. & conduc. §. qui pro vsu, casus fortui.

Confessio animum peccandi non deponentis, recipi debet, quamuis non sit vere pœnitens, sed adiuuandus est, c. 5. de pœnit. & remis.

Confessio in carcere facta non valet, l. qui in carcerem, ff. quod me. causa, & ff. de quæstionibus, l. 1. § diuus, & §. quæstioni. potest tamen facere testamentum, ff. de testa. l. qui a latronibus.

De se confesso non creditur super crimine alieno C. de accu. l fi. Contra C. de confes, l. vnica, & C. de famo lib: l 1. in princ.

Confitens vnum, per consequens confitetur id, quod sequitur ex illo, 8. dist. quo iure, & de offic. deleg. cum super, & de dolo, & contu. cum dilectus.

Coniecturis locus est in incertis, non in certis, l. continuus, §. stipulatus, in fi. iuncta gl. in verbo, nullius, ff. de vet. obl. & vb. inf. præsumptio.

Confinium est inter agros, vicinium inter domos.

Coniuncta eisdem verbis non censentur diuerso iure l. iā hoc iure 4. ff. de vulg. et pupi.

Coniuncta disiunctiua aliquādo ponitur pro copulatiua l. generaliter, C. de instit. et substi.

Coniunctio disiunctiua posita inter personas, pro coniuncta habetur, l. pe. C. de verbo. signi. vt si testator diceret, Titum, aut Meuium instituo heredem, ista coniunctio, aut, habetur pro coniuncta: & sic vterq; esset heres. Secus autem, si poneretur inter res, quia tunc haberet vim suam, vt in eadem l. cum quidam.

Con-

Coniuncti loco vnius habentur, C.de caduc. tol. l. vnica §. si vero quidam, et §. si autem disiunctum, et l. si pluribus, de leg. 1.

Coniuncta persona potest agere pro coniuncta, ea inuita, quando ageret de interesse suo, l. 1.2. & 3.ff. de lib. cau. & l. non temen, ff. de appellat.

Consecrari potest Ecclesia, tam Dominicis diebus, quã etiam priuatis, c .2. de consecr. Eccl.

Consecrari non debet Altare, nec Ecclesia, corruente tecto illæsis parietibus, & mensa Altaris non enormiter læsa, c. 6. de consecr. Eccl.

Consensus est substantia contractus, l. 3. ff. de contrahenda emptio.

Consensus tacitus limitatur secundum actum, ex quo ille colligitur, l. fin. C. ne vxor pro mar. et quod no. Bar. in l. 1. §. si quis hoc interdicto, in fi. ff. de itera et Decius in c. 1. 26. col. de iudic.

Consentientes pariter puniuntur cum facientibus, sup. Agentes, quod intellige, vt ibi, de quadruplici cõsensu.

Considerari non debet illud, quod veraciter euenire non potest, vel non solet, et maximè, si sit odiosum, ff. de contrahen. emptio. et ven. in emptione, §. liberam, et Instit. de inuti. stip. §. 1. et inf. v, Inspicies.

Consilium si petitur per Iudicem causarum, non debent allegari iura; sed succincte ad quæst. respondend. est: secus, si requiratur per partes ipsas, Abb. cons. 21.2. par. incip. Saluatoris nostri.

Consobrini de iure ciuil. possunt coniungi per matrimonium, Instit. de nup. §. duorum autem frartum. sed de iare canonico, vsq; ad quartum gradum inclus. est prohibitum matrim. c nõ debet, 8. de cõsãg.

Consuetudo vincit legem, C. de ædifi. priua. l. an in-

totum, Contra C. quæ sit lon. consue. l. 2.

Consuetudo est circa mores, præscriptio circa bona; stylus circa curiam.

Consuetudo patriæ est attendenda, ff. de l. 1. l. seruus. 53.

Consuetudinem error impedit, gl. in l. quod non ratione, ff. de legibus.

Consuetudo est altera natura; glo. ff. de lib. & posth. l. si quis posth: super verbo, consuetudo.

Consueti cum sunt homines ad malum, nihil est quin inueniāt. Auth. de eo, qui rem ec. super verbo, dudū, et est tex. express. in aut. vt qui obli se hab. perhi res minorum, in princ.

Consuetudo inducitur vnica vice, l. 3. in fin. C. de Episc. aud. vide, v, Duæ, vbi duæ vices faciunt consuetud.

Consuetudo, cuius initij memoria non extat, vim habet priuilegij, etiam in quæsibilibus solo priuilegio, c. super quibusdā, de verb. signif. 26.

Consuetudo, est pactum tacitum ciuium; ideo non extenditur, sicut nec pactum: l. si vnius, §. ante omnia ff. de pactis, ita Bald. in c. 1. ad fi. principij, de feudi cogni.

Consuetudo, et lex, quantum ad obseruantiam, et decisionem negotiorum, parem vim obtinet, l. de quibus, §. inueterata, ff. de legib.

Consuetudo nedum ampliat, sed etiā non habenti dat ordinarium iurisdictionem, l. cum inspeximus in glo. v. Consuetudinem, de liber. mancip. et in l. vitos 8. C. de apparit. lib. 12. c. duo simul de off. ordi.

Consuetudo, vt canonici absentes percipiant fructus olim erat valida: Sed hodie secus est per Concil. Trid. Sess. 24. cā. 12. de refor.

Con-

Consuetudo, & ordo Vrbis in iudicialibus, seruanda est in alijs Ciuitatibus, cap. in causis 10. de re iudicata.

Consuetudo simpliciter damnata intelligitur de præterita non de futura gl. margin: ad cap. 7. de elect. in Clem.

Contetiones immensæ faciunt peruenir ad diuisionē, l. in re communi, ff. de seruit. vrb. præd.

Contentum aliqnando ponitur pro continente, ff. de pac. l. iurisgentium, §. quod fere, ibi, pactorum, id est, instrumentorum, quibus pacta inseruntur.

Contextu vno actionis, id est, nulla re extranea interueniente, testari oportet, l. heredes, in fi. ff. de testam:

In contractibus alternatiuorum rei est electio, ff. de iure do. l. plerunque §. fin. sed in iudicijs electio est actoris, ff. de no. ope. nun. l. stipulatio, §. 1. & in dubio etiam, ff. de iud. l. si quis.

Contrahentium mens & voluntas magis debet attendi, quam verborum conceptio, tex. formalis in l. fi. C. quæ res pig. obli. pos. & mentio monetæ facta in contractibus intellig. secundum morem regionis; apost. ad §. penult. Instit. de Attil. tut.

Contractus non debet claudicare, l. Labeo, ff. de ver. signif. l. cum dies, §. pen. ff. de arbit. Sed contra Inst. de auctor. tu. §. 1. & ff. de act. emp. l. Iulianus §. si quis a pupillo.

Contrahere ab initio licitum est, sed ex post facto non licet resilire, l. sicut initio C. de act. & obl. & ff. commo. l. in cōmouato, §. sicut; & C. de rescind. vend. l. de contractu 39. C. de transact. l. quamuis.

Contractum venditionis non potest facere furiosus, quia consensum liberum non habet qui in contractu requiritur l. 1. C. eo. de contrah. empt.

Con-

Contractus in dubio magis ex forma; quam a denominatione cognoscitur l. insulam ff. de præscr. ver. l. si vero, in princ. ff. locati.

Contractus ex conuentione partium legem accipiunt l. 1. C. commodati, &c. contractus 85. reg. iur in 6.

Contractus cuiusque initium spectandum est, tex in l. procurator, in fin. ff. mandati.

Contrariorum contraria est disciplina, quo ad agnitionem, gl. in v. confesuari, §. illud expeditum est Instit. de societ.

Contraria duo si sunt, ad positionem vnius sequitur destructio alterius l. Pomponius §. sed & is ff. de procurat.

Contrarium actum gerens videtur ius suum deserere gl. marg. in l. stillicidij ff. quemadm. ser. amitt.

Contumax non appellat. quia videtur contẽnere iudicem l. 1. C. quorum appell. non recip.

Contummax dicitur ille, qui ternis edictis citatus est, vel vno peremptorio pro omnibus, copiam sui facere contemnit, ff. de re iudic. l. contumatia.

Contumaci in vna causa denegari potest audientia in alla, gl. in marg. ad ad l. Sed, & §. ait Prætor ff. ex quibus. cau. maio.

Conuentio partium est seruanda, ff. depo. l. 1. §. siconnerit, & dicitur esse lex. l. ea lege. C. de condict. ob cau. Contra ff. de pac. l. nouissima.

Conuersatione a quali nascitur contemptio dignitatis ff. de offi. præsi. l. obseruandum.

Conuersatio nimia parit odium, & comtemptum, l. obseruandum, ff. de off. præ. 66. dis. quando, & c. Iudæos 13. de iudæ: ibi Abb. dicit verum inter rusticos, quia inter prudentes auget amorem, & amicitiam. Nam

nihil

nihil tam amicorum proprium est, quam simul viuere, Arist. lib. 8. Æthicorum.

Conuincitur quis vno ex 4. modis, de quibus inf. v. Quatuor.

Copulæ, Et, natura est copulare diuersa, c. ex parte de rescrip. cum simi. vi. inf. Dictio, &.

Copulatiuæ veritas requirit, quod vtraque pars sit vera, l. si quis ita stipulatus fuerit, ff. de verb. ob. cum suis alleg.

Coram dicitur esse aliquis, quando, se ostendit, l. nemo dubitat 50. ff. de her. insti. vide tamen tex. qui videtur facere in contrarium, in c. cupientes, 16. ibi coram nobis personaliter, de elect. lib. 6. & vi. l. diem §. coram, ff. de arbitris, vbi debet intelligere is, coram quo aliquid fieri dicitur.

Corporis debilitas, vel infirmitas, non impedit iudicium animi, tex. in l. 2. §. debilitas corporis, ff. de vacatione mun. & in cap. 1. de renunt. Vbi Baldus ait, quod totus mundus regitur quadam vmbra, sui nempe Principis, sub quo quiescunt eius subditi, cum tamen ibi tantum sit Rex, vbi habet pedes, & non alibi.

In corpore luat, qui non habet in aere l. 1. §. generaliter ff. de pœn. corio alieno corrigiæ longiæ, De cute non propria scinditur absque bria.

Corpus liberum non recipit estimationem inf. Deformitas.

Correctio legum est euitanda, l. præcibus, in fi. C. de appellat.

Correctio debet esse pro modo culpæ v. culpa.

Corrumpens Iudicem, vel Procuratorem aduersarij, debet perdere litem. l. 1. §. sed & ff. de calumniat.

Cre-

Credendum non est asserenti, se habere mandatum Principis, nisi ostendat litteras Principis, l. vnica, C. de mand. Princip.

Credulus nimis nemo sit, inf. verbo, Nemo debet.

Crimen legis Cor. de sica. committitur, seu contrahitur, si voluntas nocendi intercedat, l. 1. C. ad l. Cor. de sic, & ff. e. l. 3. §. diuus Instit. de obl. quæ ex del. nas. §. placuit.

Crimina, & infâmia respiciunt corpus delinquentis, iniuria vero bona solummodo, ff. de accu. l. ex iuditiorum publicorum.

Ctucis signum non humi sculpatur, nec pingatur, vno tit. Nemini licere C.

Crimina quæcunque per quoscumque cõmissa, possunt per Iudicem inquiri in sua prouincia, l. 3. ff. de offic. præsid.

Cui damus actionem multo fortius damus exceptionem l. inuitus §. cui damus de reg. iur.

Cui licet quod maius est, non debet quod minus est non licere, l. non debet, ff. de reg. iur. l. Marcellus ff. de do. cau. mor. Contra, quia maius est damnare in metallum quam deportare: quia primum inducit maximam capitis diminut. secundum mediam, Instit. de cap. dimminut. §. media, & §. maxima, & tamen Præses prouinciæ potest damnare in metallum, & non potest deportare, l. illicitas, §. vniuersas, ff. de offic. Præsi. iunct. l. 1. §. depositione ff. de leg. 3.

Cui plurima dedit Deus, facilliter dare debet, in Auth. de non ali aut permu. re. ac. §. Sinimns.

Cui plus committitur, ab eo plus exigitur, l. Presbyteri, C. de Episc. & Cler.

Culpa lata est ignorare leges, ff. de verb. sign. l. latæ culpæ

culpæ, & leges sacratissimæ, C. de legi.

Culpa similis est tam prohibita dicere, quam docere, l. culpa C. de male. & mathe. Contra de l, quicumque, C. de hære. & manichæis.

Culpa est inmiscere se rei alienæ ad se non pertinenti. l. culpa, ff. de regulis iuris.

Culpæ quædam sunt, in quibus culpa est relaxare vindictam; c. 1. de postul. prælat.

Culpa caret faciens, quod fieri solet, in marg. ad l. cũ duobus 52. ff. pro socio.

Culpam ibi timere, vbi culpa non reperitur, bonarum mentium est, c. 2. de obser. ieiun.

Culpa sine voluntate delinquendi cõmittitur, l. qui occidit. §. pe. ff. ad l. Aquil. & ff. de mi. l. ex causa, §. similitr cum; vbi in culpa est non præuidens, quod præuidere debuit.

Pro modò culpæ correctio debet esse l. 1. §. cum patronus, ff. de offic. præf. Vrbi.

Cum iudicatur, rem meam esse, simul iudicatur, istius non esse, de procurat. l. Pomponius scribit §. sed & is.

Cum non stat per eum, ad quem pertinet, quo minus conditio impleatur, haberi debet perinde, ac si impleta fuisset, de regu. *66*. lib. *6*. Contra, vt ibi per Dynum.

Cum prætor vnum ex pluribus iudicare vetat, cæteris cnmmittere videtur, vt ff. de iudici l. cum prætor. Contra, ad legem Iuliam de adul. & stup. l. 1. in fine.

Cum principalis causa non stat, nec etiam ea, quæ sequuntur ff. de reg. iu. l. cum principalis causa.

Cum quid conceditur, & omnia, sine quibus illud esse non potest, l. 1. ff. de iurisdi. om. iudi & C. de ordi. iudi-

Cũ pari contendere anceps est, cũ superiore furiosum, cum inferiori sordidum. Seneca [illegible]

iuditiorum,l.1.& C.de iuditijs, quoties,& sup.Concessio;

Cum quid impeditur propter vnum,eo dempto tollitur impedimentum,ff de diuor.&repud.l.pen. in glo.

Cum quid prohibetur, prohibentur omnia illa,quę sequuntur ex illo, regula iuris. 59. lib. 6. & l. Oratio, ff. de sponsal.

Cum quid vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti, c. tuæ,& de procuf. de reg.lib. 6.cum quid 39.

Cum quis succedit in ius alterius, iustam ignorantiæ causam habere præsumitur. ff.de reg. iur.qui in alterius,cum quis 14. eo. tit. lib.6.

Cum res ad eum casum venit, à quo incipere non potest. talis actus non valet, l.pro parte, ff. de seruit.

Curam minoris non debet suscipere creditor, vel debitor ipsius: & si creditor suscipiat, & taceat, perdit actionem; debitor vero soluendo, non iuuatur, Auth. minoris debitor, C. qui dari tut. vel curat.

Curator furiosi nullo modo libertatem potest præstare, l. fin. ff. de cura. fur.

Curiæ Romanæ stylo pro perfecta scientia habenda reiecto iure scripto,non est adhærendum; quamuis illa in iudicando sit preferenda: cras enim est alba,hodie nigra,consulit Host.in proem.summæ. Cassiad decis. 19. n.17.de restit. spol.

Curiales censentur prœmio digni, iuxta illud. Non sunt alieni à labore, & puluere (maxime in Vrbe) qui nostra comitantur signa l. vnica C. de palatinis sacr. larg. lib. 12.

Cũ labor est in damno crescit mortalis egestas C. de allu. l. fi. & similiter.

Damnari

D

DAmnari in solidum non debet expoliatus bonis suis, §. vlt. Instit. de act.

Damna consueta sunt coloni non consueta sunt Domini, l. ex conducto 16. §. Sed & si ff. locati.

Damni dans causam, damnum fecisse videtur, c. sicut 55. de testi. & attestat. 85. 1. di pasce. ff. ad leg. Corde sic. nihil interest, ff. de offi. præsid. illicitas, § sicuti.

Damnum dat qui iubet damnum dare: eius vero nulla culpa est cui parere necesse sit. Quod pendet, non est pro eo quasi sit ff. de reg. iur. is damnum.

Damnum quod quis sua culpa sentit, sentire non videtur, l. quod quis, ff. de reg. iur. alias dicitur, sibi deber imputari, & non alij, de reg. iur. lib. 6. c. damnum 86.

Cum damno alterius, aliquis non debet locupletari, l. nam hæc natura, ff. de cond. ind. Contra Inst. de vsuc. per totum, quia quis per vsucap. locupletatur.

Dapifer quando non potest aliud, cinerem surripit Mar. Anto. Baue. in repe. l. cum filio, col. fin. in fi. ff. de lega. 1. allegat, illud Virgilij Quid domini facient audent cum talia fures, & alia plura, glo. magna circa fin. l. Iulianus, de act. emp.

Dare cito est bis dare, tarde autem est minus dare, inf. Qui cito.

Datum ob causam, causa non secuta, potest retractari, l. ea. lege, C. de cond. ob cau. dat.

Debitor eligit in re incerta, l. cõprehensũ, ff. de empt:

Debitor, qui accepit quinquenale, post non auditur volens cedere bonis, gl. fin. in l. vlt. C. qui bonis ced. pos.

De-

Debitoris filio si fiat legatum hoc modo videlicet, relinquo tibi decem, & plus ætiam tibi relinquerem, si Pater suus soluisset mihi, per hæc verba dicitur inducta esse solutio debiti paterni, est glosa notabilis in lege pater pro filia, ff. de doli mali. except.

Debitori facta interpellatio non statim constituit illum in mora; sed cum interuallo, vt possit consulere solutioni, gl. ad l. Aemlius, ff. de minorib. Et decem dies competunt debitori ad soluendum, etiam si non sit dictum, In marg. ad l. promissor ff. de constit. pecun.

Debitor alternatiuus pôt eligere quam rem voluerit ad dandum suo creditori, C. de cond. indeb. l. pen.

Debitor est seruus fœneratoris. No. gl. ff. de leg. 3. l. fideicommissi rem, super verbo, accidere.

Debitum naturaliter si soluatur non repetitur, l. 83. ff. de solut. Et executor testamenti non potest illud soluere.

Debitum naturaliter non dicitur proprie debitum, sed abusiuum, l. fideiussor obligari, §. fideiussor ff. de fideius.

Debitum si contrahitur in scriptis, eius solutio est probanda in scriptis, vel per quinque testes idoneos, scriptura vero casu deperdita, & casu probato, duo testes de vera numeratione sufficiunt. l. 14. de testibus.

Deceptis, & non decipientibus, iura subueniunt, gl. fin. de pig. ac. l. si rem §. omnis pecunia.

Deci mæ personales debentur Ecclesiæ ministranti Sacr amenta, c. 20. de decim.

Decimæ prædiales possunt existere per nouem dies in spica, nec tenetur Sacerdos antea illas recipere, gl. in l. stipulo ista 88. §. inter, de ver. obl.

Decipere alium querens, iustum est, vt ille suam sentiat iacturam, in Auth. emphit. contrac. §. si quis, col. 2.

Decipi non reputatur ille, qui scit, se decipi ff. de ædil. edic. l. 1. §. intelligitur, & ibi vide.

Declarat pars vna alteram legis, l. qui filiabus, in princ. de lega. 1. & inf. Pars vna.

Declaratio iuramenti, siue interpretatio, cum de ipso dubitatur, pertinet ad Papam, de iureiu. c. quanto de Eccl. ædifi. c. vlti: de elect. venerabilem, ad fi.

Decrescenti emolumentum, decrescere debet etiam onus l. fin. de lega. 1.

Defensionibus pluribus non prohibetur quis vti, ff. de reg. iu. l. nemo ex his; 44.

Defensor est sine mandato, Procurator cum mandato.

Defensum non esse vllo modo, vel non legitime, paria sunt, inf. parit.

Defensores plurimos admitti ad defendendum absentes publice interest, gl. in l. seruum, §. publice ve procur. & sup. Absens.

Defendere qui tenetur aliquem debet suis proprijs expensis illum defendere, gl. margin. ad l. qui absentem, 65. ff. de procurator.

Defendi ibi quis debet vbi deliquit, l. fin: ff. de noxal. act.

Defensorem dum habet defūctus bona sua non debent vendi. Instit. de eo, cui, liber. cau. §. hoc.

Defensor idoneus est, qui de solido cauet, in eod. §. præalleg.

Definitio bona debe conuerti cum ſuo definito. inf. Omnis definitio.

Deformitatis æſtimatio nulla fit, l. fin.in princ. de his, qui deiec. Et ratio eſt, vt ibi dicitur, quia corpus liberum nullam recipit æſtimat.

Delegari non poſſunt quæ ſunt miſti imperij l. cum his §. ſed nec, de tranſact.

Delegatus non habet plus iuriſdictionis, quã delegans, ſiue par ſit illius delegatus, cap. 1. 94. di. argum. ff. de dam, inf. qui bona, §. vlti: ſiue ſit maior, ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſd. & ſi prætor. quandoque tamen habet minus quis, ſi ex delegatione cognoſcat, quam ſi ex iure ſuo; extra de offic. delega. ſuper quæſtionem, 27. §. ſi vero C. de Procur. l. Maritus.

Delegatus Papæ poteſt eſſe Prior Conuentualis; ſed nõ Clauſtralis, Clem. 2. de reſer.

Delegatus delegare non poteſt, ff. de iuriſd. iud. l. more maiorum, & C. de iud. l. a Iudice.

Delegati iuriſdictio expirat ſententia lata, & executioni mandata, ca, in literis, 9. de offic. dele. item finitur mortuo Iudice, cui proprio nominẽ ſcribitur, c. quoniam Abbas, 14, eo. tit. a contrario ſenſu, item, per mortem illius, contra quem literæ impetrantur, re integra, de reſcri. cap. ſignificauit 36. item reuocato mandato, ff. de iudi. iudicium ſoluitur, & per ſecundas literas expreſſam facientes mentionem de primis, de reſcri. cæterum. 3. Item ſi Iudex remittit cauſam ſuperiori, de offi. leg. licet Tran. Item, elapſo termino commiſſionis, de offi. deleg. de cauſis 4. Item, ſi reintegra moriatur delegans, de offic. deleg. gratũ, 20, & c. licet, 30. Item, per legitimã recuſationem, de foro compet. licet & de appel. ſecundo requiris

quiris 41. Item per appellationem legitimam, extra de appell. vt debitus. Item, per delationem appellationis, arg. extra de appel, ſæpe, 44. &c. interpoſita. 70.

Deliberandum eſt in dubijs, in Spe. de aduo. §. 3. ver. habito.

Deliberandum eſt poſt ſomnum ſtomaco ieiuno, in Spec. de pœn. ſent.

Delictnm ſuperueniens, vel noua cauſa, non vitiat legitime factum, 30. q. 1. noſſe, &c. dictum, & 55. diſt. præcepta, 32. q. 7. hi qui 1. q. 5. quicumque, & q. 7. ſi quis omnem.

Delinquens in vno factus eſt omnium reus, eſt reg. defleat peccator 9. de reg. iur. Inteli. quo ad vitā æternā

Delicti maioritati maior pœna imponitur, C. ad leg. Iul. de vi priua, l, 1. Inſti. de interdi. § qui autem.

In pari delicto potior eſt qui poſſidet; l. auunculo, ff. de cond. ſine cau.

Delicta qui non punit, peccandi viam aperit.

Delictum patris filio nocere non debet C. ne fil. pro patre, per totum, ff. de in ius voc. l. adoptiuum in ſi. & Inſt. de inge, §, 1.

Delinquens pluries plus punitur, l. ſeruos, C. de vi. publ, & l, 4. in ſi. C, de Epiſc, aud. & inf. duæ vices.

Delinquens clam plus punitur, quā qui palam, ſup. Clā.

Delinquens componens cum fiſco vi. ſup. componens.

Delicti præteriti æſtimatio nunquam creſcit ex poſt facto l. omnis 181. §. nunquam, ff. de reg. iur.

Delinquit in lege qui verba legis omittens, contra voluntatem legis nititur, ſup. Certum eſt.

Denominari debet res a cauſa proxma l. qui liberis, 5. §. hæc verba, ff. de vulg. & pup.

Denuntiare prohibetur publicus concubinarius excō-
municatus conspiratores, & non præmonentes ca-
ritatiue, c. 20. de accusat.

Denuntiatio extraiudicialis non constituit quē in
mala fide, inf. Extraiudicialis.

Deportatus pro mortuo habetur, ff. de bo. pos. contra
tabulas, l. 1. §. si quis alium.

Deportatus tamquam peregrinus capere non potest, l.
1. C. de her. Insti.

Depositarius, & cōmendatarius, non possident, Insti.
de interdic. §. possidere autem.

Depositum non admittit conpensationem, propter
exuberantiam fidei, quæ requiritur in hoc contractu
l. si quis xj. C. eod. depos.

Derogare est aliquid legi in parte subtrahere, l. deroga-
re, ff. de verbo. sign. Prorogare, est legem proferre,
seu prouulgare. Subrogare, est in parte legi aliquid
detrahere, & in parte adijcere. Obrogare est in parte
legi aliquid adijcere, nihil detrahere; Abrogare, est
pœnitus legem tollere.

Desijsse non potest videri qui numquam habuit, inf.
Non potest; priuatio n. supponit habitum.

Desolatis, & tristibus est consulendum, l. 1. in fin. C.
de his, qui ante ape. tab. hered. trans.

Destituere eius est, cuius est instituere: & e contra, cap.
cum ex inuicto, de hæret. & gl. ibi communiter re-
cepta, & c. 1. & 2. de capel. monach.

Destruere aliqua in dedecus alterius: & quæ sibi non
prosunt, hominibus non est permittendum, l. pro
uoluntarijs, circa fin. ff. de impen. in re. dote fac. &
l. Senatus, §. Marcellus, ff. de leg. 1.

Destructo principali, destruitur accessorium, ff. de
pec.

pec. vl. leg. l. 3. l. cum principale, ff. de re. iur.

Destruitur res per plures successores, l. solent, §. 1. ff. de alim. & cib. leg. ibi, plures creditores alimentorũ non possunt a pluribus heredibus minutatim eligere alimenta sibi legata. Ideo vnus eligi mandatur, per quem alimenta singulis præstentur.

Determinatio plura determinans, debet ea vni formiter, & sub eodem modo significandi determinare, c. secundo requiris, 41. de appell.

Detractio, vel adiectio facit vnum ius transire in speciem alterius, l. ius ciuile, ff. de iusti. & iure.

Deus est solus scruator cordium No. gl. in l. 3. in fi. tex. interro. actio. tex. in c. nouit, de iudic.

Deus iudicat de voluntatibus, & sensibus, nec violatur castitas, nisi de consensu mentis, 32. q. 5. in princ.

Dicere non potest quis quod mente non agitarit, gl. 1. in l. quia, ff. de arbitr.

Dictio, absque penuria, & commode, seu, honeste, viuere posse, differunt, gl. in c. vnico, §. sane, v. absq; penuria, de statu regularium, in 6.

Dictio, confestim, verificatur in termino x. dierum, §. omnis stipulatio, vbi gl. v. Confestim, Inst. de verb. oblig.

Dictio, incontinenti, verificatur eodem die, gl. in §. sed ex, Inst. de interdictis.

Dictio, parum, verificatur in tertia parte totius rei Instit. de legit. agnator §. item vetustas, ibi gl. v. paulo.

Dictum determinatur, secundum casum suum l. 5. de admin. & peric. tut.

Dictum spectandum est minus, quam quod actum est l. sed Celsus §. 1. de contrah. empt.

Dictum non restringit rationem generalem, sed nõ est

nouum, quod ratio generalis restringatur per dictū speciale, tex. est. & glos. vnica in §. fratres, Insti. de nupt. & quod dictum aliquando sit generalius ratione Cor. cons. 13. in litt. B. in 4. ver. allegat, l. prospexit, ff. quis, & à quibus, cum alijs.

Dies positus in principio libri, vel instrumenti, refertur ad sequentia, quę non habent diem, l. si quis 6. §. si initium, de edend.

Dies decem dantur debitori ad soluendū, quamuis nō sit dictum, l. promissor, ff. de constit. pecu. vbi glos. margin & facit, l. si debitori, ff. de iudic.

Dies impedimenti non computatur in termino l. quibus diebus, de cond. & demonstr.

Dies incertus conditionem facit in testamento l. dies incertus, ff. de cond. & demon. & l. extraneum 9. C. de her. insti.

Dies naturalis cōtinet 24. horas, & incipit a media nocte vsque ad mediam noctem sequentem more Romano, l. more ff. de ferijs.

Dieta legaliter computata cōtinet 20. milliaria in terra; in mari vero 50. gl. in cap. Statutum 12. §. cum autem in v. de rescriptis, in 6.

Differentia quæ non sunt in specie, nec differunt iuris dispositione, l. Titio, & ibi Bal. & alij. de verb. oblig.

Difficile est assuetum relinquere, ff. de ædisdi. l. præcipiunt. 37.

Difficile est plures in vnum conuocare, ff. de Iust. & iur. l. ex hoc iure l. si vnus, l. fin. ff. & Inst. de iur. nat. gen. & ciui. §. Senatusconsultum.

Difficilior est progressus de non esse ad esse, quam de esse ad esse perfectius, ff. de her, Inst. l. talē, cōcor. ff. de contrahen. emp. l. 4.

Dignus quilibet præsumitur, nisi probetur contrarium, inf. Quilibet præsumitur.

Dignitas contemnitur ex conuersatione æquali. l. obseruandum, ff. de offic. præf.

Dignius trahit ad se minus dignum, c. quod in dubijs, de conse. Eccl. vel Alta.

Dignus est mercenarius mercede sua, ff. de do. l. si pater, & ff. quod me. cau. l. metum, §. sed licet, & Matthæi 10. adde text. in c. 1. de sepul, &c. quicunque, 12. q. 1. & cap. quoniam, 88. dist. & text. bon° qui loquitur de præmio studij, in l. 1. C. de assessor.

A digniori res denominari debet, l. cum ex aliqua, ff. de acqui. rer. domi. & l. quæritur, ff. de sta. homi. l. non quicquid, §. si inter partes, eod. tit. l. & si nõ sim, §. perueniamus, ff. de aur. & arg. leg. c. quod in dubijs, de consec. Eccles. vel Alta. Contra, quia coniuncto maris, & fœminæ denominatur a matre, quia dicitur matrimonium, & non patrimonium, Insti. de nup. in princ.

A dignioribus est inchoandum, Inst. §. fin.

Dignitas, & fama custodiri debent, ff. de vent. insp. l. 1. Ideoque vnicuique licitum est suam dignitatem augere, l. obseruandum, ff. de offic. præsid.

Dignitas filij gloria est, & laus patris, in Authen. cõstitutio, quæ de dignita. col. 6.

Dignum est, vt cuius præcellimus munere, illi, & omnino pareamus in operatione, in titulo, de pace te, & eius vio. in principio, col. 10.

Dignitas, & authoritas seruanda est, quantum ad mundum, ff. de post. l. 2. in glos. & ff. de offi. præsi. l. obseruandum, Non quoad Deum, cum ibi omnes sint æquales, vt ar. in Authen. de mona. §. 1. colla.

1. & vi. gl. in l. 1. v. dignitatis, ff. de procurat.

Dignitas dicit rem, non spem ; ideo pueris non sunt conferenda beneficia.

Dignitas vbi est maior, prioritas temporis non attenditur, gl. in c. placuit, in ver. Isidorus, 16. dist. nota. in c. statutum, is, de maior. & obe.

Dignitas doctoratus non liberat a patria potestate, Bar. in l. item in potestate, in fin. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iur. Adde l. si maritus, & ibi Bal. C. de pat. pote. Bal. in l. 3. C. de cast. pecu. lib. 12.

Dignitates, & matrimonia non debent esse venalia, 1. q. 7. Sancimus, ff. de do. inter. vir. & vx. l. 2. & l. 1. ff. ad l. Iul. & ibi gl.

Digniora sunt præponenda, No. gl. Inst. de iur. nat. gen. & ci. §. fin: Contra, quia testamentum militis est dignius testamento paganorum. Item, difficiliora sunt digniora facilioribus : & tamen de facilioribus prius determinatur, vel præmittitur, Inst. de iust. & iure §. his igitur.

Dignus ne sit quem Princeps elegerit dubitare instar sacrilegij est, c. qui autem 17. q. 4.

Dilatio longa non debet esse damnosa, l. 2. §. omnes autem, ff. de iudi.

Dilationes tres successiuè dantur dicenti, se velle allegare, quibus elapsis iudex profert sententiam, Auth. iubemus C. de iudicijs.

Dilatio probatoria danda est secundũ locorũ distantiã, & regulariter semel tantum datur, l. 1. C. de dilat. Et dies feriati, & non feriati in ipsa cõputãtur, l. 3. C. eo.

Dilationes non dantur post conclusum in causa, etiam si nulla præcesserit dilatio, l. fin. C. eo.

Dila-

Dilàtio secunda non debet concedi sine causæ cognit. l. 1. ff. si quis caut.

Dilationes plures dantur reo, quàm actori, in Ciuilibus tamen sunt pares. gl. in l. fin. ff. de fer.

Dilationes quinquennales non dantur, nisi maior pars creditorum consentiat: & in paritate sententia benignior admittitur, l. 8. C. qui bonis ced. pos.

Diligentem parum socium quærens sibi de se queri debet, l. socius, ff. pro socio.

Discedere non videtur, qui discedit habens animum redeundi, l. quis sit fugitiuus, ff. de ædil. ædic. §. in his autem animalibus, Instit. de rerum diu.

Discendi cupiditas est optima ratio viuendi, l. apud Iulianum, ff. de fideicom. libert.

Discordes si fuerint illi, qui optionem habent, tunc. sors. & fortuna iudicant, l. 3. C. commun. de leg.

Discretio est mater omnium virtutum, 1. q. 5. præsentium; c. 1. de offic. custo. & cle. pastoralis. §. verum, de re. iu.

Ad disiunctiuæ propositionis veritatem sufficit, alteram partem esse veram, ff. de verbo. obli. si ita quis. & l. si quis §. vtrum, ff. de reb. dub. Contra de l. cū quidam. C. de verb. sig. C. de inst. & subst. l. generaliter Sol. istud est fauore liberorum, gl. in l. si quis ita, ff. de verb. obl.

Dispensationis causa exprimenda est in supplicatione contra ius, alias non admittitur, inf. Supplicatio:

Dispositio respicens plura determinabilia debet ea pariter determinare, l. nam hoc iure, ff. de vulg. & pupil. substi. l. quamuis, C. de impub. & alijs substit. Intellige de procedentibus ex eodē fonte, vel causa; Et quorū est eadē ratio, plene Ias. in d. l. nā hoc iure.

Dis-

Dispositio videtur facta in locum, in quo eius consequitur effectus, & confirmatur, l. contraxisse, ff. de ac. & ff. de bo. auct. iud. pos. l. 3. Contra ff. de cōst. pec. l. cum quis, 5.

Dispositio super iure fauorabili validor est, quā super odioso, ff. de cond. inde. l. qui exceptionem.

Dispositio facta in vno coniunctorum ad reliquum extenditur, C. de fur. l. ancillæ, 12.

Dispositio facta sub conditione non extitura, conditio pura reputatur, ff. de noua. l. si pupillus. Contra de l. quibus diebus, ff. de condi. & demonstr.

Dispositio tempore inhabili facta, si tempore habili offeratur, valida reputatur, ff. de verbo. obl. & de seruis export, l. si minor. Contra de l. quod sponsæ, C. de donat. an nupt.

Disputationis causa dictum non probat opinionem loquentis, l. item, §. ait Senatus, vbi gl. marg. ff. de petit. hered.

Dissensionibus facile natura hominum inclinatur, l. item si §. principaliter, ff. de arbitr.

Distinguere non debemus vbi lex non distinguit, nisi illa lex per aliam distinguatur, Sic concordat, l. quāuis, vbi gl. ff. de in ius voc. & in l. 3. cum ibi not. in marg. ff. de offic. præs. Oldr. cons. 128. n. 3.

Diuersitatem corporum diuersitas sæpe sequitur animorum c. quia diuersitatem, de concess. præb. Et ibidem gl.

Diuersa plura nunquam constituunt vnum integrale l. sancimus 34. §. si quid autem C. de donat. & l. vsura C. de vsur.

Diuersa nomina, & diuersos tractatus habētia, dicūtur habere diuersos effectus, l. 7. C. de codicil. & inf. nomina diuersa.

Di-

Diuerso iure non censentur, quæ eisdem verbis coniuncta sunt, l. iam hoc iure, ff. de vulg. & pupil. subst.

Ex diuersitate locorum non debet oriri diuersitas iuriū, nisi ex diuersitate locorum oriatur etiam diuersitas actionis; inf. loca.

Diuinare nos cogit difficultas contrariorum; Bartol. in l. ita stipulatus, in fin. 9. col. ff. de verbor. oblig.

Diuinare nemo tenetur, ff. mand. si & fideiussor. §. si cum debitor, & l. si putator, ff. ad leg. Aquil. Contra Inst. de leg. pat. tu. & ff. de aur. & arg. le. l. qui vxor. ff. si pars. her. pe. l. antiqui.

Diuinari non est in potestate nostra: vnde annuntiare quæ futura sunt, solius Dei est.

Diuinatores non sunt consulendi, l. nemo, vbi Saly. C. de ma. & mathemat.

Diuinatorem qui consulit comparatur homicidæ, & cuilibet criminoso, in Spe. de accu. ver. Item quod est homicida.

Diuinare per inspectionem iecoris animalium non licet sub pœna capitis, l. 3. C. de sacrif. pagan.

Diuidi res si nequeat, ea detur vni, & alteri prætium, l. si familiæ, ff. famil. ercisc.

Diuisiones se habent ad instar venditionis, & sic subuenitur decepto vltra dimidiū; l. 1. & 3. C. cō. vtr. iud.

Diuisio fieri debet propter contentiones vitādas supra Contentio.

Diuiti contumeliosus est modicus sumptus l. & si §. Iudex. ff. relig. & sumpt. fun.

Diuiti plus creditur, quam pauperi; fallit si contra diuitem esset præsumptio specialis: quia tunc præsumptio tollitur præsumptione, l. Diuus, de in int. rest. & §. fin. Inst. de susp. tut.

Di-

Diuortio facto filij sunt educandi apud coniugem, qui non dedit causam diuortio; Auth. Si pater C. diuor. fac. apud. quem.

Doctor quis esse potest in 17. ętatis suę anno, apostil. ad l. 1. de postul.

Doctoris dictum debet intelligi secundum tex. quem allegat, Bar. in l. non solum, §. liberationem, ff. de lib. legata.

Doctor debet esse breuiloquus, gl. in c. cum sit ars, de æta. & qualit. & est tex. in Auth. de referen. circa fin. vide Abb. in prœ dicere in 2. col.

Doctor non debet itta esse breuis, vt non perfecte dicat, vel non intelligatur, gl. in clemen. constitutionem, in versic. de nouo. in si. de electio. & illud Horatij, Dum breuis esse laboro, obscurus fio.

Docendo quis fit peritior, l. 1. C. de excu. ar. lib. 10. si vis scire doce.

Doctor perdit memoriam in consulendo. vel legendo, si ei debitum salarium non soluatur. Vnde versus, Muneris iufundas oleum, fuge nomen auari: Sic ægræ menti poterit medicina parari, Car. in cle. 1. §. excellentissimum, de reli. & ve. san.

Doctor debet aliqua habere vltra illa, quæ dixit suis Scholaribus, no, glo. in prœmio, ff. §. his igitur: super verbo, peritia.

Dat Galenus opes, dat Sanctio Iustiniana. Ex alijs paleas, ex istis collige grana, No. gl. in prœmio, ff. §. nos vero, super verbo, doctissimi. Item, modo pauper, egens ne plus egeas, lege leges, Grandia lucra leges fertilis illa seges.

Doctoris sufficientiam, non gradum, requirit Ecclesia, c. cum ad decorem, de institut. Vnde, & Pius 5.

aie-

aiebat, se plus percupere Doctores, quã Doctoratos.

Doctor cum est sibi contrarius in duobus locis, illa opinio sequenda est, vbi plenius scribit, l. diui. ff. de iure patro. Abb. in c. bonæ 3. col. fi. de post. prælat.

Doctorum auctoritas, vbi deficit lex, pro lege seruãda est, l. si idem cum eo. ff. de iurisd. om. iud. vbi Angel. & Hostien. in c. inquirendi, de pecul. cle.

Doctor non debet petere consiliũ a Scholari, l. si quis, §. prætor, & ibi in marg. not. ff. de eden.

Dolor iustus in aliquo excusat. C. l. Iul. de adulte. l. grachus, & ff. ad l. Cor. de sicca. l. 1. & ff. de adult. l. si adulterium, §. Imperatores. Et inf. Quoties quis.

Dolosus nihil doloso tenetur, ff. de dolo, l. si diuus, secus, tamen, si tibi feci damnum in vna re, tu mihi in alia, quia ambo agimus, ff. de noxal. l. quædam, §. 1. & arg. ff. de vi & vi, arm. Colonus 12. l. tutor, §. liberi, ff. de suspect. tutor.

Dolus alicuius non debet alteri esse damnosus, l. electio §. pe. in fin. ibi. ne alterius dolus, ff. de noxa, cum alleg. pro hoc in l. 3. ff. de transac. Contra de l. fin. C. depo. & facit pro, & contra, ff. de inoffi. test. l. si quis in suo, §. fin.

Dolus cum dolo compensatur, l. de vno, ff. sol. mat. & l. si ambo, ff. de compensat. & l. si duo, ff. de dolo.

Dolus non præsumittur in minore, aut in fœmina, not. in marg. ad l. vbi ff. de edendo, neque in vniuersitate, l. sed, & 16. §. sed an. ff. de dolo malo.

Dolus dicitur esse delictum, tex. bo. in l. 1. §. nunc tractemus, ver. plene, ff. de tut. & ratio dist. est in l. si ex causa, §. nunc. videndum, ff. de min. l. 1. §. si apud, ff. depositi.

Dolo petit, qui petit quod restiturus est ff. de excep. do. l.

do l. dolò. c. dolo. de reg. iur. lib. 6. Contra de l. 1. § rediguntur, ff. quorum legae

Dolosa persuasio plus nocet, quam violenta coactio, ff. de l. ho. exhib. l. 3. §, si quis volentem 2. responso, & de seruo corr. l. 1. §. persuadere, gl. in cap. certe. 13. q. 1.

Dolum nulli facit quis, iure suo vtitur, l. non vtitur, ff. de seg. iur.

Domicilium consequitur quis ratione dignitatis, l. Senatores, C. de incolis. lib. 1.

Dominica dies incipit a vespere Sabbati, quoniam tūc incipit dies secundum canonicam computationem, siue quo ad officium, extra de fer. quoniam, 2. & 56. dist. quod a patribus.

Dominus rogans præcipit, inf. Principis, Al. in l. 1. in princ, ff. de eo, quod iussu.

Dominus membrorum suorum nemo esse videtur, l. liber homo, ff. ad leg. Aquil.

Dominium ex sententia transfertur, Institut. de offic. iud. §. fin. Contra Instit. de excep. §. his quoquæ.

Domin ia auferūt flumina; quotidiana teste experiētia.

Domorū demolitione non sunt deformādæ Ciuitates, sup. Ciuitas.

Domus cuique tutissimum refugium, atque receptaculum est, l. pleriquæ, ff. de in ius voc. & ff. ad Sen. Cons. Clau. l. 1.

Domum suam vnicuique reficere licet, inuito altero: dum tamen non officiat alteri ædificio, in quo ius non habet, de re. iur. l. domum.

In domibus quæ sunt, non possunt per alios explicari, quam per illos de domo. l. consensu 8. §. sin autem. C. de repu. Contra C. de test. l. & ab antiquis, 31.

Do-

Domorum de molitione non sunt deformandæ Ciuitates, sup. Ciuitas.

Domus pars dicitur esse porticus, vt inf. Porticus.

Domus destrui non debet, vt inde fiat viridarium, inf. Non potest dirui.

Donationibus multis apposita clausula onerosa refertur ad proximam tantum, c. 6. de donat.

Donatio potest reuocari per ingratitudinem donatarij, sed non per heredem donatoris, qui in vita sua tacuit, c. fin. eo.

Donationem facere tempore prohibito, vel differre illius executionem in tempus prohibitum, paria sunt, l. 4. C. de don: ante nupt.

Donatio ante nuptias, propter nuptias dicta, facta minori, non indiget insinuatione l. 17. Cod. eo.

Donare censetur extraneus dotans, non habens in potestate eam, quam dotat. l. 1. §. accedit C. de rei vxor. act.

Donatio inter coniuges diuortio infirmatur, l. 5. C. de donat. inter virum, & vxor.

Donare sæpe est melius, quam vendere, l. tutor ad vtilitatem, ff. de admi. tut. dispendium enim quis pati non debet, vnde præmium meretur. c. 2. de fideiusso.

Donatio inter virum, & vxorem non valet, l. 1. ff. de donat. inter viri, & vxor.

Donatio facta vxori causa mortis, ità vt valet, & reuocari non possit, si confirmatur morte donantis, trahitur retro ad diem donationis vna cum fructibus, l. 40. ff. de donat. cau. mort.

Donari videtur, quod nullo iure cogente conceditur ff. de reg. iur. l. donari, 83.

Do-

Donationes causa mortis legatis comparantur, ff. de don. causa mor. l. illud.

Donare aliquis non presumitur suum, ff. de prob. l. cũ de indebito, vers. si vero. Contra, ff. mand. si vero, §. inde Papinianus.

Dotis nomine promissis omnibus bonis non veniuut futura, l. 4. C. de iu. dot.

Dotis bona æstimata possunt retineri per virum soluto matrimonio, si prætium offerat, l. 5. C. de iu. dotiũ.

Dotis non numeratæ exceptio debet opponi intra annum a die matrimonij, morte, vel repudio dissoluti, l. 3. C. de dote cauta non nnmer.

Dotare Filiam Mater an teneatur, vi. inf. Mater.

Dos non constituit nuptias, sed coniunctionũ affectus, Authent. de trien. & sem. §. sed nec, col. 3.

Dos nulla dicitur soluto matrimonio, l. 1. in fin ff. per dote.

Dos æs alienum dicitur, l. Labeo, ff. pro socio.

Dos nisi deseruiat oneribus Matrimonij nulla est, l. si is, qui Stichum, & l. si Pater, ff. de iu. dotium.

Dos Filię ad Patrem reuersa, non potest per eum minui, nisi &c. vt inf. Pater non potest.

Dos, & eius augumentum confessata animo donandi, confirmatur morte confitentis, l. 2. C. de dote cauta non numer.

Dotatas esse fœminas reipublicæ interest vi. Reipubl.

Dubia probatio non releuat probantem Doctores post gl. per illum tex. in c. in præsentia, 8. de probat.

Dubitare disingulis non est inutile; Not. glo. C. de sum. Trin. & fide cat. l. nemo, super verbo, requirens.

Dubitationes, & ambiguitates in iurę vix euitari possunt, prœm. clem.

In

In dubijs benigniora præferenda sunt, l. semper, ff. de regulis iuris, & inf. v. In facto.
Dubitanti potius est imputandum, quam ignoranti; quia dubitans potest inquirere quis dubitationem soluat, sed ille, qui errat, seu ignorat, credit, illud firmiter esse, quod non est, Bal. in c.1. § personam, per quos fiat inuest. in vsi. feud.
Dubitantes de suo statu, vel errantes, non possunt facere testamentũ, ff. de testa. l. de statu suo, & l. 1. de lega. 3.
Dubius euentus potest vendi, l. nec emptio, ff. de cõtr. empt. & vi. v. Emuntur.
Dubitantes sæpe respondent iure periti, inf. Sub dubio
Dubium vbi est in omni materia, interpretatio sumitur ab obseruantia. DD. in materia de consuetud.
Duæ res valent vnam, Insti. de ac. §. sed· hodie, C. de edic. di. Adr. tol. l. fin. nisi vna sit melior, quam duę. ff. de inoffi. testam. l. nam, & si & in Auth. de consan. & vterinis frat. §. fin. col. 6.
Duo contraria faciunt optimum temperamentum, not. glos. l. 2· §. si quis tamen, ff. si quis caut. & l. continuus, 137. §. si quis insulam, ff. de ver. obl. vbi. not. in v. ædhibendus.
Duo homines non faciunt turbam, nec tres; sed decẽ, vel quindecim, l· Prætor ait, ff. de vi bonorum rapt.
Duæ, vel plures rationes vincunt vnam inf. Ratio.
De duobus malis minus est eligendum, ff. de reg. iur. l. quoties, cum ibi alleg. Contra ad l. Aqui. l. si ita vulnerata, 52. post medium.
Duæ vices faciunt consuetudinem, & delicta iterata plus puniuntur l. 3. in fin. C. de Epis. aud. & ff. de iure patr. l. 1. & ff. de pœ. l. aut damna §. quisquis, & C. de ser. fug. l. quæcumque Contra de cap. cum

Ecclesia Sutrina, de cau.pos.& propriet. vbi,duæ vices non faciunt consuetudinem.

Duo principalia habentia vnum effectum, quantumcumque ponantur diuersimode, & in diuersis nominibus, debent habere nihilominus eundem effectū, text.est, iuncta gl. in l. neque 13. ff. de impen. in re. do. factis.

Duorum vicem aliquis non debet subire, ff de pac. l. si plures Contra de l. si consultus, ff. de adopt. cum all. in d. l. si plures, & in iurisditione contentiosa non potest vnus sustinere vicem duorum l. pen. C. de asses. postul. nec quādo officia se inuicē non compatiuntur gl. in d. l. si consultus,

Duo non possunt esse domini eiusdem rei insolidum,ff. commodati, l. si vt certo, §. si duobus vehiculum. Et ff. de leg. 2. l. Meuius, §. duorum,& ff. de re iud. l. quidam §. prouide. Contra, quia,si loco tibi rem in emphyteusim, ego sum dominus, & tu etiā, quia habes rei ven. ergo &c. ff. si ager vec. pe. l. 1. & ff. de superfi. l. 1. iuncta l. in rem, fi. ff de rei vendic.

Duo non possunt eādem rem possidere simul ff. de acquit. pos. l. 3. §. econtrario, in princ. Contra de l. si duo, ff. vt possid. & in l. possideri, §. econtrario,ver Sabinus, de acqui. pos.

Duo impedimenta plus impediunt,quam vnum,& duæ rationes plus operantur, quam vna, & duo vincula fortiora sunt vno, Inst. de adop. §. sed hodie; & C. qui test. face. pos. l. discretis 10. Contra, ff. de his, qui sunt sui, vel alie l. patre furioso, & l. nam, & si parentibus is. ff. de inoffi. test.

Duo specialia circa idem non debent concurrere, l. 1. in fi: cum gl. C. de do: promis. gl. in l. cum post. §. gener.

gener. ff. de iure do. Fallit, quando vnum venit in cosequentiam altesius, vt l. singularia, is, ff. si certũ pet, & inf. v. Specialia.
Durare factum quid non dicitur nisi duret, glo. l. itẽ eorum, §. quod si, ff. quod cuiusque vniu. nomine, & infr. Factum non dicitur.

E

EA, quæ sunt eadem, non debent diuersis nominibus nuncupari, C. de codicil. l. si idem 7. Contra, idem est codicillus, & testamentum: & tamen diuersis nominibus nuncupantur, C. de test. mil l. fin. & C. qui testa. face. pos. l. hac consultissima 8. §. 1.
Ea, quæ sunt impossibilia, vel quæ in rerum natura non sunt, pro non adiectis habentur, regula ea, quæ impossibilia, de reg. iu. 178.
Ea, quæ fiunt contra leges, pro non factis habentur, l. non dubium, C. de legibus, cum simil.
Eadem res non debet diuerso iure censeri ff. de vsucap. l. eum, qui ædes.
Ecclesia non potest pati damnum per defectum Prælati, C. de Sacrosanct. Eccle. l. iubemus, in gl. super verbo, corrigimus.
Ecclesia pertinet in spiritualibus ad eum Episcopum, in cuius diœcesi sita est, c. 6. de except.
Ecclesia nulla Parochialis dicitur vacare in Curia mortuo Papa, vel etiã ipso ad huc viuente, sed decedẽte ante eius collat. inf. mẽsem, c. 35. de præbẽdis, in 6.
Ecclesia, cui inseruiebat clericus decedens ab intestato sine consanguineis, succedit in bonis illius, c. 1. de succes. ab intest.

Ecclesia non claudit gremiũ redeunti, C. de sum. Trin. & fide Cath. Episc. inter claras, in fi. Contra, C. de apost. l. 3. & ibi vide.

Ecclesia primitiua cur prædia à fidelibus oblata venderet, dicitur in c. futuram Ecclesiam, cum duobus sequ. 11. q. 1.

Ecclesiam aliquam Papa vniẽte Ecclesiæ alterius diœcesis, nihil iuris deperit Episcopo, in cuius diœcesi sita est illa Ecclesia, c. 2. de relig. domibus.

Ecclesiam nouam potest Episcopus ædificare ob indigentiam, non obstante iuramento de rebus Eccles. non alien. c. fi. de Eccl. ædific.

Ecclesias diuidi, vniri, & alias alijs subijciendi, causæ plures referuntur in extrauag. Saluator Noster. de præben. & dignit.

Ecclesiæ gubernacula cui nam sint conferenda vi v. Rudibus.

Edicta Prætorum non debent esse illusoria l. si Prætor, ff. de iudic.

Edita actio speciem futuræ litis demonstrat, supra Actio.

Effectus est aliquando dignior sua causa, ff. de adop. l. 1. quod ex liberta. & Inst. de ingenuis, §. 1. Contra in Auth. const. quæ de dignita. §. ergo, col. 4. & C. ad l. Iul. ma. l. cum quis, cum sua gloss.

Effectus diuersi ex vna re. eademque causa non debẽt oriri, C. vnde vi. l. meminerint, 6. & ff. de so. l. qui ominem 34. Contra, de l. in numerationibus, eod. tit. de solut.

Eius est nolle, qui potest, & velle, ff. de reg. iur. l. 3.

Eligeudus potius est qui peccauit, & pœnituit, quàm qui numquam peccauit, quia magis scit compati pec-

peccatoribus, c considerandum, 50. dist. & cap. sequens, nam infirmus fortior resurgit, de pœn. dist. 3. vbi est exemplum de S. Petro.

Eliguntur ad officia, seu munera publica, minus idonei, alijs deficientibus ab initio, l. generaliter, §. spurios ff. de decur. & extra, de reli. do. c. inter.

Electione non secuta non est quis ex consensu in scrutinio in indignum scienter præstito, eligendi potestate priuatus, c. 7. de elect. in 6.

Electionem habens à iure potest qnandocumque variare, inf. Variare.

Electio plenum ius dat electo, clemen. 1. §. nos itaq; de iure iur. Procedit hoc habitu, & potentià, secus autem est actu. Vnde, antequam electus sit confirmatus non dicitur ius plenum habere, c. postquam, 3. & ibi DD. de elect.

Eligens scienter indignum priuatus est potestate eligẽdi prima vice occurrente, c. 25. de elect.

Electoribns impeditis currit tempus si possunt impedimentum tollere, capitu. finali, eodem titulo.

Electio per simoniam, etiam cum vno solo commissa, reprobatur, c. nobis, 27. de simonia, & ibi Abb. n. 2.

Electio Infirmari an possit añq; fiat, vide remiss. in apost. ad tit. de Codicil. Inst. t. in princ.

Electo a persona maiori honor maior debetur, gl. notab. in l. 5. C. de aduoc. diu iud.

Electio in dubio cuius sit, vi. sup. in Contractibus.

Electioni se nolle interesse dicens, & postea ante electionem veniens, debet admitti ad scrutinium, glo. in cap. Ecclesia vestra, vers. si autem, de elect.

Eleemosinas large debent facere iudices maxime Ecclesiastici, inf. Iudices.

Eligit si maior pars Capituli scienter indignum valet elō de digno facta a minori parte Capituli, etiam ex eodem scrutinio, cap. 53. eo:de elect.

Emendans subtiliter factum laudabilior eit eo, qui prius inuenit, l. 1. §. quod autem, versic. nam qui. C. de veteri iur. enucl.

Emendatus præsumitur qui post peccatum operatur bonum, viuens laudabiliter, cum possit peccare. Pet. de Ana. in regula, semel, 8. in 6. col. ver. 4. quarto, Bal. in l. non ignorabat, C. ad exhib. & Bart. in l. 2. de bo. pos. furioso, infam. & dela. competenti.

Emens scienter rem alienam non habet regressum de euictione, l. si fundum C. de euic contra de l. fin. C. communia de lega. & l. 1. C. si ven. pig. agatur.

Emere non cogitur aliquis, nec vendere, C. de iure deliberandi, l. nec. emere C. de contrahen. emptio, & vend. l. non enim, Contra de §. pen. Inst. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris, & §. non solum, Inst. de legat. & §. fin. Instit. de donat.

Emolumento decrescenti decrescere etiam debet onus sup. decrescere.

Emptio, tam pure, quam sub conditione contrahi potest. insti. de emp. & ven. §. emptio causa sub.

Emere solitus à furibus suspectus habetur, l. 2. C. de furtis, & ser. cor.

Emisse se asserens à transeunte, & ignoto, non excusatur a suspitione, l. 6. C. eod. de fur.

Emuntur recte fructus, & partus futuri, inf. Fructus, & sup. Dubius.

Emphiteuta non liberatur, si res pro parte tantum pereat, l. 1. C. de iu. emphit

Enti qualitas adueniens reponit illud in alia specie étis, vi ver-

vi verbo, Qualitas, adueniens.

Episcopus nullus inuentus est. qui de maiori ciuitate ad minorem transierit, cap. 1. de Cleric. non resid.

Episcopi in Concilijs tenent locum suæ ordinationis c. Episcopus 17. dist. 3.

Episcopus contra Episcopum præscribit triennio populum per se conuersum ad Fidem, cap. 1. de præscr.

Episcopum oportet Sacrarum litterarum habere peritiam. Vnde, in veteri testamento inter cætera ornamenta, Pontifex Rationale ferebat in pectore, in quo scribebatur, Manifestatio, & veritas, quia in pectore Pontificis manifesta debet esse cognitio veritatis; non enim sufficit prælatis bona conuersatio, & morũ honestas, nisi addatur scientia doctrinæ, tex. est ita dicens, in c. qui ecclesiasticis, §. ecce, in princ. & in ver. ex quibus omnibus 36. dist.

Per epistolam nullus sit heres, vel coheres, l. epistola, ff. de pact. & C. de proba. l. non epistolis.

Epistola alicuius facit præsentiam eius, c. non debent. 65. dist.

Equitare non debent rustici, quia eorum conditioni nõ conuenit, gl. in l. x. §. idem labeo, ff. mandati.

Error, etiam bestialis, consensum excludit, l. si per errorem, ff. de iurisd. omn. iud.

Error communis facit ius, l. 1. C, de testa. & ff. da offic. præsul. l. 2. in fin. & vi. 5. Communis.

Error proprij nominis non vitiat actum, cum tamen de corpore agatur, l. si frumentum, & l. idem Pomponius, §. pen. ff. de rei ven. contra, ff. de legatis 1. l. 4. & de hoc habetur, ff. de her. Insti. l. quoties.

Error in nomine non vitiat actum, qui geritur, ff. de testam. l. si in nomine. Contra ff. de hered. Instit. l.

quoties, & facit pro vtraque parte : & vide eam.

Error falsæ causæ vsucapionem non parit, C.de vsuc. l. 1. §. error. Et impedit consuetudinem, l. quod non raitone, ff. de legibus.

Erubescimus sine lege loqui, in Auth: de trien., & semis §. consideremus. col. 9. & de consul. l. fi. lib. 13. adde l. illam, C. de colla. l. qui filium, §. Sabinus ff. ad Treb. Contra dc l. eum, qui. ff. de dolo. 74. & de omnibus legibus, de quib. arguitur à contrario sensu.

Esse vbi solet res perpetuo, & non casu, inspicitur l. si ita legatum. 84. ff. de lega. 3.

Esse de proximo futurum aliquid, vel sit de præsenti, paria sunt, l. pen. ff. quibus ad lib. procl.

Euenire quod potest si lex considerat, non debemus inspicere quid actualiter euenerit, l. si vero, §. prætor, ff. de his, qui eiecerint.

Euentus dubius potest vendi, sup. Dubius.

Examinandi non sunt e curia Romana excepti Corset: singu v. præsumptio, 1.

Euentus malus non habetur in consideratione, sup. Consider.

Exceptio non numer. pecun. competit solum in mutuo; inf. Pecun. non numer.

Exceptione non opposita, possumus sine actione experiri, l. posthumi, ff. de inoffi. testam. l. cum putarem, ff. famil. er cis.

Exceptio est de regula, secundum quid, non quo ad omnes eius partes l. nummis, ff. de in lit. iur. & l. quod liquido, de pœnu legata.

Exceptio est contra regulam, text. est notabilis, in l. his, vbi gl. & Bar. ff. de legi. & in regula Catoniana.

Con-

Contra de l. nã, quod liquide. ff. de supel. leg. vide. Decium in l. 1. in 2. & 3. col. ff. de regul. iur.

Exceptionem obijciens non videtur de intentione aduersarij confiteri, regula iur. exceptionem, in 6. est tex. in cap. cum venerabilis, 6. de excep. l. non vtique, 9. ff. de excep.

Exceptio litis finitæ ita demum repellet agẽtem, si opponatur ad processum, secus si ad merita causæ. Bart. in l. cum quærebatur, 13. in fin. ff. iudicatũ sol.

Excipiens dicitur controuersiam mouere, l. si controuersia, ff. de euict.

Excommunicationes in Decreto, & Decretalibus, sunt omnes nu. 33. in lib. 6. 32. in Clẽ. 50. & forte nũc expediret meminisse exemplum illorum temporũ, resecando multitudinem censurarum.

Excommunicatus potest appellare, & prosequi appellationem, & omnis legitima defensio sibi in iudicio reseruatur, c. significauit xi. except.

Excommunicationis sententia siue iusta, siue iniusta, timenda est, 11. q. 3. c. 1. & 2.

Excusatio necessaria nõ est, vbi aliquid non tenet ipso iure, l. scire oportet, §. diui, ff. de excu. tut.

Quod exemplo fit, ratione fieri putatur.

Executor sententiæ non potest capere instrumenta agriculturæ, sup. Boues.

Exemplum pessimum est, fœminino vocabulo etiam masculos contineri, l. si ita scriptum, ff. de leg. 3.

Exempla ponimus, non vt vera, sed vt sciant qui addiscunt. ff. de act. & oblig. l. obligationum substantia, in fin. & ff. de colla: bo. l. prætor, §. videamus.

Exemplaribus testamenti non creditur, l. 1. §. si quis duobus, ff. de secund. nup. in gl. 1.

Exem-

Exemplis non est iudicandum, sed legib. l. nemo, C. de sen. & interlo. om. iud. Contra, ff. quod quisque iu. in rubro, & nigro. Solutio est in gl. l. nam Imperator. 38. ff. de legibus.

Longum iter est per precepta, efficax, & breue per exépla, inquit Seneca; ex his enim exemplis res fit magis clara, & manifesta, vt in l. prætor, §. quoties, ff. de col. bo.

Exempla regulam non restringunt, l. danni infecti ff. de dam. infect. l. regula, ff. de iur. & fac. igno.

Exempla omnia mala sunt orta de bonis rebus, gl. in rub. C. ne liceat pot.

Exempla maiorum imitanda sunt l. apud Iulianum §. Antistia, ad Trebel.

Expensæ modicæ non sunt curandæ ff. de impen. in re dot. fact. l. omnino.

Expensæ faciendæ sunt secundum statum suum à quocunque, respectu facultatis, siue secundum suam nobilitatem, de admin. tuto. cum plures 13. §. de tuto. & arg. l. pen. vlt. ff. de negot. gest. & Auth. vt deter. sit nu. cle. §. cum Deo vero amabilis, in fin. coll. 1.

Exigere est ab inuito extorquere, l. fideicommissa, §. in rem, de leg. 3. Contra de l. si pupilli, §. si ff. de neg. gest. Ias. in l. non solum, in 3. col. ff. sol. matr.

Exiguum munus cum dat tibi pauper amicus,
Accipito placide, plenè laudare memento. No. gl. in l. quisquis, circa med. C. de postul.

Exilij tempus quomodo computetur, vi. supra, Bannũ.

Exitus incerti ratione conceduntur multa, quæ alias non concederentur, inf. Incertitudo.

Exitus acta probat, l. quædam, ff. de re. dub. C. de his qui, vt indig. l. cum Sylleianum, & ff. de publi. l. his

qui

qui.& C.de *iudi.l.*rem.nouam, ℱ. fin.
Expectare nemo debet, se pri⁹ pcuti, l.in l.1.C.vnde vi.
Expecatiuam habens debet inf. mensem acceptare, ne vacationes diurnæ damnosæ sint ecclesijs, clem.vni. in fi.de conces. prebem.
Expensæ facte pietate materna, vel affectione domestica, non repetuntur, quia præsumuntur factæ animo non repetendi, l.1.C.de nego.gestis.Vnde, nec Mater repetit alimenta filiorum, sed sic expensas circa res illorum, l.alimenta quidem: eo.tit.
Expensæ factæ in re propria, etiam necessariæ, sed subiecta restitutioni, vt in fideicom. non repetuntur, gl. singul. in l.emptor, in fi.de rei vendic.
Expoliatus fortunis suis non debet in solidum damnari, Instit. de act. in fi.
Expressa nocent, non expressa non nocent, l. expressa, ff.de re.iur.in l.non numquã, ff.de cond.& demon.
Expressum dicitur illud, quod fit specialiter per verba clara, & aperta, non per signum, & verba generalia, c. 2. de rescrip. lib.6.in cle. appellanti, de app. Prepo. in c. tuæ in 4. colu. de spon. l. fi.C. de noua. l. non ignorans, C. de donat.
Expresso cum adiectione alicuius qualitatis non dicitur proprie tale, sed improprie, Bart. in l. Lucius ℱ. quesitum, ff. de lega. 3. vbi dicit, quod appellatione fratrum non veniunt fratres simpliciter, sed cum illa adiectione, patrueles.
Expresso vitiato non vitiatur tacitum æque principale l. si fideiussor, ig.princ. ff. de lega. 1.& l.1.ℱ.1.quib. mod.pig.vel hypot.sol.& hoc, vbi nõ est eadem ratio Alex. in l. 1.hoc edicto, ℱ. nunciatio in 9.col.ff. ope. no.nun.Contra de ser. rust.præd.l.item ℱ. qui habet.
Expres-

Expressum si non valet, nec tacitum, l.3. §. qui habet. in fi. ff. de ser. rust. præd. l. si sponsus, §. si maritus ff. de dona. inter vir. & vxor.

Exteriora indicant interiora, Insti. de re.di.§.pauonum. & l. Ciuile C. de fur. & l. non codicillum, C. de testa, Contra, ff. de offic. præf. l. obseruandum, & l. emancipare, ff. de adop.

Extraiudicialis denuntiatio non constituit aliquem in mala fide, l. pe. ff. pro emp. Alex. in l. de pupillo, nuntiationem, in 3. col. ff. de ope. noui. nun. Decius in l. 4. in 2. col. de reg. iur.

Extraneus, ceteris tamen paribus, post ponendus est indigenæ in concursu benef. c. nullus, dist. 60.

Extraordinarium dicitur illud, quod officio Iudicis expeditur l. pecuniæ verbum §. persecutionis, ff. de verbo. sig. Decius in rubr. de iudi. in 8. col.

Extraord,narium auxilium non est petendum, quando ordinarium haberi potest, inf. Vbi habent.

Extra territorium ius diceti impune non paretur, ff. de iurisd. om. iud. l. fi. & l. præses ff. de offi. præsi Contra de. l. emancipati, ff. de adop. & l. 2. de offi. proconsul. & lega.

Extrinsecus actus probat intrinsecum animum, ff. de tut. & cura. da: ab his l. hi, qui.

F

FAcere intelligitur quod non debet, qui non facit quod facere debet, ff. de ædil. edic. §. idem & §: fi. 86. dist. non satis.

Facies actum videtur se adstringere legi de illo actu loqueti, Bal. in l. si duo, per illum tex. ff. de acq. hæred.

Fa-

Factum eo modo, quo non debuit, pro non facto habetur, l. 1. §. quod si, vbi. gl. in v. aut. in habilis ff. quod cuiusque vniuers.

Facientes, & consentientes pari pœna constringuntur, vi. sup. Agentes.

Facit is quod faciendum est, qui facit plus, quã facere debet, l. is, cui, vbi gl. verb. plusquam, ff. quemad. ser. amitt.

Facere videtur qui patitur, quod prohibere potest, l. quid ergo, cum ibi no. de his, qui not. inf.

Facere quis potest aliquid tacite, sed non expresse, gl. in §. veteraui, l. filius fam. de procur.

Faciam ne aliquid an voluntate mea fiat, nihil refert. l. 4. C. de iu. deliber.

Faciens contra ius suum præsumitur illud renuntiace ℣ inf. Præsumitur.

Facta prudentissimos homines fallunt l. 2. in fi de iur. & fac. ignor.

Facimus nostra omnia, quibus nostram impartimur auctoritatem.

Facti quę sunt, non transeunt ad alios l. vnica §. ne autem C. de cad. tol. & l. que heredi. ff. de cond. & dem.

Facti causa potius, quam ipsum factum attenditur. c. occidens 24. q. 8. & q. 3. si ecclesiam.

Factum legitime irritatur, delicto superueniente, 1. q. 7. si quis, 27. q. 2. qui dormierit, 30. q. 1. de eo. & c, ad limina. Contrarium vide supra in littera D. in verb. delictum.

Factum contra nuntiationem noui operis demolitur, etiam si ius adesset faciendi, l. 20. §. 1. de no. op. nunt. Heres autem contrafacientis tenetur tantum ad patientiam, non ad impensam demolitionis, l. penul.

penul. ff. eo.

Factum incontinenti dicitur etiam quod fit, interposito vno die, l. 23. §. vlt. ff. ad l. Iul de adult.

Factum alicuius ipsum iudicat, ff. de proba. l. comprobatio.

Factum vnius alios non debet trahere in periculum ff. ad l. Aquil. l. seruus seruum, §. ceterum si alius, & ff. de offi. præsi. l. illicitas, §. sicut.

De facto quæ fiunt, non sortiuntur effectum, §. fin Instit. de ingen.

Factum frequenter dicitur bis factum, Rochus in c. fin. col, 77. in fi. de consuetud. & factum ter dicitur frequentissime factum, supra, v. Bis,

Factum non subtiliter emendans laudabilior est eo, qui prius inuenit, gl. in §. cæterum, Inst. de leg. agnat. succesf.

Factum censetur etiam quod est in fieri, gl. in §. cum ex aliena, Inst. re. diu. & inf. v. Quod est fieri.

Factum dubium potius interpretamur in bonam, quã in malam partem, vi. inf. In facto,

Factum non dicitur quod factum non durat, gl. notab. per illum tex. in l. item eorum, §. quid si ff. quod cuiusq; vniuersitatis, nomine, & in l. pro parte, x. §. versum: ff. de in rem versus. Durare autem debet triennio res, vt dicatur seruando seruari posse gl. in l. diuortio §. interdum ff. solut. matr.

Factum pro infecto haberi nequit. l. in bello, §. facti, ff. de cap ti. & postlimi, reuer.

Iniquum est, eum, qui non fecit, teneri, l. super §. apud ferocem, ff. de aqua plu. ar Contra de l. 4. §. Cato. d e verb. obl. vbi las. 3. not.

Factum à iudice, quod ad officium eius non pertinet,

non

non est ratum, l. factum, ff. de re. iud.

Factum ab alio non sufficit, quod ego facere teneor, l. si opus, ff. quod. vi, aut clam, l. locum, §. condemnatum, ff. de tab. exhib. & l. Titio, ff. ad municip.

Pro facto habetur, quod casu impeditum fuit, gl. in l. turpia §. sed, & si, verbo, per te, ff. de legat. 1.

Facto ex eodem potest quis præmium consequi, & pœnam, gl. vlt. in l. 1. ff. de his, quibus vt indig.

Factum Iudicis censetur factum ab ipsa parte, l. si ob causam 13. C. de euict.

Factum suum aliquis non debet impugnare, text. in c. veniens, de fil. Presb. ff. de adopt. l. post mortem, C. de contrah. empt. l. non idcirco. Sed Contra C. de agri. & censi l. quemadmodum, & C. de lib. causa. l. 1. & C de anno. ciui. lib. 11.

Falcida, & Trebillianica non detrahitur de re prohibita alienari, autent; sed, & in re, C. ad l. Falcid.

Falsa causa non vitat actum, qui geritur, l. lege demõstrante, ff. de cond. & demonst. & l. in suam, § illud, ff. eod. tit. & C. de fal. cau. adie. l. 1.

Falsa demonstratio vitiat actum, qui geritur, l. si sic. ff. de l. 1. C. de her. Inst. l. si pater. Contra de l. falsa demonstratio, ff. de cond. & demonstr.

Falsitas aliqua testimonio admista vitiat totum testimonium, inf. verbo, Veritas.

Falsariorum monetarum accusatores præmiũ consequũtur, vi. supra Accusatoribus.

Falsarius testis dicitur qui accepta peccunia veritatem deponit, & qui obscure ex dolo loquitur; l. 1. vbi Bart. C. de Falsis, & c. nequis. 22. q. cũ ibi not.

Falsum sine dolo non committitur, l. nec exemplũ, C. ad l. Cor. de fal. & l. impuberem, ff. eo. ad leg. Cor.

deor.

de fal. & requirit factum consumatum l. qui falsum, Cod. eod. & vi. inf. Mendaciū.

Fama plus est custodienda, quam oculi, l. infamia, C. de decuri. lib. 10.

Fama præponderat emolumento pecuniario, ff. de re. iudic. l. si duobus.

Familiares inimici sunt pestiferi, arg. C. de dolo, lata, c. 1. 93. di, vnde Boetius, Nulla pestis efficacior est ad nocendum, quam familiaris inimicus.

Familiæ appellatione, qui nam contineantur, vi. in l. is qui ff. de lega. 3. l. 1. §. familiæ, ff. de public. & l. quātæ, eo. tit.

Familiam vbi quis habet, ibi morari dicitur, l. vxoribus ff. de lega. 3.

Familiarum dignitatem saluā esse, publice interest, l. 1. §. sed etsi, verbo, publice, ff. de vent. inspic.

Familia est de foro Clerici, C. de Epi. & Cle. l. 2.

Familiaritas nimia parit contemptum, l. obseruandum, ff. de offic. præsi quod est verum inter fautos, 86. dis. cap. quando.

Fauori pro se introducto potest quis renuntiare, l. Titio centum, ff. de cond. & demonstr. Contra de cap. si diligenti 12. de foro compet.

Fauoribus adeo defertur aliquando, quod gubernatoribus locorum potius de bono gubernio prouidetur, quam gubernio, de bono gubernatore, Et ideo fraudes, & doli.

Fauorabiliores sunt vltimæ voluntates contractibus ff. de reg. iur. l. in testamentis, & ibi vide pro concor. l. quæ conditio. ff. de cond. & dem. & l. qui insulam ff. de verb. obl. Contra, quia vltima voluntas conditionalis non transmittitur ad heredem, & contra-

ctu

ctus sic, Instit. de verb. obl. §. ex conditionali iuncto, §. sin autem.

Fauorabilia sunt amplianda, & odia sunt restringenda, l. cum quidam, ff. de lib. & posthu. & ibi vide de hoc, C. de edic. Diui Adr. col. in fin. & Inst. de vsuc. in prin. in gl. Contra, ff. de his, qui not. infa l. 2.

Fauore alicuius inductum non retorquetur ad eius odium Fallit, si ille peccat in legem sibi indulgentem Vnde, dilationes, & termini inducti in fauorem rei retorquentur in eius læsionem, vt præsumatur contra ipsum, quando nimijs dilationibus iudicium subterfugit, c. nullus, de presumpt.

Felix, quem faciunt aliena pericula cautum, Casus dementis correctio sit sapientis, glo. in Auth. de man. Princ. col. 2.

Fera si mihi alquid rapiat, meum permanet quoadusque possum illud persequi, l. 44. ff. de acquir. rerum dom.

Feriato die etiam ad honorem Dei, potest actus pius fieri, vt dare tutorem, & huiusmodi, l. 2. de fer.

Festinantes ad vtrumq; neutrum bene peragunt c. presbyteros 16. q. 1. & l. nemo C. de assel.

Feudatarij si non concordant in regimine feudi, Rex debet facere, vt alternis vicibus gubernent, gl. marg. ad l. quoties, 41. ff. de vsufr. & quemadm.

Fiat ne aliquid, an id, quo ad illud peruenitur, nihil refert, l. nec timere, cum gl. fin. ff. quod met. cau.

Fictio idem operatur in casu ficto, quod veritas in casu vero, l. certum, ff. loca.

Fictio, seu præsumptio, non operatur, nisi in eo, in quo veritas potest locum habere, ff. loc. & conduc. l. qui ad certum, & C. loca. & condu. l. legem, 160.

Fides veritatis verborum adminicula non desiderat, C. si minor ab here. se absti. l. 1.

Fidelitas præualet diuitijs, ff. de verb. obl. l. si quis stipulatus, §. si ita, & de tut. & cur. dat. ab his, l. scire oportet, §. cum reliquis.

Fideiussor, & hypotecha a pati procedunt §. pretium Instit.. de empt. & vendit.

Fideiussor potest liberari ab obligatione ante tempus in 3. casibus, nempe, si debitor diu cessauit a solutione debiti, 2. Si bona sua dissipare cœpit, 3. Si fideiussor super hoc fuit condenatus, cap. fin. de fideius.

Fideiussori non est licitum emere rem, pro qua fideiussit, inf. Non est licitum.

Fideiussores minus idoneos accipiens suæ facilitatis pœnam ferre debet, l. si is, a quo. ff. de legatis primo.

Fieri ante, vel incontinenti, vel paulo post, paria sunt gl. in l. Pomponius §. ratio, de procurat. & in l. 2. in princ. C de iuram calum.

Fieri dicitur eodem tempore, quod fit successiue, gl. in l. antiqui, 3. verbo, eodem, ff. si pars her. pet.

Fieri quod debet, non quod fit, attendendum est, ff. de offic. præsid. l. sed licet: extra de elect. c. cum causa 27. & l. fi. de iu. & iust.

Fieri quod debet nocet omissum, ff. de transa. c. si filius §. si prætor, & C. arbi. tut. quicquid, 7. Cōtra, ff. de adop. his verbis, ff. loca. fundū meum C. de his, qui. vt indig. non oportet 5.

Filij non dicuntur qui non sunt boni, gl. in c. quid est 35. q. 7. & filiorum nomine veniunt etiam nepotes, supra, Appellat: filiorum.

Filius non est homo integer, sed pars patris, l. cum scimus, C. de agric. & censit. lib. 11. circa princ.

Fi-

Filius potest corrigere patrem, ff. de condi. cau. da cau. non sec. l. 3. si quis. Contra in Auth. de dupl. rea. & §. secundum statum, col. 4. non in moribus, sed in iure.

Sequitur leniter filia matris iter, & sequitur lenius patris iter filius, hoc no. in l. & si nolit, §. qui mani. iter de ædi. edic.

Filij scientia gloria est patris gl. fin. §. proinde l. Iulianus ff. ad Macedon.

Filij tres præsumũtur esse in vtero matris pregnantis, l. sed & si. § si pater familias, ff. de iudicijs, vbi pulchrũ ex tex l. 3. si pars hered. pet.

Filius familias scholaris non gaudet Macedoniano, gl. Inst. Quod cum eo §. his quoque, verb. Senatus, vbi & in alijs casibus non procedit.

Filius non habet amicũ patre meliorem, glo. in l. quidam, verbo, instituere, ff de her. instit.

Filius familias non potest facere tastamentum, C. qui testa. fac. pos. l. seruum quidam, §. filium. Contra, quia filius quo ad ea, quæ sunt publici iuris, habetur pro patre famil. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. l. filius, sed tastamentum est publici iuris, l. 3. ff. de testa. ergo, &c.

Filius impugnare potest testamentum patris allegando, ipsum fuisse manifestum vsurarium. Signorol. de Homodeis consul. 3. equidam Bartholomeus, & ad hoc facit tex. in cap. quamquam, de vsur. in 6.

Filij comitum, viuente patre, dicuntur comites, gl. fin. in c. fin. 24. q. 1.

Filius soluens debitum patris defuncti sine alia expressione, præsumitur soluere, vt heres l. n. C. de in. libert. Si filius, ergo heres, ad Galathas 4. cap. & l. siue pos-

 si-

ſidetis 16. C. de proba.

Finis eadem eſt ratio & eorum, quæ tendunt ad finem, connexorum. n. & depēdentiū idem eſt iudicium, l. proinde ſi ſeruum, 22 ad l. Aquil.

Ad vnum finem ordinata non debent contraria operari, C. de legibus, l. 6. & inf. Inducta.

Fines mandati ſunt diligenter obſeruandi, ff. mand. l. diligenter 5. ℱ. ſi inter ff. Contra, ff. quemad. ſer. amit. l. ſi cui.

A fine denominatur res, l. ſi quis a multis, ff. de noxal. C. de iud. l. rem non nouam, 12. ℱ. fin. & ff. de leg. 3. l. ex imperfecto, Contra de l. 3. ℱ. ſcio, ff. de minor.

Finis actus eſt attendendus, vide gl. in c. ſcientes, de cenſib. C. ad Silleya. l. cum Silleyanum, & C. de no. codi. compo. l. 1. in princ. Contra, immo principium, ff. de ori. iur. l. 1. C. de pign. act. l. creditor. l. ſi quis a multis, ff. de noxal.

Fiſcus hoc tollit quod non accipit Chriſtus, c. maiores noſtri, 16. q. 2.

Fiſcus non poteſt alienare res controuerſas. l. res, quæ 22. ff. de iure Fiſci.

Fiſco vendente hereditatem creditores moleſtent emptorem, l. 1. C. de heredit. vel act. vend.

Aduerſus Fiſcum ſolummodo emptores prius petitione pretij compenſationem iure obijcere prohibentur l. ſi ex venditione, in fi. C. de compenſat.

Fœmininum nō concipit maſculinum, l. ſi ita ſcripto, ff. de lega. 2. Contra, ff. de iure patron. l. adigere.

Forma dat eſſe rei, & vbi mutatur forma, intelligitur etiam eſſe mutata res, l. Iulianus 8. ℱ. ſed, ſi quis, ibi no. ff. ad exhib.

For-

Forma si a lege sit statuta, tūc paria sunt facere contra, & præter, inf. Vbi aliquid.

Forma est, que dat esse rei, & conseruat eam in esse ff. ad exhi. l. Iulianus scribit, §. sed si quis, & ff. de au. & arg. leg. l. sæpe.

Forus conscientiæ est forus boni, & æqui: & tribunal veritatis, & non fictionis, nec in eo apices excusant: ita Bal. in l. vnica, in 3. col. C. de confes.

Forum sortiri, & statutis ligari, a pari procedunt, c. 2. de cōstit. Phi. Decius latius in cap. 2. in 25. col. de iud.

Forum quis sortitur ex 4. causis, nempe, domicilij, contractus, delicti, & rei sitæ. Hoc procedit in actione personali, sed in reali, attenditur forum rei ipsius sitæ, c. fin. de foro compet.

Fortuitus casus non continet furtum, vel rapinam, nec aliam vim, Angel. & gl. in §. namq; si, verbo, casu, Inst. de act.

Forte, phylosophicum est temperamētum, l. fideicom. §. si rem, vbi gl. ver. forte, ff. de l. 3. Ibi, sub dubio forte respondent sæpe periti.

Fratrum dura est separatio, l. possessionum, §. 1. C. cōmunia vtriusque iud. tam famil. ercisc. quam commun. diuid.

Frater appellari potest qui diligitur fraterna dilectione, l. nemo dubitat, §. 1. ff. de here. inst.

Fraudis causa cum tractatur quid potissimum attendatur, vi. General.

Fraus sine vtili de facili non solet committi. Paris de resig. q. 3. nu. 21.

Fraus, & dolus prodesse alicui, & etiam nocere simplicitati alterius, non debent, ff. de do. l. 1. & l. ex dolo, C. de leg. l. fi. in fraudem. Contra, ff. de mino. l.

in causæ cognitione. & l. sequ.
Fraus debet in suum authorem retorqueri, l. pe. in fi. C. de legibus; vnde Ouidius, Discat in auctorem pœna redire suum.
Fraus si mihi fiat, non debeo propterea, & ego alteri idem facere, est optima l. si pater tuus, 5. C. de nouat.
Fructus dicũtur deductis oneribus, & expensis in tollig. fruct. l. in fundo 39. de rei vindic.
Fructuum defectus in vno anno suppletur in fructib° sequentium, l. legatum ita. 17. §. 1. de annu. lega.
Fructus omnes iure soli, non iure seminis, percipiũtur, l. qui fundum, ff. de vsur.
Fructus, & partus futuri recte emuntur, l. nec emptio, ff. de contrah. emp. & obli. ff. de pigno. l. & qui nondum, in princ. & inf. Obligari.
Frustra velociter currit, qui priusquam ad metas perueniat, deficit, de pœn. dist. 3. c. in cassum.
Frustra precibus impetratur quod iure communi conceditur, C. de thesau. l. 1. lib. 10. & C. de edic. Prin. l. si vt proponis.
Frustra fit per plura quod potest fieri per pauciora, & æque bene l. 2. C. ver. iu: enucl. in princ. & l. generaliter, C. de Inst. sub cond. fac. & Inst. quod cum eo, qui in aliena potestate, in princ. Contra Inst. de leg. §. 1. & C. de Episc. & Cle. l. raptores, C. de rap. vir. l. raptores.
Frustra expectatur euentus, cuius nullus sortitur effectus, C. qui admi. ad bo. pos. l. fin. diebus, §. 2. ff. de condi. & demonstr. & l. 4. §. 1. eo. tit.
Furcæ ne tradi debeat corpus delinquentis: pendente criminis discussione mortui; negant aliqui; eo quod
affli-

afflicto non sit addenda afflictio alij tamen arbitrariũ Iudici putant, ad terrorem, & exemplum aliorum, gl. marg. ad l. fin. ff. ad l. Iulam Maiest.

Furiosus loco absentis est vel quiescentis ff. de iu. codicil. l. 2. §. fin.

Furor aliquem excusat; nam si quis furiosus hominem occiderit, non tenetur, l. diuus Marcus, ff. de offic. præs. d. ff. ad leg. Cor. de sic. l. infans.

Furtum non committitur in re incorporali, immobili, aut propria illam capientis, gl. Inst. de oblig. quæ ex del. §. 1. in v. rei.

Furem nocturnum occidens nō punitur vt homicida, inf. Qui occidit.

Furtum marito facit vxor, sed in honorem matrimonij turpis actio furti non admittitur, l. 1. & 2 ff. de act. rerum amot.

Furtum est contrectatio rei alienæ fraudolosa, Inst. de oblig. quæ ex quasi delic. nas. §. furtum,

Furtum a furuo, id est, nigro dicitur, quia clam, & occulte fit. Inst. de obl. quæ ex quasi malef. nas. §. 1.

Furtum sine affectu furandi non committitur, l. furtum, ff. de vsuca. & Inst, eod. §. item si is, ad quem, Contra de l. qui factum, & l. fullo. §. qui ancillam, ff. fur. & ff. de condi. ob cau. l. cum seruus.

Furtum vnum magnum æquipollet tribus: & ideo pro illo fur suspendi potest, Bal. per illum tex. in Auth. sed nouo iure, in fi. pen. col. C. de ser. fug. per tex. sing. in l. si is, qui tres §. pen. ff. de excus. tut. quomodo furtum dicatur esse vnum, vel plura, vi. l. eum qui §. item scribit, ff. de furtis.

Furtum facit is, qui iumenta sibi commodata longius duxerit, vel alio modo inuito domino vsus fuerit, ff.

de fur. l. qui iumẽta, & Inst. eo. §. furtum.

G

Geminatio mandati nihil operatur, ar. l. cum procurator, §. si dominus ff. de no. ope. nunc. Bald. in rub. de procur. in 3. col.

Generale dictum generaliter est intelligendum, ff. de seru. vrb. præ. l. si seruitus, ff. de publ. l. de pretio. Adde cap. 1. 19. di. & c. sunt nonnulli, 1. q. 1. c. solitæ, de ma. & ob.

Generalitas non trahitur ad futurum, nisi exprimatur, l. si a colono, ff. de verb. obl. nec ad ea, quæ verisimilia non sunt, ff. de litig. l. obligati. Contra, C. quæ res pig. ob. po. l. fin.

Generi per speciẽ derogatur, ff. de reg iur l. in toto, & ff. de leg. 3. l. ferus vrbanis 97. de fundo instruct. l. cum delanionis, §. cui fundi, & sequen.

Generale tantum valet in omnibus, quantum singulare in singulis, ff. de adm tu. l. si duo, ar. ff. de lega. 2. l. vnum ex familia, §. duos. Contra ff. de acq. heredit. l. si mihi bona, §. sed vtrum si quis, l. sed, & si rei capitalis, §. communium.

Generalibus specialia insunt, not. glos. ff. de seruit. vrb. præd. l. si seruitus.

Generaliter cum de fraude disputatur non quid habeat actor, sed quid per aduersarium habere non potuit, considerandum est, ff. de reg. iur. l. generaliter.

Generaliter verba emissa causa condemnandi non obligant dicentes ff. de ædl. edic. l. sciendum tamen, in fin. & de act. & oblig. l. obligationum substantia, est text. in cap. cum venissent, 6. de instit.

Ge-

Generalis ratio præualet speciali. No. gl. Inst. de. vsuc. §. quod. autem dictum, super verbo, vsucapio, & de nup. §. affinitas, & socrus: Contra ff. de edendo l. quædam vnde, vbi ratio generalis procedit à lege, & specialis ab homine in §. quod autem dictum, vtique procedit à lege.

Generaliter, & regulariter, quid differant, Decius late in l. 1. in 2. & 3. col. ff. de re. iur. Præpo. in c. Synodum 17. dist. Abb. in cap. venerabilem, de elect. & cap. quoniam, 5. vt lit. non conte.

Generi per speciem derogatur, ca. generi, 34. de reg. iur. 34. in 6.

Genus, quod non potest verificari nisi in vna specie, habetur pro specie l. 2. & 3. ff. de libe. & posthu. cap. ex parte 1. de offic. deleg. &c. quoniam, 14. eo. tit.

Genus mulierum auarissimū est, ff. de donat. inter vir. & vxor. l. si stipulata.

Gratificationi locus est, ff. de rel. l. fin. in princ. & si ad Sylla. l. 3. §. si quis cum omnes, & de leg. 2. l. si quis seruum, §. inter duos, adde tex. in l. si chorus, ff. de leg. 3. l. actione, §. renuntiare, ff. pro socio, & l. 1. de procur. Contra, C. de lega. l. si duobus, in princ. & l, quoties, ff. de vsufru.

Grauari quis nō debet ex sola præsumptione l. absentē, ff. de pœnis.

Graue est naturam fallere, C: de inof. test. l. si quis suo.

Graue est fidem fallere, ff. de constitut. pec. l. 1. in princip.

Grex ad minus continet decem oues, ff. de abigeis, l. oues,

Gubernacula Ecclesiæ rudibus; & imperitis, non sunt comittenda, c. statuimus dist. 61.

Ha-

H

HAbemus id, quod cum effectu habemus, & sic ius in re, & ad rem. l. nomen filiorum 164. de ver. signf. & l. apud se, 143. eo tit.

Haberi dicitur aliquid, quod habetur vsque ad mortem, l. pater filium, §. Iulianus Agrippa, ff. de leg. 3.

Habendus est quis prout in ciuitate sua estimatur l. 1. ff. de quæstionibus.

Habere non desinit qui nunquam habuit, l. non potuit, ff. de reg. iu.

Hæreticus post mortem per sententiam declarari potest hæreticus, cap. accusatus 8. ad fi. ver. in eo, vero casu, de hæreti. in 6.

Heredes debitoris defuncti non suut molestandi ante nouem dies mortis ipsius debitoris. Auth. vt cum de appell. cognosc. §. hæc autem diluimus, vers. sancimus itaq:

Heredes sui fauorabiliores sunt extraneis, inf. sui hered.

Hereditas nihil aliud est, quam successioin vniuersum ius, quod defunctus habuit tempore mortis, ff. de re. iur. l. hereditas.

Heres heredis est heres primi testatoris, l. qui liberis, de her. Instit.

Heres conueniendus est, vbi defunctus debuit, l. heres absens, ff. de iudi.

Heres mariti non tenetur vltra quam facere potest, pro dote, etiam legata vxori, l. quod si maritus, de constit. pecunia.

Heredis appositio non solū ad proximū heredē refertur, sed etiam ad vlteriorem, l. heredis, ff. de verbi signif.

He-

Heres est successor lucri, & vitiorum defuncti, l. an vitium, & l. cum heres, ff. de diuer. & tempo. præscri.

Heres pro ea parte, pro qua est institutus, representat personam defuncti, gl. 2. in l. 2. ff. de prætor. stipulat.

Heres & defunctus eadem persona reputantur, in Auth. de iure. iur. §. præsti. circa princ. & col. 5. C. de impub. & ali. subst. l. fin. Contra, ff. de pact. l. qui in futurum, & l. qui libertis, §. hoc verbo, ff. de vul. & pupi. substit. eo quod heres heredis est heres testatoris, C. de her. Inst. l. fin.

Homo præsumitur bonus, vel malus ratione nationis. Sic, & filius presumitur bonus propter patrē, l. quod si nolit. §. qui mancipia, ff. de ædil. edic. gl. in Auth. de refered. fac. pal. ad fi. verbo, ex patrib⁹, in f. Partialis.

Homo mortuus non est proprie homo l. seruum manumiss. ff. de cond. indeb.

Hominum mille sunt species, & rerum discolor vsus, velle suum cuiq; est, nec voto viuitur vno, gl. fin. l. Barbarius, offi. Præto.

Homini hominem insidiari nephas est, cum inter nos cognationem quandam natura constituerit vt, l. vim ff. de iu. & iur.

Homicidia est dupliciter, & sui ipsius, scilicet, & alteri⁹, qui scienter proximum compellit ad peierandum, c. illud. 22. q. 5.

Homini malitiæ dedito facile est quodlibet malū adinuenire, Auth. vt ij, qui obligatas, §. 1. & glo. ibi in verbo, adinueniat, addit, & maxime de officialibus intellige.

Honestus amor pendet ex animo, non ex lucro. Sic etiā dicitur, ad cor respicit Deus: vt ff. de ver. obl. l. si stipulatus fuero, in fin.

Hone-

Honesti viri debent esse in suis domibus nocte aduenié-
te, ff. de ori. iur. l. 2. §. & quia magistratus.

Honorat defunctum qui voluntatem eius adimplet, in Auth. de nup. §. vnde sancimus col. 4.

Honor est, esse heredem, l. Iulianus scribit, ff. si quis omissa caus. test.

Honor maior debetur principali, quam administratori, l. sed & si §. fin. ff. de in ius vo. quod faciat ad intelligendum, cap. sane, cl. 2. de offic. deleg. vbi vide Decium.

Honor est præferendus omni commodo pecuniario. C. de insti. & substi. l. reprehendenda 5.

Honor onus habet, inst. de iure natu. §. sed, & quod Principi.

Honos ideo aspiratur, & onus non: quia animus hominis, qui generosus est, aspirat ad alta, non sic autem ad onera: Ioa: And. in addit. c. si religiosus 27. de elect. in 6.

Honor ex grauamine non resultat, l. non quasi, §. si plures, ff. de fideicommiss. lib. l. ab eo. 9. C. de fideicommiss.

Honores nō sunt inuitis cōferēdi l. 2. de decurionib⁹ ff.

Honoris augumentum non ambitiose, sed labore cōtingit ad vnumquemque deuenire, l. vnica C. negotiatores ne militent, contra publicam, lib. 12.

Honor in lucro est preferendus, l. Iulianus, & ibi gl. ff. si quis omissa causa testam.

Honores gradatim conferri debent, ff. de mune. & honor, l. vt gradatim, & qui promouentur, de minori ad maius promoueri debent, 73. di. legimus, in fin.

Honores non sunt continuandi inter Patrem, & filium. C. de muner. non continua lib. x.

Ho-

Honor, & vita æquiparantur, l. iusta causa, ff. de manu- mis. testam. Et ita licet defendere honorem, seu famam, sicut vitam, facit gl. in §. suspectus autem, in ver. ob culpam, Inst. de suspec. tut. quod est verum de honore magno, secus de leui iniuria, §. si quis de honoribus, ff. de miu. vide Ias. in repe. l. admonedi, nu. 96. de iur. iuran.

Hostes sunt, quibus bellum Populus Rom. decreuit, vel ipsi Populo Rom. l. hostes, ff. de cap. & postli. & l. hostes, ff. de verb. sign.

Hosti fides est seruanda, ff. de legatio, l. fin.

Humana natura quodammodo labitur ad delicta, in aut. de monach. §. si vero, col. 1. cap. omnis etas, 12. q. 2.

Humilitas dum nimium seruatur, regendi frangitur auctoritas, cap. quando 86. dist.

I

IDem est de his, quæ non sunt, & quæ non apparent, in l. in lege ff. de contrahen. ép. & ven. vide, Nō esse.

Idem ius est de toto quo ad totum quod est de parte quo ad partem. verb. Ius.

Ieiunium solitum seruari per annum dicitur ieiunium feriæ quartæ, & sextę. Cano. Apost. 68.

Ignorantia iuris excusatur in fœmina, & in rustico l. 2. in fi. de iu. fisci.

Ignorantia iusta, & probabilis, debet excusare, Instit. manda. §. sed vtilitas; sed non ficta, l. si libert. C. de bonis libert.

Ignorans regulariter de vitio non tenetur, ff. de act. empt. & ven. l. Iulianus, §. item qui furtem, nisi in quinque casibus enumeratis in gl. illius §.

Igno-

Ignorantia in facto proprio aliquando ex intervallo admittitur, Bar. in l. si res, ff. de leg. 1. in l. si quis delegaverit, in fin. de noua. Non obstat cap. pro illorũ, de sent. excom. quia ibi fuit in continenti, & ita intelligitur, l. quisquis, de contrahen. empt.

Ignorantia inuincibilis peccatum excusat. C. de ser. fug. l. quæcumque, Bald. in cap. a nobis, de exceptio. vi. l. in omni parte, ff. de iuris, & facti, Contra, C. vnde vi, l. si quis in tanta.

Ignorantia facti aliquem excusat, l. nihil, §. sicut filius, ff. de inoffi. testa. quia erranti succurritur.

Ignorantiam allegans non tenetur eam probare, sed aduersarius tenetur probare scientiam, l. fin. C. de spõ. sa. Contra de l. qui cum alio contrahit, ff. de reg. iur. & l. 2. in fin. ff. de fideiuss.

Ignorantia presumitur, nisi scientia probetur, ff. de probat. l. verius, cum ibi not.

Quis non auditur si dicat, se ignorare quæ tractauit, in proœ. fforũ, & ff. ad Senatuscon. velle. l. quamquam.

Immemor salutis æternæ nemo præsumitur, l. fi. C. repetund. idest, ad l. Iul. repetundarum.

Impensæ voluntariæ mutant naturam earum, ratione rei, vbi fiunt, tex. est in l. quod si hæc res ff. de impen. in re do. fac.

Impeditis electoribus eligere currit tempus, si illi possunt tollere impedimentum, c. vlt. de elect.

Impedimentum impediens aliquem venire ad aliquod ius, licet postea cesset, ille non potest admitti, text. est in l. si a primo, ff. de libe. & posthu. facit, ca. si eo tempore, de rescr. lib. 6.

Impedimentum allegare, & probare non sufficit, nisi, & c. vi. supra Allegare impedim.

Impediunt multa contrahenda, quæ non impediunt iam contracta, ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iu. l. 4. §. patre furioso, adde tex. l. 1. ff. de ferijs, Cōtra de. l. non dubium, C. de legi. & c. vides 12. dist.

Impeditus non dicitur is, qui de facili impedimentum remouere potest, Bal. in l. sed, & si per prætorem, §. 1. ver. sed nec ad nos, ff. ex quib. cau. ma. & idem Bald. in l. quibus diebus, in princ. de cond. & dem. per tex. in l. qui potest facere, ff. de re. iu. & est tex. vbi no. Abb. in c. fin. de elect.

Impensæ volūtariæ mutant naturam suam ratione res, vbi fiunt l. quod si hæc res ff. de impensis in rebus datal. factis.

Imperator legitimando remouet nubeculam, quæ dicebatur spurietas, Bal. in l. manumissiones in 2. oppo. ff. de iust. & iure, & dicit etiam in l. imperialis, C. de nup. ibi, omni macula, quod per legitimitatē tollitur omnis infamia spurietatis, ita quod amplius spurius dici non debet, aut nuncupari.

Imperfecta duo non faciunt vnum perfectum, l. si spadonem, §. qui multa, ff. de excu. tut.

Imperitia culpæ adnumeratur, regula iur. ff. intellig. in eo, qui scire tenetur.

Impossibilitas iuris, & naturæ æquiparantur, gl. in l. 3. ff. quæ sent. sine appel.

Impossibilium nulla est obligatio, ff. de reg. iur. l. impossibilium: & l. si stipuler. ff. de verb. oblig. Cōtra, ff. de condi. & de l. Meuius §. 1. & Inst. de his, qui sunt sui, vel ali. iu. §. ei expedit.

Impunitas cōtinuum affectum tribuit delinquendi, l. si quis 20. C. de fur. cap. vt Clericorum, de vita, & hon. cleric.

Im-

Imputatur ei, qui se ponit in periculis, ff. ad l. aq. l, itē Mella. in princ.

Imputari non debet ei, per quem non stat, si non faciat quod per eum fuerat faciendum, de reg. iur. lib. 6. ibi vide contraria per Dyn. & ff. de condi. Inst. l. quæ sub conditione §. quoties.

Incertitudinis, & exitus incerti ratione conceditur id, quod alias non concederetur, l. 17. C. de vsur.

Incertitudo vitiat actum, l. si frumentum, & l. idem Pomponius, in fi. ff. de rei vendit. & Instit. de lega. §. incertum. Sed, & alias tolerari facit contractum, vt in famoso c. nauiganti, d. vsur. & l. si ea, C. eo.

Incertis se cōmittere nemo debet quando certis potest l. cogi. §. idē, vbi glos. verb. Cautionis, ff. ad Trebell.

Incoepisse bene sufficit in negot. amicorum, vi. infr. Princip. bonum.

Incoeptum habetur pro facto, prob. gl. in §. cum ex aliena, Instit. de rerum diuis.

Inconstantia permittitur. ff. de ac. empt. l. si sterilis, §. qui domum, in glo. Contra, ff. de proc. in causæ, in prin. & ibi glos.

Incontinenti factum dicitur, quod fit etiam vno die interposito, l. 23. §. fin. ff. ad l. Iul. de adult.

Inconueniens vnum non est faciendum, vt euitetur vnū aliud incertum futurum c. fin. 30. q. 5. & si pater vbi gl. ver. cautiores, ad Trebell. l. adoptiuus §. in fin. ritu nupt.

Inducta ad vnum finem non debent contrarium effectū inducere. l. qui hominē, §. fin. ff. de solu. vbi solu. nō debet operari obligatoinem, l. si certis 28. C. de pac. Contra de l. in numerationibus, ff. de solut.

Industria personæ electa non admittit substitutum inf.

Sub-

Substitutus. Dicitur autem electa industria quãdo ardua committuntur, Menoch. de arbitr. casu 205. & consil. 69. 93.

Industria personæ in dubio cẽsetur electa. l. fideicommisso, xi. in fi. & ibid. de lega. 3.

Infans dicitur minor septem annis, l. si infanti. C. de iur. delib.

Infinitum in iure probatur, C. de Sacrosan. Eccles. l. fin. extra, de rescri. cap. cum in multis, lib. 6. Cõtra. ff. de in lit. iuran. l. videamus, §. iurare.

Ingenium acutius est in primis horis diei, glo. in l. 1. v. indefesso, C. de Instin. eod. confirm.

Ingenui sũt qui ex matere liber nati sunt, ff. de sta. homi. l. & seruorũ, §. ingenui.

Ingenus est qui statim vt natus est. libr est, Insti. de ing. in princ.

Ingerens se habetur pro suspecto, l. qui omnia, ff. de procurator.

Ingratitudo est prima causa feudi amittendi: vt ini cau. in prin. quæ sunt prima causa feu. amitt. colla. 10,

Ingratitudinis filius radigitur in potestatem C. de ing. l. 1.

Ingratitudo desiccat fontem pietatis, l. si non sortem, §. libertus, ff. de cond. inde.

Ingratitudo patris facit, vt alimenta eius filiæ etiam causa pietatis exhibita, repetantur, l. patrem, qui, 16. C. de nup.

Inimicorum iudicium fugere quodammodo est naturale. c. quod suspecti, in fi. 3. q. 5.

Initium est spectandum, l. Pomponius, 2. ff. de negot. l. nam origo ff. quod vi, aut clam.

Inhabilitatis pœna, vi. Pœna inhabil.

G In-

Ingratitudo tollit debitu naturę, uentus uiens, sicca

Iniuria, quæ fit exemptori venditorem non debet contingere, ff. de euic. l. fin. per imprudeutiam.

Iniuriæ inde nasci non debent, vnde iura nascuntur l. meminerit, C. vnde vi, & extra de accus. cap. qualiter, & quando.

Iniuria iudicatur atrox ex qoalitate personæ, & habitus, l. 4. C. de iniur.

Iniustitia notoria quæ nam sit, vide inf. verbo. Notoria

Inquisitio pēdens non irrogat infamiam inquisito, l. 1. C. ex quibus cau. infamia irrog.

Inspicitur, seu considerantur multa diuersis respectibus. vi, inf. in verbo, Quod non videtur.

Inspiciendum est quod euenire potest: Insti. de re. diuis, §: illud. quæsitū, ff. ad l. fal. l. in quātitate, §. magna, ff. de iurisdi. om. iu. l. si idem, circa fin. ff. loca l. si quis domum; Futura sunt præcauenda. Contra de l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de ver. ob. & Insti. de inutil. stip. in princ.

Inspicim⁹ in obscuris quod, & verisimilus est, & id, quod plerumque fieri consueuit, reg. inspicimus, 45. in 6.

Inspicimus ea, quæ aptitudine esse possunt, licet actu non sint l. si quis posthumos, §. 1. ff. de liber. & postuh.

Institutio, & substitutio non habent locum in codicillo, l. non codicillis 14. C. de testam.

Insulæ Italiæ, pars Italiæ sunt, l. insulæ, ff. de iudicijs.

Integra res non definit esse per arrhæ dationem, sed sic per partem solutionis prætij sup. v. Arrhæ.

Integra pœna non debetur, parte obligationis impleta, inf. Pœna.

Intellectus cōtinēs inhnmanitatē est fugiēdus, & prorsus explodendus, l. furti, §. pactū, ff. de his, qui not. infa.

Intel-

intellexisse quem ita verisimile est vt verba eius sonāt, l. nemo dubitat, in gl. fi. de her. Inst. l. Labeo, de sup. leg.

Intentio hominis comprehndit casus futuros, etiā si de illis de præsenti non cogitauit, l. qui iure militari. ff. de test. mili.

Intentio, & animus probatur ex dictis ante, gl. marg. ad l. 4. verbo, causa, ff. de doli mali except.

Ad intentionem proferentis sermonem est recurrendū, ff. de leg. 1. l. si quis.

Interdicti tempore quæ nam officia permittātur, vi. Tépore.

Interest reipubl. ne sua re quis male vtatur: Insti. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. §. sed maior, in fi.

Interest reipublicæ, ne crimina maneant impunita, ff. ad l. Aquil. ita vulneratus.

Intersit quatenus cuiusquam, vi. inf. Quatenus.

Interest iudicis subiectos habere locupletes, in auth. vt iudices sine quoquo suffra. §. consideramus enim, col. 2.

Interesse probatur per iuramentū in causis summarijs, facti tamen qualitate per iudicem considerata, l. thesaurus, ff. ad exhlbendum.

Inuidiosus ego, non inuidus esse laboro. No. glo. in l. vnica, C. de cadu. tol. circa prin. super verbo, inuidiosum.

Inuitis nullus preficiatur Epis. c. nullus, 19. dist. 61.

Inuitis officia sunt tribuenda, inf. Officium.

Inuitus nemo tenetur defendere absentem, l. inuitus, C. de procur.

Ire, & redire communiter in iure æquiparantur, c. magnæ, in fin. fi. de voto, & l. si cui ff. ex quibus caus.

maio. vnũ, & dicitur. Non secure venit qui tuto redire non potest.

Iracundia excusat a culpa. loquendo de primis motib⁹ no. glo. in l. 3. ff. de diuor. & rep. Item, minuit delictum, C. de adult. l. Gracchus, & C. de abolit. l. 2. Item, contractum rescindit, ff. de public. l. licitatio, & l. quameuam, ff. de re iu. Contra, C. de iniur. l. si non conuicijs §. si in rixa. sed ibi fuit perseuerantia.

Iteratum non dicitur illud, quod ignoratur esse factum.

Iudæi ad Fidem conuersi, non sunt in bonis suis molestandi, ne deterioris conditionis sint post Baptismũ quam essent ante. Extrauag. 2. de Iudæis.

Iudæus est persona odiosa, & infamis, ca. cum nimis, de Iud. nulla 54. dist. c. constituit, 17. q. 4.

Iudæi peiores sunt alijs infidelibus, cap. non ne, 1. q. 1.

Iudex aliquis non debet esse in sua causa, ff. de arb. l. penult. C. ne quis in causa sua, in rubro, & nigro. Contra, de l. si libertus, ff. de aper. liber. ff. de Contrahen. empt. & vend. l. hæc venditio. intellige, quãdo causa est principaliter propria. Vel etiam procedit in iurisdictione contentiosa, secus autem in voluntaria.

Iudex est comparandus medico, qui ex tactu, vita præcedenti, & vrina, iudicat de infirmitate, & ita, non semper habet liquidam causam infirmitatis, sed aliquando præsumptiuam, Bald. in rub. de proba. C. col. 2.

Iudex vocatur Princeps, l. si spadonem, §. si ciuitatis, ff. de excus. tut. & dicitur viua vox iuris ciuilis, l. nam, ipsum, ff. de inst. & iur.

Iudex dicens aliquẽ debitorẽ, videtur eũ condemnare, l. prætor. in prin. ff. de iud. & ibi. Bal. l. 1. ff. de calũ.

Iudex debet sententiam ferre in scriptis, l. statutis, C. de sent. ex breui. reci.

Iudex debet omnino inquirere veritatem, l. is, apud, 2. C. de edendo.

Iudicans prius quam intelligat confunditur c. sciendum 29. dist.

Iudex con debet aliquem sine causa citare, vel accusare l. cum hi. ff. de transact.

Iudex potest suspectus recusari sine causa, de iure ciuili, sed non canonico, inf. verbo Suspectum.

Iudex Ecclesiasticus cogit iudicem secularem ad seruandum ius canonicum ad salutem animarum prouisum c. 2. de iure iur. in 6. Auth. Vt differentes iudices, colat. 9.

Iudex tenetur sequi opinionem suam, non voluntatem, gl. 1. in fin. in c. iudicat. 3. q. 6. facit. tex. l. §. 1. ff. ad turpil. ibi: non secundum voluntatem iudicis: sed secundum authoritatem legum ferantur sententia.

Iudex ex officio repellere debet testes indignos, DD. in cap. cum L. & A. de sen. & rè iud. gl. 1. in cap. querendum, 2. q. 7.

Iudices, & allij duces, debent large de rebus suis distribuere: & maximè Ecllesiastici, in Auth. de eo, qui Ecclesiasticam parua pensione, §. quid enim causetur, coll. 2. alias est, Auth. de non alie. aut permu. reb. Ecclesi.

Iudex non debet esse mitior lege, Auth. de Iud. §. oportet.

Iudex potest suum errorem corrigere, si male fit interlocutus, l. quod iussit, ff. de re iud. de appell. c. cum cessante 60. de sen. excomm. c. sacro 48. & de accu.

c, qualiter, & quando. Quod facit contra aduocatos, & consiliarios Principum qui suum errorem sustinent.

Iudex potest prohibere alicui, ne propter inimicitias transeat per domum meam, Bar. in l. quod iussit ff. de re iud.

Iudicis iussus aliquem excusat, ff. de aqua plu. ar. l. quamquam autem, ff. de iuris. om. iud. l. si quis id. iussu, ff. quod vi, aut clam, l. 7. §. non iure, ff. pro con. sal. tuto. aut. l. interdum. Contra de appellat. l. quoniam.

Iudex de sero accipiens processum, & de mane iudicans habet contra se præsumptionem quod sine causæ cognitione iudicauerit, inf. Præsumitur minime.

Iudex debet ter saltem causam audire ante sententiam, l. nec quicquam 9. ff. de offi. procons. vbi gl. in v. Decretum, allegat tex: in Auth. vt defuncti, seu funeram coll. 5.

Iudex dicitur facere litem suam quando damnum alterius in se transfert, gl. Isti. de oblig. quæ ex quali del. in verbo, Litem.

In iudicijs seruari debet æqualitas, c. vlt. 3. q. 5. l. fin C de fruct. & lit. expens. Procedit hoc quando adest fauorabilis paritas, alias autem varietas personarum varium ius quoque facit, l. pen. C. de tempor. in int. restitut. l. sunt personæ, in fin. de relig. & sumpt. fun.

Iudicium vbi cœptum est ibi finiendum est, l. cum quædam, ff. de iur. omni iud.

Iudicia, & arbitria, in multis sun similia, §. de arbitr. l. 1.

Iudicare tota lege non perspecta, & solum vna eius particula proposita inciuile reputatur l. inciuile ff. de legibus.

Iudi-

Iudicis arbitrio nihil relinquendum quando alias potest res determinari, inf. Melius.

Iudici non est obediendum, si euidenter iniquum est mandatum ipsius, siue contra ius, 23. quæst. prima, qui culpatur, & xi. q. 3. non semper.

Iudiciorum euentus sunt dubij, ff. de pact. l. quod debetur.

Iudicium est integrum, secundum Canones, quod plurimorum iudicio firmatur, cap. prudentiam, 21. de offic. deleg.

Iudicium vbi aliquibus Prætor vetat, cæteris committere videtur, supra, Cum Prætor.

Iudicium idem est de toto quo ad totum quod de parte quoad partem, ff. de rei vendi. l. quæ de tota, ff. de verb. obl. l. a Titio; Contra de l. naue, & l. mille, ff. de euic. & l. fi. in ius voc. vt caueant, aut satisdent.

Iuniores sunt senibus habiliores ad omne artificium l. principiũ, de ædil. edic.

Iuramentum est triplex, voluntarium, neccessarium, & iudiciale. Et hoc sine voluntate aduersarij non prodest, l. 3. in princ. ff de iureiur. & gloss. in §. item si quis, verbo, postulante, Istit. de act.

Iuramentum non defertur habenti præsumpt. iuris cõtra se. gloss. in l. fin. v. præsumptio ff. de eo, quod met. cau.

Iurantem fallit iuratio facta per artem, no. gl. in authen. iusiur. quod præstatur ab his, circa princip. col. 2.

Periurium in Episcopo plusquam in alijs est puniendũ, cap. 12. de iureiur.

Iurans vsuras non repetere, potest tamen ex noua causa repetere, puta, si mandaret creditor, heredes illas

restituere, cap. 20. eo. de iureiur.

Iuramenta duo contraria vbi sunt, seruatur illud, quod magis est licitum, reiecto altero, cap. 22. eo tit.

Iuramenti dubij declaratio spectat ad Papam, supra Declaratio.

Iuramentum minoris, vi. inf. Minor.

Iuramentum obtinet locum probationis, ff. de re. cre. l. sed & si possessoris, §. fi.

Iurans debet tenere, & tangere sanctuarium, siue librũ, super quo iurat. in aut. iusiu. quod præstatur ab his, in prin. col.

Iuramentm in pacto à iure communi remoto, non est obseruandum, ff. de pac. l. iurisgentium §. fin.

Iuramentum contra bonos mores prestitum, nullum est, in auth. de iureiuran à mo. præs. propter mensurã substantię §. non solum, col. 5.

Iuramentum de restituendo potest largo modo dici cautio pignoratitię, gl. in verbo, pignoribuus, in cap. Episcopus, in synodo 5. q. 1.

Iuramentum non tollit ius commune, l. vl. C. de non nu. pec. & de transac. l. si ex falsis.

Iuramentum inter alios factum alteri nec prodest, nec nocet, l. 1. ff. si mulier in possessione ventris nomine. Heres tamen defũcti obligatur sicut defũctus glo. marg. c. fin. in fi. de pac. in 6. intellige de obligatione reali, non personali, quæ iurantem tantũ obligat.

Iurare coguntur Præsbyteri in sex casibus, quos enumerat gl. in c. quoties, in fi. 1. q. 7. hcc. videlicet modo: vt sit recta fides, vt obediat, vt bona fama, ne verum pereat: ne res sacra, vel data damna, 28. dist. de Syracusanæ.

Iura se adaptant ad ea, quæ frequenter accidunt ff. de leg.

leg. 3. l. ex his.

Iure naturali omnes homines liberi nascebantur, l. manomissio, ff. eo. tit. de manumiss.

Iurisdictio sine cœrcitione esse non potest, glo. fin in l. magistratibus, ff. de iurisd. omn. iud. & l. 2. eo.

Iurisdictionem perpetuat citatio, gl. marg. in l. si quis postea ff. de iudicijs.

Iuris nomen iustitia appellatur, l. 1. in prin. ff. de iust. & iur.

Iura canonica semper præualent legibus in causa matri monij etiam in terris imperij, text. est, & ibi notant Arch. & Domin. in §, hic collgitur, in fi. 2. q. 3.

Iurisconsulto si aliquid proponitur, præsupponitur, quod omnia alia sunt expedita, & clara, glo. in l. Gallus est. 3. gloss. ff. de lib. & posth.

Iurisperitus quandoque errat, l. 3. §. Neratius ff. de acqu. poss. & gl. in l. mutuis ff. pro socio.

Iurisconsultus aliuuando faciendo legem, ad eius decisiotem seipsum allegat, vt puta, cum lex sit Pauli, potest diei in ea, Paulus respon. & sic loquitur idem Paulus de seipso in 3. persona, l. 4. §. cato, ff. de verb. obli. l. liber homo, §. 1. ff. de stipul. seru.

Ius futurum remitti potest, l. 1. C. de pact. Contra ff. de successe dic. l. 1. §. decrettallis, & ff. de pact. dot. pactum.

Ius ciuile est, quod legibus, plebiscitis, Senatusconsultis, decretis Princibium, auctoritate prudentum continetur, ff. de iustit. & iu. l. ius ciuile.

Ius prætorium est, qnod prætores introduxerunt adiuuandi, supplendi, vel corrigendi iuris ciuili gratia, propter vtilitatem pub. & honorarium dicitur ab honore Prætoris, ff. de iust. & iu. l. ius autem ci. in fine.

Ius autem honorarium est quasi vna vox iuris ciuilis, l. nam ipsum, ff. de iusti. & iure.

Iustitia est constans, & perpetua voluntas ius suum vnicuique tribuens, Insti. de iusti. & iu. in prin. & ff. eod. tit.

Ius publicum est quod ad statũ reip. Romanæ spectat, Insti. de iusti. & iu. §. pen.

Ius priuatum est quod ad singulos pertinet, Institut. §. eod.

Ius publicum in sacris, in Sacerdotibus, in magistratibus & comitijs continetur, ff. e l. §. publicum.

Ius gentium est quo gentes humanæ vtuntur, l. 1. §. fi. ff. de iusti, & iu. & l. omnes. in fi.

Ius canonicum dicitur Diuinum, cap. nimis 30. de iureiur. & c. qualiter el. 2. 24. de accu. Fel. late in prohedecrei in princ.

Ius naturale non constituitur per adoptionem, ff. de adopt. l. quæ in adop. nec per epistolam, C. de proba. l. non nudis 1. & l. non epistolis 13.

Ius naturale est, quod natura omnia animalia docuit, Instit. de iure natu. gen. & ci. in prin.

A iure naturali descendit maris, & fœminæ coniugatio, & liberorum procreatio, & educatio, l. 1. §. penult. ff. de iusti. & iure.

Iure suo vtens non dicitur dolo facere, inf. Nullus.

Iuris regulam habens pro se potest dicere, contrarium huius regulæ non inuenitur, g. ab ea non est recedendum, inf. Regulam.

Ius commune in dubio præsumitur, non priuilegium, l. quamquam, 3. C. de testa. milit.

Ius commune difficilius tollitur quam priuilegium, quia difficilius inducitur, in autentica, de reb. alien.

vel

vel non ali. §. sed quia verius simili, & §. militia missus, 35. ff. de mili. testam.

Ius idem est de toto quo ad totum, sicut de parte quo ad partem, l. quæ de tota, ff. de rei vend. cum simili b. sed non est idem iuris semper de parte quo ad parte, & de toto quo ad totum, ff. de seruit. vrb. prędi. l. per fundnm, & l. cum de indebito de proba.

Ius in re, & ad rem, quid sint, vide tex. in l. sciendum, 15. §. cum fundus ff. qui satisda. cog.

Iuri suo renuntiare præsumitur qui iuri suo contrarium facit, cap. gratum 20. de offi. deleg. de test. cum venisset de appell. solicitudinem, de his, quæ fi. a ma. par. ca. cap. ex ore, de vi. & bone. ele. cap. vlt. C. de iu. do, imp. l. 2. & ff. de mino. l. si filius, ff. de inof. test. l: si exhered datus, & l. si proponas §. 1. & 63. dist. cum Adrianus.

Ius accrescendi idem operatur, quod principale; l. si Titio, §. vsufructum, ff. de vsufr. vbi dicitur, quod portio accrescit portioni, vt alluuio, ad idem interdum. §. 1. ff. de vsufr. accres. & est tex. no. in l. pen. ff. vt leg. nomine, vbi fideiussor, qui stricte obligatur, tenetur non solum pro parte legati, pro qua fideiussit, sed etiam obligatus intelligitur pro alia parte, quæ virtute iuris accrescendi acquiritur. Decius in l. edicta. C. de eden.

Ius tertij semper dicitur præseruatum in omni dispositione, c. cum olim 6 de consuetud. & c. 2. relig. domi quod procedit in his, in quibus datur compatibilitas:

Ius patronatus habens non dicitur locupletior, l. plane 97 §. fi. de leg. 1. & de hac materia, vi. inf. Patronus.

Ius snum nemini est subtrahendnm, inf. Nemini.

Iusta deprecantibus nihil debet denegari, ff. da his, qui sūt

ſui, vel ali. iu. l. ſi dominus, §. ſed dominorum, *Inſtit.* eod. §. dominorum.

Iuuare ſe quis poteſt ex eo, quod impugnauit, quando eſt error. Bart. in l. poſt legatum in 3. col. ff. qui. vt indig.

Iuuenis rixoſus, ſi non apparet per quinquenniũ, præſumitur mortuus, Alex. conſi. 4. in 6. col. in 2. vol.

A Iuuene, & cupido credatur reddita virgo? gl. in l. ſi vero remunerandi §. ſi adoleſcentes ff. mandati.

L

LAbor non debet eſſe ſine mercede, c. ibi adunati, 7. q. 1. & 12. 2. charitatem, & in auth. de ind. §. ne autem, colla. 6.

Laborem cuiuſcunque æquiſſimum eſt, digna recompenſatione remunerari; quia, Cum labor eſt in damno, mortalis creſcit egeſtas: C. de allu. l. fi. §. ſimiliter.

Labor, & pecunia, diuiſionem recipiunt, l. ſcio. §. 1. de annu. lega. ff. de annu. legatis.

Labor mortalis nihil efficit immortale, & nullũ opus humanum durat in æternum.

Lachrymæ debent eſſe arma Clericorum, c. conuenior, 23. quæſt. 8.

Laici non poſſunt tractare negotia eccleſiaſtica, cap. decernimus, de iudic. cap. bene quidem, 96. diſt. Procedit in iudicijs, prout loquitur illa rubrica, ſub qua ſituatur vterque tex. hic allegatus. Ex commiſſione autem ſuperioris bene poſſunt; & immo laicus poteſt eſſe œconomus Eccleſiæ in temporalibus: aſſeſſor, & conſiliarius Epiſcopi; non autem Vicarius generalis.

Laicus non teſtificatur contra Clericorum, c. de cætero, de

de testibus, & attest. cum simil. facit tamen præsumptionem, vel semiplenam probationem, & admittitur, quando de crimine agitur ciuiliter: atq; etiam in criminibus exceptis.

Lapillus repertus in corpore galli venditi permanet vẽditori, arg. l.26, §.arbor, ibi, coaluerit, de acq. re. dom.

Largius expendit qui sperat, sibi aliqua euenire, C. da perit. her. l. sed & si.

Latrones possunt quæstionari die feriato, forte die Paschæ: & possunt condemnari, l. prouinciarum, C. de ferijs, Contra, l. 3. C. de Episc. aud. vbi dicitur, omnia vincula disoluuntur die Paschæ.

Laudandus magis quis est in eo, quod acquirit ex sua virtute, & industria, quam in eo, quod naturaliter, & ex successione illi prouenit, in quo nemo laudari, vel vituperari potest, gl. in l. expressisset, ff. de captiuis.

Legatarius potest esse testis in causa testamanti ff. de testamen. l. qui testamentorum, Instit. eo. §. pen. Contra, quia nemo testis in sua causa, &c. ff. de testa. l. nullus, C. eo. l. omnibus.

Legatum si fiat mulieri, si pariat, & casu pariat monstrum, habebit legatum; sed si ex peccato id euenerit, puta, quia cum bruto coierit, illud non habebit, est notab. l. queret aliqus, cum ibi not. 135. de verb. signifi.

Legatum sibi adscribens tenetur pœna falsi, etiam si legatum sit inutile puta rei sacræ l. si quis legatum 6. ad l. cornel. de falsis.

Legatum si sit alternatiuum annum donec velit legatarius, tunc omni anno licita est variatio, cum tot sint legata. quot anni l. Pater Seuerinam, 100. in fi. de codic. & demonstr.

Le-

Legatum filio debitoris an indncat liberationem debiti patris sui, vi. supra, Debitoris filio.

Legitimare ne possit Imperator in præiudicium legitimorum vi. inf. Princeps.

Legitimat⁹ dicitur fili. abusiu⁹, Bal. in l. Paul⁹, ff. de sta. bo.

Legitimans Imperator dicitur tollere spurietatis nubeculam, vide supra, Imperator.

Legitime factum nullam pœnam meretur, C. ad l. Iul. de adul; l. Gracchus, & C. de admin. tut. l. sancimus, & ff. de reg. iur. l. nemo damnum. Sed contra, C. de secun. nup. l. 1. & in auth. l. quotiens, C. ne tu. vel cu. l. 1. & C. rem alienam gerentibus, l. 1.

Lenocinium 2. modis efficitur, vi. Maritus comit.

Lege dificiente recurritur ad auctoritates Doctorum, vt supra, Doctor. & inf. Opinio.

Legem abrogare, derogare, prorogare, &c. quid importet, vi. supra, Derogare.

Legem superiorum tollere nemo potest, ff. de arbi. l. nam magistratus.

Leges debent intelligi secundum subiectam materiam l. quod si quinto anno, ff. commd. & latius inf. hic.

Leges non permittunt, aliquem in paupertate viuere, nec in anxietate mori. in auth. de hær. & fal. in fi. col. 1

Leges ipsis rebus, & non verbis imponimus, C. cōmunia de leg. l. 2. in fi. & de vsuris, l. fi.

Legibus, non exmplis iudicandum est l. nemo, C. de sent. & inter l. omn: iud.

Leges legibus concordare promptum est, l. vnica, C. de inoffi. donat.

Legibus iam determinata immutare nō licet. quæ autē nondum legibus decreta sunt, sequuntur arbitrium humanæ voluntatis.

Legitima. Quatuor aut infra dant natis Iura trientem ... Le-

Legis diſpoſitio quælibet intelligitur, rebus ſic ſtantib⁹ prout nunc ſe habent, ſic, & verba hominis intelligũtur, vt ſup. in contract. vltimis voluntatibus, priuil. & quibuſcunque alijs. late ſcrib. in c. cũ M. Ferarien. de conſtitut.

Legis nouæ dubia debent dirimi ab eiuſdem conditore, ad hoc, vt vim legis generalis obtineat; non a iudice, cuius ſententia ſolum litigantes obligantur, l. fin. & l. cum de nouo, C. de legibus.

Legum correctio eſt euitãda, C. de appel. l. precib. in fin.

Lex cum in preteritum indulget, in futurum vetat quod indulſit, vt ff. de legi. & Senatus, l. cum lex.

Lex aliquando fit de non dubio propter rudes, c. 1. de no. for. fide, l. quæro, ff. de natalibus reſtit

Lex noua tollit primam contrariam, quamuis id non exprimat; ſed non ſpeciales conſuetudines, & ſtatuta rationabilia, niſi id explicet, cap. 1. de conſtitut. in 6.

Lex noua non procedit vltra caſum in ea cõprehensũ, l. ſi mulierum, §, in extraneis, de her. inſtit.

Lex quotidiana eſt ergo vtilis l. certe, §. fi. ff. de præca. & materia quotidiana melius, & ſubtilius eſt examinanda.

Lex pro egentibus debet condi, ſeu corrigi, in auth. de non eligen. ſecundo nuben. col. 1. l. aſſiduus 14. C. qui po. in pig. hab.

Lex ciuilis, & eccleſiaſtica, intelligenda eſt ex tempora, loco, perſona, & cauſa; mutacio etiam legis conſurgit ex conditione temporum, quibus lex congruere debet: apparet hoc in diſt. tota 29. & c. cõtra moré, diſt. 100. ſic etiam dicitur, quod ſtylus curiæ Rom: qui facit ius, modo eſt albus, modo niger. ſup. v. Cur.

Lex

Lex non debet continere verò a superflua: inf. v. Nihil & v. superflua.

Libellum famosum inueniés, & non lacerans, sed alijs pandens, tenetur tamquam auctor ad pœnam capitalem, l. vnica, C. de famo. libel.

Libellus dat formam, seu tenorem sententiæ, inf. Sententia formanda est.

Libertas est naturalis facultas eius, quod cuicuique facere libet, nisi vi, aut iure prohibeatur fieri, Inst. de iur. perso. §. 1.

Liberum corpus non recipit æstimatsonem, l. 1. §. sed cum liber. & l. fi. in fin. ff. de his qui deie. vel effu. & si qua ;pau. fecis, dicatur, l. ex hac sic.

Libertini sunt, qui ex iusta seruitute manumissi sunt, Inst. deliber. inprin. ff. de sta. homi. l. 1.

Linguæ lubricum non est facile trahendum ad pœnam, l. famosi 7. C. ad l. Iul. Maiestatis.

Litigare cum iudice suspecto periculosa res est, & quæ tristissimos sortiri solet effectus, l. apertissimo, ff. de Iudicijs.

Litis initium fit per contestationem, l. 1. C. de plus pet. de iud. l. apertissimi, & C. vbi de crimine agi oportet, l. 1.

Lites ciuiles vltra triennium; criminales vero vltra biennium a lite cnntestata, non sunt prothraendæ, l. properandum, C: de iudic.

Litis finitæ exceptio quomodo prosit, vi. sup. exceptio.

Litigiosam rem scienter alienans punitur in simplum. l. fin. Et hodie re litigosa legata debetur litis euentus, C. de litigiosis l. fin.

Litigiosam rem consecrans, vel dedicans punitur in duplum parti applicandum, l. fin. ff. de litigiosis.

Lit-

Litteræ commendatitiæ non animo obligandi, sed simpliciter commendandi emissæ censentur, C. quod cũ eo, qui in al. pot. l. finali.

Litteræ Principis debent ostendi, vt de ipsius mandato possit constare, supra, Credendum.

Loca non sanctificant homines, cap. non loca. & cap. si. 40. dist. & non satis est, Hierosolymis fuisse, sed Hierosolymis bene vixisse, cap. gloria Episcopi, 12. q. 2. & non sufficit diu studuisse, nisi bene, gl. in l. vnicuique, C. de proxi. sacro cri. lib. 12. non enim ~~loca~~ loca; - - - - - - - - - - - -

~~Loca,~~ sed vita, & mores sanctum Deo faciunt Sacerdotem, quum ex officio suscepto, non licentiam peccandi, sed necessitatem viuendi se nouerit assecutum, ita tex. 11. dist. in fin. prin. Trahitur quippe vita Pontificis (imo & cuiuslibet prælati) facile à subditis in exemplum c. magnæ, de vo. quia sunt vt signum positi ad sagittam, cap. qualiter & quanodo 2. de accusat. Et facit quod vulgo dicitur. Regis ad exemplum totus componitur orbis, glo. in cap. ex merito. 6. quæstio. 1.

Loci mutatio valet aliquando conuersis ad pœnitentiam, cap. valet interdum. 81. dist.

Locatio non potest esse sine mercede in pecunia, glo. in l. si olei, verbo, locasti, ff. de loc. & cond.

Locator aliquando potest expellere inquiliuum, e domo ante tempus in quatuor casibus, nempe, si immineat necessitas, que non imminebat tempore locationis, si domus indigeat refectione; si Inquilinus peruerse conuersetur, vltimo, si per bienniū non soluit canonem, cap. 3. §. ù. de loca, & cond.

Locupletari nemo debet cum aliena iactura, vi supra

Damnum.

Lucrari dicitur qui rem ex arbitrio agit, licet dispendiose, glo. fi. in l. cum seruus, ff. de cond. cau. data cau non sequuta.

Lucratiuæ causæ duæ non possunt circa idem concurrere, vi. supra, Causæ.

Ludus scachorum est permissus: quia consistit in ingenio naturali. no. in auth. interdicimus, C. de Epi. & Cler.

Ludus tabularum est prohibitus, in auth. de san. epi. §. interdicimus, colla. 10. nec à Clericus inspici potest, ibi.

M

MAgister debet esse humilis, & benignus auditoribus, & humiliter docere, non cum austeritate, & potentia, vt 46. dist. habet hic, l. obseruandum, ff. de offi. præsi. & nimia saeuitia præceptoris culpæ comparatur, ff. ad leg. Aquil. l. preceptoris.

Magister nobilior fit per scholarem, pater per filium, & præses per subiectos: in auth. const. quæ de dig. §. generaliter, vbi gl. in verb. nobiliores, & honor est magistro habere optimos scholares, iu gl. prohe. ff. §. accipite.

In Magistrum assumi non debet, qui non nouit esset discipulus c. cum in Magistrum 49. de elect.

Maior 14. an. potest facere testamentum, ff. de test. l. qua ætate, & Insti. qui cau. ma. non licet §. cum ergo fœmina vero in annis maior 12. debet esse d. l. qua ætate.

Maiori parti in cumulo debiti stãdũ est, l. maiorẽ de pat.

Ma-

Mala fides non constituitur per denuntiationem extraiudicialem, supra, Extraiudicialis.

Mala simpliciter sunt magis detestanda, quam mala secundum quid, ff. de contrah. empt. l. quod sæpe §. veneni mali.

Mala herba cito crescit, no. gl. C. de his, qui ve. æta. imp. l. 2.

Male agens odit lucem: & ideo clam delinquens plus punitur, quam qui palam, supra, Clam.

Malis communicare non est malum, immo ad lucrandos eos Christi exemplo inuitamur, cap. infideles 23. qu. 4.

Malum est peccare, diabolicum perseuerare. Not. glo. C. quomodo, & quando iudex sen. fer. sed: debeat, l. consentaneum.

Malus per penitentiam emendatus, vlterius malus non dicitur, l. quod ita, ff. de ædil. edic. & cap. testimomonio, de test. & no. per lo. An. in cap. semel malus 8. de reg. iur. lib. 6. & quasi dicitur nouus homo renouatus, 50. dist. cap. ferrum.

In maleficijs voluntas spectatur, non exitus, ff. ad l. Cor. de sicca. l. diuus Adrianus.

Malitijs hominum obuiandum est, nec eis via apperiri debet, ff. de rei vend. l. in fundo alieno, §. penul. & cap. illa præpositorum ij. q. 3. & l. altius C. de seruit. & aqua.

Malum quamuis aliquid de se non sit, si tamen sit res mali exempli, fieri non debet, ff. de pœnis, si quis, §. qui abortionis, l. exemplo, C. de probat.

Malus quis non fit repente, ita nec nemo repente fit turpissimus, dist. 1. de pœnit cap. si sermo. §. e contrario.

Mandāti, aliquem verberari mors ſecuta imputatur, c.3. de homic. in 6.

Mandato alterius delinquens non ideo excuſatur, l. non ideo 5. C. de accuſat.

Mandatum Principis ſe habere, nulli credendum, eſt niſi Illud oſtendat, C. de mand. Princip. l. vnica.

Mandatum ſuſcipere liberum eſt, ſuſceptum autem conſumandum eſt. Inſti. mandati, §. pen.

Mandatum habens ad petendum pecuniam, videtur habere mandatum ad ſolutionem recipiendam, l. quod ſeruus, & l. ſi ſeruus, ff. de ſolut. Iaſ. poſt Alex. in l. filius in 2. col. C. de pactis.

Mandanti, aliquem verberari mors ſecuta imputátur, c. 3. de homic. in 6.

Mandatum intelligitur, ſecundum quod dominus conſueuit mandare, l. Titianus 8. ff. quod cum eo.

Mandatum contra bonos mores non eſt obligatorium, Inſtit. mandati, §. illud quoque.

Mandatum reintegra ſola reuocatione finiri poteſt, Inſti. madati, §. recte.

Mandatum debet eſſe gratuitum, Inſt. eod. §. fin. & l. 1. §. mandatum, ff. eod.

Mandati geminatio nihil operatur, ſupra verbo, Geminatio.

Manifeſta delicta plus puniuntur, quam ſecreta, Eſt verum in manifeſte prohibitis, non in his, quæ poſſunt excuſari, glo. in §. vi autem, Inſtit. de actio.

Manifeſta, probatione non indigent, l. ſi vero §. 1. ff. qui ſatiſda. cog. & ff. de act. empt. l. exempto, in primo reſponſo, & ff. de do: præleg. in fi.

Manum leuans, etiam ſi non percutiat, iniurarum tamen actione tenetur l. item is §. 1. de iniur.

Manus

Manus datio significat vnionem,& signum pacis c. fundamenta, vbi gl, de elec. lib.6.

Manus Papę appositio,quid operetur,inf.Papæ manus.

Maritus agit pro vxore , etiam sine mandato ; sed cauet de rato,l. 21 .C. de procurat.

Iniquum est, vt Maritus pudicitiam ab vxore exigat, quam ipse non exhibeat ei, vt ff. de adul. l. si vxor, §. iudex.

Maritus committit lenocinium duobus modis . Primo, quando vxorem suam vendit, C. de cond. ob tur cau. l. mercalem . Secundo,quando maritus vxorem condemnatam de adulterio habet, vel sciens eam adulteram retinet,ff. ad leg. Iul. l. 2. §. 1.

Marito dissipante bona vxoris paraphernalia,ea consentiente,censetur donatio,& repetit vxor,quatenus maritus factus sit locupletior, l. 17. C. de donat. int. vi. & vxo.

Maritus culpa sua leui damnificans res dotales, tenetur vxori, gl.per illum tex. in l. si constante, 25. §. quoties, vbi Bart. sub nn. 16. ff. solu. matr.

Marito ad inopiam vergente potest vxor dotem exigere ad sustentationem sui, ac filiorum, l. 29. cum auth. seq. C. de iu. dot.

Maritum habere inutilem, vi. inf. verbo, Paria.

Sub Masculino genere continetur fœmininum l. 1. §. 1. ff. de const.pe. l. patroni. & l. testatio, §. serui & l. 1. pronuntiatio, ff. de ver. sig. l. qui duos mulos, ff. de l. 3.

Masculinum sub fœminino genere non continetur ff. de leg. 2. l. si ita scriptum.

Materia si est quotidiana ergo diffusius. & subtilius est examinanda, supra, lex quotid.

Mater multum amat filios,attamen non tenetur dotare

filiam, nisi ex magna causa l. 14. C. de iu. dot.
Matrimonium contrahens scienter cum secunda vxore, adhuc viuente prima, & neque cognita, si cognoscit secundam, non potest hanc habere, etiam prima mortua; sed si nescienter duxit secundam potest cũ hac remanere, si de nouo consentiat, cap. 16. de eo. qui duxit quam pol. per adult.
Matrimonium vbi non est, nec dos esse potest, Inst. de nup. §. sed si.
Matrimoniorum causa, etiam in terris Imperij, secundũ canones terminatur, sup. Iura canonica.
Matrimonium contrahens supponit se fortunæ sicut nauigans, gl. 1. in cap. nouimus, 17. q. 2.
Mediante alio possumus expedire ea, quæ sunt facti non quæ iuris, Instit. per quas perso. §. pen.
Medicus peritus solicitus, & traditiones artis obseruans, non impeditur ad ordines promoueri ob casum mortalitatis infirmi, c. 7. de ætate, & qualit. preficiendi.
Medicus bene ferro ignito incidit vulnera, quæ fomenta non sentiunt. 1. q. 1. qui reperientur.
Medium est eligendum, in authen. de consul. circa princ. col. 4. vnde dicitur, medium tenuere beati, & facit ad hoc, ff. de offi. procon. l. solent, §. 1. Insti. de rerum di. §. cum ex aliena materia, Vnde versus, Cum media semper gaudebam ludere forma, maior enim medijs gratia rebus inest. & illud, Inter vtrumq; vola, medio tutissimus ibis.
Melior conditio domini per seruos fieri potest, non deterior, ff. de re. iur. l. melior.
Melior est conditio possidentis, C. de rei ven. l. si, in cap. de interdic. §. cõmode, & ff. de verb. sig. l. si seruũ.
Melus

Melius est non soluere, quam solutum repetere, l. 3. ff. de compensatio.

Melius potest quis videre alienum errorem, quam suum vt patet in ludo de scachis; nam melius videt qui ibi assistit, quam lusor, gl. l. error, in fi. gl. C. de iur. & fac. ignor.

Melius est pauca idonee effundere, quam multis inutilibus corda hominum prægrauare, l. tanta C. de vete. iur. enu. Et in authent. de tabellion col. 4.

Melius est nocentem dimittere, quam innocentem puniri ff. depositi l. absentem.

Melius est pignori incumbere, quam in personam agere Inst. de fur. §. furti autem.

Melius est intacta iura seruare, quam post causam vulneratam remedium quærere, C. in qui cau. in integr. restit. l. l. fin.

Melius est delinquere in faciendo, quam in omittendo, l. Iulianus §. 1. ff. de act. emp. & l. si sterilis, §. cum per venditorem, eo. tit.

Melius est secundum philo. Primo Rhet. omnia determinare per leges, quantū possibile est, quam relinquere iudici arbitrio ex D. Tho. 2. 2. qu. 67.

Melius est partem habere, quam toto priuari, Inst. ad leg. Falc. §. ex diuerso.

Melius est esse popularem vnius nobilis ciuitatis, quam nobilem mediocris ciuitatis, quod extollit Lodouicus Rom. in rep. l. si vero, §. de viro, in 14. fal. ff. sol. matr.

Mendaci multa damna imminent à iure. l. fin. ff. de rei vendic. vbi possessio aufertur mendaci, & transfertur in actorem, qui eum conuincit de mendacio possessionis, alia etiam exempla habentur penes gl. in l. Inde

Neratius §. hæc actio, verbo Duplũ: ff. ad l. Aquil. vnde duplatur quod erat ſimplandum, & remiſſiue ibi dicitur de eo, quod venit quadruplandum in pœnam mendacij,

Mendacium nemini nocens non eſt punibile, & mendacium alteri non nocens cenſetur nugatorium.

Mendici clerici quales dicendi ſupra v. Clerici.

Mentis qualitas indicatur ex incompoſitione corporis c. ſic ergo 45. diſt. in & 23. diſt. cap. His.

Mens in animo retenta nihi operat, l. ſi repetendi, C. de condit. ob cauſam data, l. ſi maiores C. de trãſact.

Mens, & voluntas contrahentium in primis eſt attendenda, ſupra, Contract.

Merces fœlicitatis non acquiritur, niſi per laborem virtutis, c. ieiunium, circa prin. de conſe. diſt. 5.

Meretrici datum repeti non poteſt, ff. de condi. ob tur. cau. l. item ſi ob ſtuprum §. ſemper, & quod meretrici, & ff. de donat. l. affectionis.

Meretrix mater, filiam meretricem exheredare non poteſt, l. in eternam C. de inof. teſtam.

Merum dicitur ab omni alia re. ſeparatum l. qui res §. in Romæ, & ibi gl. ff. de ſol. l. ſic, de leg. 1.

Metu factum de iure non tenet, fallit in 6. caſibus per gl. in c. 2. e de his, quæ vi, met. v. cau. fiunt vbi ait, Tutor, iuditium, dos, ſacrum, copula, votum, hæc ſex vi facta de iure ſcias fore nulla, cetera ius patitur ſed poſtea reſtituentur.

Metus eſt inſtantis, vel futuri periculi cauſa mentis trepidatio, l. 1. §. metus, ff. quod mat. cau.

Meum non eſſe apparet id, quod alterius eſſe deciditur, l. Pomponius ſcribit, §. ſed, & is, ff. de procurat.

Miles deſijt eſſe ſæculi, qui factus eſt miles Chriſti, cap.

vnico

vnico, de vasallo mi. qui arma bellica deposuit, col. 10 in fin.

Miles non potest aliquem accusare, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur, l. non prohibetur C. qui accus. non pos.

Miles non potest esse procurator, l. militem C. de procur.

Militem Clamys, cuculla monachum, purpura Regem, stola sacerdotem, toga aduocatum indicat. gl. in l. 1. C. nulli lic. in fren. lib. 12.

Militis heres petit restitut. in int. quamuis ipse miles eam non petierit, l. 1. C. restit. milit.

Milites non possunt esse aduocati, Insti. de except. §. pen quia debent intendere, vel vacare circa arma, C. de iu. deliberan. circa prin.

Minãs testibus perdit causam, DD. in c. 1. de off. deleg.

Ministros paucos bonos habere in Sacerdotum ordinatione sanctius est, quam multos malos, c. cum sit ars artium, de æta. & qual. ordin.

Minæ sunt in verbis, terrores in factis.

Minima multoties habentur in consideratione, Paris. remiss. in c. quoniam contra, in 15. probat.

Minori iuranti contractum non datur restitutio in integrum, l. 1. C. si adu. vendit.

Minor 14. annis non potest esse iudex, l. quidam consulebant, ff. de re iud.

Minores 25. annis heredes scripti non tenentur vindicare mortem testatoris, si testator ab aliquibus interfectus fuerit, l. minoribus, C. de his, qui . vt indi secus si maiores essent, 25. an. quia tenerentur vindicare mortem testatoris, vt in ea. l. minoribus §. quod si maiorum, & si vnus illorum, qui interfecerunt

runt testatorem, fuerit accusatus, & appellet, tunc maioris heredes scripti tenentur defendere appellationem, ibi, sed. Sed de iu. Diuino dicitur, mihi vindictam, & ego retribuam.

Minor, & Ecclesia æquiparantur, cap. 1. de integ. rest. l.fi.C. de Sacr.San. Iotellig. in casibus a iure expressis. Fallit autem, quia minor præscriptione temporis seruatur illæsus, Ecclesia autem præscribit, & præscribitur cõtra eam. Goffr. in sum. de in integrum rest. cap. 3.

Minus si quod videtur inesse, inest, & illud, quod magis, C. de Sacos. Eccl. aut. multo magis.

Minus tribuit, qui nihil tribuit, no. Inst. quod cum eo. qui, §. cum duas, ff. de tribu: act. l. illud, §. si cuius dolo, & arte. de verb. sign. l. minus, & l. verbum amplius.

Minus peccat qui illicita docet, quam qui addiscit, l. 2. C. de hæret. Sed hoc ibi non dicitur, sed in l. culpa. 8. C. de malef & mathemat. habetur expresse, quod culpa similis est, tam proh bita discere, quam docere.

Minimum, aut magnum si iure conceditur dari, vel accipi, nõ expressa quantitate certa, tunc pro dantis, & accipientis qualitate locus erit arbitrio boni viri, gl. in c. statutum, §. in super v. pacti, rescr. in 6.

Minus in dubio continetur in omni obligatione, respectu summarum, & obligationis temporis l. 199 verb. oblig.

Minus est habere actionem, quam rem, ff. de reg. iu. c. minus est.

Miraculum dicitur esse de his, quæ raro accidunt; auth. de consul. coll. 4.

Misericordia est rigori anteponenda, vt extra, de sortil. c. 2.

c. 2. C. de iud. l. placuit,& præceptum misericordiæ omnibus est commune, vt 86. dist. non satis. Et sententia, quæ misericordiam vetat, fugienda est, vt 50. dist. pondetet, in fi.

Missæ quæ nõ permitantur tempore interdicti v. inf. v. Tempore.

Mistum sub simplici continetur, l. 2. in prin. ff. de ver. obl. Contra de l. si ita quis, ff. de lib.& posthu.

Mitius agitur cum lege, quam cum eius ministro l. & si post tres, ff. si quis cau. & l. Celsus, ff. de arbitr. Contra de l. si fœmina; ff. de arb. & l. si tamen, §. penult. de compens. de l. si libertus ff. de iu. repa. vbi alienatio facta in fraudem hominis tenet. Pro resol. vide d. Car. iu. cle. constitutionem, ¶. in super, in 1. q. de elec. Ias. in ¶. item si quis in fraudem, in 2. col. de act. Inst.

Modicum non est curandum, ff. de oleo leg. l. si censu, ¶. fi. cum l. seq. & ff. commo. l. in reb. §. possunt, & ff. de in integ. rest. l. scio. & ff. de contrah. emp. l. res. Contra, ff. de iud. l. si debitor, in glo. & de dam infec. si proprietarius, & ¶. gallinarum, Inst. de rediuis.

Hoc procedit nisi modica essent essentialia, vel multa, quia multa modica faciunt vnum satis l. iustitia, C. de probat. Dicitur autem modicum in iure; respectu temporis spatium duorum, vel trium mensium; exemplum est in bulla Pij V. de Simoniaca confidentia, vt apud Nau. in man. cap. 23. num. 190. Immo & vnus dies aliquando dicitur vnum momentum, C. de ferijs, l. 3. & duo aurei dicuntur modica quantitas in l. idem est ff. de dolo malo.

Modus ita exceditur in eo, quod est amplius, sicut in eo,

eo, quod est minus, cap. custos, de offi. custodis. 51. dist. qui in aliquo 45. di. disciplina, 41. dis. quisquis faciunt dicta sup. verbo, Medium.

Modus agendi, & excipiendi semper est attendendus, supra, Agendi.

Molendinum habens in flumine an possit impedire, ne aliud ibidem fiat, gl. allegat pro, & contra in l. si manifeste, ver. procurator, ff. de seru. & aqua.

Momentanea possessio dicitur, quae parum potest durare penes possidentem; quia statim potest agi contra ipsum iudicio possessorio, ff. de acq. poss. l. non videtur.

Monachus antiquitus habebat proprium, gloss. per tex. in l. si quis Presbyter 20. C. de Episc. & Cler. Sed tunc forte non emittebatur votum paupertatis.

Monachus non potest esse sine claustro, cap. placuit, 16. q. 1.

Moneta a contrahentibus nuncupata intelligitur secundum cursum communem regionis gl. ad §. fin. Inst. de Attil. tut.

Monetam falsam incipiens cudere, sed non perficiens iustae poenitentię suffragio absoluitur, notab. lex, qui falsa 19 ad l. Corne de falsis.

Mora potest purgari si post 3. 4. & etiam plures dies, compareat in iudicio, qui promisit comparere, l. & si post. 8. cum. gl. ff. si quis caut.

Post moram extincta re debita periculum est debitoris Fal. si mora esset modici temporis, l. si debitore, ff. de iudic.

Morari quis dicitur vbi habet familiam, supra familia.

Mora nulla intelligitur ibi fieri, vbi nulla pettitio est, regula, ff. de verb. obli. l. si pupillus. Contra de l. si

pacto

pacto, quo de pact. & l. nuda. C. de contrah. & cōmis stip. In his enim in quibus dies, vel conditio, vel iuramētum, non est appositum, nulla interuenit mora, vbi nulla fit petitio.

Morbo occurrere præstat, quam depellere, gloss. marg. ad l. sancimus, C. in quibus cau. in int.

Morbus sonticus, qui dicitur grauis, excusat à contumacia, l. quæsitum est ff. re iudic.

Mores boni potius, & prius, attendi debent, quam diuitiæ, & dignitates, que non sunt ita sufficientes: vt in l. scire, §. cum reliquis, ff. de tut. & cur. dat.

Mores mutantur dum comitantur opes.

Mores per triennium bene viuendo censentur esse mutati, §. sancimus, vers. nequaquam aut. de monach.

Mores posteriores derogant prioribus, Bal. in l. si filia, ff. de inof. testa.

Mores à coniūcto formātur l. ædiles 25, de ædil. ædicto.

Mores vis carpere, debes labe carere, cap. cum Ecclesiæ, de except. l. in arenam, C. de inoff. testam.

Mortui vestem auferens pœnam sacrilegij incurrit, l. pergit. C. de sepulc. viol.

Mortuo Clerico ab intestato sine consanguineis succedit Ecclesia, cui inseruiebat, cap. 1. succes. ab. intest.

Mortuo animali legato, non debetur nec caro eius, nec corium. l. mortuo boue, de lega, 2. secus autem est in contractibus, ibi notant DD.

Mortis alicuius conscius, & particeps plus aliquādo punitur, quam si ipse occideret, gl. in §. aliqui deinde Inst. de publ. iudicijs

Mor omnia soluit, in auth. de nupt. §. deinceps, & morte extinguitur crimen, l. 1. C. si reus, vel accu. mor. fuerit, fallit. in 6. casibus ibi exceptis.

Mors

Mors est casus fortuitus, l. licet, C. de pact. l. interdum, ff. de iudi. l. 2. §. si eo tempore, ff. de admi. re. ad ciui. pert.

Morte nihil certius est, nihil vero incertius est eius hora, l. 1. ff. de condi, & demon.

Mors ciuilis est triplex, quādo per exilium perditur Ciuitas. Secundo quando quis efficitur seruus hominis vel pœnæ. Ter. quando in religione proffessio emit.

Mulieres bonæ philosophis hodiernis possunt comparari, qui rari sunt, vt l. sed. & reprobari, ff. de excus. tutor.

Mulieres omnes sunt malæ Bart. in l. pater Seuerinam, §. socius, nu. 1. de cond. & demonstr. Et faciunt dicta superius, verbo, Lex non debet,

Mdlieres non debent conueniri ob culpam maritorum, l. 2. C. ne vxor. pro ma.

Mulier grauida excusatur, si non venit ad iudicium, licet non sit valetudine impedita, l. 2. §. si non propter, ff. si quis caut.

Mulier transiens ad secunda vota tria optima negligit, Deum, defuncti memoriā, & filiorū caritatē, in auth. de nupt. §. nos autem iuramus, col. 4.

Mulier non potest esse testis in testamento, ff qui testa. fa pos. l. qui testamentum, in alijs vero casibus bene posset testificari, glo. in §. testes autem, verbo, Mulier, Inst. de testam. ordin.

Mulier, quę mortem filij vult persequi prius debet probare, se matrem, l. non ignorat. 9. C. qui accu. non pos.

In Muliere maior castitas requiritur, quam in viro, C. ad sen. orfi. l. si qua illustris, in authen. quomodo oportet Episcop. & Cle. &c. §. optet, col. 1.

Mulierum genus auarissimum est in donando, l. si à spō so,

so, 16. C. de dona.ante nupt. & ff. de dona. inter.vi: & vxo. l. si stipulata, in fin.
Mulier incontinens est dedecus totius agnationis, tex: est in l.1. C. de Sena. consul Clau. tol.
Mulier in quinquagesimo anno perdi fœcunditatem, l.si sterilis, 22.§.1. de ac. emp.Contra de. l. si maior.12. C.de leg.her.vbi partus huiusmodi dicitur mirabilis.
Mulier vno partu potest parere quinque filios l. vrũ §. 1. de rebus dubijs.
Mulier si principaliter mutuum recipit, non iuuatur Velleiano, licet postea illud in alios vsus conuertat, l. 13. C. ad Velleianum.
Mulier fide iubens non gratis, sed aliquo reccepto non iuuatur Velleiano, sed efficaciter obligatur, quia non videtur intercessisse ex leuitate, l.23. C. ad Velleianũ
Mulierum proprietates 7. enumerantur per Neuiz. in Sylua Nupt. col. 16, Sanctas enim eas dicit in Ecclesia; Angelos in accessu; Dæmones in domo; Bubones in fenestra; Picas in porta; Capras in horto; Fœtorem in lecto.
Mulier est sagacior, l.2. §. fœminas, C. de his qui veæta.impe. & ibi no. gl. quod mala herba cito crescit.
Mulieres sunt falsæ, fragiles & corruptibiles, ff. de testa. l. qui testamento, §.mulier, Inst. de testa. §. testis. Plus audẽt, quam masculus, C. ad leg. Iul. maiesta. l. ad filias.
Mulieres nõ possunt accusare, nisi res ad eas pertineat, l. sequi C. qui accu.pos.
Mulieres non possunt pro alio interuenire, l. 1.ff.ad se. con.vel nisi in sex casibus positis, ĩ d.l.1.in gl.ff.eo.tit.
Mulieres sunt remotæ ab omnibus officijs publicis, vel ciuilibus, ff. de re.iuris l. 2.

Mulier

Mulier non poteſt eſſe Iudex, l. cum prætor, §. non autem, ff. de iud.

Mulier debet preſtare operas, & ad illud officium deputatur, ff. de opr. lib. l. ſicut.

Mulier in poteſtate ſua liberos non habet: Inſtit. de adoptio. §. fœminæ.

Mulier nullam diſcretionem habet, ff. de iudicic. l. cum prætor §. non autem.

Mulier plus participat de dolo, & malitia, quam maſculus, gloſſ. in l. 2. verbo, Morumque C. de ijs, qui veniam.

Multa quæ nam dicantur, v. Tria.

Multitudini nō parcitur in delicto maximo Boer. tract. de ſedit. q. 7. nu. 5. vbi & idem dicitur in alijs ſex caſibus.

Multitudine peccante, vel habente ſecum multitudinē, tunc potius iudicium, & flagellum Dei conuenit expectare. c. non poteſt, 23. q. 4.

Mutare ſuum creditorem nemo compellitur l. ſi mandato 45. ff. mandati, poſt principium.

Mutari quæ ſolo tractu temporis non poſſunt, ſemel in eſſe poſita, ſemper permanere præſumuntur, vi. inf. verbo, Quæ ſolo.

Mutari dicitur teſtamentum, vbicumque aliquid additur, tex. in l. idem eſt, ff. de teſta. milit. arg. contra de l. heredes, ff. de teſtam.

Mutanda minime ſunt, quæ interpretationem ſemper habuerunt certam, l. minime, ff. de legib.

Mutatio, ſiue tranſlatio poteſtatis de perſona in perſonam intelligitur cum condit. modis, & qualitatillius perſone de qua fit translatio, vi. gl. margin. ad elem. vnic. de ſuppl. Prælat. neglig.

Mutari

Mutus, surdus, furiosus, impubes, non potest esse Iudex, ff. de iudic. l. cum prætor, §. non autem.

Mutus, surdus, non possunt stipulari, l. 1. ff. de verb. oblig.

Mutuans filio familias, quem iusta ratione existimauit esse sui iuris, non repellitur except. Senatus cons. Macedon. l. 1. C. ad Sen. Maced. Hæc autem exceptio Senatus Con. Maced. dicitur cessare in quinque casibus, vt in l. 2. C eod. tit.

N

NAtura humana nouas semper deproperat edere formas; titulo, quæ fuit prima causa beneficij amittendi, col. 10. in visibus feud.

Natura, & ars nihil frusta operantur, l. qui bis idem, 18. ff. de verb oblig.

Natura comparatum est, vt homines sint faciles ad dissentiendum, l. item, §. principaliter, ff. de arbitris.

Nauigans secũdo post naufragium improbe Neptunum dãnat. sup. Matrim. sic & dicitur de ducente secundam vxorem.

Natura principalis, & non secundaria cuiusque rei est attendenda, inf. Vbicumque aliquid.

Necessitas non habet legem, l. vnica, ff. de offic, consu. & ff. de excu. tu... non solum, §. fi. ff. de offi. procõs. l. aliquando, cum multis alijs.

Necessitas officij aliquid excusat, l. quartum, ff. de in ius voc. ff. de his, quib. vt indi. l. tutorem.

Nauis tempestate in portum deiecta non tenetur ad solitum portorium, cum illuc fuerit impulsa contra suã voluntatem, ex l. si quoniam C. de naufr. lib. x.

Necessaria ad acquirendum, vt animo, & corpore, sunt etiam necessaria ad perdendum, l. quemadmodum, 8. ff. de aquir. & amitt. possess.

Necessitas excusat a prelio, 23. q. 8. si nulla c. breui, de iureiur. & 50. dist. præsbyteros. Intellige etiam in tempore vetito, vt in Quadragesima.

Necessitatis causa multa permittuntur, quæ alias non permitterentur, cap. si quis propter, de fur.

Necessitatem sibi imponenti succurri non debet, l. si fideiussor, §. pen. ff. qui satis. cog. & ff. si quis cau. l. 2. §. si quis tamen, & ff. qui satis. cog. l. de die, §. fin. & C. de, act. & ob. l. sicut.

Necessitatis causa aliquando concessa, non debent In argumentum trachi, reg. in argumentum, 78. de reg. iur. in 6.

Nefas videtur nulla præfatione præmissa iudici rem exponere, ff. de orig. iuris, l. 1.

Negatiua magis negat, quã affirmatiua affirmet, l. si Rufinus, C. de test. mili. l. 3. §. liber, de suspect. tutor.

Negari potest totum ratione partis l. si is, qui §. vtrum de rebus dub.

Negationes duæ æquiualent vni affirmationi, l. duobus, ff. de verb. sign. & ff. de iud. l. numquam, Contra, ff. de l. 3. l. fideicõmissum & C. de ser. fug. l. 1. & §. seruus, Inst. de inu, stip. & c. & si Christus, de iureiur.

Negationes tres quid importent v. Tres.

Negans non teuetur probare, l. 2. ff. de probat:

Negatione res efficitur dubia, C. quibus ad liber. procla, non li. l. 2. cum alleg. per glo.

Negatiua positio quomodo per Iudicem admittenda, inf. Positio.

Negligi naturale vitium est quod cõmuniter possidetur, at-

atque se habere nihil, qui non totum habeat, arbitretur; denique suam quoq; partem corrumpi patitur, dum inuidet alienæ, tex. in l. 2. C. quando & qu. quarta pars debe. li. 10.

Negligentia vnius alteri non debet nocere, ff. de euic. l. rem hereditariam, in fi. ff. de transac. l. 3.

Negligenti amico rem custodiendam tradens suæ facilitati imputare debet: inst. qui. mo. recontrachi. ob. §. præterea, in fi.

Negligentia cum negligẽtia compensantur, ff. de compen. l. si ambo, in prin. & ff de reg. iur. l. cũ per. §. fin.

Negligentia omnia lædit, in auth. de quæsto. §. sed & pigritiæ, col. 6. & C. de colla. l. pen.

Negotia segnius expediunt commissa negotia plures, gl. Inst. de satisd. tut. §. sed si ex testamento.

Negotia grauia debet quis per se tractare, non per procuratorem, C. de procu. l. vlt. arg c. si pro debilitate 3. de offii. delegati.

Nemini facit iniuriam qui suo iure vtitur, ff. de reg. iur. l. nullus.

Nemini dedet abstrahi ius suum, Inst. de his, qui sunt sui, in fi.

Nemo alieno nomine agere potest, l. nemo, ff. de reg. iur.

Nemo alieno odio debet prægrauari, C. de inof. testa. l. si quis, §. 1. & C. de pœ. l. sancimus, & est regula iu. in 6. & de simo: c. nobis. 25.

Nemo compellitur ire ad iudicium die feriato, ff. si quis in ius vo. non ierit, l. 2. in fi. & C de ferijs, l. omnes.

Nemo debet interrogari de conscientia aliena, C. da accusat. l. fin.

Nemo damnum facit, nisi qui id fecit, quod facere ius non habet. ff. de reg. iur. eadem regula.

Nemo presumitur uixisse [illegible] l. fin. C. de [illegible]
[illegible]

Nemo debet se opponere illi, a quo recipit beneficium, 22. q. 4. de forma,

Nemo debet mutare consilium in alterius iniuriam, ff. de re. iu. l. nemo, C. de neg. l. fin.

Nemo debet esse nimis credulus l. fi. in prin. C. de accus. l. 1. §. 1 de eo, per quem factum fuit quo minus, l. 4. §. si accepi. ff. de in rem ver.

Nemo de domo sua inuitus extrahi dbet, ff. de reg. iur. l. nemo 104. ff. de in ius vocan. l. plerique, intellige in ciuilibus, secus in criminalibus, glos. per tex in authen. vt nulli iud. §. quoniam. Nam domus tutissimum cuique refugium, est, et receptaculum, vt sup. ff. de in ius voc. l. plerique.

Nemo defensor in aliena re sine satisdatione instituitur, Inst. de satisda. §. si vero in personam.

Nemo diu gaudet, qui iudice vincit iniquo, l. in heredem, ff. de calum. in glo.

Nemo ex suo delicto meliorem suam conditionem facere potest, ff. de do. malo. l. 13

Nemo ex suo dolo debet iuuari, l. non debet, cum seq. in fin. ff. de dolo malo.

Nemo ex alterius contractu obligatur, l. pen. in fin. C. ne vxor pro ma. vel è contra,

Nemo ex consilio obligatur ff. de pœ. l. 1 §, si vero suaseris, & ff. man. l. sed etenim infi. & Inst. eo §. tua gratia interuenit, Intel. si non fuit fraudulentum.

Nemo iniuriam propriam vindicare debet auctoritate propria. 23. q. 4. inter querelas, & q. 5. de occidẽdis.

Nemo in necessitatibus liberalis existit, ff. de adi. leg. l. rem legatam, in fi.

Nemo inuitus cogitur suscipere procuratorium, l. inuitus, C. de procurat. Nec agere, vel accusare cogitur iu-

inuitus, C. vt nemo inuitus, in rubro, & innigro.

Nemo ius sibi dicere debet, neque esse Iudex in sua causa, C. ne quis in sua causa ius sibi di. in rubro, & nigro, ff. de iu. l. Iulianus, ff. de iurisd. om. iu. l. qui iuri, & l. si quis in tantam, C. vnde vi, Contra, ff. quod met. cau. in si. & ff. de arb. l. pen.

Nemo plus iuris in alium transferre potest, quã habet, ff. de reg. iur. l. nemo plus.

Nemo pœnam delicti euadit si mãdato alterius fecerit. l. non ideo, C. de accusat.

Nemo potest dolo carere, vbi Imperio magistratus non obtemperat, ff. de reg. iur. l. nemo potest.

Nemo potest sibi eam legem dicere, a qua sibi recedere non liceat, l. si quis, in princ. ff. de leg. 3.

Nemo potest esse testis in sua causa, l. nullus, ff. de testibus & l. omnibus C. eo.

Nemo potest duobus dominis seruire, vt in tit. de eo, qui arma belli deposuit cap. 1. & de feudo fœm. cap. 1. col. 10. vbi dicitur, qui factus est miles Dei, desinit esse miles sæculi. Item scriptum est, nemo Deo militans implicat se negotijs alienis, 21. q. 3. c. Apostolorum, &c. placuit, & C. de Episc. & Cler. naturaliter, Contra hoc facit tex. 10. l. duorum, ff. de oper. lib. vbi, duobus eodem tempore potest quis seruire, Pro solu. vide do. Abb. in c. ex litteris, in 6. col. de probat. Et sic hoc est verum, quando adest repugnãtia, alias non.

Nemo præsumitur iactare suum ff. de proba. l. cum de indebito §. 1.

Nemo præsumitur immemor salutis æternæ, sup. Immemor.

Nemo qui condemnare nõ potest, absoluere potest, regula.

gula. iu. nemo, ff. Contra de l. fi. ff. iniust. ru. testa:

Nemo rem suam emere potest, siue sciat, esse suam, siue ignoret, l. suæ rei. ff. de contrahen. emp. sed si ignorans emit, poterit repetere quod soluit, qnia nulla fuit obligatio.

Nemo sine actione experitur, l. quoties, §. item si temporali, ff. de admin. tut. vide Ias. Inst. de actio. in prin. col. 16.

Nemo videtur consentire, qui errat, l. non potest, ff. de reg. iur.

Nemo videtur dominus membrorum suorum, l. liber homo, ff. ad leg. Aquil.

Nemo viuit vt lupus vento, l. fi. de ali. pu. l. præses, & l. fin. in fi. pro hoc gl. l. sed si lege, §. quod autem, ff. de pet. here. super verbo, Erogasset.

Nepotes etiam veniũt nomine filiorũ, sup. Appellat. fil.

Nihil actum credimus, dum aliquid est superagendũ, l. cum Syllanianum, in fi. C. de his, qui. vt indig.

Nihil consensui tam contrarium est, qui & bonæ fidei iudicia sustinet, quam vis, atque metus, quẽ comprobare contra bonos mores est, regula iur. nihil, ff. eod.

Nihil debet esse superfluum in legibus: ar. in l. fi. quãdo, ff. de le. 2. adde tu tex: singularem in l. 1. ff. quod me. cau. & l. ampliorẽ §. in refutatorijs. C. de appel.

Nihil est sine causa, Arist. Rhetor. lib. 2.

Nihil interest ipso iure quis actionem non habeat, an per exceptionem infirmetur, regula iur. ff. de dol. l. eleganter, §. seruus pas.

Nihil inter est, quod verbis dicatur, vel signo indubitabili demonstretur, l. quoties, §. si quis nomen, ff. de hered. inst. hoc limita, nisi sit data forma, Corse. repert. in ver. forma ad vnguem. Et late Euerar. in loco,

loco, ab Æquipolle.

Nihil magis bonæ fidei congruit, quam id præstari, quod inter contrahentes actum est ff. de ac.emp. l. emptio.

Nihil refert quid ex æquipollentibus fiat C. de insti. & substi.l.si modo & C.de dona.quæ sub modo l.fin. Contra de l. cum pater §. hereditatem, ff. de lega.2. Euer. vbi sup.

Nihil tam naturale est, quam vnum quodque eo genere dissolui, quo colligatum fuit.l. nihil 86. de reg. iur. & l. 1. ff. quando ab empt.

Nihil vile, ac sordidum in Sacerdotis ore, vel opere, debet apparere, sed cuncta, quæ agit, loquitur, & cogitat, coram omnibus & interni arbitri conspectu, oportet, esse gloriosa, cap. oportet, versic. cauere enim. 83. distin. Valentianus, paulo post prin. 63. & cap. his igitur 23. dist. Vnde ex D. Bern. refert Abbas, quod verbum Sacerdotis, aut Sacrum, aut sacrilegium est.

Nimia sæuitia culpæ assignatur. l. præceptorum, ff. ad l. Aquil.

Nobiles pro maiori parte hodie sunt superbi, & inimici popularium, gulosi, & luxuriosi, plusquam populares, & nihil aliud sciunt, nisi comedere, bibere, & superbire, Bald. in l. per adoptionem, ff. de adopt. in prima lectura.

Nobilitas stercus est, nisi habeat virtutis concomitantiam, Hostien. in cap. venerabilis, de præben. & dicit idem Hostien. in cap. tua 7. de consan. & aff. col. 2. quod qui superbit de nobilitate, aut nobiliori sanguine, de nobiliori stercore intumescit.

Nobilitas, & scientia æquiparantur, quo ad promouendos

dos,Barb.in cap. postulasti, de rescript. col.2 .& in cap.accedens,2.vt lite non contest.

Nobilitas hanc sibi quodammodo legem imponit, vt debere se,quod sponte tribuit,existimet,c. 1.de don.

Nobilium promissa pro factis habentur,l.neruos, ff.de in integr.

Nomen si non habent, qualiter officium habebunt? cap.chori Episcopi,68.dist.

Nominatio prior denotat dignitatem maiorem, glo. in cap.bene,verbo,Mediolan.96.dist.Denotat etiam dilectionem,vt inf.verbo,Prius.

Nomina verbalia important factum, l. consilio in fi. ff. de curat.fur. ex quo dicebat Iason in l.stipulationum aliæ,§.stipulatio,quod stipulatio est facti, vide ibi.

Nomina diuersa diuersas res in substantia significare debent,l.si idem, C. de condit.insertis.

Nomina debent esse consonantia rebus, Instit. de dona,§.est & aliud.

Nomina & verba præposterata, seu transposita, idem significant,l.præposteri,C.de testa. & l.cum potest,§. fidei tuæ committo,ff.de legib.

Nomine meo quod non licet, nec alieno licebit, cap. quod alicui,67.de reg.iur.in 6.cap.sicut 46.dist.Procedit in maleficijs,in alijs secus,gl.in d.cap.quod alicui,& patet in cap.1.de procur.in 6.

Non alienat qui dumtaxat omittit possessionem,ff.de re.iuris.regula eadem,62.

Non debemus recedere à regula iuris, nisi quatenus reperitur exceptum,l.omnis definitio,de reg.iur.

Non debent melioris conditionis esse male agentes, quam bene, ff. de noxa, ac l. non solum, gloss.l.1.C. credi. euict. non debere.

Non

Non debet actori licere quod reo non permittitur, ff. de reg.iur.l.non debet.

Non debet alteri per alterum iniqua conditio afferri, ff. eod.l.non debet,C.de transactio.l.transactiones,71.

Non debet alij nocere quod inter alios actum est, l.nã & postea,in fi.ff. de iure iur.

Non debet discooperiri vnum altare, vt alterum cooperiatur,cap.cum causam,de præben.in l.assiduis,C. qui pot.in pig.hab.

Non debet via aperiri maleficijs, ff.de Carb. edi.§.l.sed & si quis, ff. de li. can. l. ordinata, ff. de litig. l.1.§.si inter.

Non deductum per malitiam in causa principali, non potest deduci in causa appellationis, gloss. in c.inter monasterium,26.de re iudic.

Non entis nullæ sunt partes, l.eius, qui insulam,in fi.ff. si cert.pet.

Non esse & non apparere, paria sunt,l.in lege,ff.de cõtrah.emp.l.cum res,in princ.ff.de leg.1.regula vera est,si non apparere sumitur, tam implicite, quàm explicite.

Non esse & non posse fieri,paria sunt, l.multa,in princ. ff. de condit. & demonst. l. naturalem, in princ.ff.de acq.rer.dom.

Non est indulgendum malitijs hominum,ff.de rei vend. l.in fundo alieno, §. penult.

Non est in mora,qui potest exceptione legitima se tueri,regul.iur.non est,64.in 6.& cap. de quarta, de præscript.

Non est inspiciendum quod fit, sed quod fieri debet,ita elegantissime dicebat Proculus Iureconsultus in l.sed licet, 12.ff.de offic. præsid. Nõ tamen spectandũ est,

est,quod Romæ factum est,quam quod fieri debeat
Non est licitum fideiussori emere rem debitoris, pro quo fideiussit,l.fideiussor,C.de distract.pign.
Nn est nouum, vt lex quibusdã specialiter enumeratis, generale verbũ subijciat,l.si seruus seruum,ff. ad leg. Aquil.§.inquit,in fi.& C.de Sacrosf.eccl.l.generaliter
Non est sine culpa,qui rei,quæ ad se non pertinet, se immiscet,c.non est,de re.iu.in 6.
Non est sitngulis concedendum,quod per magistratum publice posset fieri, ne occasio sit maioris tumultus faciendi,regula, iur. ff. eod.
Non improbans approbare dicitur, l. vnica,in fi.ff.furti adu.naut. Approbare, n.& non contradicere,idẽ est.
Non imputatur ei aliquid, si non facit, quod si facere vellet,non posset,no.glos.in l.cum quidam,§.si pupillo.ff.de vsur.& l.pecuniæ,in fi.eod. tit.& ff.de arbi.in C.de anna.exce.l.1.in fi.ad l.Iul. l. de adul.l.si maritus,in princ.
Non licet accusato,de pari,vel minori crimine re.accusare,C.qui acc. non poss. l. neganda, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur.
Non minor est virtus, quam quærere, parta tueri, not, glos.C.de no.co.confir.super verbo,posita, l.1.
Non nocet cogitatio, nisi sequatur effectus, l. in fin.ff. quod quisque iur.& ff.de pœn.l.cogitationis pœnam. Contra C. de iur. l. si quis,& C.de Episc. & Cler. l.si quis non dicam. (l.87
Non omne,quod licet,honestũ est, ff.de re.iu. l.nõ omne
Non posse quis dicitur, quod non potest fieri absque dispensatione,no.Domini:per glos.pen.ibi in v.g.de rescrip.in 6.& dicitur non posse fieri illud, quod non debet fieri nisi per remedium extraordinarium.

Non

Non potest videri improbus, qui ignorat, quantum soluere debeat, ff. de reg. iur. l. non potest videri; Concord. l. si residuum, C. distract. pigno. & l. si testamentum, ff. de condit. & demon.

Non potest dirui domus ad hoc, vt fiat viridarium, per l. an in totum, C. de ædi. priua. & l. Senatus, ff. de contrah. emp. & l. cætera, de leg. 1.

Non potest qnis ex vnico actu iudicari bonus, vel malus vel industriosus, In prohem. Institut. §. cunque, ibi, solertia, & l. 1. C. quib. & aduer. quos Falleret autē hoc, si actus vnicus esset intensissimæ bonitatis, & caritatis, aut perfectionis: seu malitiæ: quod soli Deo parere potest.

Nō potest videri desijsse habere, qui numquam habuit, l. non potest, ff. de reg. iur.

Non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, quod pupillæ, cum no. ff. quando di lega. ce. & l. 2. 3. & 4. ff. de optio: leg. c. illud, cap. quod autem, de iu. patro. & cap. bonæ 27. de elec.

Non quod est, sed quod esse creditur attenditur, l. diuus ff. de offic. præsid. & ff. de pett. here. si putas, aliàs, si possess.

Non quod fit, sed quod fieri debet, inspiciendum est, supra. Non est inspiciendum

Non refert, an aliquid, an prope illud fiat, ff. de dolo, l. lex, §. si quis, ad velle, l. tutor, §. cum quidam, in fin. ed turp. l. 1. §. si. Contra, ff. de tutel. si filius, de fur. inficiendo, de solut. si homo, §. si genere, limitat Curse in reperto. in verbo, Forma ad vnguem.

Non solent quæ superabundant, vitiare scripturam, ff. de reg. iur. non solent, & l. vsuras, ff. de vsur. Contra ff. de reg. iur. l. actus & Instit. qui da. tut. pos.

Non

Non sufficit abstinere à malo, nisi fiat quod bonum est, in auth. de no. for. fide: circa medium, col. 1. & idem no. glo. ff. de iust. & iur. l. iustitie, §. iuris præcepta, super ver. tribuere, & Instit. eo. §. super verbo, suum, & in cle. cupientes, 3. §. 1. de pœn. & 32. q. 5. cap. de forma.

Non sunt facienda mala, vt inde veniat bonum, glo. in l. qui sub prætextu, C. de Sacros. Eccles. & in cap. magna, ne cle. vel mo. Contra de c. dixit Sarra. 32. q. 4.

Non valet responsio, quæ lege non probatur, not. glo. in authen. de trien. & semis. §. consideremus, colla. 9. super verbo, Erubescimus.

Non videtur consentire qui errat, regula est iu. ff. concor. tex. in l. si per errorem, ff. de iu. om. iud. & l. 2. ff. de iu. in princip. ar. Contra, ff. ad leg. Falc. l. 1. §. si legatarius.

Non videtur cuiusque id esse perfecte, quod ex causa auferri potest, l. omnes, §. non videtur, ff. de reg. iur.

Non videtur facere vim, qui iure suo vtitur, l. non videtur, ff. de reg. iur.

Non videtur petijsse, qui per exceptionem remouetur à petitione, ff. de reg. iur. l. non videtur.

Non videtur posse fieri, quod non potest fieri honeste, l. nepos Proculo, ff. de verb. signif.

Non videtur Princeps defuncto priuilegium concessisse, quod ei, quem viuere æstimabat, concessit, ff. de reg. iur. l. Neratius.

Non videtur quisquam id capere, quod ei necesse est alij restituere, eadem iur. regula, ff. l. si pars, §. fina. ff. de inoffic. testam. l. tam ei, ff. de leg. 2.

Non videtur reddita res, quæ deterior facta redditur, l. 3, §. 1 ff. commod.

Non

Non videtur rem amittere, cuius non propria fuit, ff. de re. iu. l. non videtur, §. si qui mo. vsu amit. l. 1. §. sed si ita demum.

Non vult heres esse, qui hereditatem ad alium transferre voluit, ff. de reg. iur. l. non vult.

Nostris vndique palam arctibus agris, externa quid satagis irrigare prædia.

Notarij, & alij Officiales curiarum in statu Ecclesiastico reuelantes responsiones reorum, & testium, subduntur grauissimis pœnis, etiam vltimi supplicij, ex Constit. Pij V. in cap. licet contra Notarios.

Notoria multa dicuntur, quæ tamen talia non sunt, c. consuluit. il primo, 14. de appellat.

Notitiam omnium habere Diuinitatis potius est, quam humanitatis, l. secunda, §. si quid autem, C. de vet. iu. enucl.

Notoria iniustitia sententiæ, etiam in ea non expressa, reddit eam inualidam, Abb. in cap. inter cæteras, de sen. & re iud.

Noua causa, vel delictũ superueniens, quid operari possint, vi, Delictum superueniens.

Noua placent, no. in prohemio, ff. §. in secundo autem anno, super verbo, quia verba.

Noua opera non debet iudex inchoare, quin prius absoluta sint inchoata, l. fin. C. de operi publicis.

Nouis in rebus constituendis euidens esse debet vtilitas, vt recedatur ab eo iure, quod diu æquum visum est, ff. de constit. Prin. l. in rebus, & c. consuetudinis, de consuetud.

Nouitates & mutationes, quoad fieri potest, vitandæ sũt, gl. l. placuit, 74. dist.

Noxa caput sequitur, Instit. de noxal. §. omnes autem.

Nulli

Nulli credi debet, se habere mandatum Principis, nisi ostenderit literas Principis, l. vnica, C. de māda. Princ.

Nullus pluribus defensionibus vti prohibetur, regul. iur. nullus, 28, in 6. & C. de transact. l. interpositus.

Nullus videtur dolo facere, qui suo iure vtitur, l. quod & lex, §. 1. ff. de lib. homine exh. l. fluminum, §. 1. ff. de dam. infect.

Nuptiæ secundæ sunt odiosæ, in auth. de nupt. §. dissolutum, col. 4.

Nutrix, mater, & auia, æquiparantur, l. 1. §. consequens, ff. de suspect. tutor.

O

OBlatio debiti, ac consignatio, & depositio tempore congruo, liberat debitorem & à periculo casus fortuiti l. 10. C. de vsuris.

In omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, præsenti die debetur, l. in omnibus, ff. de reg. iur.

Obligatio generalis non comprehendit boues aratotios, nec agrorum instrumenta; quia in specie obligari, & capi prohibentur, l. executores, C. quæ res pign.

Obligatio adhæret ossibus nostris, sicut anima adhæret corpori, ff. de peculio, l. quis ergo, casus, 17. in glo. quæ alleg. cōcor. & imprimitur in nobis sicut character in anima, l. 3. ff. pro soc.

Obligatio non tollitur per pœnitentiam, Inst. de excep. §. item si in iudicio.

Obligatio inter dominum & eum, qui est in eius potestate, non nascitur, Insti. de noxa, §. si seruus.

Obligatio est mater actionis: Insti. de act. in prin. & ff. de procur. l. licet, §. ea obligatio.

Obligatione principali cassata, de rigore remanet accessoria, l.2.C.de iur.pig.

Obligati si fuerint plures, censentur viriliter obligati, l.11.ff.de duobus reis stipul.

Obligationem verbis factam consentaneum est, posse alijs verbis dissolui, Inst. qui mo.ord.obli.§.quo genere, ff. de reg.iur.l.nihil tam natur.

Obligari potest, quod non est, sed esse speratur, & l. & quæ, ff.de pignor.& sup.fructus.

Obsides sunt qui dari sunt à Roma, hostibus pro captiuis redimendis, vel pro pace componenda, no .glos. l.obsides, ff.de testamen.

Occasio consistit in facto, & est irrationabilis: causa vero, in Iure, Fel.c.solitæ, maior. & obed.

Occasionem damni dans damnum dedisse videtur, ff.de le. Aquil.l.qui occidit, §.penult.

Occasio malignandi est auferenda, l.2.in fi.C.de indic. vid.tol.& Insti.vi.bonorum rap. §. sed nedum.

Otium & voluptas, arma sunt hostis antiqui, cap. nisi cum pridem, §.verum, de renunti.

Oculorum amissionis casus quæsitum tibi non adimit honorem, l.infamia, C.de decur.lib.10.

Oculorũ inspectio multũ facit, l.sarisq; in fin.ff. de in ius voc.& ff.de acq.poss.l.quod, §. si venditorem.

Oculorum inspectio ad puberes nunc est reprobata, l.in eorum, C.quando tut.vel cura esse desi.

Odia sunt restringenda: fauorabilia ampllanda sunt, l.cum quidam, ff.de libe. & posthu.

Offerri dicitur non petenti, l. fideicommissa, §. si rem suam, ff.de leg.3. c, litera aliquid in fi.extra, de resti. spol.n.14.in c.interposita, in prin.de appell. adde tex. in §.igitur, in verbo, obtulerit, Insti.de obli. quæ ex quasi contractu.

Officia-

Officialis recipiens, quamuis adijciat titulum mutui adhuc baratariā facere dicitur, l. 10. C. si cert. petatur, l.

Officia prorogari impedire potest vnus de vniuersitate relutans, §. fin. auth. de defensor. ciuitatum.

Officia debent inuitis conferri. Et è domo propria debent extrahi, vt officiales efficiantur, l. ex omnibus, de decur. lib. 10. Vnde, & monachi consueuerant, vt ad monitionem Abbatis faciant se promoueri ad Sac. Ordines, Clem. 1. §. ad ampliationem, de sta. Monach. sed ò dies, ò tempora.

Officia duo nemo habere debet, l. hac parte, C. de proxi. sacr. scri. lib. 12. & gl. in v. duplici, ponit concordant.

Officia publica sunt interdicta fęminis propter honestatem, l. fœminæ, ff. de reg. iur.

Officium aliquod, cui vnus solus præesse consueuit, si pluribus simul conferatur, tunc quilibet illornm vtitur illis priuilegijs, quibus ille solus potiebatur, l. binos, 10. C. de aduocatis diuers. iud.

Officium publicum habentes, vt Notarij, & alij Curiales reuelantes dicta, & responsiones testium, & reorum subduntur grauissimis pœnis, & etiam aliquando vltimi supplicij, vt per constitut. Pij V. incip. Licet contra Notarios.

Officium Ecclesiasticnm, & dignitas Ecclesiastica, longè intret se differūt, illud enim de omnl fere ministerio verificatur; sed dignitas Ecclesiastica illa esse dicitur, quæ in iure talis enunciatur: vt patet in regn. c. 1. de ætate, & qualit. ordinand. & ibi notant scribentes.

Officium non dicitur finitum, donec successor adueniat, l. vnica, ff. de offic. præf. August.

Omne agens agit propter finem, & finis est, qui mouet agentem, l. si pater, & l. cum apud, C. de here Instit..

instit.l.eam,quam,vbi Bald.C.de fideicommiss.

Omne artificium per exercitium recipit incrementum, l.legatis seruis,§.ornatricibus,ff.de leg.3.C.de re.milit.l.milites,lib.12. & l.non intelligitur,3.§.diui fratres,vbi gl.v. sicut.n.de iur.fisci.

Omne,quod est nimium, vertitur in vitium, not.gloss. in auth.vt deter.sit.n.circa princ.col.1.cum suis alleg.

Omne promissum de iure debitum est,C.de suffra.l.vnica,in rub.& Insti.de verb.obl. in princ.

Omne rarum carum,in auth.de consuli,§.1.col.3. ff.de legib.l.nam ad ea.melior. tex.in c. legimus, post medium, dist.93.

Omnes videntur facere quod facit maior pars,ff.ad municip.l. quod maior. ff.de reg.iur.l.aliud, §.1. ff.de pa. l.maiorem,C.de decurionibus,l.nominationũ.lib.10.

Omnes si aliquid faciũt, non potest illud dici vitiosum,Ias.in l certi condictio, §.nũmos, ff.de reb.cred.

Omnes scire debent, quod non est suum, hoc ad alios pertinere, l.fin.C.vnde vi.

Omnia non possunt simul memoria retineri, l. 2. ff. si quis autem, C.de vete.iure enucle.

Omnia noua pulchritudine sunt decorata,in prohemio, ff.§. in secundo autem anno.

Omnia sunt hominum tenui pendentia filo, Et subito casu quæ valuere,ruunt,glo.l.si debitor,ver.damnum est, ff.de iudic.

Omnia Principis esse intelliguntur, C. de quadri. præscri.l.fin.in princ.Pro hoc facit l.1. super verbo, procurator meus,C.credi.euictionem non debere.

Omnia sunt permissa,quæ per legem prohibita explicite, vel implicite non inueniuntur, l. nec non, §. sed quod egit,ff.ex qui.cau.ma. ff.de proba.l.ab ea, & ff.

de testi.l.1.§.1.& ff. de procu.l.mutus, §. conqueritur,C.de relig. & sumpt. l. statuas.

Omnia morte soluuntur, nisi in 6.casib. l. 124. C.si reus,vel accusator mortuus fuer.

Omnis definitio in iure ciuili periculosa est: parum enim est,quod subnerti non possit, l.omnis definitio, ff.de reg.iur.

Omnis creatura mouetur ad benefaciendum suo benefactori,gl.in l.& si consul. de petit.heredit.

Omnis definitio est oratio substantiam cuiuscumque significans,secundum Boetium,no.glo.l.omnis,definitio,ff.de reg.iur.

Omnium habere notitiam Diuinitatis potius est,quam humanitatis,sup. Notitiam.

Omnis res à causa proxima denominari debet, l. quisquis,8.§.hæc verba,ff.de vul.& pupil.

Omnis bona definitio debet conuerti cum definito,est bonus tex.vltra illos,qui vulgariter allegantur, in l.Quintus Mutius,ff.de au.& ar. le.& omnes partes definitionis debent prædicari de suo definito,l.quesitum,in princ.ff.de fid.instrum.

Onus decrescit,vbi & decrescit emolumentum, supra, Decrescente.

Onus secundum emolumentum regulatur,C.du fur. in fi.§.cum in secunda,ff.ad Sen.conf.treb.l.1. l.qui.

Onus ad quem spectat,& emolumentum, 12.q.2.caritate & c.quicumque,& c.Ecclesiasticos, & l.secundum naturam,ff. de re iur.Secus tamen ex causa aliquando in iure disponitur,vt in §.1.Inst.de leg. patr. ut. Vbi, apud vnum est hereditas, & apud alium tutela.

Operas futuras estimare valde difficile est.

peris noui nuntiatio fit & vicino primo, & vlteriori etiam quando interſit,lege 8.de ope. no. nunt.ſinitur morte denuntiantis,ſicut & alienatione, l.ead.§. morte eius.

Opera noua,vide ſupra.Noua.

Opinio gloſſæ præualet communi opinioni Doctorũ. Dec.in c.1.de conſtit.in ſi. & alij ſequuntur.

Opinio noua ex nouo mortuo ſuſtineri poteſt, Bald.in c.l.8.C.de his,qui ante ap.tab.

Opinio vnius cum æquitate, plus valet, quam multorum ſine æquitate,tex.eſt in l.quod dicitur.§. ſi dos, ff.de impen.in re.do. fac. concor. text. in c. capellanus,extra,de ferijs,& eſt tex.no.in l.1. §. ſed neque. C.de vete.iu.enu.de quo vide text. in l. ſeruus. §.ſequitur,ff.de verb.oblig.

Opponere ſe illi nemo debet,à quo beneficium accepit,ſupra,Nemo debet ſe.

Oppoſitum in oppoſito idem operatur, quod propoſitum in propoſito,l. fin.in princip. de legatis 3. & l.is,qui contra,de vulg.& pupill.ſubſt.

Opus nullum humanum ſemper durat,& mortalis labor nihil efficit immortale,reg.iur.nullum,ff.

Ordinarium auxilium vbi habetur, non eſt recurrendũ ad extraordinarium,inf.verbo, Vbi habet locum.

Ordo ſcripturæ attenditur,Euer.loco. Ab ordine, & è contra,ordo ſcripturæ non attenditur, l.eo quod à multis, C. ſi cert. pet.

Originalis cauſa attenditur,non illa,quæ venit per accidens,l.ſi quis ne cauſam,ff.ſi cer.peta.facit,l.1.ff.de origi.iur.l.qui ibi quod ff. de donat.

Otioſis, & malis hominibus prouinciam curet Prætor auctoritate ſua purgare, nec diſtinguitur, vnde

 ſint,

sint, l. 3. ff. de offic. Præsidis.

Otium, & voluptas arma sunt hostis antiqui, c. nisi cum pridem, ∮. verùm, de renunc.

P

PActa, & conuentiones cessare debent in spiritualibus, alias indueunt simoniam, c. fin. de pactis.

Pacta inita in aliquo subiecto censentur repetita in eius augumento, l. 8. C. de iure dotium.

Pacta, quæ turpem causam continent, non sunt seruanda, l. si vnns, §. pacta, ff. de pact.

Pacta, quæ dolo malo facta sunt, uon sunt seruanda, ff. de pect. l. iurisgentium, §. dolo malo.

Pacta illa videntur inesse in contractibus bo. fi. quæ dãt legem contractui, vel quæ in ingressu contractus facta sunt, ff. de pact. l. iurisgentium, §. idem Marcellus.

Pacta, quæ contra leges fiunt, nullam vim habere possunt, l. pacta, C. de pact. & l. non dubium, C. de legib.

Pacta priuatorum iuri publico non derogant, ff. de reg. iur. l. neque pignus, in fin.

Pactum facit id, quod consuetudo facere potest, l. lege Domini, C. de agricol. & censit. lib. 10.

Pactum simile pacto legis commissoriæ, non operatur in pignoribus, sed iure communi deueniendum esset aduenditionem pignorum, l. 1. C. de pact. pign.

Pactum personale non transit ad hæredem, l. si tibi decem, ∮. si quis proficiscatur, ff. de pact. Et ideo si fecerim pactum creditori meo, ne à me petat, sed ab herede, heredi si non proderit exceptio, quia est pactum personale, vt ff. de pact. l. iurisgen. §. pactorum.

Pactum

Pactum à iure communi remotum non est seruandum, l. iurisgentium, §. fin. in fine, ff. de pact. & iuramentũ factum in pacto à iure communi remoto non est seruandum, vt in ead. l.

Pactum factum super futura hereditate non valet, nisi consenserit testator, l. fi. C. de pact.

Pactum contra bonos mores non est seruandum, C. de pact. l. fin. §. secundum & l. 1. §. illud non probandũ, ff. de po. Contra, ff. de pact. l. si vnus.

Pactum expressum tollit pignus, non tacitum, glos. in l. si tibi, ff. de pignor.

Palium Archiepiscopi non potest alteri Archiepiscopo commodari, c. 2. de vsu & auct. Palij.

Palam factum dicitur, quod fit etiam ab vno coram aliquibus, gl. in l. 1. C. de integ. rest. mi. & in cap. biduum, §. palam, 2. q. 6.

Papa scienter communicans excommunicato non censetur per hoc illum absoluere nisi hoc exprimat, Clem. 4. de sent. excom.

Papæ manus appositio habet vim decreti annullantis, Flamin. Paris. de resignat. fol. 372.

Papa mortuo Ecclesia non dicitur esse sine capite, quod est Christus, Ad Coloss. cap. 1.

Papa præfiguratus est à Moysi, glos. in cap. causam, quæ 2. qui filij sint legit. in ver. ad regem.

Papa si confirmat ea, quæ sunt infirma, & minus valida, per confirmationem ipsius recipiunt firmationem, c. 1. de transact.

Papa si dicat, agatis gratias nomine nostro talibus hominibus pro benemeritis erga nos, illi possunt effici exempti ab ordinario, Angel. in l. Paulus, §. Paulus; ff. de fideicommis. lib. per illum tex. aureum, vbi si te-

ſtator mandat, agì gratias ſeruo ſno benemerito, debet effici liber.

Papa recuſari non poteſt, vt ſuſpectus, Abb.poſt Hoſti. in c.querelam, de elect.

Papa non diſpenſat contra votum caſtitatis directè: quia nullum inuenitur æque bonum, cum quo poſſet fieri commutatio: quia nihil eſt melius continentia; quia virginitas replet Paradiſum, vt 32.q.1.c.nuptię, & 1.q.3. cap.integritas, & caſtitas eſt, quæ cum fiducia poteſt Deo animas præſentare, vt in authen.de leno, §.ſancimus, col.3. Diſpēſat autem commutãdo.

Papa poteſt ſupplere in facto, quamuis non petitus à parte, But.in cap.veſtra, 36.col.de coha.cle. & mulie.

Papę nonnulli dicuntur renuntiaſſe Papatui, apud Gonzal §.5. proem.

Par affectionis cauſa ſuſpicionem remouet, l.non ſolum, §.de vno, de ritu nupt.

Parcitur vitio naturali, ff.de dam.inf.l.fluminũ, §.vitiũ.

Parcitur ſponte confitenti, l.3. in fi. ff. de ali. iud. mu. cauſa fac. C.de his, qui ſe.di.l.1.lib.10. & in auth. nupt.vt litig.iurẽt.§. ſi quos, auth.col.9.& ff.de mi.l.licet ex cauſa, §.2.& C. de plus peti.l.1.ff.de iur.iur.l.eũ qui.& C.de nõ nu.pe.auth.cõtra improprià, C.ad l.Iul. maie. §.fi.l.pen. & ff.de pe.hæ. ſed & ſi lege, §. pen.

Parcitur verecundiæ alicuius, ff.de dona.l.ſi patronus in princ.& 1.reſpon. ff. de fur. l. penult.

Parcitur ignoranti & non ſcienti, ff.mandati, l.fideiuſſor, & C. de euic.l ſi fundum.

Parcitur alicui errorem ſuum corrigere: Inſti. de actio. §. ſi quis aliud.

Parcitur affectioni parentum, l.4.in fi.ff.de re milit.

Parentes, & liberos in infinitum dicimus, ff.de in ius vo: l.fin.

l.fin.ff.de iurif.om.iud.l.si quis id, §.in seruos, ff.de pœn.l.fi.§.generaliter.

Par in parem non habet imperium, nec minor in maiorem, ff.ad Trebel.ille, à quo §.tempestiuum, & l.nam magistratus, ff.de recep.arbitris.

Par parem cogere non potest, l.3.ff.de arb.C. de appell. l.præcipimus, §.pen.C.de legi.l.digna vox.

Paria sunt nullo modo esse defensum, vel non legitime l.quarta, ff.de procurator.

Paria sunt, legem non esse, & esse, sed obscuram, l.de ætate, §.nihil, de interro.actio.

Paria sunt, aliquid esse expressum & haberi pro expresso, l.licet, ff.in qui. cau.pig. ta. contrahatur.

Paria sunt, aliquid de nouo superuenire, vel antiquum occultum innotescere; nam non esse, & esse, sed non apparere, idem sunt, l.Rutilia Pola.ff.de contra.empt & vend.

Paria sunt promittere & soluere, l.fin.C.ad l.Falcidiam vbi ita quis agnoscit legatum, promittens solidum soluere, sicut qui illud integraliter soluit.

Paria sunt, quod quid oblique fiat, vel directe, l.3.§.in rem, ff.de in rem. ver. Cõtra de l.quædam. ff.de acq. rer.do.l.tutor rerum, ff.de admin.tut.

Paria sunt aliquid non dici, vel obscure dici. Frãc.Aret. in l.qui ex pluribus, ff. de verb.obl.

Paria sunt non habere maritum, vel habere inutilem, c.2. de transla.præla.

Paria delicta mutua compensatione tolluntur, ff.ne quis eum, qui voc.est in ius, ex l.2.& ff.solu.ma.l.viro. Hoc tamen intellige esse verum in paritate terminorum, alias enim secus; quia varietas personarũ variũ quoque ius facit, l. pen. C. de tempo. in integrum rest.

Paria sunt facere aliquid tempore congruo, vel in illud conferre.l.& heredi.§.penult.ff.de pactis,cum ibi not. in apost.

Paria sunt,non improbare,& approbare.Et non improbare ratihabitioni par est,l. Celsus, & ibi gloss. de vsucap.[& l.quo enim, in princ.p.12.ff. rem ratā hab. & ideo Doctor referens opinionem alterius Doctoris minus bonam,seu non tutam, debet eam confutare, ne censeatur approbare illam.

Parochus non recipiens Sacerdotium infra annum amittit ipso iure Ecclesiam; nec ad eam potest iterato assumi; & si cum animo non recipiendi prædi-ordinem Ecclesiam obtinuit, tenetur restituere fructus;& si superior credens illum habere talē animū adhuc tamen illum promouit tenetur Ecclesiam seruare indemnem:tex.notab.c. commissa.35. elect. in 6.

In eo,quod plus est,semper inest minus, ff. de reg.iur. l. in eo.

Pars in toto etiam continetur,ff.de reg. iur.l.in toto,& in l.si quis cum totum,ff.de except.rei indic.& infr. Standum est.

Parti maiori in debito standum est,l.maiorem,ff.de pactis,& vi.gloss.Instit.§.1. de satisd. tut.

Idem est iuris de toto quo ad totum,sicut de parte quo ad partem,l.quæ de tota, ff.de rei vendic.

Pars vna leg.s declarat aliam, l.qui filiabus 7. in princ. ff.de legatis 1.c.verū,de petit. her.l.1.ff.de rebus dub.

Partialis præsumitur natus ex partialibus, inf.Patria.

Post partum mulier aliquandiu volens,potest ob venerationem abstinere ab ingressu Ecclesiæ, c. vnico,de purifi.post partum.

Par-

Parte obligationis impleta, integra pœna non debetur, inf.Pœna.

Partus quinquagenariæ est legitimus, licet mirabilis, & raro contingens, l. 12. C. de legit. hæred.

Parum est, ius in ciuitate esse, nisi essent qui iura tuerentur, l. 2. §. post originem, ff. de ori. iur.

Paruulus est puer minor 14. annis masculus, vel 12. fœmina, glo. l. fin. in princ. C. de infan. expos.

Paruis reuelat Deus aliquando quod non magnis, inf. verbo, Reuelat.

Parum, vel multum quod nam dicatur, relinquitur arbitrio Iudicis, glo. Instit. de leg. agnat. §. item vetustas, verbo, Paruo, vel etiam secundum subiectam materiam.

Pastor nullus placere potest Lupis, & gregibus ouium, c. 6. dist. 83.

Pater transiens ad secunda vota, offendit filios primi matrimonij. in auth. de nupt. §. venient autem, col. 4.

Pater non potest minuere dotem filiæ ad se reuersam, si denuo nubat, nisi eius patrimonium fortuito diminutum fuisse, l. 2. C. de rei vxor. act.

Pater cogitur officio Iudicis alere filios pro modo facultatum, non valentes se ex sua arte alere, l. si quis à liberis, §. si filius, ff. de lib. agno. etiam si sint naturales tantum. Fallit autem hoc, quando est opifex, & ex eius officio potest se alere, vt no. in d. §. si filius, quia tunc potest ei dici à patre, qui non laborat non manducet; vt dicit gloss. In l. quamuis, ff. de dam infect.

Pater & filius censentur copulati iure diuino, Ita Bal. in l. cum in adoptiuis, in 2. col. ves. ibi cum enim, C. de

de adopt.& ideo melior amicus dicitur pater, quam quilibet alius; & magis terretur in filio, quam in se ipso; idem Bal. in c.per tuas, de probat. Et ideo de alio plus confidere non debet, quam de patre, l.quidam cum filium, ff.de hered.Instit. tradit Ias. in l. 1. col.fi. C.de coll.

Inter patrem & filium nulla lis esse potest, nisi ex castrensi peculio, l.lis nulla, ff. de iud.

Patria potestas est inæstimabilis, l.filiusfam. §. secundum vulgarem, de leg. 1.

Pater, & filius eadem persona reputantur, C.de impub. & ali.substi. l. fi.in fi.c.contradicimus.in fi.35.q.3.

Patris & filij testimonium pro vno habentur, ff. de vulg.& pup.subst. l.fin.§.in secunda.

Pater filium suum in causa necessitatis potest vendere, l.2.C.de parent.qui fili.distr.

Inter patrem & filium, nulla exceptio contrahi potest, l.inter patrem, ff.de contrahen. emp. sed de rebus castrensibus potest.

Patrem à filio regi indecorum est, l.is, qui in ea, ff. de tutor.& cu.da. ab his.

Patientia pro consensu valet, §. de exercitat. art. l. 1. §.magnum,& §.nau.cau. stab.l. 1.§.pen.

Patientia habetur pro præcepto, §.de his, qui no. infa. liberorum, in fi.

Patriæ suæ administratio nulli est concedenda absque speciali Principis iussu. l.nulli, is C.de offic.Rectori.

Patriā laudat vnusquisque, l. 1.censibus, & vnusquisque naturaliter mouetur ad tūendos mores patriæ, l.veluti§.de iust.& iur.& hinc est, quod qui natus est ex partialibus, præsumitur partialis, vt dicit Ang. in l.si fugitiui.C.de ser.

Patria

Patria cuiusque qualis est, talis & ciuis esse præsumatur, Bart. tract. de guelf. & gib.

Patria sua cuilibet dulcissima est, l. qui habebat, & ibi glo. de leg. 3. & hoc, siue sit magna, siue parua. Vnde & dicitur Patriæ fumus alieno foco est luculentior.

Patria nobilis eius filijs redundat ad gloriam, tex. in l. si quis, C. de natur. liberis.

Patroni plures, & æqualiter etiam non contribuentes, omnes tamen efficiuntur patroni, gl. in sum. dist. 63.

Patrono non præsentante in termino à iure præfixo, vel non nisi scandalosum, tunc Episcopus instituit Rectorem, c. quomodo, 3. & c. si vero 12. de iur. patr.

Paucos Clericos bonos habere melius est, quam multos inutiles, 3. dist. c. tales.

Paupertatem detegere durum est, glo. in §. 1. v. qui intelligebant, Inst. de iniurijs.

Paupertas prodest, l. si quis ad declinandam, §. fin. autē C. de Episc. & Cler. de offic. præf. l. illicitas, §. fin. Aliquando non excusat, nec prodest, ff. de tit. nup. l. palam, §. non est.

Pauperum causa prius est tractanda, quam diuitum, supra, Causa.

Peccati venia non datur nisi correcto, idest, venia culpæ, sed venia pœnæ, dicta, impunitas, datur etiam non correcto: ne peior quis euadat, c. denique, dist. 9

Peculium quoddam est profectitium, quod sibi acquirit filiusfam. de rebus paternis, & quoddam castrēse quod in castris quærit, vt ff. de castren. pec. l. si à castrense, l. peculium castren. & in l. si forte, & est aliud quasi castrense, quod in ciuitate quæritur ex publica causa, vel salario publico, C. de inoffi. testam. l. super hoc, gl. 1. cum oportet, §. 1. in verb. exceptis peculijs, C. de bo. quæ liber.

Pecu-

Pecunia bona fide mista cum aliena, extinguitur, l. si alieni, ff. de solut. glos. in §. constituitur autem, verbo, Permutat, Instit. de vsur.

Pecuniæ non numeratæ exceptio competit ex causa mutui tantum, l. 5. C. de non numer. pecunia. Nec negatur, etiamsi iuramentum sit appositum in cautione, atque etiam si mutuum non sit gratuitum, l. fin. C. eodem.

Pecunia dicitur omne, quod accipitur pro pecunia, l. 1. in fi. iuncta, l. 2. ff. de calumn.

Pecunia non debet esse sterilis, l. quid ergo, §. vsuras, ff. de contr. & vti. act. tut.

Peius est male credere, quam nullo modo credere, l. sterilis, § cum per venditorem, ff. de act. emp. in glos.

Pendens inquisitio non irrogat infamiam inquisito, l. 1. C. ex quibus cau. infam. irrog.

Pendens non est quasi sit, vi. inf. Quod pendet.

Percussit si vnus ex pluribus & non constat, quis fuerit, omnes euadunt: si vero plures percusserint, sed non constat, cuius ictu perijt, omnes tenentur, l. item Mola, §. sed si plures, cum ibi not. ff. ad l. Aquil.

Perfectior causa perfectiorem producit effectum, l. iusiurandi, C. de testamen. & cap. vel non est 14. de tempor. ordina.

Perfectum non dicitur quando aliquid deficit, l. librorum, §. quid ergo. ff. de leg. 1.

Perfectum illud est, quod ex omnibus partibus suis cõstat, l. 1. §. 1. ff. de origine iuris.

Periculum vbi maius imminet, ibi cautius est agendũ, inf. Vbi maius.

Periculum si à lege consideretur sufficit, quamuis non eueniat casus, supra, euenire.

Peri-

Periculum perdendi excusat contractum ab vsura, exemplum in censu vitalitio, in societate offic. in Vrbe frequentibus,& simil.

Periculum eius est, cuius est commodum, Instit. de contrah.empt.& ven.§.sed si post & C. temp. in in. teg.rest.l.superuacuam, Contra, ff.de eo,quod certo loco,l.ideoque & l.2.ff.de offic.procon.

Periculo se immiscenti non est subueniendum,supra; Imputatur.

Peritis In arte credendum est,supra,Fides.

Periurij prætextu causa semel decisa, non est retractāda,,l.1.C.de reb.cred.

Permittuntur multa causa necessitatis,quæ alias non permitterentur,c.si quis propterea,de furtis,supra, Necessitas.

Permittuntur multa incidenter, quæ principaliter non, permittuntur, l.prima,in fin.de auct.tnt. & supra v.Adiuncti.

Persona vilis plus punitur ex eodem delicto, quam nobilis,v.Plus punitur.

Pestis æquiparatur hostilitati,Butr.in c.cum dilecti, de dolo, & contumac.

Petens totum,& succumbens, non potest postea in eadem causa petere partem,l.2.ff.de except.rei iudic.

Phantasma) propter diuersa phantasmata generantur in nobis diuersæ intellectiones, secundum Philos. 3.de anima:gl.in l.de tutela,C.de in inte.rest.mino. Et quotidie ex nouis motiuis propterea nouæ generantur opiniones.

Philosophiam profitentes non debent auaritia vinci, l.professio,C.de muner.patrim.lib.10.

Philosophi possunt allegari in causis, Inst. de empt. & vend.

vend.§.item pretium. cum ibi not.in glo. ff. de solu. l.si pater,ff.de sta.hom. l.septimo. Sed certe opiniones eorum multoties reprobantur,vt ibi.

Pignora quanto plus vendidit creditor, tantnm reddere debet debitori, l. final. §.sin autem, C.de iu. dominij impetr.

Pignus vendere non cogitur creditor priusquam ad fideiussores veniatur,l.25.§.3.de fideiuss.& mand.

Pignorari non potest res prohibita alienari,l.fin.C.de reb.al.non alien.

ignori accedens pignus est l. si conuenerit, §. si nuda,de pig.act.

Pignus debet valere plusquam debitum,v.Plus.

Pignora mihi obligata locare possum,l.creditor,ff. de pign.

Piratæ,quos vulgus Corsaros appellat, possunt impune occidi & derobari,ita dicit Ioan.de Anan. in c.2. in 2.col.super glo.2. de homic.

Placere Lupis,& gregibus ouium,nullus Pastor potest, supra,Pastor.

Planta solo cedit radices,si tamen egit.

Plures vbi sunt debitores facile rem destrui videmus, sup. Destuctus.

Pluralis locutio habet resolui in duas singulares, l.falua,in fi.ff.de condit.& demon.

Plures si obligantur,intelliguntur viriliter obligari, & stipulari,l.11.§.1.ff.de duobus rei stip.

Plures in vnum consentire facile non possunt,l.vnica, ff.de libertis vniuersitatum.

Plus vilis persona, quam nobilis ex æquali delicto punitur,l.si criminis,l.si seruo,C.ad l.Iul.de vi.pu.& ff. de incen.rui.l.Pedius,§.fin.

Plus

Plus punitur sæpius delinquens, vi, l. seruos, C. ad l. Iul. de vi pub. & C. de Epis. aud. l. 4. in fi.

Plus est hominem veneno occidere, quam gladio, l. 1. ff. de malefi. & mathe.

Plus facit grauitas, & benignis mores, quam facultates, ff. de tu. & cu. da. ab his, l. scire oportet, §. pen.

Plus, & minus non facit differre specie specialissima, sed sic subalterna, & sic nauis parua & magna differunt specie specialissima non subalternat, l. fin. de fund. instruc.

Plus sapientiæ maturitas, quam corporis canicies consideranda est, c. quiaquis. & c. sequen. 84. distinct. & cap. vilissimus, 1. q. 1.

Plus negat negatio, quam ponit affirmatio, C. de dona. l. filiusfamil. §. 1.

Plus semper valere debet pignus, quam debitum, vnde dicitur, quod residuum deberet reddere creditor debitori, quanto plus pignora vendidit, C. de iu. do. impe. l. fin. §. fin autem.

Plus valet quod agitur, quam quod simulate concipitur, C. plus valere quod agitur. per to. l. si donationis causa, C. de contrahen. empt.

Plus valet vnius prohibitio, quam plurium concessio, l. per fundum, ff. de seruit.

Pœna integra non debetur, si pars debiti intra terminũ conuentum soluatur, c. 9. de pœnis, sed secus est de iure ciuili, vt l. 5. in fi. ff. de act. & oblig.

Pœnam aliquando quis incurrit ex delicto non consumato, l. si quis legatum 6. vbi glo. de falsis.

Pœna debet suos tenere auctores, quia filius non debet portare iniquitatẽ patris; intellige, in temporalibus; Fallit autem in dignitatibus, & ex causa: nam

filij

Alii Presbyterorum non promouentur ad Sac. Ordi. nec ad Prælaturam, licet iu culpa non sint, c. 1. & ibi scrib. de fil. Presbyt.

Pœna simpliciter priuans communione aliorum propter contumaciam, in dubio intelligitur temporalis, id est, dum parere noluerit, cap. in litteris 11. de constitut.

Pœna grauissima intelligitur de pœna mortis, glo. in l. vnica, C. nemini lic. sign. cru.

Pœnam illi debet permitti petere, qui in pœnam non incidit, ff. de re. iur. e. l.

Pœna dupli, vel tripli si à lege imponitur, comprehendit etiam id, quod restituendum est, l. hoc edicto, ff. de public. & vectig.

Pœnam incurrens propter spretum aliquod præceptũ, in eam incidit, etiam si effectus nullus potuisset sequi, l. 1. §. siquis longo, ff. de agnosc. lib.

Pœna vnius est, multorum metus, Inst. de except. §. hodie autem, in fin. C. ad l. Iul. repe. l. 1. in princ.

Pœna maior debetur Iudici maiori, quam minori, l. & si quidem, 11. §. si autem, C. de Iudic.

Pœna imponenda est iuxta conditionem delinquentis de tempore delicti, & non sententiæ, l. 1. ff. de pœnis.

In pœnis, vno soluente, alter non liberatur, ff. de iurisdict. omn. iud. si quis, §. si. & l. sed, & ff. ne quis eũ, qui in ius voc. est l. pen. §. fin. C. de condict. furt.

Pœna non est sine fraude, supra, Aliud est.

Pœnæ sunt molliendæ, & non exasperandæ, l. interpretationem, ff. de pœn. & cap. ex litteris, 11. de constitut.

Pœna est mensura delicti, l. sancimus, ff. de pœnis.

Pœna

Pœna corporalis minima, maior est quacumque pecuniaria, l. in seruorum, ff. de pœnis, in fi.

Pœna inhabilitatis non incurritur, nisi fuerit expressa, c. fin. cum ibi not. de iur. patron.

In pœnalibus fere omnibus iudicijs ætati & imprudentiæ succurritur, l. fere, ff. de re iur. & ad vitandam pœnam spectatur initium actus, l. quod ait, 23, §. quod ait, ff. de adult.

Pœna duplici aliquis non debet ex eodem delicto puniri, l. sanctio, ff. de pœnis.

Populum faciunt decem homines, & duo faciunt cōgregationem, & tres faciunt collegium, & decem, aut quindecim, faciunt turbam, glo. in c. 1. de elect. & tot homines gentem faciunt, quot populum, Bart in l. prætori, ff. vi bo. rapt.

Populi variæ voces non sunt audiendæ, l. decurionum filij, C. de pœnis. Et populum ob multum crimen pertransit inultum.

Populo qui placet, displicet Deo, quia populus est docendus, & non sequendus, Bal. in c. 2. de elect.

Porticus pars domus est, l. cætera 43. §. hæc Senatus, ff. de lega 1. cap. solemnitates, el 2. de conse. dist. 1.

Positio negatiua non nisi per aduersarium probabilis, si iudici videbitur, admitti debet, c. vnico, de cōf. in 6

Positiones pro confessis habendæ sunt, reo respondere recusante, c. 2. de confessis.

Possidere longe commodius est, quam petere, Inst. de interdict. §. commode autem, & sic in casu vbi possessorum, & petitorum iura sunt obscura, magis est iudicandum pro possessore, vt ibi, nec possessor tenetur ostendere titulum suæ possessionis, nec illum probare, l. vlt. C. de rei vindic.

Possidere simul duo non possunt eandem rem, ff. d acquir. possess. l.3. §. è contrario, in princ. & ff. commo. l. si vt certo, §. si duobus: Contra, de l. si duo, ff. vti possid. & in l. possideri, §. è contrario, ver. Sabinus de acq. possess.

Possessio dicitur quasi pedum positio, l. 1. in princ. ff. de acquir. possess.

Pro possessore habetur qui dolo desijt possidere, c. qui possidere 36. de reg. iur. lib. 6.

Possessor malæ fidei tenetur de fructibus perceptis, & percipiendis: bonæ fidei vero de extantibus; sed post litem contestatam de omnibus, l. 22. C. de rei vindicat.

Posthumus proprie dicitur qui nascitur post mortem patris, nec est in potestate patris; l. fin. de col. bono.

Posthumi agnitione rumpitur testamentum, Instit. de exhered. lib. in princ. Contra, de inoff. testamen. l. si mater.

Posthumus non venit appellatione hominis, supra, in verbo, Appellatione hominis.

Postulare aliquis non debet illud, cuius contrarium, in casu contrario non esset postulaturus. C. de solut. l. pen. C. de vsu l. si ea lege. Contra, ff. loca. l. ea lege. ff. de procu. l. qui propric 46. §. procurator.

Potentiori pares esse non possumus, ff. de alienat. mu. iudi. cau. fac. l. 3. & ff. de arbi. l. nam magistratus, & ff. de aqu. plu. arc. l. 1. §. sed si vicinus &c.

Potentia propinqua actui actus est, l. pen. de mil. testa. l. cum viro, in princ. de fideicom. libert. & inf. verbo, Quod est in fieri. At fallit quando lex requirit ipsum actum, vt in c. 11. de elect, & in l. cum hi, §. si prætor, ff. de transact.

Pote-

Poteſtas libera non poteſt dici, ſi aliquis eſt requirendus, vt conſentiat, ſecus ſi vt conſulat, glo. in clem. dudum, & libere, de ſepult.

Poteſtas prima eſt res ineſtimabilis, vi. Prima.

Non Potens per ſe ipſum, nec per alium poteſt, l. neque per ſe, C. de hered. inſtitut. Procedit hoc in prohibitis ratione delicti, vel niſi lex diſpenſet, vt poſſit per alium, vt in c. ſuffraganeis, de elect. vbi Archiepiſcopus poteſt per ſuffraganeos conſecrare electum, quem ipſe non poteſt per ſe ipſum ante receptum palium.

Precarium eſt quod precibus petentis vtendum conceditur tandiu, quandiu is, qui conceſſit, patitur, l. 1. in princ. ff. de preca.

Precarium à commodato differt, nam commodatum datur ad certum vſum, vt patet per leges illius titu. ff. commodati, & etiam differt in alijs cauſis enumeratis in glo. l. 1. ff. de preca. & ibi vide

Præcaueri debet quod infirmari, vel vituperari poteſt, c. 1. de ſer. non ord. l. ſi idem cum eodem, §. fin. iuncta glo. ff. de iuriſd. om. iud.

Præcedente vno malo, ſequuntur alia, ff. de rei vind. ex diuerſa, §. 1. in auth. vt iudic. ſine quoquo ſuffra. §. cōſideramus, col. 2. in glo. ſuper verbo, Illicito.

Præcedentia & ſequentia declarant media, gloſſ. in l. à quo, 13. §. 1. in verbo, Verba, ff. ad Trebell. & ſup. verbo, Declarare, & v. Pars vna.

Præfatio legis demonſtrat finalem intentionem condentis, l. regulas, §. licet, ibi, nutum Conſtitutionis demonſtrat, de iur. & fac. ignor.

Præiudicatur alicui, vbi eius voluntas impeditur, §. hūc autem, & §. præterea, el. 2. Inſt. i. d e actio.

Prælatus conditionem Ecclesię deteriorem facere non potest, extra, de donat. Fraternitatem.

Prælatus inferior potest præscribere in certis Ecclesij suæ Diœcesis totum ius Episcopale: subducitur tamen tempus vacantis Ecclesiæ cathedralis, cap. 15 de præscript.

Prælati ad curiam accedentes, sine licentia Papæ recedentes, sunt excommunicati, vna cum suis receptatoribus, extrau. 2. de maior. & obed.

Prælatus, qui consueuit bene administrare, pręsumitur conuertisse in vtilitatem Ecclesiæ, Bal. in c. cum causa 8. de sent. & re iud.

Prælatus, qui suam vtilitatem vtilitati Ecclesiæ præponit, quando agitur de acquirendo, excusatur, gl. 1. in fin. in cap. scias frater, 7. q. 1. cum qua transit Archidiac.

Prelatus inferior non debet aliquid innouare in re per superiorem statuta, c. 2. de confirm. vti. vel inut.

Præmia bene merentibus tribui conuenit, vt statuas erigere, sed eorum expensis, non populi, l. fin. C. de statuis, & imagin.

Præscriptio non currit illi, qui si ageret, exceptione repelleretur. Sicut etiam non volenti agere nō currit præscriptio, C. de inoffic. testamen. l. contra maiores, 16.

Præscriptio non interrumpitur per sequestrum, Card, in c. 1. 18. q. de sequest. pos. & fruct.

Præscribitur accessorium cum principali, si inerat illi à principio, alias secus, glo. in l. 7. §. 1. pro empt.

Præsens intelligitur qui in studio est, l. Seiæ, 20. §. Pamphilis, de fundo instr. & l. quæsitum est, 76. de lega. 3.

Præ-

Præsentatus à Laico patrono locus, est gratificationi Episcopi: sed in præsentatis à persona Ecclesiast. potior est primo præsenratus est notab. cap.24. de iur.patr.

Præsnmitur quis iuri suo renunciare, qui contra illud facit, supra, Iuri suo.

Præsumitur à iuuentutis conuersatione, vsque ad se, nectutem, c.3. & 15. de præscript.

Præsumptio nobilior in iure est accipienda, vi. sup. Nobilior. Et præsumprio maior tollit minorem; sicut & clauus clauum trudit, l. Quintus, 52. de donat. int. vir. & vxo.

Præsumitur de presenti in futurum, l. si quis adulrerij, in glo. C. ad l. Iul. de adul. in auth. de restit. & quæ parit, ℣. verum si quidam, & §. mulier enim & in auth. vt nul. iud. ℣. si quis vero accusatus. Vnde, Qui semel bonus semper præsumitur bonus, ff. de re mili. l. non omnes, §. barbaris. Et qui semel diues semper presumitur diues, ff. de prob. l. persona: Et qui semel dominus semper præsumitur dominus, l. siue possideris, C. de prubat. Et qui semel malus semper præsumitur malus, l. si cui, §. Iisdem, ff. de accu. & l. 5. ff. de se. na. cum ibi not. Et qni semel fuit pauper, præsumitur adhuc pauper, l. non est, ff. de probat.

Præsumitnr nemo immemor suæ salutis, C. ad l. Iul. repe. l. si addo. c. sancimus, 2. q. 7.

Præsumitur quis ignorare, nisi probetur scire, intellige de ignorantia facti, ff. de probat. l. verius, cum ibi no. Sed ar. contra eod. tit. l. cum de indebito, in fi.

Præsumitur quis bonus, vel malus, ratione patris, vel patriæ; glo. in auth. de refer. in fi. col. 2. & l. quisquis, §. filij vero, C. ad l. Iul. maie. & l. quod si nolit. §. mā-

cipia,ff.de ędili.edi.vbi dicitur in glo.sępe solet filius similis esse patri; & Arbor mala non potest bonos fructus facere.

Præsumitur quid eo modo esse, quo olim fuit, saluis cęteris, cap.in parochia; 16. q. 1. & l. patrum, C. de rei vend. & l. pen. ff. de sta. homin.& l.ex eo. ff. de ædil.edic.

Præsumitur minime pro sententia Iudicis, cui de nocte traditus fuit processus, & de mane iudicat: ita, nec pro decreto, quæ præsumuntur facta sine causæ cognitione,ita Bar.i n l.prolatam C.de sent.

Præsumitur in facto,quod se habet ad bonum, & malum,magis de bono, quam de malo, ff. pro socio, l. merito pro solutione, & l. Quintus Mutius,ff.de donat.inter vit. & vxor. ad l. si defunctis, C.arbitr. tut.

Præsumptio tunc intrat cum veritas aliter sciri non potest,ff.de leg.3.l,nummis,& si pars hered. petatur, in l. antiqui.

Præsumptioni non est standum omnino, glo. in l. res hereditarias,ff.de cri.expi.hered. & C.res inter alios acta,li 1. Et præsumptio præsumptione tollitur, supra,Coniectura.

Præsumptio iusti timoris cessat in curia Principis, l. 1. C.de his,qui per metum iud. non appell.

Præsumitur quilibet dignus, nisi probetur indignus, cap.ex parte,de scruti.in ord.faci.l.non omnis, §.1. à barbaris, ff.de re iudi.& in l.factor.per Cyn. C. de proba.& de quolibet præsumendum est bonum,nisi probetur contrarium,c.dudum tale, de præsump. ff. de manu.testa.seruos, & ff. de lega. 2. cum patet, §, rogo,& supra,v.Nemo.

Præ-

Præteritio fœminarum pro exheredatione habetur, l.filiam præteritam, ff. de inoffic. testam.& ibidem, not.glos.

Pretium consistere debet in pecunia numerata, Instit. de emp.& vend. §. item pretium, sed solutio potest fieri etiam in alijs rebus à pecunia numerata, l. à quo, ff.de solut.

Pretium loco rei succedit, ff. quæ in frau.cred.ge.sunt. l.quia debitorem, in fi.& ibidem not.glo.

Pretia rerum secundum veritatem, non ex affectione singulorum, vel vtilitate, sunt æstimanda, ff.ad l.falc. l.pretia.& l. præcedente, & ff.ad l. aquil. l.si seruum meum.

Prætor bonorum possessorem heredis loco in omni casu habet, l.Prætor, ff.de re.iur.

Prætor reddere ius dicitur, etiam cum inique decernit l.ius pondus, ff.de iust.& iur.

Prætoris decreta non debent esse illusoria, l. si prætor, ff.de iudic.

Prima potestas est res inæstimabilis, l.filius, §. si vulgarem, ff.de le.1.

Primum quod est, aliud ante se habere non potest: in prohemio, ff. §.in reliqua.

Principem cur ego te habeam, cum tu me non habeas vt Senatorem? c. esto 95. dist. & de Principis potestate disputare instar sacrilegij est.

Princeps iudicare potest secundum conscientiam, omissis actitatis, non sic inferiores, Bar. in l. 1. C. vt quæ desunt aduoca. Vide inf. Sententiam ferre.

Princeps committit examinationem, & sibi reseruat deliberationem, l. 1. C. de vectigalia noua.

Princeps de plenitudine potestatis legitimare potest,

etiam in præiudicium eorum, quibus est ius quæsitum in spe, etiam ipsis non requisitis, Alex. cons. 22 8. in ci. visis codicillis. But. in c. per venerabilem, 35. 21. col. ver. secundo requiritur, & ver. seq. qui filii sint legit.

Princeps peccaret, si coram eo admitteret, illam exceptionem opponi, scilicet, quod ex pacto nudo detur actio. Butr. c. quæ in Ecclesiarum, de const. & dicit singulare Alex. in l. iurisgentium, §. sed cum nulla, ff. de pact.

In curia Principis cessat præsumptio iusti timoris, l. 1. C. de his, qui per metum iud. non appell.

Principatus, quem aut seditio excorsit, aut ambitus occupauit, perniciosus est, cap. miramur, dist. 62.

Principis preces habentur pro iussu, glo. in l. is, ff. quod iussu. Felin. in cap. si probabilitate 3. in 2. col. de offi. deleg.

Princeps seipsum ligare non potest, ar. tex. in l. pen. ff. de arbi. c. fin. de instit. & quamuis legibus sit solutus, l. Princeps, ff. de legibus, tamen secundum leges viuere vult, l. digna vox, C. de legibus.

Princeps bona concedendo, videtur etiam obligationes concedere, ff. de verb. signif. l. Princeps.

Princeps ius Diuinum tollere non potest, cap. cum inferior, de maior. & obed. cap. sunt quidem, 25. q. 1. notatur in cap. quę in Ecclesiarum, 7. de constit. & sim.

Princeps non potest supplere defectum iuris naturalis, Hostien. in c. 1 de transact.

Princeps ex potestate absoluta confirmare potest sententiam nullam, Bal. in l. rescripta, 3. col. C. de preci. impe. offer.

Prin-

Princeps non est consulendus super facto, c. 1. de constit. in 6. & l. 3. ff. de testib. nec ad questionem facti respondet Iurisconsultus,

Principali concesso, venit etiam accessorium, supra Concesso.

Principium contractus spectandum est, l. si procurator, in fi. ff. mandati.

Principium cuiuscumq; rei potissima pars est, vnde not. gl. dimidium facti qui bene cœpit, habet, ff. de origine iuris, l. 1. in princ.

Principio malo inchoata, vix bono peraguntur exitu, in auth. vt iudi. sine quo suff. §. cognitum coll. 2. ibi, sine mercede recipiant cingula, vt sic puris manibus iustitiam ministrent: nec obijciant, se cingula emisse: & ideo sordes, & iniustitiæ.

Principijs ignoratis, ignoratur & ars, ff. de iustit. & iur. l. 1. in princ. & in auth. de non alien. iud §. scimus.

Principium bonum fecisse sufficit in negotijs amicorum, licet diuersos effectus sit secutus, l. sed an vltra, ff. de negot. gestis, vbi habes exemplum.

Principali anullato propter aliquem fauorem, non annullatur accessorium, Alexan. cons. 59. viso instrumento, in 5. volum.

Principali sublato tollitur accessorium, l. cum principalis. ff. de re iur. & l. 2. ff. si quis caut. & l. eos, in prin. C. de vsur.

Principale illud dicitur, ad quod principalis intentio tendit, Bar. in 1. const. C.

Principale interueniens attenditur, inf. Quando in aliquo actu, & verbo. Vbicumque aliquid.

Prior nominatio quid denotet, supra, Nominatio.

Prior conuentualis, sed non claustralis, potest esse dele-

delegatus Papæ, Clem. 2. de rescr.
Priuatio præsuponit habitum, cap. ad dissoluendum, 13.de despon.impub.l.decem.ff.de verb.oblig.
Inter priuationem & habitum non datur medium, ff. de verb.sign. l.hæc verba. Contra de l.1.§.sciendũ, ff.de tribu.act.& ibi in gl. Curiosam habes quest.4.
iuilegiatus,vt talis intelligitur de proprie tali. Bal.in
Prl.siue,col.2.vers.2.quæro C.de probat.
iuilegium reuocatur, vbi ex post facto noscitur esse
Prnociuum,c.9. de decimis.
iuilegium concessum exercenti artem, non amitti-
Prtur,si artificium omittitur ob insirmitatem,l.ex agẽtibus,C.de principalibus ag.in rebus,lib.12.
iuilegium,quod habuit predecessor, non sine iniuria
Prdenegatur successori,not.in c.bonæ memoriæ, 3. in fin.de postul.prælat.
iuilegia rescripta & alia consimilia, ad ea tantum
Prextenduntur,de quibus cogitatum est,ff.de pact.l.tres fratre s,ff.de transact.cum aquiliana, & ita intentio mandantis consideranda est.
Priuilegia multa dantur aduocatis,l.sancimus,C.de aduoc.diuer.iud.
Prius nominatus censetur magis dilectus, c.si quis,de elect.in 6.l.si communis seruus,2.ff.de stip. seru.Est verum in fauorabilibus,vel indifferentibus, arg. cap. odia,de reg.iur.in 6.
Prius appellans prior agat; l.qui prior,ff. de iud.
Probandi onus ei,qni dicit,incumbit, ff.de probat.l.ei, qui & C.eo.l.actor.Contra de l.faciliter,C.de abo.& de l.siue possidens. C.de probat. & in l. 2. ff. de probat. dicitur, quod affirmanti incumbit onus probandi.

Pro-

Probare admitti non debet quis illud, quod probatum non prodest, C.de proba. ad probationem, & de simo.c.per tuas, in fi.ver.qnoniam & si probata.

Probanti semiplene inopia probationis defertur iuramentum, l.3, C.de rebus creditis, & iure iur.

Probare se idoneum non tenetur is, pro quo beneficando rescribitur, cum idoneus præsumatur.c.fin.eo de præsumpt.

Probatio efficacior requiritur ad probandum id, quod non est verisimile, c.10.de probat.

Probari testibus, vel scriptura quod non potest, pro infecto habetur, l.si maior, C.commu.diuid.

Probari aliquid per testes, vel per scripturam, paria sunt, l.in exercendis, C.de fide instrum. Natt. consil.609. num.21.

Probatur quis per coniecturam facturus aliquid, quia non potest demonstratiuè probari, gloss. in l. apud Celsum, ff.de except.doli. DD.in c.1.& c.causam matrimonij, 11.de offic.deleg.

Probationes non sunt angustiandæ, l.quoniã, in fi.C.de hæred.

Probationibus actoris, & rei concurrentibus, quid faciendum sit, vi. supra, Actor, vbi probationes actoris prius recipiendæ sunt.

Probatio debiti in scriptis contracti, iam soluti, quomodo fiat, vi, supra, Debitum

Probatio à coniunctis, seu à combinatione legum, valida est in iure, ff.de neg.gest. l. at.qui & 3.dist.denique

Probantur quæ domi geruntur facilius per domesticos, quam per alios, C.de repud.consensu, §.seruus, C.de quęst.interrogari.

Probationes debent esse luce meridiana clariores, C.de

C. de proba. l. fin. & maxime in criminalibus.

Probatur aliquid eo ipso, quod contrarium ostenditur, l. super seruis, C. qui mili. non pos lib. 12.

Procuratorem priorem remouet qui dat posteriorem, l. si quis, cum §. fin. ff. de procurat.

Pro facto habetur, quod in fieri est, l. cum vxori, & l. ligno, §. ego autem, ff. de leg. 3.

Prohibitus vendere, prohibetur pignorare, l. qui habeat, ff. de leg. 3. & prohibita alienari vsucapi non possunt, l. si fundum, ff. de fund. dot. & l. lex qui tutores, ff. de admin. itut.

Prohibitum de vno, de alio permittitur 25. dist. qualis. & extra, de his, quæ fi. à præla. sine cons. c. cum apostolica, 7. in fin.

Prohibito matrimonio, prohibentur sponsalia, l oratio, ff. de spon. quod est verum, quando prohibitio habet perpetuam causam prohibitionis; secus si temporalem, l. solet, ff. de his, qui no. insa. vbi licet mulier matrimonium contrahere non possit intra annum luctus, l. 1. & 2. C. de secund. nup. tamen intra illud tempus bene potest desponsari.

Prohibetur vnum iustum propter aliud iniustum, 12 q. 1. habebat 21. dist. denique, ff. de rei vend. officium, ff. de dam. infec. l. si finita, §. ex hoc edicto.

Prohibitum vni intelligitur permissum alteri, l. cum Prætor, de iudic. intellige si est par ratio inclusi, & omissi.

In malis promissis fidem non expedit obseruare, de re. iu. lib. 6. Vnde versus, in malis promissis rescinde fidem, in turpi voto muta decretum.

Promittere, vel soluere, paria sunt, l. si. C. ad l. Falc. facit tex. vbi Deci. in cap. veniens, el 1. de testi. & l. fin. ff.

ad

ad Sille. l. quamuis, §. interdum, ff. ad Velle.

Promissa simpliciter sine conditione seruantur, c. vlt. 22. q. vlt,

Promitteni prouidere alicui cum poterit, sed non cum beneficium vacauerit, obligabatur olim ex Concil. Lateranen. cap. 14. Sed postea, & sic hodie propter abusiones prælatorum etiam promissio de vacatura, siue etiam in genere cum facultas se obtulerit, prohibetur, vt in cap. 2. de præb. in 6.

Promissio nobilium pro factis habetur, supra, v. Nobilium.

Proniora sunt iura ad absoluendum, quam ad obligandum, ff. de reg. iur. l. fauorabiliores, & l. Arianus, ff. de act. & oblig.

Propositum in proposito idem operatur quod oppositum in opposito, supra, Oppositum.

Proprium dicitur quod alicui non communicatur, tex. in l. 2. & ibi Bar. ff. de adopt.

Proprietas septem mulierum enumerentur, supr. Mulierum.

Prouerbijs plerumque vtitur lex ciuilis, atque etiam canonica, vt per exempla fere cētum, probat Stephanus de Gaeta, tom. 1. reperit cano. fol. mihi 108. n. 92 Immo, & causæ possunt ddfiniri prouerbijs, & sic in iudicijs allegantur, ibid.

Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis. l. fin. C. de pactis, cum concord.

Proximus est, quem nemo sequitur, l. proximus, ff. de verb. signif.

Puberes dicuntur hi, qui sunt maiores 14. annis. Et ita accipiuntur. instit. de nupt. §. 1.

Publicæ honestatis impedimentum si ex spōsalibus,

validis tamen, oriatur, impedit, & dirimit matrimonium in primo gradu tantum ; ortum autem propter affinitatem ex fornificatione, in primo, & secundo gradu dirimit, vt in Concil. Trident. seff. 24. de rif. matr. c. 3. & 4. & ex matrim. rato, & non consumato, dirimit vsque ad quart. grad. vt ex c. 1. & ibi scrib. de sponsal. in 6. quod forte parochi non omnes aduertunt.

Publicaui bonos seruos, seu ministros hauere debent, l. 3. ff. de public.

Publice permittitur quod priuatim non permitteretur, ff. de re. diui l. in tãtum, §. sacræ autem res sunt, quæ publice &c.

Publicæ rei interest, dotes mulieribus obseruari. Cum maxime sit necessarium, dotatas esse fœminas ad sobolem procreandam, l. 1. solu. matr.

Punitur plus vilis persona, quam nobilis ex eodem delicto, l. si criminis, & l. si seruo, C. ad l. Iul. de vi. publ.

Puniri prout quis delinquit, debet & qui grauius delinquit, grauius debet puniri, Insti. de pu. iudi. §. item, l. Iul. de vi. pub.

Puniri quis debet vbi delinquit, l. capitalium, §. famosis, ff. de pœnis & ff. ne noxa. act. l. fin. Vnde dicitur, vbi te inuenero ibi te iudicabo.

Pupillus est magis priuilegiatus muliere, & Fisco, gloss. in l. si tutor, 6. C. de seruo pignori dato manum.

Pupillus per acceptilationem liberari potest sine tutoris auctoritate, l. pupillum, ff. eod. de accept.

Purgari bis in mense solet fœmina, alias non esset sana, l. quæ, bis, ff. de ædil. edic.

Quædam

Q

QVædam honeste accipiuntur, quæ non honeste petuntur, ff. de varijs, & extr. cognit. l. 1. §. fin. & ff. de ori iu. l. 2. §. fin. in princ.

Quæ de nouo emergunt nouo indigent remedio, l. de ætate, §. ex causa, ff. de inter. act. & l. 1. ff. de vent. in. spic. & c. miramur 61. dist.

Quædam per vniuersitatem transeunt, quæ sola non possent alienari, l. quædam, de acquir. re. domin.

Quædam possunt fieri tacite, quæ non possunt fieri expresse, ff. de reg. iur. l. actus, §. expressa.

Quæ dubitationis causa tollendę contractibus inseruntur, ius commune non lædunt, l. qui mutuam, in princ. 58. ff. de man. & ff. de reg. iur. l. quæ dubitationis.

Quæ incontinenti fiunt, inesse videntur, ff. si cer. pet. l. lecta est, & ex his, quæ incontinenti fiunt, præsumptio nascitur, de elect. officij. 38.

Quæ non prosunt singula, multa iuuant, C. de prob. l. instrumenta, l. rationes, l. non epistolis, & l. non nudis.

Quę religiosis adhęrent, religiosa sunt, l. quę religiosis, ff. de rei vind.

Quę solo temporis tractu non mutantur, semel in esse posita, semper præsumuntur, l. si cui, §. ijsdem, ff. de accus. & l. non omnes, §. à barbaris, ff. de re mili.

Qualitas obueniens enti qualificat ipsum ens, & reponit ipsum in diuersam speciem, c. cum Marthę, §. quæsiuisti, de celeb. Miss.

Qualitas adiecta verbo, debet adesse tempore verbi, l. in delictis, §. si detracta, ff. de noxal. cum simil.

Qua,

Qualitas facti reprobari potest, & factum approbari supra, Approbare.

Qualitas, quę inest actui de iure communi, vel speciali, iudicatur à pari, l. cum ex ratione, in princip. ff. de excu. tut. l. 2. C. de his, qui ӕta. ven. impe.

Qualitatem quis cognoscere non potest, nisi cognoscat substantiam, tex. in l. eius, qui in prouincia, ff. si cert. pet. circa fin.

Quando duo sunt contraria, ad positionem vnius, sequitur destructio alterius, ff. de procu. l. Pomponius, §. sed & is.

Quando duo sunt necessaria, vnum interueniens non sufficit, ff. de diuor. l. penul. in glo.

Quando duo iura concurrunt in eandem personam per inde est, ac si concurrant in diuersis personis, l. 1. de his, qui vt indig. l. siquis decurio. C. ad l. Cor. de sicar.

Quando in vno actu concurrunt duӕ rationes quarum altera nocet, alia vero prodest, causa illa, quę nocet, debet attendi, non quӕ prodest, l. si quis in graui, §. fin. ff. ad Sylla. & l. 3. & ibi Bar. ff. de suspe. tutor.

Quando in aliquo actu vnum principaliter, & immediate venit, & aliud ex consequentia, & mediate, illud est preferendum, quod venit principaliter, & immediate, l. fin. ff. de imo. in re. do. fac. & l. 2. §. idem Labeo, ff. ne quid in loc. publi. & l. 1. ff. si vsufru. pet. Contra, de text. in cap. ex transmissa, 7. de filijs Presb.

Quando lex deficit, recurritur ad simile, & aliquando ad auctoritatem doctorũ, supra v. Lege deficiente.

Qui accusare possunt intelligeremus, si sciremus, qui non possunt, itaque, prohibentur accusare, alij propter ӕtatem, vt pupillus. Alij propter sexum, vt mulier, qui accusare, ff. de accusa. &c.

Qui ad agendum admittitur est ad excipiendum multo magis edmittendus cap. qui ad agendum, 71. de re. iu. lib. 6.

Qui binos lepores vna sectabitur hora. Vno quandoque, quandoque carebit vtroque, no. gl. l. nemo, la 3. C. de assesso, super verbo, in vtrumque festinat:

Qui certus est certiorari amplius non debet, l. 1. in fin. ff. de act. emp. et vend. et cap. eum, qui 31. de reg. iur. lib: 6.

Qui cito dat bis dat, et qui tarde dat, minus dat, Insti. de fideiuss. §. non solutum.

Qui de vno dicit, de alio negare dicitur, Fal. in cap. si celebrat, vlt. de cler. excom. min. vbi electio excommunicati, etiam nescienter facta, est nulla.

Qui duos habet accusatos a tertio prohibetur, l. cum rationibus, C. qui accu. non pos. nisi suam, aut suorum iniuriam prosequantur: hoc est verum de diminibus, quia aliquis posset accusari, 4. vel 5. vel mille homines, de eodem crimine.

Qui est in castris dicitur esse in morte, Abb. in cap. quoniam frequenter, 25. in 1. col. vt lit. nō contest. in c. pastoralis, 11. de offi. ordin.

Qui in vno grauatur in alio releuari debet, l. cum qui ff. de iureiur. et C. de non nu. pe. auth. contra qui proprium.

Qui male agit odit lucem, ff. de ven. inspi. l. 1. §. ita luminaria. in gl.

Qui non laborat non manducet, no. glo. l. quamuis, ff. de damn. infect. pro hoc, l. si plures, C. de condit. insertis.

Qui omne dicit nihil excludit, no. glo. in l. a procuratore, C. man. et ad hoc, C. de her. insti. l. 2. et ff. de

M h ered.

hered.inst.l.quod si Mæuius,& l.1.de pecu.legato.

Qui patitur quod potest prohibere, ipse facere videtur, ff.de noxa.l.secunda, & ff. de his, qui not.infa. l. liberorum, C. de Sacrosan. Eccles.l.iubemus, §. œconomus.

Qui per alium facit per se ipsū facere videtur, l. si per alium,ff.ne quis enm, qui in ius voc.est vi. exi. & l. si quis id,§.pen.ff.de iu.omn.iud.

Qui per se non possunt capere, nec per seruos suos, l.neque,C.de here. insti.& ff.eo.l.non minus.

Qui potest inuitis alienare,multo magis ignorātibus, & absentibus,potest,l.qui potest,de reg.iur.Contra de l.fi.C.de iu.emphy.vbi emphyteuta potest vendere domino inuito,dummodo ei denuntiet.

Qui potest facere,vt possit conditioni parere,iam posse videtur, l. qui potest, ff. de re.iur.Contra de acqui.her.l.is, qui heres,& l.Lucius,§.sed his,quæ adhuc,ff. qui ad libert. procla.non licet.

Qui potest stare certo, non stet incerto: vt dicit prouerbium,gloss.in l.quia ratio,ff.de condi.insti.

Qui scit vnum ius se habere,eligendo aliud,quod credit habere,non amittit quod habet,l.mater,ff.de inoffic. testam. Contra de cap. vt quis duas. de elect. lib.6.& l.1.C.de fur.cum simil.vt per glo in l.edita, in ver.emendari,C.de eden.

Qui sibi ipsi non parcit alijs parcere non præsumitur, l.omne delictum,§. qui se vulnerauit,ff.de re milit.

Qui simulat verbis, nec corde est fidus amicus. Tu quoque fac simile,sic ars deluditur arte, no. glo. in auth.de exhi.& intro,re.§.illud quoque,col.5.super verbo,Arte.

Qui vadit plane,vadit sane,Inst.de iust,& iur.§.his.

Quic-

Quicquid filiusfam. acquirit, patri acquirit, dum tamē sit in potestate patris, Instit. per quas person. no. acqui. in prin. ff. acqui. poss. l. qui seruo.

uicquid est causa causæ, est causa causati, l. manumissiones, ff. de iust. & iure.

Quid verbis opus est cum nullus rerum sequatur effectus, l. fin. C. de donat.

Quod quisque iuris statuerit in alterum, idse eodem vti debet, ff. quod quisque iuris, per totum.

Quod ex re nostra fit, nostrum esse verius est, ff. ad exhib. l. de eo, §. si quis.

Quoad, istud verbum habet in se reuolutiones temporis, l. 3. §. quod si quis, ff. de suspe. tut. & l. Titius, de excus. tut.

Quod ab initio non valet tractu temporis non potest conualescere, ff. de reg. iur. l. quod ab initio, & ff. de pac. l. si tibi 10. §. si pactus.

Quod accidit sequitur naturam eius, cui accidit, ff. de vsufr. l. si fundo.

Quod a pluribus quæritur sapientibus, facilius inuenitur, 20. dist. de quibus, & per ampliores homines perfecta veritas reuelatur, C. de fideicom. l. vlt. ad fi. & 64. dist. extra conscientiam.

Quod bene gestum est, non debet ex alio euentu reprobari, l. Barbarius Philippus, ff. de offic. præf.

Quod differtur non aufertur, ff. de iu. l. cum furiosus, & Insti. de sing. re. per fideicomm. reli. §. itaque Contra, C. de inoffi. testam. l. sancimus, §. fin. & ff. de vsu, l. si vsufructus.

Quod est in fieri habetur pro facto, l. ligni. §. ego autem, & l. cum vxori, ff. de leg. 2. & declaratur supra verbo, Potentia.

Quod operatur propositum in proposito operatur oppositum in opposito, vi. sup. Oppositum.

Quod pendet non est pro eo, quasi sit, l. is damnum, §. quod pendet, ff. de re iur. Contra de l. 1. §. sed etiam si incertum, ff. de ven. in pos. mitten.

Quod per me non stat, mihi non debet imputari, l. si ideo, C. de his, quib. vt. indig. l. si post idem, §. sed si ita, ff. quando dies leg. cedat.

Quod per me stat mihi imputari debet, ff. de contrahen. empt. l. hæc venditio, 7. §. 1. vide Ias. in §. item si quis, in 5. col. de actio.

Quod per nos facere non possumus, per alios facere debemus, ff. de procu. l. 1. & ff. de admi. tu. ita tamẽ, §. gessisse.

Quod per se alicui facere non licet, neque per alium licebit, l. 2. §. 1. ff. de admi. re. ad ciui. perti. & l. pupillus, §. sed & si, ff. de auth. tut. & l. filium, ff. ad Maced. & l. impressionem, C. quod met. cau. Contra de l. fin. ff. de offi. præfect. vrb. & ff. mandati. l. si mandauero, §. sed hi, & de elect. c. suffraganeis, 11. de quo vide in d. l. 2.

Quod Principi placuit legis habet vigorem, Inst. de iure natur. §. sed quod Principi.

Quod proprium alicuius est, ipsius amplius fieri non potest, Inst. de lega. §. si rem, ff. de exce. rei iud. l. an eandem, §. actionus, & Inst. de ac. §. sic itaque, ff. de acqui. possess. l. 4. §. 1. vide Domi. in c. cum persona, 7. §. quod si talis, in 1. col. de priui. in 6.

Quod recipis contemplatione mea, ex me percepisse videris, l. cum aliquis, C. de iu. deli. c. requisisti, de test. de quo late Barbat. in l. cum acutissimi, in 84. col. C. de fideicom.

Quod ſemel eſt verum, ſemper præſumitur verum, not.glo.ff·de damn.infe.l. qui bona fide,§. ſi quia ſtipulatur, & C. de proba.l.ſiue poſſidens.

Quod tibi non vis fieri, alijs non feceris, no. gl. Inſtit. de iuſt.& iure, §. iuris præcepta, ſuper verbo alterum non lædere.

Quoties alia actio, vel exceptio deficit, ſciendum eſt, vtilem eſſe actionem præſcriptis verbis, l. quoties, ff.de præſcri.verb.

Quoties idem ſermo duas ſententias exprimit, ea potiſſimum accipiatur, quæ rei gerendæ aptior eſt, ff. de re.iu. v. quoties.

Quoties nihil ſine captione inueſtigari poteſt, eligendum eſt quod minimum habeat iniquitatis, regula iur.201.& l.3.§.duæ autem, ff.de ear.edic.& 13.diſt. duo ſunt.

Quoties vertitur ratio cauſa lucri is præferendus eſt, cuius in lucro cauſa tempore præcedit, ff.de reg.iu. l.quoties, 99.

R

RApiens res, etiam ſibi obligatas, intra annum tenetur ad qnadruplum, poſt ad ſimplum, l.3.C.de vi bonorum raptorum.

Rapta mulier ſubſtantiam raptoris lucratur, ſi raptori non nupſerit, raptore, & comitibus, eique auxilium præbentibus capitis ſupplicio ſubiectis, Auth.de raptis mulieribus, in proœm. col.9.

Rarum eſt omne, quod bonum eſt, cap. ſi officia, diſt. 59.& earum, & nullum æquiparantur. Et rarum omne rarum eſt, ſupra, Omne rarnm.

Rati-

Ratihabitio retrotrahitur, & mandatò comparatur, l.fin.C.ad sen. con. Ma. l. licet, ff. de iudic.quando pendet ab alio,quam a disponente, vt in confes. & matr.coram alieno parocho celebrato.

Ratione quod caret,extirpare necesse est,c.chori Episcopi, 68. dist.

Ratio edenda est a capite, 1.cum die, & consule,supra, A capite.

Rationem, vel legem quærere, vbi naturaliter sentimus,infirmitas est intellectus. Tiraquel. regu. Cessante,num.74. Ideo sufficit allegare rationem naturalem,etiam sine lege,ff.de pœnis,l.finali.

Ratio similis æquitatis similia etiam iura suadere debet,inf.Similis.

Ratiu expressa in l.facit, eam extendi ad casus sub ratione comprehensos, & hoc etiam in correctorijs, l.his solis.C.de reuoc.donat.& l.cum mulier,§. 1. ff. solu.matr.

Rationes duæ vincunt vnam,supra, Duæ.

Ratio debet esse diuersa a dicto,vt no.glo.in l. fi.ff.de offi.procu.Cæsa & in l.1.in fi.ff. de excep.

Rationes duæ si concurrant in aliquo actu, quarum altera prodest,altera autem nocet, attẽditur potius illa,quæ nocet,quam quæ prodest,vt supra, Quando in vno actu.

Ratiogeneralis prævalet speciali,supra Generalis, & no.glo.Inst.de vsuca.§.furtiue, super verbo,nec vsucapio,& de nup.§.affinitas,& §.socrum.Contra, ff.de eden. l.quædam.

Ratum habere promittens dicitur non perseuerare, si quoquomodo contrauenìat,l.antepen.& fi.si rem ratam ha.vbi Bart.

Receptatores latronum puniuntur sicut ipsi latrones, nisi sint eorum affines, vel consanguinei, qui nec absoluentur, nec seuere admodum punientur: quia non est par delictum eorum, vide, Receptarores.

Recuperare) Qui actionem habent ad rem recuperandam, rem habere videntur, ff. de reg. iur. l. qui actionem. Contra, quia minus est habere actionem, quam rem, l. inter vestem, §. Pomp. ff. de au. & arg. l. non minus, de reg. iur. l. 1. ff. de rei vend.

Recusantes iudicem sunt compellendi, vt eligant arbitros, C. de iud. l. apertissimi:

Redditum non est quod est deterius redditum, vel ita vt haberi non possit, ff. ad exiben. Iulia. §. sed & si commo. l. 3. §. 1. depo. l. 1. §. tres, ff. de solu. & l. sed mihi, §. 1. ff. commodati.

Referri quando quid ad duo potest, debet referri ad antiquius, l. si. ff. fin. regund.

Refertur ad vniuersos quod publice fit per maiorem partem, ff. de reg. iur. l. aliud est vendere, §. refertur.

Regratiandus non est, qui facit quod debet, l. si serui, circa medium, ff. de he. Insti. l. 2. C. de op. lib. facit, l. vnum, §. si de falcidia, de leg 3.

Regulam iuris habens pro se, habet intentionem suam fundatam, & qui dicit casum a regula exceptum, id probare debet. Gemin. cons. 103. Fuluos. cons. 182. not. in l. omnis definitio 203. de reg. iur.

Relatio in dubio debet fieri ad proximiora, l. idem cũ eodem, ff. de iurisd. omn. iud.

Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus, l. asse toto, 77. ff. de hered. Instit. & l. heres meus, 98. §. vxori de lega. 3.

Religiosi sine licentia transeuntes ad partes vltramamari-

marinas, sunt ipso facto excommunicati, extrauag. 2. de regul. & transf.

Religionis fauore intelligitur, quod malus est, l. Titia, §. Seia, ff. de aur. & arg. lega.

Remedio vno electo non potest ad aliud transiri, l. quod in heredem, 9. §. 1. de tribut. act.

Remedium ordinarium tollit extraordinarium, l. iam causę, la 2. de mino. cum simil.

Remittere est dare, c. veniens, de test. l, contra iuris, ff. de pac. l. Modestinus, ff. de dona. l. si inter, C. de solut.

Remittenti ius suum amplius non datur regressus, Instit. de bo. pos. §. si quis itaque.

Remittens semel iuri suo, amplius repetere non potest, l. qui actionem, C. qui accus. non poss. & ff. ad turpil. l. quod deficitr & ff. ad leg. Iul. de adul. si maritua, §. si negauit, & ff. de accu. l. hi tamen, in fin. Et quilibet potest suo iuri renunciare, l. penul. C. de pact. & l. pactum, ff. eod.

Remunerare benefactorem suum quilibet obligatur, l. commissori, l. consulti, ff. de pet. hered.

Remouesn, non debet testi s, qui tempore depositionis erat habilis quamuis postea fiat inhabilis, inusi. bus feud. tit. An remoueri.

Renuntiare non potest Episcopus ob senectutem, si necessarius, vel vtilis sit Ecclesiæ suæ, c. 1. de renunt.

Renuntiandi licentiam obtinens compellitur cedere, c. 12. eod. tit.

Renuntiatio facta per Procuratorem reuocatum, sed ipso, & eo renuntiatio cui facienda erat, ignorante tenet, Clem. vnica. eod.

Renuntians liti non videtur fateri, text. singul. secundum

dumBal.ibi in l.si re, C.deinge.manu de quo exclamat Ias.in l.postquam liti, C. de pact.

Renuntiare quis non potest iuri,quod sibi ignorat cōpetere, C. de fur.l. fi. ff.de inof.testam.l.mater, & l.eum,qui in princ.eod. tit. Contra C. de transact. l.qui sub prætextu. ff. de verb. oblig. qui Romæ, §. fin.

Renuntiare quis dicitur iuri suo,ex quo facit actum ei contrarium,supra,Iuri suo.

Reprobato aliquo reprobatur quicquid venit in eius concomitantiam,siue sit præiudiciale, siue pœnale, l.Seius,& Augerius,ff.ad l.Falc.secundum Bal.in l.si pactum,in princ.C.de colla.cum simil.

Reprobatio testium quomodo sit licita, vi. inf.Testes per totum.

Reipublicæ interest dotatas esse mulieres; supra, Publicæ.

Reipublicæ causa occisi in perpetuum per gloriam viuere intelliguntur,Instit.de excus.tu.§.si autem.

Rei publicæ interest habere per quos fiant sacrificia, quibus Dei cum populo reconciliatio petatur. puræq; preces offerantur, quod Sacerdotum esse munus,dicit tex.in cap.ipsi sacerdotes,1. q.1. & in auth.quo.opor.Epis.in princ.colla.1.vnde in l.1.§.fin. ff.de iust.& iur.dicitur,publicum ius, idest, vtilitatē publicam in Sacerdotibus versari.

Reipublicæ interest,vt crimina detegantur, l.eum qui nocentem,in princ.& ibi Bar.ff. de iniur. & detecta puniantur,vulg.l.ita vulneratus,ad l.aquil.

Rescriptum speciale derogat mandato generali, si de eo mentionem non facit,tex.est in cap. 1. hoc titu, de rescrip.

Rescri-

Reſcriptum cognitionem cauſæ prohibens eſt de falſitute ſuſpectum,c.2. eo. de reſcrip.

Reſcriptis parendum eſt,vel cauſa rationabilis aſſignãda quare non pareatur.c.5. eo.

Reſcriptum ad beneficiũ non valet, tacita dignitate illud impetrantis,c.8.eo.

Reſcriptum Papæ vitiatur per falſam latinitatem, cap.11.eo.

Reſcriptum per vnius apicis defectum non vitiatur cap.11.de fide inſtrum.

Reſcriptum ambiguum intelligitur ſecundum ſupplicationem,Et eſt nullum,ſi non habet clauſulam; Si ita eſt,l.1.C.de diuerſ.reſcript.

Rei appellatione etiam pars continetur,l.appellatione rei,ff.de verb.ſignif.& ſup. Appel. rei.

Res aliena vendi poteſt, ſed pretium ab emptore auferri poteſt, l.rem alienam,ff.de contrah.emp.

Res eadem non eſt diuerſo iure cenſenda,vt ſupra, verbo,Ea,quæ.

In re propria furtum committi poteſt,Inſt.de obligat. quæ ex malef.§.interdum.

Res de facili reuertitur ad ſuam naturam, l.ſi vnus, §. quod & in ſpecie, ff.de pact.c.ab exordio,35.diſtin. c.2.de præbend.in antiq.

Res integra deſinit eſſe per partem ſolutionis pretij, ſed non arrhæ,ſupra, Arrhæ:

Res mutata in priſtinum ſtatum redire non poteſt, ff. de verb.oblig.l.inter ſtipulantem,§.ſacramenta, ff. de ſolu.l.res,quæ,§.arena.

Res dare pro rebus,pro verbis verba ſolemus,glo.in c.Eccleſias,in verſ.ad hõc 13.q.1.

Rem ſuam nemo debet repoſcere per rixas, vel conten.

tentiones,sed amicabiliter,l.si ex plagis, §.tabernarij,ff,ad leg.Aquiliam.

In re sua quilibet est moderator, & arbiter, C mandati, l. in re mandata. & l. Polla. C. de his qui, vt indig.Cōtra,Insti.de his,qui sunt sui,vel alie.iur. §.1.

Res inter alios acta alijs non obstat regulariter, c. dilecto 25. de preben, & dignit.

Respondent sub dubio forte, periti, vi.infr.Sub dubio.

Respondere obscure, & nihil respondere, paria sunt, l. de ætate, §.nihil interest, ff. de interro. act.

Responsio debet fieri secundum interrogationem, l. prima, ff. de inter. act. & in cap. inter dilectos, de fi. instru. Vnde dicitur, vt congruum accipias responsum incere facti exemplum.

Respondere ad quæstionem facti non consueuit Iurisconsultus,ff.de iudi.l.eum,quem temere.Contra, de l.Aretusa,ff.de statu homi. & vbi confusa præit interrogatio, certum respondentis testimonium esse vix potest,de interrog.act. ff. l. 1.

Restitutionem petens duo probare debet, nempe, possessionem,& spoliatum fuisse, extra, de restitut. spol.olim causam,13. & qui filij sint leg. causam, quæ,& idem est,si aliquis spoliauit, vel mandauit, vel ratam habuit spoliationem,de restit.spol.cum ad sedem,15.ad fin. ff. de vi arma,l.1.§.desecisse, c.consultationibus,de offic.deleg.

Retinentur multa licite, quæ alias directè peti non possunt,c.sicut,2.q.1.c.de eulogijs,18.dist.&,glo.in fi.notat.& c.placuit,1.q.1.& c.quæsta est, 13.q.1.& c.dilectus filius,il.2.in fin.de simon.

Reuelat Deus aliquando paruis,quod nō reuelat magnis,l.potioris,C.de offi.rec.prouin.c.frustra,8.dist. c.esto.95.dist.

Reus

Reus debet prius conueniri, quam fideiussor, in auth. de fideiuss. §. 1. col. 1. & C. eod. rit. auth. præsente.

Rei est fugere, C. de iud. l. properandum, §. & si quædam pars.

Regia curia vix durabit sine mensura, gl. in authen. de nupt. §. deinceps, verbo, Immoderationes, collat. 8.

Regis ad exemplum totus componitur orbis. Glos. cap. ex meritis, 6. q. 1. Non enim loca, sup. loca.

Rex Franciæ ex priuil. Apostolico, de quo Mart. Nau. consi. 7. nu. 72. de iur. patr. est Canonicus in pluribus Ecclesijs sui regni, S. Martini Turonen. S. Hilarij Pictauiensis & simil Aufrer. de pot. sæcul. fo. 227 fall. 25. regulæ secundæ,

Rex Franciæ facit expensas pauperi secum litiganti, Bal. in l. magis puto, §. in primis, ff. de rebus eorum,

Pro eo orantes consequuntur Indulgentiam decem dierum, Martin. Nau. de hor. canon. cap. 19. nu. 90. post. D. Thomam ibi relatum.

Rex insipiens est sicut denarius æneus in computo mercatorum, ita dicit Abb. in suo dictionario post Ægidium Romanum, in tractatu de regi. princip. lib. 2. c. 7.

Rex iustus cum sederit super sedem suam, non aduersabitur sibi quicquam malignum, in Epistola inter claras, circa prin. C. de Summa Trinitate, & Fide Cathol.

Ripæ fluminis publici non veniunt mensurandæ, quando est venditum prædium, nisi hoc expresse dictum fuerit, Bar. in tractatu, qui incipit, Tyberiadis, 10. col.

Rubricæ negatiuæ dispositioni non potest consensu

par-

partium renuntiari,no. glo.in rub. C. ne fideiussore, do. den. in l. non potest,de leg. 1.& in l. gallus, in princ.ff.de lib.& posth.

Rudibus,& imperitis, gubernacula Ecclesiæ non sunt committenda,cap.statuimus.61.dist.

S

SAcerdotis cor,manus,& lingua,quomodo dirigenda,vi.supra,Nihil vile:

Sacramenta quilibet de Episcopatu potest recipere in maiori Ecclesia, c. officium,3. de officio Archipresb.1.dist.in capite.

Sacrilegus dicitur qui rem aliquam sacram de loco sacro aufert,ff.ad l.Iul.pec.l.diuus.

Sæpius delinquens plus punitur,supra, Plus.

Salutarẽ rem Principis diu subticentes, reprehenduntur,l.si quis forte.ff.de pœnis, in ver.quis enim, & per totam legem.

Salutis æternæ nemo immemor esse præsumitur, l. fi. C.ad l.Iul.repet.

Sanctorum festa sub pœna peccati mortalis seruanda ex præcepto Vrbani Octaui,cessante omni hæsitatione de obligatione, vel ex consuetudine, vel etiã ex deuotione, sunt ista,videl. dies Dominicus, Natiuitas Domini cum duobus seqq. diebus. Circumcisio,Epiphania, Resurrectio cũ duabus seqq. ferijs,Ascensio, Pentecostes cum duabus seqq. ferijs,sanctiss.Trinitatis,Solemnitas Corporis Christi, Inuentio S. Crucis, Purific. Annunt. Assumptio, Natiuitas B.M.Virg.Dedicatio S.Michael.Archãg Natiuitas S. Ioan. Bapt. Apostolorum. S. Steph.;

SS.

SS.Innocent. S.Laurentij, S. Siluestri, S. Ioseph,& S.Annæ, Omnium Sanctorum, Vnius ex principalioribus Patronis in vna quaque Ciuit.oppido,vel Pago, vbi hos Patronos haberi, & venerari contigerit.

Sanguinem suum licet vnicuique redimere, l.fi.ff.de receptatoribus.

Satisdatio idem est quod satisfactio, l. 1. ff. qui satis. cog.

Scapha est parua nauis sequens nauem magnam, l.scapham,ff.de euict.

Scholaris non iuuatur Macedoniano,not. in §. illud, verbo, Senatus, Instit. quod cum eo,vbi & alij decem casus enumerantur,in quibus Macedonianum cessat.

Scholares debent obedire præceptis magistrorum, sicut præceptis patris, vt dicit glo.in l.liberti, ff. de obsequijs.

Scholaris si non studet & intrat scholas, non gaudet priuilegio scholarium, l. semper, §. vlt. ff.de iure immun.

Scholaris prouectus si studeat in domo, licet non accedat ad audiendas lectiones, gaudet priuilegio scholarium, ita Bal. per illum textum in l. si cum dies,§.quid est tamen,ff. de arbitris.

Scientia est sicut thesaurus qui non inuenitur nisi a scrutante eum.

Scientia proprie accipitur quando quis falli non potest,glo.in l.scire leges, ff.de leg.Improprie autem sciri dicitur, quando vehementi opinione id sibi constat, text. est in l.2.§.idem Labeo,ff.de aqua plu.ar.& ibi glos.in verb. sciat,& glo.in l.si duo, ff.

pen.

pen.ff.vti possi.sentit glo.in l.libera,ff.de pact.& in l.si paterfam.in ver.scit, ff.de her.inst.

Scire qui debet, præsumitur esse sciens,licet sit ignorans,l sed & si pupillus,1 1.§.præscribere, ff. de iust.act.& paria sunt,scire, & scire debere, l. si duo, de acq.hered.

Scientia inflat, charitas autem ædificat, prima ad Cor. c.7.

Sciens rem alienam numquam vsucapit eam, l.fine,ff. de vsucap.

Scire debet quisque, ad alium pertinere, quod suum non est,C.vnde vi.l.conquerebatur.

Scientia,& nobilitas, quo ad promouendos æquiparantur,supra,Nobilitas.

Scientiæ liberales septem enumerantur in tex, & glo. l.1.ff.de var.& extraor.cògn.

Scientia nobilitat,l. prouidendum,vbi not.glo.C.de postul.

Scientia legalis est infinita,vt dicit glo.in §.cumque in prohe.Instit.& l.2.ff.de iur. & fac igno.quod nõ contingit in alijs artibus. Et dicitur scientia Architectonica, cui aliæ scientiæ humanæ aliquo modo ancillantur.

Scientiam scripturarum ama, & carnis vitia, non amabis,c.nunquam,de consecr.dist.5.

Scientia superare cæteros quærens non peccat: auth. de monach.col.2.ibi,ex S.Hieron. Vicisse gaudeat, victa doleat, ad Paulam.

Scripturæ ordo non attenditur, l. eo quod a multis, C. si cert. pet. Contra per Euerard. in loco ab ordine.

Scriptura priuata facit fidem si habet subscriptionem

trium

trium testium, fide dignorum, glo. probat in princ: tit. de litterarum oblig. Inst. verbo, Scripserit.
Scripturæ contrariæ ab eodem productæ fidem non faciunt, l. 4. de fide instrum. C.
Scriptura probari debet solutio debiti, quod contractum fuit in scriptis, supra verbo, Debitum.
Scriptura facta, vel subscripta, me mandante, videtur me fieri, c. cum inter, 13. de re iud.
Scripta auctorum tantum discurrentes, nec in ipsis contenta digerentes, damnantur per Saly. in l. si ex cautione, C. de non nu. pe. in vlt. col.
Semel heres semper manet heres, l. ei, qui. soluendo. ff. de her. instit. etiam si res ei anferatur, l. ex facto, §. fi. ff. de vul. & pnpil.
Et Semel bonus, malus, diues, pauper, & dominus, semper talis esse præsumltur, sup. Qui semel.
Semper qui non prohibet pro se interuenire, mandare creditur, l. semper qui, ff. de reg. iur.
Sensu carens non committit iniuriam, Inst. si quadru. pau. se. di. §. pauperies.
Sensus magis inspicitur, quam verba, l. 1. C. de interdi. & l. 3. C. de liber. præten. & l. Celsus, §. pe. ff. de contrah. emp. & ven.
Senes mali dicuntur iuuenib. laqueum, ponere, text. est in c. Paulus, 2. q. 7, & idem de malis prælatis, quia laqueum subditis iniiciunt; trahitur enim eorum vita facile a subditus in exemplum, c. magnæ, 7. de voto, c. præcipue, 2. q. 4.
Senis vmbra plus valet, quam gladius, sine loquentia iunioris, secundum Bald, c. 1. extra, de renunc. Ad quod satis accedere videtur quod de Marco Castriccio refert Valerius lib. 6. tit. de libere dictis,

aut factis, qui Carbone consule sibi dicente, multos se habere gladios, respondit & ego annos.

Sententiæ sicut, & medicinæ, cum periculo dantur, & recurrunrur, gl. in rubr. C. de sent. ex peric. recit.

Sententiæ ponderandæ, non numerandæ sunt.

Sententia contra formam iuris lata non valet, C. quando pro eo, non est necesse, l. 2.

Sententiam ferre secundum allegata, & probata iudex debet l. illicitas, §. veritas, ff. de offi. præsid. Contra, ff. de ferijs, l. ea, in fin. vbi dicitur, qnod iudex secundum conscientiam iudicare debet. Id autem maiori indigeret indagine.

Sententla pro veritate accipitur, l. res iudicata, ff. de reg. inr.

Sententia lata contra rationem legis loquentis in alijs terminis, non valet, Abb. post Bart. in c. sententia est, 1. de senten. & re iudic.

Sententia lata contra matrimonium numquam transit in rem iudicatam, c. 7. de sent. & re iudic.

Sententia illa fauorabilior videtur quæ pluribus roboratur auctoritatibus, & euidentiori ratione firmatnr, tex. in cap. qui recedit, in fi. de pœn. dist. 4.

Sententia Principis absque citatione valet, l. fin. C. de leg. Tene cordi, quia est text. in contrarium in Cle. Pastoralis, de re iudic. vide Abb. in c. 1. de cau. pos. & proprieta.

Sententia contra priuilegium ostensum, vel non ostensum, valet, nisi ab ea fuerit appellatum, cap. 2. de sent. & re iud.

Sententia formanda est secundum libelli tenorem, alias si iudex contra, vel præter libelli formã pronunciet, fatuus repntatur, vt dicit tex. in l. vt fundus,

dus, ff. communi diuid. &c. *licet* Fely. de ſimo. & l.fin.C.de fideicomm.libert.& facit tex.in l.præſes, ff.de pœnis.

Separatorum ſeparata eſt ratio, ff.de iuriſd.omn. iud. l.ſi rem cum eo,in princ.& l.ſi domus,ff.de ſerui. & l.pater Seuerinam. 108. §. fin. ff. de condit.& demon.glo.in l.ſi maritus,verbo, Separata, C. de donat.int.vir.& vxor.

Ex ſeparatis non recte infertur, l. Papinianus exuli; ff.de minor.

Septies in die cadit iuſtus,in auth.de non alien.vel per mut.reb.Eccleſ.§.aliena.col.2.

Sequentia declarant præcedentia,l.ſi ſeruus plurium, §.fin.ff. de leg. 1.cum ſimili.

Sequitur leuiter filius patris iter;ſed ſequitur leuius filia matris iter.Vnde dicitur, Partialis præſumitur natus ex partialibus,ſup.Partialis.

Sermone generali non continetur perſona loquentis, l.1.in fi.de ſenat.C.de ſolut.l.inquiſitio,& ff. de ac. emp.l.ſi mercedem. §. fin. & ff. communia præ.l. quicquam, Contra, ff. de edil.edi. l.quod ſi voluit, §.1.& ff.de in diem adiec. l. quod ſi ſuo,& l.antep. & ff.de pig.l. pen. §. fi. vide glo. in cap. ſi non 23. quæſt. 5.

Sermones veriſſimi ſunt illi,qui conſonant rebus ſenſatis & veriſimilibus, ita, Bald.in rubrica, C.de proba.

Sermo datur cunctis,animi ſapientia paucis.not.gloſ. in auth.de referendarijs,circa fi.col.2.

Sermo iudicis ambiguus ab eodem interpretatur, l.Prætorijs,ff.de ſtipul.Prætor.

Suãdo Seruari poſſe dicitur res, quæ triennio durare

poteſt,quoad functionem fructuoſam ſuæ inuentionis,Rip.in l.3.§.fuit quæſitum,ad Trebel.

Seruitus prædialis a principio limitata,non augetur, ſi augentur prædia,l.32.C.de ſeruit.& aqua.Et quanto tempore amittatur,ibi late per plures leges.

Serui ab omni militia prohibentur,l.ab omni,ff.re militari.

Seruus in iudicio intereſſe non poteſt, C. de iud. l.ſeruus.

Seruus communiter eſt fur. l. Iulias nup. §. Item qui furem,ff.de act.emp.& vend.Faciunt dicta ſupra, ver.Furtum,& Exemplum.

Seruire inferiori,vel deterlori ſe,dedecus eſt,l.1.C.de ſenatuſcon.Clau.tol.

Seruus non poteſt eſſe tabellio, C. de tabellionibus, l. generali, & C. de adop. l. 2. in glo. ſuper verbo, ſeruo publico.

Simbolum in habentibus facilior eſt tranſitus,Inſt.de adop.§. fin. ſed hodie: & l.hac conſultiſſima, §. ex imperfecto & §.fin.C.de teſt.& l.1.ſi in rem, §. ſed ſi quæcumque,ff.de rei ven.Bald.no.ibi.

Similis æquitatis tanto ſimilia iura ſuadere debet, ff. ad l.Aquil.l.illud,& C.ad leg. Falc.l.vlt.& ideo vbi eſt eadem ratio,caſus legis non dicitur extendi, ſed enueleari: facit,l.non poſſunt,de legibus.

Simoniacum,& nedum illicitum eſſet dare pretiũ, vel aliquod temporale Petro, vt ipſe intercedat apud familiarem,ſeu conſanguineum Epiſcopi, vel Prælati alicuius pro conferendo beneficio, ſeu re aliqua ſpirituali in perſonam eiuſdem datoris. vel cuius vis alterius pro eius voluntate. Nec contraria aliquorum neotericorum opinio inſtituari poteſt

quaſi

quasi probabilis, quia immo omui iuri aduersatur, cum Simoniæ definitio eius modi actioni manifeste conueniat, ergo & definitum conuenire debet, & quamuis non sit immediate datum collatori rei spiritualis, nihilominus ab iniquitate simoniaca non excusatur: nusquam enim legitur, solum immediato dare mediatori, esse simoniacum: sed simpliciter, & absolute, iura omnia, tam ciuilia, nempe, anted. authent. de Sanctiss. Episcop. §. pro omnibus, in cap. mediatores, de testibus in 6. & alibi, semper generaliter. & indistincte damnant, vti simoniacum, dare temporale aliquod mediatori pro re spirituali; nec requirunt, datum esse tantum immediato mediatori, vt sit simoniacum: Ergo nec nos id asserere debemus, arg. §. consideramns, auth. de tri. & semis, col. 9: Immo in præd. extrauag. 2. de simon. durius agitur contra mediatores, quam contra delinquentes principales, prout etiam notat Gamma in ead. extrauag. 2. sub nu. 222.

Simonia est dare pecuniam pro administratione pauperum, & hospitalis; in auth. de sanctiss. Episcop. §. sed neque xenodochium, col. 9. argum. cap. si quis omnem 1. q. 7, Intel. quando annexum haberet spirituale.

Simoniacæ electionis Papæ exceptio à quibus, quando, & vbi opponi debeat, & possit, patet in Bulla Iulij Secundi; quam per omnes suas partes magistraliter examinat, Gamma, inter repet. Canonistas, sexto tomo ad fin.

Simoniace data pecunia pro ingressu monasterij restitui debet, vel danti; vel Ecclesiæ, in cuius ignominiam soluta fuit; si clerici illius non consenserũt

simoniæ: optime distinguit, gloss. in §. 11. v. restituāt, de simon.

Simplicitas legibus est amica inst. de legit. ag. suc. §. sed simplicitatem & l. manifesti, §. tales, C. de fur. & inst. de fideicomm. herc. §. sed quia, & ff. de dol. 1. in princ.

Singulare aliquando ponitur pro plurali, l. 2. §. ex actis deinde regibus, ff. de orig. iur. & l. ex duobus, ff. de vulg. & pupil. l. diuus. §. fin. & ff. de pet. hered. l. 1. §. vt initio, ff. de po. & ff. de verb. sig. l. in vsu.

Socium parum diligentem sibi acquirens, de se quæri debet, l. socius socio, in fin. ff. pro socio, & Instit. eo. §. fin.

Societas tandiu durat quandiu integer consensus partium durat, l. tandiu, C. pro soc. & Insti. eod. §. manet autem.

Socium non patitur fama, fides, & oculus. vulgare dictum.

Solatium miserorum est habere socios pœnarum, ff. qui & a qui lib. ma. sunt, l. prospexit.

Solemnitatis leuis omissio non vitiat, l. 1. §. fin. vbi DD. ff. de vent. inspic.

Soluens obligatus pro pluribus in dubio dicitur soluere pro quo prius est obligatus; sicut etiam in causam duriorem soluisse censetur, l. 4. & 24. ff. de solut.

Solet verbum quando necessitatem inducat, vide in l. solent, de ali. & cib. leg. ff.

Solo inædificatum solo cedit, l. si cui ædes, ff. de leg. 3. & Inst. de rerum diuis. §. cum in suo, & l. adeo, §. fin. ff. de acqu. re. do.

Soluit qui alij mea voluntatem, ibi soluere videtur, l. ni-

l.nihil intereſt, C. de ſol. & l.inuito, eod.tit.ff.de pig act.l.ſi ſolutum, 11.§. ſolutum.

Solutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio, Inſti.qui.mod.tol. obli. in princ.

Soluit qui tardius, quam ſoluere debeat, minus ſoluete videtur, Inſt.de aec.§. tempore, ff.de verb. ſignif. l.minus, & l.ſi cui, in fin.

Soiutio, venditio, traditio, magis facti, quam iuris eſt, l.conſilio, §.fin.ff.de cura.furio.

Solutum ſi eſt amplius, quam debeatur, cuius pars nō inuenitur, quæ repeti poſſit, totum eſſe indebitum intelligitur, manente priſtina obligatione, regula eſt iuris, ff.eo.

Soluitur aliud pro alio inuito creditore, ſupra, Aliud.

Solutio particularis non minima incommoda habet, l.plane, ff. fami.erciſc.

Sortem accipiendo quis dicitur tacite renuntiare intereſſe.ff.ſi quis caut.l.2.p.reſpon.& ibi vide, l. pro illa parte, & l. centum caput. & l. ſi quod cer.loco. Contra de l.cum ſtipulatus ſum, ff.de verb.oblig.& C.de iudi.l.1.

Specialia duo circa idem non debent concurrere, l.1. in fin.cum gloſſ.C.de do.prumiſſ. gl.in l.cum poſt. §.gener.ff.de iu.dot.& ſup.duo, fallit in ſpecialibus a iure inductis; & ratione alterius dependentiæ ſpecialitatis a iure inductæ.

Specialia ſemper generalibus inſunt, ff. de re.iud. l. ſemper.

Sponſa non tenetur expectare ſponſum vltra triennium, l.2.C.de repud. De iu. autem canonico nullum tempus ſtatuitur.

Sponsus, nec sponsa, non dicitur post perfectum matrimonium, Card. in rubrica de sponsa, & ibi etiam d. Anton. sed maritus & vxor, cum sit adimpleta promissio.

Sponsalia si contrahit vterque maior septennio, neuter ante pubertatem resilire potest, & qui primo fit pubes alterum expectabit, c. 7. de despons. impub.

Sponsalia intra annum luctus non prohibentur sicut matrimonium, l. solet, ff. de his, qui not. inf.

Sponte fieri dicitur, etiam si aliquis metus iniustus, & leuis interueniat, c. super hoc 4. de renunc. & c. ad audientiam de his, quæ vi.

Standum est parti maiori in cumulo debiti, l. maiorē. ff. de pact. & ff. ad muni. l. quod maior pars, & ff. de re iur. l. aliud, §. 1. & C. de decurion. l. nominationum. x. lib.

Statuas erigi in premium bene merentibus quomodo conueniat, vt supra, Premia.

Statutum in pœnam non debet conuerti in premiū, ff. de admi. le. l. legata inutiliter, 14. & ff. de re iud. non fraudantur, §. nemo.

Statutum non porrigit vires suas extra territorium statuentium, l. fi. ff. de iurisdict. omn. iudi, & l. ex ea, ff. de postulan.

Statutum laicorum non extenditur ad Ecclesias, etiā si earum commodum, & fauorem respiciat, cap. x. de constitut. & infra.

Statutum Episcopi non ligat suum subditum extra suam diœcesim. c. 2. de coustitut. in 6.

Statutum valet quod capiens bannitum fiat dominus eius, tex. est singul. secundum Bal. ibi, in l. 2. C. qui. ad liber. procla. non licet.

Sti-

Stipulatio per inclinationem capitis non valet,nec pēt leuationem digiti,l.1.§.si quis ita.ff. de verb.oblig. & de quibus non habet transigi, nec stipulari, l. si quidam,C.de contrah.empt. & vend.vbi not.

Stellionatus crimen admittit, qui rem priori obligatam, secundo ignoranti obligat. l. fin. C.de crim. stellion.

Stipulari alteri nemo potest, l. stipulatio ista, §.alteri ossi.de verb.oblig.& Instit.de inutil. stipul. §.alteri.

Stipulantis & promittentis actus debet esse cōtinuus, ff.de verb.oblig.l.1.§.1.

Stipulatio fit ex interrogatione,& responsione, Inst. de verb.obli.in princ.& ff.eo,l.1.si ex interrogatione præcedente,& responsione fiat.

Stipulatio præsens non trahitur ad futurum : no. glo. de damn.infect.l.damnis,§.si is.

Stilus Curiæ Rom.vid.Curiæ Romanæ.

Stultus non debet melioris esse cōditionis,quàm prudens,l.seruus, ff. quod vi,aut clam. & ff. de noxa. l.non solum,cum multis alijs.

Sub dubio forte respondent sæpe periti, no. glo. l.si duo rei. ff. de arbi. & C. de appri.l. has, qui, §. si quod autem in agendo, & l. inuitus,1. respon.de procur.

Subiecta sunt talia qualia permittunt eorum prædicata : glo.multum sing.in cap.dudum,2.in fin.de decim.dicens,per hāc auctoritatem Philosophi, quod talis præsumitur fuisse libellus,qualis est sententia.

Subrogatus sapit naturam illius, in cuius locum subrogatur,l.item veniunt, §. prædiximus, ff. de petit. hered. glo.in l.liberti conditio,in prin.ff. si cer. pet.

Subscriptio trahit ad se totum actum,& totam primeuam

uam scripturã, Bar. in si restimonium, ff. de testim. & in l. Diuus, §. item Senatus, ff. ad l. Corn. de falsis.

Substitutus dicitur directo heres, vbi institutus nõ adit hereditatem, gl. in l. ex duobus, in verr adijt, ff. de vulga. & pupil.

Substitutus nõ admittitur vbi electa est industria personæ, cap. vlt. de offi. deleg. gl. in l. artifices, de solut. & Abb. in d. cap. vlt. notat, quando industria sit electa.

Succedens quis in locum alterius præsumitur ignorare ius illius, regul. cum quis, 14. reg. iu. in 6.

Successores vbi plures sunt, res destrui solet, l. soles, §. 1. de alim. & ciba. lega.

Sui heredes snnt fauorabiliores extraneis, l. in scripto, §. fi. ff. vnde liberti, & ideo dixit P. Augustinus, qui voluerit filios exheredare & Ecclesiam instituere, alium quærat, quam Augustinum cap. quicumque 17. q. 4.

Snmmæ maiori minor inest, ff. de verb. oblig. l. 1. §. stipulant, & de inter. ac d. l. si defensor, §. qui interrogatis. Contra, in tit. de inuti. stipul. §. præterea, in princip.

Sumptus modicus cõtumelia est hominis locupletis, l. quis, 14. §. iudex de religiosis, & sumpt.

Superflua non sunt in legibus inserenda, tamquam nullius vtilitasis, l. 1. ff. quod met. cau. Inst. de act. §. in personam, vbi Ang. & Ias. in ver. superuacua.

Supplicatio contra ius non est admittenda, nisi exprimatur causa dispensaıionis, l. 3. C. de adoption.

Surdus, mutus, & perpetuo furiosus, & impubes, non possunt esse iudices, quia huiusmodi personæ iudicio, & discretione carent, 3. quæst. 7. §. tria,

&

& ff. de iud. l. cum prætor, §. non autem.

Surdus,mutus,absens,non possunt stipulari, l. 1.ff.de verb.oblig.

Suspitionem fraudis arguunt insolita, l.si quis sub conditione,nu.4.audit.instit. & notat.Dec.in lege, quæ dubitationis,num.4.de reg.iur.& alij sæpe.

Suspitionem iniqui iudicij remouet par & æqua causa affectionis,l.non solum,§.de vno,ff.de ritu nupt.

Suspitio est triplex,temeraria,de qua in cap.1.semper, 2. q. 1. quæ quidem ex purgationem non inducit; probabilis, quæ expurgationem inducit, vt 1. q. 5. presbyter.Violenta, quæ ad condemnationam sufficit: vt 32.q.1.dixit dominus; tamen quandoque violenta suspicio, vel præsumptio, non sufficit ad condemnationem,vt extra de test. cogen.præterea, extra,de præsump.literas,in fi.

Suspectus est,qui se ingerit, l.qui omnia,ff.de procuratoribus.

Suspectum Iudicem accusare possumus siue causa de iur.ciuili,secus de canonico, glo. Inst.§.ergo, de fideicom. hered. & cum iuramento probanda erit coram arbitris communibus, ibi.

R

TAbernarij sunt de numero prædonum, l.1.§.1. ff. nautæ,caup.stabul.

Tacens in præiudicialibus habetur pro contradicente,vt traditur in regula,is,qui tacet, de re.iur.lib.6. & traditur in l qui patitur, ff. mand.

Tacitum plus operatur,quam expressum, bonus text. in l.quis Sempronium,ff.de here.instit.

Tacita

Tacita voluntas valet, ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. l. pater furioso, circa fin. & ff. sol. matr. l. 2. §. voluntatem.

Tacite quædam fieri possunt, quæ non possunt expresse, sup. Quædam.

Taciturnitas in casu, in quo habetur pro consensu, non est potens ad inducendum pactum, Aret. sing. in l. 2. ff. de leg. 3. per tex. in l. ex pollicitatione, ff. eo. de pollicit.

Tale aliquid dici non debet, nisi sit proprie tale, l. hoc legatum, 63. vbi Bart. de leg. 3. & in l. 1. si cert. pet.

Tales erga subiectos nostros debemus existere, quales nos; si subiecti fuissemus, nostros vellemus esse præpositos, c. quorundam, 74. dist.

Talia sunt subiecta, qualia prædicata permittunt, l. transigere, C. de transact. & l, quoties, C. famil. ercisc. l. si seruus plurium, 53. §. fin. ff. de leg. 1. vi. sup. Subiecta.

Talis quis præsumitur, qualis est eius patria: vt dicit Bar. in tract. de Gelfis & Gebelinis.

Tardius soluens, quam soluere debeat, minus soluere videtur; supra, Qui tardius.

Temeritas vnius non debet alij nocere, ff. quemadmodum testa. aper. l. consulta, 23.

Temperamentum philosophicum dicitur respondere sub dubio, forte, sup. Forte.

Tempestas, vel infirmitas, vel vis fluminis, aliquẽ excusat, l. 2. §. si quis in iudicio, ff. si quis cautionibus.

Temporis angustia aliquando vitiat stipulationem, sup. Angustia.

Tẽpore prior potior est iure, ff. qui potior. in pig. hab. l. si fundum & l. generaliter.

Tempus promissionis attenditur. Vnde, filius familias acquirit patri, si stipulatus fuit, sibi dari sub conditione completa tempore emancipationis, l. 78. de verb. oblig.

Tempus ignoranti creditur, ff. de iur. & fac. ign. l. 1. in prin. & ff. de his, qui not. inf. l. genero.

Tempore necessitatis omnia debent esse communia, l. 3. §. cum in eod. ff. ad l. Rhodian. de iactu. & 12. q. 1. & q. 2. aurum, & 87. dist. non satis, glo. in c. sicut, 47. dist.

Tempore interdicti potest Missa celebrari, in die dominico ianuis clausis, & cāpanis non pulsatis, sed in quatuor festis scil. in die, Natalis Domini Paschæ, Pentech. & Assumpt. Beatæ Virginis, potest celebrari ianuis apertis, & campanis non pulsatis, de sent. excom. cap. alma, 24. lib. 6.

Temporis tractu solo, quæ non mutantur, quomodo iudicantur, vi. Quæ solis.

Tempus longum dicitur decennium, ff. de vsur. l. cum de in rem vers, in gl. super verbo, longe, C. de præscr., long. tempore 10. vel 20. ann. in rubr.

Tempus legitimum dicitur triennium, l. properandū, C. de re iudic.

Tempus non est modus inducendæ, vel tollendæ obligationis, l. obligationum fere, §. placet, ff. de act. & obligat.

Tempus supplerii iudici subrogato in locum prædefuncti, vi. in pulchro casu, l. etsi quidem, 13. §. sin autē, C. de iudic.

Temporalia ad agendum, sunt perpetua ad excip. vi. sup. Annalia.

Tempus impedimenti currit electoribus, si possunt illud

illud tollere, ſupra, Impedimentum.

Tempus integrum ad eligendum habent electores, ſi electus moritur, renuntiat, vel deijcitur, niſi fraudulenter egerint, c. 26. de elect. in 6.

Cnm tempus in teſtamento adijcitur, credendum eſt pto herede adiectum, niſi alia mens fuerit teſtatoris, ſicut in ſtipulationibus promiſſoris graria tempus adijcitur, regula eſt iur. 17. ff. eo.

Tempore certo ſi lex aliquid fieri requirit non ſufficit poſteriori tempore illud celebrare, l. ſi quis mihi bono, §. iuſſum, ff. de acquir. heredi.

Terminos effodientes pœna extraordinaria puniendi ſunt, l. 1. C. de accuſat.

Teſtamenti factio & hereditas, eſt de iure gentium inuentione, quia maiores noſtri in veteri teſtamento vtebantur teſtamenti factione actiua, & paſſiua, Bart. in l. interdum, ff. de condem. indeb. & in rubr. ff. de acquirend.

Teſtamentum militis non poteſt querelari, l. ſi inſtituta, §. de inofficioſo teſtam. hoc eſt verum in militante: ſecus eſt, in veterano. Et quando agitur contra teſtamentum in dubio fertur ſententia pro teſtamento, ff. de offic. teſtam. l. ſi pars. Similiter etiam pro dote fertur ſententia in dubio, ff. de reg. iur. l. in dubijs. Similiter in liberali cauſa, ff. de re iudi. l. interpres.

Teſtator magis præſumitur diligere nepotes, quam extraneos, l. cum auus, ff de condit. & demonſt. l. Lucius, in fi. ff. de here. inſt.

Teſtatoris voluntas eſt lex §. diſponat, in auth. de nupt. hoc eſt verum in fauorem illius, cui relinquitur, ita Bart. in l. Titio, centum in princip. de condit. &

de-

demonst. Eius autem voluntas impleri dicitur, si conditio testamenti in vita, vel post mortem executionem habuerit, l. si quid heredi, C. de Instit. & substitut.

Testatoris voluntas nedum expresse, sed etiam per coniecturas reuocatur, l. 4. S. fin. ff. de adi. leg.

Testamentum patris, in quo filius est prætetitus, non valet: instit. de exher. lib. in prin. & ff. de lib. & posthum. l. inter cætera.

Testamentum imperfectum sine dubio nullum est, Insti. qui. mo. test. infir. §. nam imperfectum.

Testamenti factio non priuati, sed publici iuris est: ideoque priuatorum pactis forma eius non læditur, l. 3. ff. de testam.

Testari oportet vno contextu actionis, l. heredes, §. fi. ff. de testam. Est autem vno contextu, nullum actum alienum testamento immiscere.

Testamenttum facere possunt, quià latronibus capiuntur, cum liberi maneant, l. qui a latronibus, §. 1. ff. de testam.

Testamento vno possunt duo testari, l. patris, ff. de vulg. & pup. l. licet, vbi. But. C. de pact.

Testator in dubio præsumitur velle exonerare heredem, l. eum, qui ff. de an. legatis.

Testamentis plenius voluntates testantium interpretamur, l. in testamentis, ff. de reg. iur.

Testis alterius idiomatis potest interrogari a Iudice per interpretem, glo. in §. 1. verbo, Lingua, Instit. de verb. oblig.

Testibus expresse deponentibus, & affirmantibus, magis est tradendum, quam illic, qui non expresse affirmant, iux. notata in l. testium; C. de testi.

Testi

Testi magis credendum est deponenti de visu, quam deponenti de auditu,ar.eorum.quæ not.in l.testiũ, C.de testi.& in cap.cum causam, el primo, 37. de testi. cum simi.

Testes & instrumenta, eandem vim obtinent, l. in exercendis litibus,C.de fid. instrum.

Testibus dicentibus verisimiliora statur cæteris paribus,l.3.& l.ob carmen,§. si testes,ff.de testibus.

Testes antiquiores sunt cæteris præferendi,c. delicto, de offic.Archid.35. q,7. consanguineos, &c.videtur,qui ma.accus.poss.ff.de leg. 3. l. si chorus,§.1.& 20.dis.de quibus:Ab illis enim requirenda est veritas,quibus lux veritatis potius assistit.4. q.3.si testes,l.presbyteri,C.de Episc.& Cler.

Testes instrumentales dicentes, quod non recordantur de dictis in instrumento, non dicuntur vacillare,Bart.in l.si librarius,ff.de re iudi.idem in l. exercendis,C.de fi.instrum.

Testis in causa hæresis falsus, pœnitens probat contra se,& reliquos, nisi ex indicijs inesset corruptis, vel leuitas animi,c.accusatus,§.licet, de hæret. in 6.

Testium receptio contra non citatum, est nulla, c. 2. de testibus.

Testis habilis tempore depositionis, non potest remoueri quamuis postea talis esse desierit,tit. An remoueri in vsibus feud.

Testificari possunt Prælatus & Clerici in causa Ecclesiæ,qui eam non procurant,c.6. eo.tit.

Testificari sine iuramento non admittuntur, etiam Clerici,nisi a partibus remittatur, c. 39. eo.

Testes reprobatorios reprobare licet, sed vlterius non est locus reprobaaioni,c.49.eo.

Testium

Testium conditio qualis requiratur, vide supra, Conditio.

Testimonium patris, & filij pro vno reputantur, sup. Patris.

Testimonium totum vitiatur, si ei aliqua falsitas admista fuerit, inf. Veritas.

Testium productio quarta non est danda sine solemnitate, nempe iurando, quod prius haberi non potuerint hi, qui modo producendi sunt, c. 55. eo. tit. de testibus.

Timoris iusti præsumptio cessat in curia Principis, l. 1. C. de his, qui ob metum iudic.

Tolerat malos is, qui bonus est. vi. supra. Bon.

Tolerantia superioris in his, quæ sunt suæ iurisdictionis iuducit dispensationẽ; & actus validitatẽ, c. quia circa, in fi. de consang. & affinit. & actus toleratus, non semper approbatur, vt bonus, sed impunitus relinquitur ob minus malum, gl. c. denique 4. distin.

Tollitur facilius id, quod iure speciali, quam quod iure communi conceditur, l. eius militis, 35. §. 1. de milit. restamen.

Totum petens, & succumbens, non potest postea in eadem causa partem petere, l. 7. ff. de except. rei iudic. Et qui totum cupit, totum perdit, C. quando & qui. quar. pars debetur, quasi per totum, lib. 10.

Traditionibus & vsucapionibus dominia rerum, non nudo pacto, transferuntur, l. traditionibus, C. de pact.

Trahens aliquem ad non suum iudicem, punitur, quia si est actor cadit a causa: si est reus, & permisit, se trahi, tenet sententia contra eum lata, C. de iurisd. omn. iud. in criminali. sed quo ad Clericos, vide

Doctores in Bulla Cœn. Domini, cap. 15.

Transactio in spiritualibus interuenire non potest proprie sumpto vocabulo, extra, de transact. super eo: amicabilis autem compositio posset eodem, de transact.c.statuimus,2.arg.ad hoc, extra,de præben. nisi & de rerum permit.c.fin.

Transactio licet non possit fieri nisi super lite poterit tamen fieri ante litem contestatam, l.2. C. de transact. Hieron. But. in l.postquam liti. C. de pact.

Transitus Episcopi alicuius de maiori ad minorem Ecclesiam nō legitur in corpore iuris cap.1. de cler. non resid.

Translatio de vna persona ad aliam intelligitur cum suis qualitatibus,& modis,vi:exemplum in gl.margin.ad Clem.vnicam de suppl.præl.neglig.

Tres negationes faciunt vnam negationem,l.1. v.nōnumquam,ff.de cadaueri, punitorum, & ff. de col. bo.l.nonnumquam.

Tria, vel quatuor sunt multa, ff. ad Silleya. l. 1. §. Scripto.

Tristis euentus non habetur in consideratione, sup. Considerari.

Turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum, ff.de in ius voc.l.sed si hac lege, §. prostitura, & in auth. de præside prouin.§.ex diuerso.

Turpia de iure dicuntur impossibilia, not. in l.cum donationes, ff. de transact.

Turpitudinem suam allegans non auditur,Fallit in salute animæ,vel in publica vtilitate, glo. per illum tex.in c.ex tenore, de testibus, Abb.in c.dum super 6. de concess.præb.num.9.

Tur-

Turpia lucra sunt ab heredibus extorquenda, seu repetenda, l. in heredem, 17. ff. de calum. & l. videamust ff. quod mer. cau. & C. ex delic. defun. in quam hære. conue. l. vnica.

Tutelam affectasse videtur qui tutor modici patrimonij factus est, l. Spadonem, in fi. ff. de excus. tut.

Tutori periculosum est contrahere, officio deposito. antequam rationem reddiderit, glo. marg. ad l. vnicam, C. rem alienam gerentibus.

Tutor in re pupilli tunc domini loco habetur, cum tutelam administrat, non cum pupillum spoliat, ff. pro empto. l. qui fundum, §. qui tutor.

Tutor pauper accedens ad tutelam, ea finita, diues effectus, non præsumitnr ditatus ex bonis pupilli, sed sua industria, & labore, l. x. C. arbitrinm sutelæ.

Tutores esse idoneos affirmans illis præsentibus fideiussoris instar se habet, l. 4. §. fideiussores, ff. de fideiusso. tutela.

V

VAcante Ecclesia Cathedrali si opus sit Chrismate, vocandi snnt Episcopi vicini, gl. in c. 1. verb. Spiritualibus; de supl. Prælat. neglig. in 6.

Vacare in curia, quæ nam beneficia dicantur, sup. Ecclesia.

Vani timoris non est iusta excusatio, l. vani non est, ff. de reg. iur.

Varietas personarum delinquentium, variam pœnarnm speciem inducit, snp. Paria delicta.

Variare quandocumqne potest habens electionem a iure, l. 138. §. 1. de verb. oblig.

Variæ ſunt hominum voluntates, ff. ad Treb. l. quia poterat, & C. de emancip. lib. l. non nndo, in gl. Cōtra, C. de adop. l. cum enim, & C. de re:ali. l. 1.

Vbicumque aliquid habet principaliter vnam naturam, ſecndario aliam, debemus ſecundum principalem illud iudicare, non ſecnndum ſecundariam, tex. eſt in l. & ante omnia, quæ eſt l. fi. ff. de impen. in rebus do. fact. glo. ſingu. in c. 2. in ver. detrimentum, de pact. lib. 6. Ibi filia rennntians bonis paternis non præiudicat propinquis, ſed ſibi ſoli, & ſic principale attenditur.

Vbi aliquid pro forma datum eſt, æquiparantur preter, & contra, gl. in c. ſi cui, 13. de elect. in 6. Abb. in c. cauſam, quæ de ſent. & re iudic.

Vbi eſt concurrentia allegationum canonum & legū, a canonibus incipiendum eſt. propterea quia canoniſtarum ſubiectum dignins eſt, ita dicit, Ahbas in cap. inter alia, dc immunit. Eccl.

Vbi eſt eadem ratio idem ius eſſe debet, ff. de fonte, l. 1. §. interdum, ff. de adul. l. ſi poſtulanit. §. 2. ff. de eden. l. quidam nummularios, Inſti. quod cum eo, §. iſtas, ff. nautæ, caupo. ſta. l. naues, §. fin. ff. ad legem aquil. l. illud. Verum eſt, ſi ratio eſt eſſentialis.

Vbi emolumentum, ibi & onus, Inſtit. de emp. & vēd. §. item precium, & C. de furt. l. fin. §. alia dubitatio, & ff. de act. emp. l. Iul. §. ex venditio & C. de cadu. tol. l. vnica, ſupra proxi. & ff. de re iud. l. ſecundum naturam, Contra ff. depo. l. qui proprio.

Vbi habet locum commune auxilinm, non debet peti extraordinarium, ff. de carbo. edic. l. cauſa fine ff. ad municip. l. 1. in fin. ff. eden. quidam in princ.

Vbi

Vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, ff.de publican.l.de precio, ff.de offic. præsid, l. præses, ff.de iud.l.2.§.conuenire, in fi.de offic. præsi.l.3: ff.de alien.l.1.§.qui vero, ff. de postu.l. quos prohibetrcum simil.multis.

Vbi maius periculum intenditur, ibi proculdubio est plenius consulendum, c. ybi periculum, de electio in 6. vnde propter exemplum deberent Clerici præ ceteris abstinere a simonia, c. magnæ, de voto, c. in causis, de re iudica,

Vbi pecunia deest, in corpore suppletur, ff. de in ius voc. l.fin. & ff.de iurisd omn.iud. l. si quis id, §. in seruos, & de pœn.l.fi.§. generaliter.

Vbi vnum propter alterum, vtrobique tantum vnum, ff.pro dona.l.fi. & si e si porta vnius domus est in vna Parochia, & hab.tatio in altera, iura parochialia debentur parochiæ, in qua est porta domicilij.gl.in c. vnico, in fin. glo. magnæ de consecrat: Eccl.in 6.

Vectigalium solutio omnes obligat, & rescriptum contrarium præsumitur subreptitium, C.de vectig. & commiss.l.1.

Velle quis non præsumitur quod non potest, neque quod non est consuetum, supra, Nemo præsumitur.

Velle bonum sufficit aliquando, sup. Bene velle.

Venditio prædij potest habere pactum, ne in eo ædificetur Càpella, vel Sepulcrnm; quia prope ipsum sæpe conuersarentur inimici, C.de pact. int. empt. & vendit.l.fin.

Venditione prohibita extra familiã, censetur etiã prohibita donatio, nisi fiat, in familia, l.4.C.de verb.sig.

Venditio imaginaria non est pretio accedente, regula.iur.ff.eo.

In venditionibus non debet considerari affectio vẽdentis: sed debet æstimari quantum res communiter valet. Nam precia rerum secundum veritatẽ, non ex affectione singulorum, vel vtilitate sunt æstimanda.ff.ad l.fal.l.preçia,& l.prece.ff.ad l.aquil. l.si seruus,§.6.

Vendens animal,in cuius ventre inuenitur lapillus,vel gemma,non amittit eius dominium ob modicam tempotis moram,quo fuit apud emptorem,argum. a simili ex l.26.§.arbor,ibi,*priusquam coalbuerit*, du acquir.rer.dom.vbi planta in alieno agro nondum radicata priori domino debetur & tactum est sup.v.Lapillus.

In venditione ambiguum pactum contra venditorem interpretandum est; Ambigua autem intentio ita uccipienda est,vt res salua actori sit. ff. de reg.iur.l.133.

Vendito vino ad mensuram periculum est venditoris, sed vendito vt corpus certum,tunc periculum est emptoris,l.2.C.de peric.& commn.rei vendit. cõcordat,l.12.C.de act.empt.& vend.

Venditor ante traditionem est dominus rei venditæ, Inst.de empt.& vend.§.idem & in cæteris.

Veneno occidere plus est quam gladio, sup.Plus est.

Veneratio, qua Deo tenemur,appellatur religio,quæ est inter patrem, & filium appellatur pietas, illa vero,quæ est inter libertum,& patronum,appellatur obsequium,quæ vero est inter hominem,& hominem,appellatur officium humanæ naturæ, vt est glo.ord.in l.obsequio,C.de reg.gest.

Cnm

Cum in verbis non est difficultas, non est admittenda voluntatis quæstio.

Et a Verbis legis non est recedendum, l.non aliter, ff. de leg.3.

Verba sunt spectanda secundum qualitatem loquentis.37. dist. 5. relatum, & ff.de ope.no.nunc l.1.§. prætor, ff.de vi, & vi arm.l:c.§.vlt.cap.intelligentia, 6.de verb.sign.1.q.1.Marchion &c.

Verba, in dubio debet intelligi in specie, non quod loquatur in genere, tex.est & ibi Bart.in l.hoc legatum, 43. ff.de leg.3.

Verba, ex integro, rem perfectam significat. Specul. in tit.de here.in fine.

Verba, quatenus cuiusquam intersit, In facto non in iure consistunt.l.quatenus, 25.ff.de reg.iur.

Verba, annua bima, trima die heres dato, vt in l.talis scriptura, 30.de lega.1.declarantur in l.3.de annuis lega.vt per annuas æquales præstationes legatum debeatur.

Verba, sine strepitu, & figura iudicij, declarantur late in Clem.2.de verb.signif.

Verba debent intelligi, vt de aliquo operentur, ff. de lega.1.l.si quando.

Verba transposita idem significant, l.præposteri, de test.l.cum pater, §.fidei tuæ committo, ff. de leg. 3.

Verbis aliquid dicere, vel signo indubitabili demonstrare, paria sunt, supra, Nihil interest, quod.

Verba statuti, aut consuetudinis non adaptantur ad impossibilia ipsi statuenti, Bal.in l.fin. §.an cōparatione, in fine, C.de iure deliber.idem Bald.in l.fin.in 5.col.C.de Sacrosanctis Ecclesijs.

Verba potius sunt intelligenda in sensu naturali, quā

in ciuili,vel in ficto.l.fin.C.de his,qui ve.ætx.impe. l.fideicommissum,ff.de cond.& demonstrat.& c.susceptus,5.vbi gl.de refer.in 6.

Verba de sui natura iniuriosa præsumũtur animo iniuriandi prolata,nisi probetur cõtrarium, l.4. C.de iniur.

Verba debent intelligi secundum materiam subiectã, l.si vno anno,ff.loca.& conduc.

Verba cum effectu sunt accipienda. l. si per alium,§. docare,ff.ne quis eum,qui in ius voc.est,vi.exi.& ff. ne vis fiat ei,l.1.§.hæc verba,ff.de verb.sig.l.nomẽ, fil.§.si.& l.debitore,& ff.quod quisque iur.l.1. in fin. Exempl. in scrutinio personæ indignæ, cui aliquis suffragatur,qui non punitur propter consensũ illum,si non est secuta electio. sup.Electione.

Verba debent intelligi secundum qualitatem personę, ad quam fiunt,l.plenum,§.equiti, ff. de vsu.& habi. & secundum naturam dispositionis, super qua interponuntur,l.in insulam,ff.de præscript.vers.si vno in princ.ff.loca.& l.stipulatio ista,§.hi,qui sunt,de verb.oblig.

Verba, vt possit, important necessitatem,l.fide commissa,xi.§.hæc verba,ff.de leg.3.ibi est exemplum.

Verba narratiua nõ disponunt,c.si Papa x.de priuil. in 6.cle.si summus,de sent.excom.& ideo dicit Lud.de Roma.singula.190.quod incipit,Spectabilis domine,quod verba Iuteconsulti narrantis factum,non possunt allegari pro lege:pro quo adducit gl. quam dicit singularem in l.vnica, C.quando non peten. par.

Verba enuntiatiua aliquando operantur dispositionem,l.1.C.de fal.causa.

Ver-

Verborum adminicula fides veritatis non desiderat, C.si miles se ab her.absti.l.1.
Verborum prolixitas a iure respuitur, vt l.ampliorem, §.in refutatorijs,C. de appella.
Verbum æquiuocum in dubio sumitur in partem digniorem, & potentiorem. Inst.de iur. nat. gen.& & ciu.§.ius autem ciuile,& l.1. §. qui in perpetuum, ff.si ager vec.& l.quæritur,10.ff.de sta.hom.
Verberare,modice tamen,potest maritus vxorem,magister scholarem,pater filium,Abbas Monachum, glo.Inst.de ijs,qui sui,vel alie.§. sed hoc tempore, verbo,Cognita.
Verbis eisdem coniuncta non sunt diuerso iure censenda,sup. Coniuncta.
Verisimile quod non est speciem habet falsitatis, sup. Quod longe.
Veritas vbi sciri non potest recurritur ad præsumpt. supra,Præsumptio.
Veritas ne occultetur,publice interest:Extrauagan.de offi. iud. ord.int.comm.& sup. Reipubl.
Veritas narratorum attenditur iuxta tempus narrationis,sup. Qualitas adiuncta.
Veritati admixta aliqua falsitas vitiat totum testimonium,c.pura 3.q.9.cum suis concordantijs.
Ad veritatem vniuersalis requiritur,omnes singulares eius esse veras,l.si is,qui ducenta,ff.de reb.du.
Viatores non sunt cogendi a gabellarijs locorum, per quæ transeunt, aperire fardellis,ne res ipsorum inuidiæ,aut irrisioni pateant;ad glo. notab. in §.verb. intelligebat.Instit. de iniur.
Via vsitatior, nõ alia, attendi debet,Abb.in 3.q post Io.And.in c.cum venerabilis,de exceptio.

Vica-

Vicarius omnia poteſt, quæ pertinent ad iuriſdictionē illius, cuius vices gerit. x. C. de offic. eius, qui gerit vi: al. 93. diſt. c. vlt. & 94. diſt. c. 1. Quædam tamen ſunt, quæ ſine ſpeciali mandato attentare non debet, c. quod translationem, de offic. deleg.

Vicini dicuntur vſque ad locum, in quo poteſt audiri vox clamantis ſecundū naturalem, & communem vſum temporum, l. 1. §. quod eodem autem tecto, ad Syllan. iuncta, l. 1. §. ripa. ff. de flum. & v. Adiacens eſt idem, qui Confinis.

Vicinum dicitur inter domoſ., Cōfinium inter agros.

Vicinus præſumitur ſcire facta vicini, intellig. de publicis, ſecus autem, quando factum eſt occultum: c. quoſdam, & c. quanto, de præſumpt. Et a vicinis debet Iudex inquirere de probitate teſtium, glo. in authen. 1. de teſtibus, §. ſancimus autem, in verbo Officij cauſam, in fin.

Victus victori in expenſis ſacramento eiuſdem victoris taxādis, debet condemnari. l. properandum, 12. §. fine autem. C. de indi. & C. de cui. l. 1. in glo.

Viduarum cauſa, an ad Eccleſ. pertineat, ſup. Cauſa.

Vigilantibus & non dormientibus, iura ſubueniunt, l. pupillus, in fin. ff. de his, quæ in frau. cre. & inſtit. in procœmio.

Vigilare licet vnicuique pro commodo ſuo, etiam in alterius damnum, l. pupillus, in fin. & l. qui ante, §. ſciendum, ff. de his, quæ in frau. cred. l. fin. C. depoſi.

Vim vi repellere licet, l. vt vim, ff. de iuſt. & iur. l. ſciendum, §. qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil. & l. 1. C. vnde vi & Vis eſt maioris rei impetus, quæ repelli non poteſt, ff quod me. cauſa. l. 1.

Vinum

Vinum vetus præualet nouo vino, l. eum quid, ff. si cert. pet.

Vinum lætificat cor hominis, no. glo.l.1.ff. de peri. & commu.rei vend:

A iuuene,& cupido credatur reddita virgo,su.no.gl.ff. mand.l.si vero remunerandi,§.si adolescentes.

Virtutum præmium merentibus tribui consueuit.t.fin. C.de statuis.& imagin.& vi.supra,Præmia.

Visitanti, eiusque familiaribus fragmenta in mensa superantia in pauperes loci visitati sunt erogandi, DD.in clemen.2.de ceusibus.Socin.de visit. lib.11. q.8.n.3.

Vitiosum dici non potest qnod fit ab omnibus, Ias. per illum tex. in l. certi conditio,9.ff.nummo, de rebus cred.

Vitio quod omni parte vacat, id certe solius fuerit Diuinæ potentiæ,non humanarum virium efficere.

Vitio naturali parcitur,ff.de damn. insec.l.fluminum, ff. vitium, ff. ad leg. Aquil.l.si seruus seruum,ff.fornicarius.

Viuere centum annos præsumitur homo, l. si vsusfructus,vbi in glo.in marg.de vsufr. lega.

Vltima voluntas est seruanda, l.1.C.de Sacr.Eccl.ibi, aliud prohibetur,& eius simile, si man.l. fin. ff.de iud.l.sed & si, ff.ex quibus.

Vnicuique factum suum,nõ aduersario nocere debet, ff.de reg.iur.l.factum.

Vniente Papa Ecclesiam aliquam alteri Ecclesiæ diœcesis alienæ non deperit ius Episcopo in cuius diœces. sita est illa Ecclesia, cap. 2. de relig.domibus.

Vni totum idem est iudicium,l.eum, qui ædes, 25.de vsu-

vsucap. vbi ædificium, & omnis eius materia eodem iure censetur.

Vniuersitatem sequuntur, quæ per se non transirent, l. in modicis.cum allel. in glo.ff.de contrahen.ampt.& vendit. Contra, de l. quia perinde,ff.ad treb. cum alleg. in glo.

Vnum qui eligit ex contrarijs, alij renuntiare videtur,de inoffic.testam.l.modo. Et qui de vno dicit de reliquo negare videtur. l.cum prætor,ff.de iud. Et qui de vno negat de alio concedere videtur, l.si maritus,in fin.de procur.

Voci viuæ magis credendum est,quam mortuæ in auth.de fide instrum.§.si vero,col.o.

Vtile suum cuique est,nec uoto vioitur vno, Pectoribus mores tot sunt,quot in orbe figuræ.

A.Voluntate procedit causa vitij, atque virtutis, 56. dist.c.nasci,& c.sciendum,7.q.1. hinc dicit tex.in non est c.16.q.1. Nemo tenetur ad culpã,nisi propria voluntate deflexeit, & in c.displicet,ibidem circa medium, Nemo damnatur, nisi merito malæ voluntatis.

Voluntas vltima ad pias causas valet coram duobus restibus,c.11. de testam.

Voluntas testatoris est magis inspicienda, quam verba ff. ad trebel.l.vbi §. & ego.

Voluntas, & propositum distinguunt maleficia, ff. de de fur. l.quæ iniuriæ,inst.de obli.quæ ex delic. nascun.§. sed placuit,super verbo, si se intelligant, & C. ad legm Cor.de sic.l.1.

Voluntas coacta non est simpliciter voluntas, sed voluntas cõditionalis,Bartol.in extrauag.ad reprimẽ, in verbo, Videtur.

Volun-

Voluntas non sufficit. vbi opus est facto c. 1. de eo, qui mit. in pos, cau. rei ser. c. cũ aliq. 6. de re iudic.

Voluntatis impedimentum alicui dicitur præiudicium, §. huic autem, cum seq. Inst. de action.

Voluntates enuntiatiuæ sine iuramento, non sunt seruandæ, sed sic dispositiuæ. gl. in l. 1. C. arbatrium tutelæ.

Sic volo, sic iubeo, stet, pro ratione voluntas, not. glos. instit. de vsucap. §. furtiuæ quoq. super verbo, Nam furtiuarum.

Voluntates defunctorum sunt seruandæ, in auth. de n. §, disponat, hoc est verum, si sunt voluntates dispositiuæ, & non voluntates enuntiatiuæ, vt C. de proba. l. rationes & C. communia vtriusque l. scriptura, in auth. de iure iur. à moriente præsti. §. 1. col. 5. & ratio est, quia verba Testatoris sũt sicut verba legis.

Voluntas testatoris etiam ex testamento nullo declaratur, l. fin. & ibi Bart. ff. de rebus eorum in l. qui à patre ff. de confirm. tut. & in l. gerit col. 4. de acquir. hæred. & impletur vt sup. testatoris voluntas ex eodem testam.

Volenti non infertur dolus. C. de transact. l. cum donationis, & ff. de cond. indeb. l. in summa. §. fin. & C. de rescind. ven. l. venditor, & ff. de reg. iur. ll. nemo videtur.

Vouens sine conditione, sine conditione tenetur, glo. in c. 2. obseru. ieiuniorum.

Vox vnius, vox nullius, simili modo vox patris est vox filij, & è contra, Instit. de inutilibus stipul. §. ei vero. Intellige in teste, qui deponit in aliquo facto in iudicio: secus autem extra iudicium. Vnde, doctor bonæ opinionis asserens, ita esse de consuetudine, fidem

dem habet,& cõſuetudo dicitur plenè probata,arg. l.Teopompus,ff.de do.prælegata.

Vox ſerui, eſt vox domini,ff.de dam. infec.l.ſi ſeruus, & inſt.de inutil. ſtip.§.ei,Contra ff.de ſtip.ſer.l.2.& l.antep.

Vſucapio eſt legalis alienatio, ff.de ver.ſig.l.alienat.

Vſucapio propriè fit in rebus mobilibus,& præſcriptio in rebus immobilibus,Not.gl.l.1.ff. de vſuc.

Vſurarij bona an ſint tacitè obligata reſtitutioni,vi.Bona vſur.

Vſusfructu eſt ius alienis rebus vtendi,frueudi, ſaluaterum ſubſtantia,l.1.ff.de vſufr.& C.eo.l.1.in glo.& Inſt. eo.in princ.

Vſurpatio ſumitur in bonam,& malam partem:cõmuniter enim dicimus,vſu,& conſuetudine vſurpatur; alia exempla habentur in glſſ.extrauag. vnicę, Ioa. 22.ne ſede vac.in princ.verb.Vſurpationis iniuriã.

Vſusfructus ſi relinquitur,donec quis in furore fuerit, ſi is in furore decedat,debetur in vita vſufructuarij l.12.C.de vſufr.& habitat.

Vſusfructus in beneficio competit beneficiario viuenti,& ſic quod parce viuendo reſeruat,poteſt,moderatè tamen, honeſtis perſonis donare; ſed cùm, infirmatur, habet vſum tantum; gl. notab. in c. fin. v.reſeruari, de off.ordin.in.6.

Vſus mei cauſa conceſſum intelligitur etiam mediatè, & ſic quoad familiam extra domum,vt agricultorũ, & ſimiles l.2.& 3.de vſu, & habitat.

Vterini fratres ſunt,qui ex eiuſdem vtero ſunt;vtrinq. verò coniũcti,qui ex eodem patre, & matre progeniti ſunt gl.in l.fratres C. in off.teſtam.

Vtile per inutile vitiatur, l.ſed & ſi decem,ff. conſt. x. prin.

prin.& l.1.§.pe.ff.de verbo.ob. & C.de la li.tol.l vnica.ʃ. illo procul dubio, in glo.4. & ff. de arbit.l. Pędius. Contra,ff. de reg.iuris,l.actus.

Vtilitas,publica est preferenda priuatæ,l.3.C:de primipilo,lib.12.circa fin.ff.pro so.l.actione,ʃ.Labeo.

Vtens quis suo iure nemini facit iniuriam, l. qui iniurrarum.§.is.qui.ff.de iureiur.& l.1.§.idemq.Marcellus,ff. de aqua plu.arc.& de elect.c.cum Eccles. 31.

Ad vtrumq. cum festinanr,neutrum bene peragunt,c. Presbyteros,16.q.1.& l.nemo,C.de Assessoribus.

Vxor potest accusari à marito sine inscriptione,& sola suspitioue l.39.C.ad l.Iul.de adult.

Vxores à viris defendi debent, non è contra.Instit. de iniur.§.patitur.

Vxor relicta domina vsuaria,vel vsufructuaria,quid habere debeat, dicitur, si alteri relicta sit proprietas, ipsa habebit tantum vsumfructum, gl. in Auth. hoc locum habet. C. si secundo nups.mul.in fin.

Vxor fulget radijs mariti,non è contra,maritus coruscat honore vxoris, l.fœminæ.ff.de Senator. nec dicatur idem esse dicendum in altero ex correlatiuis, quia expresse sic disponitur in d. l.fœminę.

Xenia, & munera licitè accipi possunt à iudice, sed cum moderamine,iuxta mentem l.solet.6.§.eos vero de off.proconf. & leg.vbi dicitur, accipere à nemine valde inhumanum est,passim vilissimum,omnia, auarissimum.

FINIS.

Laus Deo, B.Virgini, & omnibus Sanctis.

Nouus Index Alphabeticus Titulorũ seu Rubricarum omnium, quæ in libris Decretalium, Sexti, Clementinarum, & Extrauagant. Ioãn. 22. & Comm. continentur,

Littera D, signat Decretales,
S, librum Sextum,
C, Clementinas,
Ext. Extrauagantes Io: 22,
Com. Communes.
L. Librum.
T. Titulum.

Asteriscus * autem indicat titulum additum, seu extensum.

Offi-

Vt lite non contestata, D.l.2 t.6
Vt lite pendente nichil innou. D.l.2.t.16.S.l.2.t.'.C.l.2.t.5



TITVLI.

Vniuersi Iuris Cæsarei, aptiùs, & vtiliùs, quàm antea, recollecti.

Numerus notarum indicat librum, in Autentico ordinem nouellarum signat, * Asteriscus denotat titulum additum consimilem.

CANON

Institut.	Institutiones
V.	ff. Vetus
Inf.	ff. Infortiatum
N.	ff. Nouum
C.	Codicem
A.	Authentica, vel Authenticum.
F.	Feudorum vsus.

Con-

Cura-

Exe-

b 5 Fidei.

His

Le-

Lo-

Metu

Na-

*Ordi-

Pos-

Pro.

Quan-

Qui

Qui-

Re-

Sa-

Se-

Si

Si

Ver-

d 4 Vsu-

Vt Dignitatum ordo seruetur.C.11

Vt Donatio propter nuptias specialis contractus fit: et de alijs capitulis.A.119

Vt ea,quæ Perfectis,aut largitionibus,aut rebus primatis,aut sacro patrimonio debentur in reliquis,in quacunque specie vsque ad preteritā septimā indictioné,& ipsam indulgeant.A.167

Vt ea,quæ vocantur insinuata,super clericis in maiore quidem Ecclesia détur,in alijs aute Ecclesijs penitus non dentur.A.56

Vt Ecclesia Rom.centum annorū gaudeat præscript.A.1 o.aliàs.4

Vt ex legibus,senatusve consultis bonorū possessio detur.Inf.38

Vt fratrum filij succedant pariter ad imitationem fratrum,ascendentibus etiam extantibus,& vt mulieres non insinuata antenuptiali donatione non lædantur:non instnuatus autem vir;et si competat nuotiale lucrum,eo non fruatur.Et rursus,vt mulieres non secundo nubentes, dominæ sint partis sponsalitiæ largitatis,quantnm pars facit vnius filij:& vt similes sint pœnæ vtriusq; sexus,dū sine causa rationab.repudiū mittitur.A.127

Vt Illustres in pecuniarijs omnimodo per procuratores causas agant;cum vero de iniuria criminaliter agitur dumtaxat secūdum priuilegium ipsis ad hoc concessū:Clarissimis auté tā per se,quā per,procuratores,liceat pecuniarias causas agere.A.42

Vt Imperat.nomen in instruméis,& actis publ.præponatur,& vt tépora,quæ latinis designātur literis manifestius scribātur.A.48

Vt indignis,aliàs.His,quibus vt indignis.sup.

Vt in flmine publico nauigare liceat N.43

Vt in possessionem legatorum, vel fideicommissorum seruandorum causa mittatur,& quando satisderi debeat.C.6

Vt in priuatis domibus sacra mysteria non fiant.A.57

Vt intra certum tempus quæstio criminalis terminetur.C.eo.tit.

Vt Iudices sine qupquo suffragio fiant.A.8

Vt legatorū,seu fideicōmissorū seruādorū causa caueatur.Inf.35

Vt lite pendente post prouocationem,aut definitiuam sententiā nulli liceat Imperatori supplicare.C.1

Vt Magistretus à deposita administratione quinquaginta dies commoretur in suis prouincijs, siue militarem, siue ciuilem functionem gesserint.A.95

Vt matres etiam Tutelæ rationibus obnoxiæ sint.A.155

Vt mulieres,quæ nuptias iterant,electionem non habeant in quem

quē filiorū donationē ante nuptias cōfe'āt. Deque alijs c. A.2
Vt nemini liceat sine iudicis authoritate signa rebus imponere alienis. C.2
Vt nemini liceat in emptione specierum se excusare, & de munere Sitoniæ. C.10
Vt nemo ad suū patrocinium suscipiat rusticanos, vel eorū vicos C.11
Vt nemo inuitus agere, vel accusare teneatur. C.3
Vt nemo priuatus Titulos prædijs suis, vel alijs imponat, vel Regalia vela suspendat. C.1
Vt nouæ Constitutiones post alios duos menses, quam insinuatæ fuerint, obtineant. Item parcit his, qui subtilitatem constitutionum in testamentis nō obseruant, relinquendo quadrantem & heredis nomen, aut nō inscribēdo, aut nō nuncupādo. A.66.
Vt nullam de cætero Licentiam Dux aliuis, aut cohibendis violentijs præpositus habeat ad vtramque Phrygiam accedendi, aut quosdam sibi coniunctos eo dirigendi, vt aliquos comprehendant. Sed neque earum prouinciarum incolæ ad eos, qui tales magistratus in Lycaonia, & item Lydia gerunt, decurrant apudque ipsos contra aliquos querelam instituant, cùm ciuiles Magistratus abunde sufficiant ad huiusmodi emergentes causas persequendos. A.145
Vt nulli liceat hab. A.134
Vt nullus ex vicaneis, pro alienis vicaneorū deb. teneatur. C.11.
Vt omnes iudices tam ciuiles, quam militares post administrationem depositam, quinquaginta dies in ciuitatibus certis locis permaneant. A.55.
Vt omnes prouinciarum Magistratibus obtemperent, siue de criminibus, siue de pecunijs agatur. A.63
Vt particulares vsurarū solutiones in duplum cōputentur. A.121
Vt præsides absque vlla datione pecuniæ ad officia mittantur. A 8. Est contra morem exigentium xenia ab officialib N.
Vt præsides, qui interpellantis allegata audire differunt, compellantur id facere ab Episcopis. Et vt siquis præsidem suspectum habet, in cognitionem litis adhibeat socierque etiam ciuitatis Episcopum. Item, vt qui à præside offensionem patiuntur, & iniuriam, adeant ea de re Episcopum. Deque alia cautela, quæ ab Episcopis omnino corroborari, fierive debeat à præsidib. A 86
Vt

Vt primæ, & secundæ Dotis exactione instante, nempe, viro ad secundas digressio nuptias, prior vxor, aut ex priore matrimonio suscepti liberi, præferantur: vtque vxor, aut is, qui dotem pro ea conscripsit; in dotem conscripta tradere voluerit, & maritus ea suscipere differat: soluto matrimonio nihilom nus ab eo per ipsum conscripta exigatur donatio ante nuptias. Et ne donationem ante nuptias præstet, qui quo minus dotem acciperet, in causa non fuit. A. 91

Vt quæ desuut aduocatis partium, iudex suppleat. C. 2

Vt qui contra naturam luxuriantur, & per Deum adiurant, item blasphemias in Deum ingerunt, afficiantur supplicio. A. 77.

Vt qui prouincialem hominē extra territorium suum in ius producit, cautionem præbeat, quod nisi litem obtineat, præstaturus sit quantum Iudex eum, qui calumnia tentatus est, accipere statuerit. Item, vt qui libellum suscipit, an deliberandum in iudicio disceptare velit, vt datum tolerare iudicem viginti dierum spatium habeat.

Præterea quod qui post iuratoriam cautionem in iudicio non comparet, omnem litis expensam debet actori persoluere, & deinceps causam picere, datis fideiussoribus. Insuper de hypothecis militiarum, quæ ex casu vocātur, quæ personæ, & quādo hoc ius habeent.

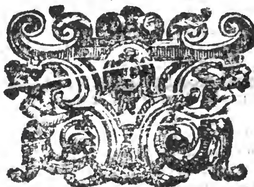
Postremo & de indotatis vxoribus, & ipse quartam in substantia viri habeant, & item vir in substantia vxoris, quando inops est qui superstes mansit. A. 53.

Vt qui se res Minorum obligatas habere perhibent, aut eis obligati sunt, penitus ad illorum gubernationem, & tutelam non accedant. Et vt curatores nullo modo cessiones suscipiant aduersus eos, quorum curām gerunt, gesseruntve. Et vt hæc generaliter in omni curatione valeant in quibus casibus Leges curatores dari precipiunt. Item de administratione pecuniarū illis competentium, & quando eas deponi oporteat, aut reditus ex eis comparari. A 72

Vt res immobiles donationis ante nuptias à marito, ne consentiente quidē vxore, vel pignori obligari, vel omnino alienari liceat. nisi postea æque illis satisfieri possit, atque eadem & in dote obtineant A. 61

Vt restitutiones fideicōmiss. vsque ad vnū gradū cōsistant. A. 159

Vt



RE-

REPERTORIVM Nouellarum Constitutionum.

Secundum litterarum ordinem, prout vulgò allegantur ex editione veteri.

He-

Vt

TITVLI CONSTITVTIONVM Extrauagantium.

Laus Deo, & B. semperque Virgini Mariae.

FINIS.